ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 25ης Οκτωβρίου 2005 *

Στην υπόθεση Τ-38/02,

Groupe Danone, με έδρα το Παρίσι (Γαλλία), εκπροσωπούμενη από τους A. Winckler και M. Waha, δικηγόρους,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους A. Bouquet και W. Wils, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

με αντικείμενο προσφυγή για την ακύρωση της αποφάσεως 2003/569/ΕΚ της Επιτροπής, της 5ης Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/37.614/F3 PO/Interbrew και Alken-Maes) (ΕΕ 2003, L 200, σ. 1) και, επικουρικώς, για τη μείωση του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 2 της εν λόγω αποφάσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Βηλαρά, πρόεδρο, E. Martins Ribeiro και K. Jürimäe, δικαστές,

γραμματέας: J. Plingers, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 8ης Δεκεμβρίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

1 Το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων [81] και [82] της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), έχει ως εξής:

«Η Επιτροπή δύναται με απόφασή της να επιβάλλει στις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμο ύψους χιλίων [ευρώ] μέχρις ενός εκατομμυρίου [ευρώ], ή και ποσό μεγαλύτερο από αυτό μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό του κύκλου εργασιών

που πραγματοποιήθηκε κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο από μία των επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν συνεργήσει στην παράβαση, όταν εκ προθέσεως ή εξ αμελείας:

α) διαπράττουν παράβαση των διατάξεων του άρθρου [81], παράγραφος 1, ή του άρθρου [82] της Συνθήκης, ή

β) παραβαίνουν υποχρέωση επιβεβλημένη δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, [του κανονισμού].

Κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψη, εκτός από τη σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της.»

2 Οι κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές) καθιερώνουν τη μέθοδο που εφαρμόζεται για τον υπολογισμό των εν λόγω προστίμων, «η οποία στηρίζεται στον προσδιορισμό ενός βασικού ποσού επί του οποίου εφαρμόζονται προσαυξήσεις, εάν συντρέχουν επιβαρυντικές περιστάσεις, και μειώσεις, εάν συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις» (κατευθυντήριες γραμμές, δεύτερο εδάφιο). Σύμφωνα με τις ίδιες κατευθυντήριες γραμμές, «[το] βασικό αυτό ποσό καθορίζεται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης, που είναι τα μόνα κριτήρια τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17» (κατευθυντήριες γραμμές, σημείο 1).

3 Η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή ή τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 1996, C 207, σ. 4, στο εξής: ανακοίνωση περί συνεργασίας) «καθορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι επιχειρήσεις που συνεργάζονται με την Επιτροπή κατά την έρευνά της σχετικά με σύμπραξη θα μπορούν να απαλλάσσονται του προστίμου ή να τυγχάνουν μειώσεως του ύψους του προστίμου το οποίο άλλως θα έπρεπε να καταβάλουν» (κεφάλαιο Α, σημείο 3, της ανακοινώσεως).

4 Το κεφάλαιο Δ της ανακοινώσεως περί συνεργασίας έχει ως εξής:

«Δ. Αξιόλογη μείωση του ύψους του προστίμου

«1. Εφόσον επιχείρηση συνεργάζεται χωρίς να πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις που εκτίθενται στα τμήματα Β ή Γ, τυγχάνει μείωσης κατά 10 έως 50 % του ύψους του προστίμου που θα της είχε υποβληθεί εάν δεν είχε συνεργαστεί.

2. Αυτό μπορεί ιδίως να συμβεί εφόσον:

— πριν από την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η επιχείρηση παράσχει στην Επιτροπή πληροφορίες, έγγραφα ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία που συμβάλλουν στην επιβεβαίωση της παράβασης,

— μετά την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η επιχείρηση ενημερώσει την Επιτροπή ότι δεν αμφισβητεί τα γεγονότα επί των οποίων βασίζονται οι κατηγορίες της.»

Ιστορικό της διαφοράς

5 Κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, οι εταιρίες Interbrew NV (στο εξής: Interbrew) και Brouwerijen Alken-Maes NV (στο εξής: Alken-Maes) κατείχαν αντιστοίχως την πρώτη και δεύτερη θέση στη βελγική αγορά ζύθου. Η Alken-Maes ήταν θυγατρική της Groupe Danone SA (στο εξής: προσφεύγουσα), που δραστηριοποιούνταν επίσης στη γαλλική αγορά ζύθου μέσω μιας άλλης θυγατρικής, της Brasseries Kronenbourg SA (στο εξής: Kronenbourg). Το 2000, η προσφεύγουσα σταμάτησε τις δραστηριότητές της στον τομέα του ζύθου.

6 Το 1999, η Επιτροπή κίνησε διαδικασία έρευνας με αριθμό υποθέσεως IV/37.614/F3, για πιθανολογούμενες παραβάσεις των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού στον τομέα της βελγικής ζυθοποιίας.

7 Στις 29 Σεπτεμβρίου 2000, στο πλαίσιο της εν λόγω έρευνας, η Επιτροπή κίνησε τη σχετική διαδικασία και συνέταξε ανακοίνωση αιτιάσεων κατά της προσφεύγουσας καθώς και κατά των επιχειρήσεων Interbrew, Alken-Maes NV, NV Brouwerij Haacht (στο εξής: Haacht) και NV Brouwerij Martens (στο εξής: Martens). Η διαδικασία που κινήθηκε εις βάρος της προσφεύγουσας και η ανακοίνωση των αιτιάσεων που της εστάλη αφορούσαν αποκλειστικά τη φερόμενη συμμετοχή της στην αποκαλούμενη σύμπραξη «Interbrew/Alken-Maes» σχετικά με τον ζύθο που πωλείται στο Βέλγιο.

8 Στις 5 Δεκεμβρίου 2001, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 2003/569/ΕΚ, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/37.614/F3 PO/Interbrew και Alken-Maes) (ΕΕ 2003, L 200, σ. 1), η οποία αφορούσε την προσφεύγουσα καθώς και τις επιχειρήσεις Interbrew, Alken-Maes, Haacht και Martens (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

9 Με την προσβαλλόμενη απόφαση διαπιστώθηκαν δύο χωριστές παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού, ήτοι, αφενός, ένα σύνθετο σύνολο συμφωνιών και/ή

εναρμονισμένων πρακτικών στον τομέα του ζύθου που πωλείται στο Βέλγιο (στο εξής: σύμπραξη Interbrew/Alken-Maes) και, αφετέρου, εναρμονισμένες πρακτικές για τις πωλήσεις ζύθου με ιδιωτική ετικέτα. Με την προσβαλλόμενη απόφαση διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα και οι επιχειρήσεις Interbrew και Alken-Maes διέπραξαν την πρώτη παράβαση, ενώ η Interbrew, η Alken-Maes, η Haacht και η Martens τη δεύτερη.

10 Μολονότι η προσφεύγουσα ήταν, κατά την περίοδο των πραγματικών περιστατικών, η μητρική εταιρία της Alken-Maes, με την προσβαλλόμενη απόφαση διαπιστώνεται δική της μόνον παράβαση. Συγκεκριμένα, λαμβανομένου υπόψη του ενεργητικού της ρόλου στη σύμπραξη Interbrew/Alken-Maes, η προσφεύγουσα θεωρήθηκε υπεύθυνη τόσο για τη δική της συμμετοχή όσο και για τη συμμετοχή της Alken-Maes στην εν λόγω σύμπραξη. Αντιθέτως, η Επιτροπή έκρινε ότι η προσφεύγουσα δεν έπρεπε να θεωρηθεί υπεύθυνη για τη συμμετοχή της θυγατρικής της στην εναρμονισμένη πρακτική στον τομέα του ζύθου που πωλείται με ιδιωτική ετικέτα, εφόσον η ίδια δεν συμμετείχε στη σύμπραξη αυτή.

11 Η προσαπτόμενη στην προσφεύγουσα παράβαση συνίσταται στη συμμετοχή της, τόσο ευθέως όσο και μέσω της θυγατρικής της Alken-Maes, σε ένα περίπλοκο σύνολο συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών που αφορούσαν ένα γενικό σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής, τις τιμές και τις προσφορές στον τομέα των λιανικών πωλήσεων, την κατανομή πελατών στον τομέα horeca των «ξενοδοχείων, εστιατορίων, καφενείων» (στο εξής: horeca), περιλαμβανομένων των πελατών των αποκαλούμενων «εθνικών», τον περιορισμό των επενδύσεων και της διαφήμισης στον τομέα horeca, ένα νέο μηχανισμό τιμολογήσεων για τον τομέα horeca και τον τομέα των λιανικών πωλήσεων, καθώς και την ανταλλαγή πληροφοριών για τις πωλήσεις τόσο στον τομέα horeca όσο και στις λιανικές πωλήσεις.

12 Με την προσβαλλόμενη απόφαση διαπιστώνεται ότι η προαναφερθείσα παράβαση διαπράχθηκε κατά την περίοδο από 28 Ιανουαρίου 1993 έως 28 Ιανουαρίου 1998.

13 Η Επιτροπή, στηριζόμενη σε ένα σύνολο στοιχείων από τα οποία συνήγαγε ότι η προαναφερθείσα παράβαση είχε παύσει να υπάρχει, δεν έκρινε αναγκαίο να υποχρεώσει τις οικείες επιχειρήσεις να τερματίσουν την παράβαση δυνάμει του άρθρου 3 του κανονισμού 17.

14 Αντιθέτως, η Επιτροπή έκρινε ότι έπρεπε να επιβάλει, δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, πρόστιμο στην Interbrew και στην προσφεύγουσα για τη συμμετοχή τους στη σύμπραξη Interbrew/Alken-Maes.

15 Συναφώς, η Επιτροπή επισήμανε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι όλοι οι μετέσχοντες στη σύμπραξη Interbrew/Alken-Maes είχαν διαπράξει εκ προθέσεως την παράβαση αυτή.

16 Για τον υπολογισμό του ύψους των προστίμων που έπρεπε να επιβληθούν, η Επιτροπή εφάρμοσε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, τη μέθοδο που καθορίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές, καθώς και στην ανακοίνωση περί συνεργασίας.

17 Το διατακτικό της προσβαλλομένης αποφάσεως έχει ως εξής:

«*Άρθρο 1*

[Η Interbrew, η Alken-Maes και η προσφεύγουσα] έχουν παραβιάσει το άρθρο 81, παράγραφος 1, [ΕΚ] λόγω της συμμετοχής τους σε ένα σύνολο συμφωνιών ή/και εναρμονισμένων πρακτικών που αφορούσαν ένα γενικό σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής, τις τιμές και τις προσφορές στον τομέα των λιανικών πωλήσεων, την κατανομή πελατών στον τομέα Horeca (τόσο των «παραδοσιακών» όσο και των εθνικών πελατών), τον περιορισμό των επενδύσεων και της διαφήμισης στον τομέα Horeca, ένα νέο μηχανισμό τιμολογήσεων για τον τομέα Horeca και τον τομέα των λιανικών πωλήσεων, καθώς και την ανταλλαγή πληροφοριών για τις πωλήσεις τόσο στον τομέα Horeca όσο και [στις λιανικές πωλήσεις], κατά την περίοδο από 28 Ιανουαρίου 1993 έως 28 Ιανουαρίου 1998.

Άρθρο 2

Επιβάλλονται τα ακόλουθα πρόστιμα [στην Interbrew και την προσφεύγουσα] σε σχέση με τις αναφερόμενες στο άρθρο 1 παραβάσεις:

α) στην Interbrew: πρόστιμο 45,675 εκατομμύρια ευρώ,

β) [στην προσφεύγουσα]: πρόστιμο 44,043 εκατομμύρια ευρώ·

[...]»

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

18 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 22 Φεβρουαρίου 2002, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

19 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (πέμπτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Το Πρωτοδικείο κάλεσε, δυνάμει του άρθρου 64 του Κανονισμού Διαδικασίας, τους διαδίκους να προσκομίσουν ορισμένα έγγραφα και να απαντήσουν σε γραπτές ερωτήσεις. Οι διάδικοι ικανοποίησαν τα αιτήματα αυτά εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

20 Με έγγραφο της 30ής Νοεμβρίου 2004, η προσφεύγουσα ζήτησε από το Πρωτοδικείο, αφενός, να τοποθετήσει στον φάκελο της υποθέσεως την απόφαση της Επιτροπής, της 29ης Σεπτεμβρίου 2004, σχετικά με διαδικασία του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση COMP/C.37750/B2 — Brasseries Kronenbourg, Brasseries Heineken), κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2004) 3597 τελικό (στο εξής: απόφαση Kronenbourg κατά Heineken), και, αφετέρου, στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας του άρθρου 64, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας, να καλέσει την Επιτροπή να αποφανθεί, πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση ή κατά τη διάρκειά της, επί των αποτελεσμάτων της έρευνας που διεξήγαγε σχετικά με ενδεχόμενη κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως από την Interbrew στη βελγική αγορά ζύθου.

21 Με απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 2004, το Πρωτοδικείο, αφενός, τοποθέτησε στον φάκελο της υποθέσεως το προαναφερθέν έγγραφο και ενημέρωσε την Επιτροπή ότι την καλούσε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί του αιτήματος της προσφεύγουσας να περιληφθεί η απόφαση Kronenbourg κατά Heineken στον φάκελο της υποθέσεως. Αφετέρου, απέρριψε την αίτηση λήψεως μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας που απέβλεπαν στο να αποφανθεί η Επιτροπή επί των αποτελεσμάτων της έρευνας που διεξήγαγε σχετικά με ενδεχόμενη κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως από την Interbrew στη βελγική αγορά ζύθου.

22 Οι διάδικοι ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 8ης Δεκεμβρίου 2004. Η Επιτροπή δήλωσε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι δεν είχε αντίρρηση να περιληφθεί στον φάκελο της υποθέσεως η απόφαση Kronenbourg κατά Heineken, όπως είχε ζητήσει η προσφεύγουσα, πράγμα το οποίο και έκανε το Πρωτοδικείο.

23 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την προσβαλλομένη απόφαση δυνάμει του άρθρου 230 ΕΚ και, επικουρικώς, να μειώσει το πρόστιμο που της επιβλήθηκε με το άρθρο 2 της εν λόγω αποφάσεως, δυνάμει του άρθρου 229 ΕΚ,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

24 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή,

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

25 Προς στήριξη της προσφυγής της, η προσφεύγουσα προβάλλει οκτώ λόγους ακυρώσεως. Οι δύο κυρίως προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως αποβλέπουν στην ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως και αντλούνται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως (πρώτος λόγος ακυρώσεως), καθώς και από παραβίαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως (δεύτερος λόγος ακυρώσεως). Οι υπόλοιποι έξι λόγοι ακυρώσεως, οι οποίοι προβάλλονται επικουρικώς, αποβλέπουν στη μείωση του ύψους του επιβληθέντος προστίμου. Αντλούνται, αντιστοίχως, από εσφαλμένη αξιολόγηση της σοβαρότητας της παραβάσεως κατά τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, η οποία συνιστά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, της ίσης μεταχειρίσεως και της αρχής non bis in idem (τρίτος λόγος ακυρώσεως), από εσφαλμένη εκτίμηση της διάρκειας της παραβάσεως (τέταρτος λόγος ακυρώσεως), από το αβάσιμο της επιβαρυντικής περιστάσεως που ελήφθη υπόψη όσον αφορά τις πιέσεις που δέχθηκε η Interbrew (πέμπτος λόγος ακυρώσεως), από το αβάσιμο της επιβαρυντικής περιστάσεως της υποτροπής ως προς την προσφεύγουσα (έκτος λόγος ακυρώσεως), από το γεγονός ότι δεν ελήφθησαν επαρκώς υπόψη οι υπάρχουσες ελαφρυντικές περιστάσεις (έβδομος λόγος ακυρώσεως) και από εσφαλμένη εκτίμηση της εκτάσεως της συνεργασίας της προσφεύγουσας, η οποία συνιστά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και παράβαση της ανακοινώσεως περί συνεργασίας (όγδοος λόγος ακυρώσεως).

Α — *Επί των αιτημάτων περί ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως*

1. *Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και από παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως*

26 Αυτός ο λόγος ακυρώσεως διαρθρώνεται σε τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δεν της δόθηκε η δυνατότητα να εξετάσει τις συνθήκες συντάξεως επιβαρυντικού γι' αυτή εγγράφου που χρησιμοποίησε η Επιτροπή. Στο δεύτερο μέρος, παρατηρεί ότι η Επιτροπή δεν της παρέσχε τη δυνατότητα να ενημερωθεί, πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, για τα στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη ως προς τον υπολογισμό του προστίμου. Τέλος, στο τρίτο μέρος, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η έλλειψη έγγραφων στοιχείων από τις συναντήσεις μεταξύ της Επιτροπής και της Interbrew, καθώς και η άρνηση της Επιτροπής να της γνωστοποιήσει την απάντηση της Interbrew προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων δεν συνιστούν απλώς προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, αλλά και παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως.

α) Επί του πρώτου μέρους που αντλείται από το γεγονός ότι δεν δόθηκε στην προσφεύγουσα η δυνατότητα να εξετάσει τις συνθήκες συντάξεως επιβαρυντικού γι' αυτή εγγράφου που χρησιμοποίησε η Επιτροπή

Επιχειρήματα των διαδίκων

27 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί, για τον λόγο ότι δεν της δόθηκε η δυνατότητα να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της και να αμφισβητήσει το απόσπασμα εγγράφου, αντίγραφο του οποίου είχε πάρει αρχικώς η Επιτροπή από τα γραφεία της Heineken NV (στο εξής: Heineken) στο πλαίσιο συναφούς έρευνας στις Κάτω Χώρες (στο εξής: έγγραφο Heineken). Η Επιτροπή επικαλέστηκε το έγγραφο αυτό, με την αιτιολογική σκέψη 55 της προσβαλλομένης αποφάσεως, για να στηρίξει το συμπέρασμά της ότι η προσφεύγουσα άσκησε πιέσεις στην Interbrew, απειλώντας τη με αντίποινα στη

γαλλική αγορά, προκειμένου να την εξαναγκάσει να διευρύνει το πεδίο της συμπράξεως. Τα άλλα στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη προς στήριξη του συμπεράσματος αυτού, τα οποία αναφέρθηκαν στην αιτιολογική σκέψη 54 της προσβαλλομένης αποφάσεως, περιορίζονται σε μονομερείς δηλώσεις της Interbrew.

28 Η προσφεύγουσα αναγνωρίζει ότι το έγγραφο Heineken παρατίθεται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και ότι έλαβε συναφώς γνώση όταν της παρασχέθηκε πρόσβαση στον φάκελο της υποθέσεως. Εντούτοις, η Επιτροπή, στην προσβαλλόμενη απόφαση, αναφέρει μόνον τον τόπο και τις συνθήκες λήψεως του εγγράφου Heineken, θεωρώντας το ως αποδεικτικό στοιχείο, χωρίς περαιτέρω τυπική διαδικασία και χωρίς να δώσει στην προσφεύγουσα την ευκαιρία να εξετάσει τις συνθήκες συντάξεώς του.

29 Συνεπώς, η προσφεύγουσα δεν είχε πρόσβαση στα εσωτερικά έγγραφα ή σημειώματα που συντάχθηκαν πριν ή έπειτα από το έγγραφο αυτό, στο μέτρο που δεν περιλαμβάνονται στον φάκελο της υποθέσεως. Κανένα στοιχείο σχετικό με το έγγραφο αυτό, που θα μπορούσε να γίνει δεκτό στο πλαίσιο της έρευνας στις Κάτω Χώρες δεν τοποθετήθηκε στον φάκελο της υποθέσεως, παρά τη σχετική αίτηση της προσφεύγουσας. Εξάλλου, ούτε οι ενδεχόμενες παρατηρήσεις της Heineken και της Interbrew ως προς το περιεχόμενο του εν λόγω εγγράφου τοποθετήθηκαν στον φάκελο της υποθέσεως. Κατά τα λοιπά, η κοινοποιηθείσα από την Επιτροπή αλληλογραφία της με τη Heineken σε σχέση με τον εμπιστευτικό χαρακτήρα του εγγράφου Heineken, δεν προσέφερε κανένα πρόσθετο πληροφοριακό στοιχείο ούτε απέδειξε ότι η Επιτροπή διέθετε πράγματι τα αναγκαία στοιχεία για την ερμηνεία του εγγράφου αυτού.

30 Η προσφεύγουσα διατυπώνει, συναφώς, δύο διαφορετικές αιτιάσεις. Είτε τα ερμηνευτικά αυτά στοιχεία υπήρχαν και δεν τοποθετήθηκαν στον φάκελο της υποθέσεως, οπότε κακώς δεν της παρασχέθηκε πρόσβαση σ' αυτά, με αποτέλεσμα την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, είτε τα στοιχεία αυτά δεν υπήρχαν και εναπόκειτο στην Επιτροπή, δυνάμει του καθήκοντός της να ερευνά και για απαλλακτικά ενδεχομένως στοιχεία, να εξετάσει την αληθοφάνεια των πληροφοριακών στοιχείων που περιέχονταν στο έγγραφο Heineken, διερευνώντας τις συνθήκες συντάξεώς του.

31 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, το ότι γνώριζε την ταυτότητα του συντάκτη και τις συνθήκες συντάξεως του εγγράφου Heineken μπορούσε να οδηγήσει τη διοικητική διαδικασία σε διαφορετικό αποτέλεσμα, καθότι θα μπορούσε ενδεχομένως να αποδείξει την έλλειψη γνησιότητας ή ακρίβειας του εν λόγω εγγράφου. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι ατομικές δηλώσεις της Interbrew δεν αρκούσαν για να αποδειχθούν οι πιέσεις που είχε δεχθεί. Επομένως, κατά τη νομολογία του Πρωτοδικείου, συντρέχει προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας (απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 2000, Τ-25/95, Τ-26/95, Τ-30/95 έως Τ-32/95, Τ-34/95 έως Τ-39/95, Τ-42/95 έως Τ-46/95, Τ-48/95, Τ-50/95 έως Τ-65/95, Τ-68/95 έως Τ-71/95, Τ-87/95, Τ-88/95, Τ-103/95 και Τ-104/95, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, αποκαλούμενη «Τσιμέντο», Συλλογή 2000, σ. II-491, σκέψη 247).

32 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η προσφεύγουσα είχε πρόσβαση στο έγγραφο Heineken, τις «συνθήκες συντάξεως» του οποίου μπόρεσε να κατανοήσει πλήρως, καθώς και ότι ουδέποτε επικαλέστηκε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας κατά τη διοικητική διαδικασία. Εν πάση περιπτώσει, το έγγραφο Heineken δεν είναι το μοναδικό στοιχείο που αποδεικνύει τις απειλές της προσφεύγουσας προς την Interbrew.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

33 Κατά πάγια νομολογία, στις υποθέσεις ανταγωνισμού, ο σκοπός της προσβάσεως στον φάκελο έγκειται ιδίως στο να παρέχεται στους αποδέκτες ανακοινώσεως των αιτιάσεων η δυνατότητα να λαμβάνουν γνώση των περιλαμβανομένων στον φάκελο της Επιτροπής αποδεικτικών στοιχείων, ώστε να μπορούν, βάσει των στοιχείων αυτών, να λαμβάνουν λυσιτελώς θέση επί των συμπερασμάτων στα οποία καταλήγει η Επιτροπή με την ανακοίνωση των αιτιάσεών της (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, Τ-191/98 και Τ-212/98 έως Τ-214/98, Συλλογή 2003, σ. II-3275, σκέψη 334, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Η πρόσβαση στον φάκελο περιλαμβάνεται έτσι μεταξύ των διαδικαστικών εγγυήσεων που αποσκοπούν στην προστασία των δικαιωμάτων άμυνας και στη διασφάλιση, ειδικότερα, της αποτελεσματικής ασκήσεως του δικαιώματος ακροάσεως (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 334, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

34 Επομένως, η Επιτροπή έχει την υποχρέωση να παράσχει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ τη δυνατότητα να έχουν πρόσβαση στο σύνολο των επιβαρυντικών ή απαλλακτικών εγγράφων που συνέλεξε κατά τη διάρκεια της έρευνας, με εξαίρεση τα καλυπτόμενα από το επιχειρηματικό απόρρητο άλλων επιχειρήσεων, τα εσωτερικά έγγραφα της Επιτροπής και άλλες εμπιστευτικές πληροφορίες (βλ. την προπαρατεθείσα στη σκέψη 33 απόφαση Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 335, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

35 Οσάκις αποδεικνύεται ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε στην προσβαλλόμενη απόφαση επί εγγράφων που δεν περιλαμβάνονται στον φάκελο έρευνας της υποθέσεως και τα οποία δεν κοινοποιήθηκαν στην προσφεύγουσα, πρέπει να αποκλειστεί η χρησιμοποίηση των εν λόγω εγγράφων ως αποδεικτικών μέσων (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Οκτωβρίου 1983, 107/82, AEG κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3151, σκέψεις 24 έως 30· προπαρατεθείσα στη σκέψη 31 απόφαση Ciment, σκέψη 382, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 33 απόφαση Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 338).

36 Όσον αφορά απαλλακτικά ενδεχομένως έγγραφα, πρέπει να σημειωθεί ότι, όταν τα εν λόγω έγγραφα περιλαμβάνονται στον φάκελο έρευνας της Επιτροπής, η ως άνω προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας είναι ανεξάρτητη από τον τρόπο κατά τον οποίο η ενδιαφερόμενη επιχείρηση συμπεριφέρθηκε κατά τη διοικητική διαδικασία και από το εάν η επιχείρηση αυτή ήταν υποχρεωμένη να ζητήσει από την Επιτροπή να της επιτρέψει την πρόσβαση στον φάκελό της ή να της διαβιβάσει συγκεκριμένα έγγραφα (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 29ης Ιουνίου 1995, Τ-30/91, Solvay κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1775, σκέψη 96, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 33 απόφαση Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 340).

37 Αντιθέτως, όταν τα ενδεχομένως απαλλακτικά έγγραφα δεν περιλαμβάνονται στον φάκελο έρευνας της Επιτροπής, η προσφεύγουσα οφείλει να υποβάλει ρητώς, στο αρμόδιο θεσμικό όργανο, αίτηση περί προσβάσεως στα έγγραφα αυτά, καθόσον, αν δεν ενεργήσει ούτως κατά τη διοικητική διαδικασία, δεν θα μπορεί να προβάλει το στοιχείο αυτό με την προσφυγή ακυρώσεως που θα ασκήσει ενδεχομένως κατά της οριστικής αποφάσεως (προπαρατεθείσα στη σκέψη 31 απόφαση Ciment, σκέψη 383, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 33 απόφαση Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 340).

38 Υπό το φως των ανωτέρω αρχών πρέπει να εξεταστεί το βάσιμο των αιτιάσεων της προσφεύγουσας.

39 Πρέπει, κατ' αρχάς, να σημειωθεί ότι ουδόλως αμφισβητείται ότι η Επιτροπή απέκτησε αρχικώς το έγγραφο Heineken κατά τη διάρκεια ελέγχου που πραγματοποίησε, δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17, στα γραφεία της Heineken στις Κάτω Χώρες, στις 22 και 23 Μαρτίου 2000, στο πλαίσιο υποθέσεως διαφορετικής από την υπό κρίση. Η Επιτροπή ζήτησε στη συνέχεια από τη Heineken, στις 14 Απριλίου 2000, στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας σχετικής με την υπό κρίση υπόθεση και μέσω αιτήσεως παροχής πληροφοριών, σύμφωνα με το άρθρο 11 του κανονισμού 17, να της αποστείλει νέο αντίγραφο του εγγράφου, το οποίο τοποθετήθηκε στον φάκελο της υποθέσεως.

40 Είναι, επίσης, σημαντικό να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα αναγνωρίζει ότι το έγγραφο Heineken παρατίθεται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και ότι έλαβε γνώση του εν λόγω εγγράφου όταν της παρασχέθηκε πρόσβαση στον φάκελο της υποθέσεως κατά τη διοικητική διαδικασία. Επομένως, όσον αφορά, ειδικότερα, το έγγραφο αυτό, η προσφεύγουσα μπόρεσε να ασκήσει στην πράξη το δικαίωμα ακροάσεως.

41 Εντούτοις, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δεν είχε πρόσβαση στα ενδεχόμενα εσωτερικά έγγραφα ή σημειώματα που συντάχθηκαν πριν ή έπειτα από το έγγραφο Heineken και που μπορούσαν ενδεχομένως να περιέχουν απαλλακτικά στοιχεία.

42 Η αιτίαση την οποία η προσφεύγουσα αντλεί από το ότι η Επιτροπή παρέλειψε να της κοινοποιήσει τα εν λόγω εσωτερικά έγγραφα ή σημειώματα που είχε στην κατοχή της δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Συγκεκριμένα, πρέπει συναφώς να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας παρά μόνον εφόσον υπέβαλε στην Επιτροπή, κατά τη διοικητική διαδικασία, ρητή αίτηση περί προσβάσεως στα εν λόγω έγγραφα (βλ. σκέψη 37 ανωτέρω).

43 Η προσφεύγουσα όμως δεν υπέβαλε τέτοια αίτηση. Συγκεκριμένα, αφενός, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η προσφεύγουσα περιορίστηκε να δηλώσει, όσον αφορά το έγγραφο Heineken, ότι «η αποδεικτική αξία του εγγράφου αυτού είναι αμφίβολη και ότι κανένα στοιχείο της ανακοινώσεως των αιτιάσεων ή σχετικό με το έγγραφο αυτό δεν παρέχει στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να εντοπίσει τον συντάκτη του ή να εξετάσει το περιεχόμενό του». Η δήλωση αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ρητή αίτηση προσβάσεως στα επίδικα εσωτερικά έγγραφα ή σημειώματα. Ερωτηθείσα επ' αυτού από το Πρωτοδικείο, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα επιβεβαίωσε εξάλλου ότι η αίτηση περί προσβάσεως στον φάκελο της υποθέσεως, την οποία υπέβαλε κατά τη διοικητική διαδικασία, ήταν γενικής φύσεως. Αφετέρου, με τα από 24 και 28 Ιανουαρίου 2002 έγγραφά της, η προσφεύγουσα απλώς υπέβαλε, πολύ γενικώς και χωρίς ουδεμία ρητή αναφορά στα εν λόγω έγγραφα, δεύτερη αίτηση περί προσβάσεως στον φάκελο της υποθέσεως, η οποία, εν πάση περιπτώσει, υποβλήθηκε μετά το πέρας της διοικητικής διαδικασίας.

44 Όσον αφορά την αιτίαση που η προσφεύγουσα αντλεί από το γεγονός ότι, στην περίπτωση που η Επιτροπή δεν είχε στην κατοχή της κανένα εσωτερικό έγγραφο ή υπόμνημα που να συντάχθηκε πριν ή έπειτα από την κατάρτιση του εγγράφου Heineken, η παράλειψή της να επαληθεύσει το περιεχόμενο του εγγράφου αυτού, συνέβη κατά παράβαση της υποχρεώσεως αμεροληψίας που υπέχει, αρκεί να σημειωθεί ότι η αιτίαση αυτή δεν αφορά το ζήτημα των δικαιωμάτων άμυνας. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα ζητεί να καθοριστεί αν η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς αυτό που προτίθετο να αποδείξει μέσω, ιδίως, του εγγράφου Heineken και αν, στο μέτρο που το εν λόγω έγγραφο ήταν αναγκαίο για την απόδειξη αυτή, αν έχει αποδειχθεί επαρκώς η ακρίβεια του περιεχομένου του. Επομένως, η προσφεύγουσα αμφισβητεί την αποδεικτική αξία του εγγράφου Heineken, ζήτημα που δεν ασκεί επιρροή κατά την εξέταση του υπό κρίση λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Ιουνίου 1995, T-37/91, ICI κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1901, σκέψη 72), και το οποίο θα εξεταστεί αναλυτικά στη συνέχεια, στις σκέψεις 260, 261, 271 έως 273 και 284 έως 290.

45 Επομένως, το πρώτο μέρος του πρώτου λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

β) Επί του δευτέρου μέρους που αντλείται από το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν παρέσχε στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να ενημερωθεί, πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, για τα στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη ως προς τον υπολογισμό του προστίμου

Επιχειρήματα των διαδίκων

46 Η προσφεύγουσα επικαλείται προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας λόγω του ότι ουδέποτε η Επιτροπή της παρέσχε τη δυνατότητα να λάβει γνώση των στοιχείων που σκόπευε να χρησιμοποιήσει για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου ή να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επ' αυτών. Η Επιτροπή αρκέστηκε, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, να συνοψίσει σε μερικές γραμμές την προβλεπόμενη στις κατευθυντήριες γραμμές μέθοδο και από κανένα στοιχείο της εν λόγω ανακοινώσεως δεν μπορούσε η προσφεύγουσα να προβλέψει την ιδιαίτερη δυσμενή μεταχείριση που της επιφύλασσε η Επιτροπή και την απορρέουσα άνιση μεταχείριση σε σχέση με την Interbrew.

47 Ειδικότερα, από την ανακοίνωση των αιτιάσεων ουδόλως προκύπτει ότι η Επιτροπή σκόπευε να επικαλεστεί την υποτροπή έναντι αυτής, καθότι η επιβαρυντική αυτή περίσταση δεν χρησιμοποιήθηκε συστηματικά στο πλαίσιο της προηγούμενης πρακτικής λήψεως αποφάσεων. Το 2001, η Επιτροπή καταδίκασε επανειλημμένως υπότροπες επιχειρήσεις χωρίς ωστόσο να επικαλεστεί την επιβαρυντική αυτή περίσταση έναντι αυτών κατά τον καθορισμό του προστίμου. Αυτό συνέβη με την επιχείρηση F. Hoffmann-La Roche AG (στο εξής: Hoffmann-La Roche) στην απόφαση 2003/2/ΕΚ της Επιτροπής, της 21ης Νοεμβρίου 2001, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ (υπόθεση COMP/E-1/37.512 — Βιταμίνες) (ΕΕ 2003, L 6, σ. 1, στο εξής: απόφαση για τις βιταμίνες), και στην απόφαση 2002/742/ΕΚ της Επιτροπής, της 5ης Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (υπόθεση COMP/E-1/36.604 — Κιτρικό οξύ) (ΕΕ 2002, L 239, σ. 18, στο εξής: απόφαση για το κιτρικό οξύ), καθώς και με την επιχείρηση Stora Kopparbergs Bergslags AB (στο εξής: Stora), η οποία μολονότι ήταν αποδέκτης της αποφάσεως με άλλο όνομα, στην υπόθεση που οδήγησε στην απόφαση 2004/337/ΕΚ της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με διαδικασία του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ (υπόθεση COMP/E-1/36.212 —

Αυτογραφικό χαρτί) (ΕΕ 2004, L 115, σ. 1, στο εξής: απόφαση για το αυτογραφικό χαρτί), αλλά και με την επιχείρηση Volkswagen AG (στο εξής: Volkswagen) στην απόφαση 2001/711/ΕΚ της Επιτροπής, της 29ης Ιουνίου 2001, σε μια διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 81 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση COMP/F-2/36.693 — Volkswagen) (ΕΕ L 262, σ. 14, στο εξής: απόφαση Volkswagen II). Αυτή η διαφορετική μεταχείριση όμως δεν δικαιολογείται.

48 Η παράλειψη της σχετικής επισημάνσεως είναι περισσότερο επιζήμια απ' όσο στην υπόθεση που οδήγησε στην απόφαση 2002/405/ΕΚ της Επιτροπής, της 20ής Ιουνίου 2001, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 82 της Συνθήκης ΕΚ (COMP/E-2/36.041/PO — Michelin) (ΕΕ 2002, L 143, σ. 1, στο εξής: απόφαση Michelin II), με την οποία η Επιτροπή έλαβε υπόψη της, ως επιβαρυντική περίσταση, την υποτροπή, δεδομένου ότι η ενδιαφερόμενη στην υπόθεση εκείνη επιχείρηση μπόρεσε να προβάλει τα επιχειρήματά της επ' αυτού πριν από την έκδοση της αποφάσεως.

49 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι διαθέτει εξουσία εκτιμήσεως κατά τον καθορισμό του ύψους των προστίμων και ότι, στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, μνημόνευσε όλα τα στοιχεία που σκόπευε να λάβει συναφώς υπόψη, μεταξύ των οποίων και τα απαιτούμενα στο πλαίσιο της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως. Επιπλέον, δεν όφειλε να αναφέρει την πρόθεσή της να λάβει υπόψη την επιβαρυντική περίσταση της υποτροπής. Εν πάση περιπτώσει, η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να αγνοεί ότι οι κατευθυντήριες γραμμές αναφέρουν ρητώς την υποτροπή ως επιβαρυντική περίσταση ούτε ότι είχε ήδη δις διαπιστωθεί εκ μέρους της παράβαση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

50 Κατά πάγια νομολογία, αν η Επιτροπή αναφέρει ρητώς, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, ότι πρόκειται να εξετάσει αν πρέπει να επιβάλει πρόστιμα στις οικείες επιχειρήσεις και αναφέρει επίσης τα κύρια πραγματικά και νομικά στοιχεία που μπορούν να επισύρουν πρόστιμο, όπως είναι η σοβαρότητα και η διάρκεια της υποτιθεμένης παραβάσεως και το γεγονός ότι αυτή διεπράχθη εκ προθέσεως ή εξ

αμελείας, πληροί την υποχρέωσή της σεβασμού του δικαιώματος ακροάσεως των επιχειρήσεων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, τους παρέχει τα αναγκαία στοιχεία για να αμυνθούν όχι μόνον έναντι της διαπιστώσεως της παραβάσεως, αλλά και έναντι της επιβολής προστίμου (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 21, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Μαρτίου 2002, Τ-31/99, ABB Asea Brown Boveri κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1881, σκέψη 78).

51 Όσον αφορά τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, τα δικαιώματα άμυνας των οικείων επιχειρήσεων εξασφαλίζονται ενώπιον της Επιτροπής, μέσω της δυνατότητάς τους να υποβάλουν παρατηρήσεις ως προς τη διάρκεια και τη σοβαρότητα της παραβάσεως καθώς και μέσω της δυνατότητας προβλέψεως του αντίθετου προς τον ανταγωνισμό χαρακτήρα της παραβάσεως. Περαιτέρω, οι επιχειρήσεις απολαύουν πρόσθετης εγγυήσεως, όσον αφορά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, καθόσον το Πρωτοδικείο αποφαίνεται κατά πλήρη δικαιοδοσία και μπορεί επομένως να άρει ή να μειώσει το πρόστιμο, δυνάμει του άρθρου 17 του κανονισμού 17 (απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Οκτωβρίου 1994, Τ-83/91, Tetra Pak κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-755, σκέψη 235, και, υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 50 απόφαση ABB Asea Brown Boveri κατά Επιτροπής, σκέψη 79).

52 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση, πρώτον, ότι η Επιτροπή ανέφερε, με το σημείο 213 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων και σε σχέση με τα προσαπτόμενα γεγονότα, την πρόθεσή της να επιβάλει πρόστιμα στις επιχειρήσεις στις οποίες απευθυνόταν η αιτίαση αυτή, μεταξύ των οποίων και η προσφεύγουσα. Η Επιτροπή πρόσθεσε, με το σημείο 214 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, ότι, για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων που έπρεπε να επιβληθούν, όφειλε να λάβει υπόψη της όλες τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως και, ειδικότερα, τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως. Η Επιτροπή επισήμανε εξάλλου, με το σημείο 216 της ανακοινώσεως αυτής, ότι, μεταξύ των πραγματικών περιστατικών που εκτέθηκαν με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, θα ελάμβανε ιδίως υπόψη το γεγονός ότι οι επίδικες συμπράξεις συνιστούσαν εκ προθέσεως παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

53 Η Επιτροπή επισήμανε επίσης, στο ίδιο σημείο 216, ότι οι συμφωνίες περί κατανομής των αγορών και περί καθορισμού των τιμών, όπως αυτές περιγράφονται

στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, συνιστούν, λόγω της φύσεώς τους, τη σοβαρότερη δυνατή παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Διευκρίνισε, με το σημείο 215 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, ότι, για να εκτιμήσει τη σοβαρότητα της παραβάσεως, θα ελάμβανε υπόψη τη φύση της, την πραγματική της επίδραση στην αγορά, εφόσον είναι δυνατό να υπολογιστεί, καθώς και την έκταση της επίδικης γεωγραφικής αγοράς. Επισήμανε, περαιτέρω, με το σημείο 216 της εν λόγω ανακοινώσεως, ότι θα καθόριζε τον ρόλο κάθε επιχειρήσεως που μετείχε στην παράβαση, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τον ρόλο καθεμίας από αυτές τις επιχειρήσεις στις επίδικες μυστικές συμφωνίες και τη διάρκεια της συμμετοχής κάθε επιχειρήσεως στην παράβαση.

54 Η Επιτροπή διευκρίνισε, επίσης, με το σημείο 217 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, ότι το ύψος του προστίμου που θα επέβαλε σε κάθε επιχείρηση θα αντανακλούσε τις ενδεχόμενες επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις και ότι θα εφάρμοζε, εφόσον απαιτούνταν, την ανακοίνωση περί συνεργασίας. Τέλος, η Επιτροπή επισήμανε, με το σημείο 218, ότι σκόπευε να καθορίσει το ύψος των προστίμων σε επίπεδο που να εξασφαλίζει το αρκούντως αποτρεπτικό τους αποτέλεσμα.

55 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων (σημεία 213 έως 218), η Επιτροπή ανέφερε ρητώς, σύμφωνα με την προαναφερθείσα νομολογία, την πρόθεσή της να επιβάλει πρόστιμα στις επιχειρήσεις στις οποίες απευθυνόταν η ανακοίνωση, καθώς και τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που θα ελάμβανε υπόψη για τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου που επρόκειτο να επιβάλει στην προσφεύγουσα, οπότε, ως προς αυτό, σεβάστηκε το δικαίωμά της ακροάσεως.

56 Δεύτερον, όσον αφορά ειδικότερα την επιβαρυντική περίσταση της υποτροπής που ελήφθη υπόψη ως προς την προσφεύγουσα, πρέπει να σημειωθεί, αφενός, ότι οι κατευθυντήριες γραμμές αναφέρουν ως παράδειγμα επιβαρυντικής περιστάσεως την υποτροπή της ίδιας επιχειρήσεως για παράβαση ίδιου είδους και, αφετέρου, ότι η Επιτροπή ανάφερε, στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, ότι θα ελάμβανε υπόψη τον ατομικό ρόλο κάθε επιχειρήσεως στις επίδικες μυστικές συμφωνίες και ότι το ύψος του προστίμου θα αντανακλούσε τις ενδεχόμενες επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις. Επομένως, η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να αγνοεί ότι η Επιτροπή θα ελάμβανε υπόψη αυτή την επιβαρυντική περίσταση, αν κατέληγε στο συμπέρασμα ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις εφαρμογής της.

57 Τρίτον, όσον αφορά ειδικότερα το επιχείρημα ότι η προσφεύγουσα υπέστη δυσμενή μεταχείριση σε σχέση με άλλες υπότροπες επιχειρήσεις ως προς τις οποίες δεν είχε ληφθεί υπόψη αυτή η επιβαρυντική περίσταση, επιβάλλεται να τονιστεί ότι το γεγονός και μόνον ότι η Επιτροπή θεώρησε, κατά την προηγούμενη πρακτική των αποφάσεών της, ότι ορισμένα στοιχεία συνιστούσαν ελαφρυντικές περιστάσεις κατά την επιμέτρηση του προστίμου δεν σημαίνει ότι υποχρεούται να εκφέρει την ίδια κρίση και σε μεταγενέστερη απόφασή της (βλ., μεταξύ άλλων, κατ' αναλογία, αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, Τ-7/89, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1711, σκέψη 357, της 14ης Μαΐου 1998, Τ-347/94, Mayr-Melnhof κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1751, σκέψη 368, και της 20ής Μαρτίου 2002, Τ-23/99, LR AF 1998 κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1705, σκέψεις 234 και 337). Εξάλλου, όπως προκύπτει από τις εκτιμήσεις που εκτέθηκαν στη σκέψη 56 ανωτέρω, η δυνατότητα που παρέχεται σε μια επιχείρηση, στο πλαίσιο άλλης υποθέσεως, να εκφέρει την άποψή της ως προς την πρόθεση να διαπιστωθεί έναντι αυτής υποτροπή, ουδόλως συνεπάγεται ότι η Επιτροπή υποχρεούται να ενεργήσει κατά τον ίδιο τρόπο σε όλες τις περιπτώσεις ούτε ότι, όταν δεν παρέχεται η δυνατότητα αυτή, παρεμποδίζεται η πλήρης άσκηση του δικαιώματος ακροάσεως της προσφεύγουσας.

58 Κατά συνέπεια, το δεύτερο μέρος του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

γ) Επί του τρίτου μέρους που αντλείται από το γεγονός ότι δεν υπάρχουν έγγραφα στοιχεία από τις συναντήσεις μεταξύ της Επιτροπής και της Interbrew, καθώς και από την άρνηση της Επιτροπής να της γνωστοποιήσει την απάντηση της Interbrew προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων

Επιχειρήματα των διαδίκων

59 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, αφενός, ότι ούτε η ανακοίνωση των αιτιάσεων ούτε η προσβαλλόμενη απόφαση περιέχουν συγκεκριμένα στοιχεία που να της παρέχουν τη δυνατότητα να εκτιμήσει το περιεχόμενο και την έκταση των διαλαμβανομένων στην αιτιολογική σκέψη 34 της προσβαλλομένης αποφάσεως συναντήσεων μεταξύ

των υπαλλήλων της Επιτροπής και των εκπροσώπων της Interbrew. Επιπλέον, στον φάκελο της υποθέσεως της Επιτροπής δεν τοποθετήθηκαν τα πρακτικά καμίας τέτοιας συναντήσεως που, εν προκειμένω, δεν γνωστοποιήθηκαν στην προσφεύγουσα πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Αφετέρου, η Επιτροπή αρνούμενη στην προσφεύγουσα, με έγγραφο της 7ης Φεβρουαρίου 2002, την πρόσβαση στην απάντηση της Interbrew προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων, προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας της προσφεύγουσας και παραβίασε την αρχή της χρηστής διοικήσεως.

60 Η προσφεύγουσα εκτιμά, πρώτον, ότι δεν ήταν σε θέση να επαληθεύσει και, ενδεχομένως, να αμφισβητήσει τις ενδεχόμενες δηλώσεις της Interbrew κατά τις προαναφερθείσες συναντήσεις, οι οποίες, ωστόσο, ασκούν ενδεχομένως σημαντική επιρροή στην εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και της συνεργασίας των επιχειρήσεων τις οποίες αφορούσε η έρευνα.

61 Συναφώς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, ότι η Επιτροπή επέδειξε εν γένει ευνοϊκή συμπεριφορά έναντι της Interbrew, σε αντίθεση με την αυστηρότητα που επέδειξε έναντι αυτής. Συνεπώς, το γεγονός ότι, κατά τη διαδικασία, δεν έγινε λόγος για τη δεσπόζουσα θέση της Interbrew, λόγω της οποίας ωστόσο ξεκίνησε η έρευνα, εξηγείται από το περιεχόμενο των εν λόγω άτυπων συναντήσεων. Περαιτέρω, η μνεία, στην προσβαλλόμενη απόφαση, τηλεφωνικής συνδιαλέξεως μεταξύ του L. B. (της Alken-Maes) και του A. B. (της Interbrew) στις 9 Δεκεμβρίου 1996 δεν τεκμηριώνεται βάσει του φακέλου της υποθέσεως. Το ίδιο ισχύει και για το παρατιθέμενο περιεχόμενο εσωτερικής συναντήσεως της Interbrew, της 5ης Μαΐου 1994, κατά την οποία ο Chief Executive Officer της Interbrew (ο M. M.), ήτοι ο διευθύνων σύμβουλός της (στο εξής: διευθύνων σύμβουλος), αποκάλυψε σενάριο, το οποίο και παρουσίασε ως σύμφωνο με αίτημα της προσφεύγουσας, κατά το οποίο η Interbrew θα εκχωρούσε ποσότητα 500 000 εκατολίτρων ζύθου στην Alken-Maes.

62 Δεύτερον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δεν είχε πρόσβαση στην απάντηση της Interbrew προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων, καθότι αυτό δεν της επετράπη από την Επιτροπή. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα ζήτησε ρητώς από την Επιτροπή, με έγγραφα της 24ης και της 28ης Ιανουαρίου 2002, να της παρασχεθεί νέα πρόσβαση στον φάκελο της υποθέσεως, ειδικότερα στην απάντηση της Interbrew προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων, πράγμα που η Επιτροπή αρνήθηκε με έγγραφο της 7ης Φεβρουαρίου 2002.

63 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η προσφεύγουσα γνώριζε την ύπαρξη των άτυπων συναντήσεων, αλλά ουδέποτε ζήτησε, κατά τη διοικητική διαδικασία, να της παρασχεθεί πρόσβαση στα πρακτικά των συναντήσεων αυτών, τα οποία εξάλλου δεν υπήρχαν και, εν πάση περιπτώσει, δεν ήταν χρήσιμα. Όλα τα πραγματικά στοιχεία που περιέχονται στην προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζονται στα έγγραφα του φακέλου της υποθέσεως, στον οποίο η προσφεύγουσα ουδέποτε αμφισβήτησε ότι είχε πρόσβαση. Η δε αίτηση της προσφεύγουσας περί προσβάσεως σε ορισμένα έγγραφα, την οποία υπέβαλε βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής (ΕΕ L 145, σ. 43), αποσύρθηκε.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

64 Πρώτον, όσον αφορά τις άτυπες συναντήσεις μεταξύ των μερών, πρέπει να σημειωθεί ότι ούτε η προσφεύγουσα ούτε η Επιτροπή αμφισβητούν στα δικόγραφά τους το γεγονός ότι δεν υπάρχουν πρακτικά από τις συναντήσεις αυτές. Επομένως, όπως προκύπτει από το υπό εξέταση μέρος του πρώτου λόγου ακυρώσεως, το οποίο αφορά τις εν λόγω συναντήσεις, ο εκ μέρους της Επιτροπής σεβασμός του δικαιώματος προσβάσεως στον φάκελο της υποθέσεως, στις υποθέσεις ανταγωνισμού, την υποχρεώνει να συντάσσει και να καθιστά προσβάσιμα στους ενδιαφερόμενους τέτοιου είδους πρακτικά.

65 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά την προπαρατεθείσα στις σκέψεις 33 και 34 νομολογία, το δικαίωμα προσβάσεως στον φάκελο των υποθέσεων ανταγωνισμού αποσκοπεί στο να παράσχει τη δυνατότητα στους αποδέκτες της ανακοινώσεως αιτιάσεων να λάβουν γνώση των αποδεικτικών στοιχείων που περιλαμβάνονται στον φάκελο της Επιτροπής, προκειμένου να ασκήσουν λυσιτελώς το δικαίωμα ακροάσεως. Συνεπώς, η Επιτροπή έχει την υποχρέωση να παράσχει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις τη δυνατότητα να έχουν πρόσβαση στο σύνολο των επιβαρυντικών ή απαλλακτικών εγγράφων που συνέλεξε κατά τη διάρκεια της έρευνας, με εξαίρεση τα καλυπτόμενα από το επιχειρηματικό απόρρητο άλλων επιχειρήσεων, τα εσωτερικά έγγραφα της Επιτροπής και άλλες εμπιστευτικές πληροφορίες.

66 Επιπλέον, από τη νομολογία προκύπτει ότι δεν υφίσταται, αντιθέτως, καμία γενική υποχρέωση της Επιτροπής να συντάσσει πρακτικά των συζητήσεων που πραγματοποίησε με άλλες επιχειρήσεις, στο πλαίσιο της εφαρμογής των περί ανταγωνισμού κανόνων της Συνθήκης, κατά τη διάρκεια συναντήσεων με αυτούς (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 33 απόφαση Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 351).

67 Εντούτοις, το γεγονός ότι δεν υπάρχει τέτοια υποχρέωση δεν μπορεί να αναιρέσει τις υποχρεώσεις της Επιτροπής ως προς την πρόσβαση στον φάκελο της υποθέσεως. Συγκεκριμένα, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας λόγω της πρακτικής των προφορικών σχέσεων με τους τρίτους. Συναφώς, αν η Επιτροπή προτίθεται να χρησιμοποιήσει, στην απόφασή της, ένα επιβαρυντικό στοιχείο το οποίο της διαβιβάστηκε προφορικώς από άλλη επιχείρηση, πρέπει να παράσχει στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση τη δυνατότητα να έχει πρόσβαση στο στοιχείο αυτό, ώστε να μπορεί να εκφέρει λυσιτελώς τη γνώμη της επί των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξε η Επιτροπή βάσει του στοιχείου αυτού. Ενδεχομένως, πρέπει να συντάξει προς τούτο ένα έγγραφο προοριζόμενο να περιληφθεί στον φάκελό της (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 33 απόφαση Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 352).

68 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, με εξαίρεση δύο συγκεκριμένους ισχυρισμούς, η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας συνίσταται στον γενικής φύσεως ισχυρισμό ότι, κατ' αρχάς, οι άτυπες συναντήσεις μπορούσαν να ασκήσουν σημαντική επιρροή στην εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και της συνεργασίας των επιχειρήσεων τις οποίες αφορούσε η έρευνα, στη δε συνέχεια, ότι, κατά τη διαδικασία, η Επιτροπή τήρησε έναντι της Interbrew εν γένει ευνοϊκή συμπεριφορά σε αντίθεση με την αυστηρότητα με την οποία αντιμετωπίζει την ίδια η προσβαλλόμενη απόφαση και, τέλος, ότι αν τα πληροφοριακά στοιχεία που ανακοινώθηκαν κατά τις άτυπες συναντήσεις ήταν χρήσιμα για την Interbrew, δεν μπορεί να μην επηρεάζουν τη θέση της.

69 Δεν είναι δυνατό να αποδειχθεί, βάσει αυτής της γενικής επιχειρηματολογίας, η οποία δεν διευκρινίζει σε ποιο βαθμό τα επιβαρυντικά στοιχεία που χρησιμοποίησε η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζονταν σε στοιχεία που της διαβιβάστηκαν κατά τις άτυπες συναντήσεις, η ύπαρξη προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας, η οποία πρέπει να εξετάζεται με βάση τις ειδικές περιστάσεις της εκάστοτε υποθέσεως (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 36 απόφαση Solvay κατά Επιτροπής, σκέψη 60). Συγκεκριμένα, όπως εκτέθηκε

ανωτέρω στη σκέψη 33, το δικαίωμα προσβάσεως στον φάκελο των υποθέσεων ανταγωνισμού αναγνωρίζεται αποκλειστικά για να παρέχει τη δυνατότητα στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να διατυπώνουν λυσιτελώς τις απόψεις τους όσον αφορά τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η Επιτροπή με την ανακοίνωση αιτιάσεων. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν προέβαλε, με την επιφύλαξη των δύο συγκεκριμένων ισχυρισμών που εξετάστηκαν ανωτέρω, καμία αιτίαση η οποία να περιέχεται στην ανακοίνωση αιτιάσεων και, ακολούθως, στην προσβαλλόμενη απόφαση και να στηρίζεται σε στοιχεία που διαβιβάστηκαν προφορικώς κατά τις άτυπες συναντήσεις και στα οποία δεν μπορούσε να έχει πρόσβαση, δεν μπορεί να προσάψει στην Επιτροπή προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας επί του σημείου αυτού (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 33 απόφαση Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 353 και 354).

70 Όσον αφορά τους δύο προαναφερθέντες συγκεκριμένους ισχυρισμούς, κατά τους οποίους η μνεία, στην προσβαλλόμενη απόφαση, της τηλεφωνικής συνδιαλέξεως της 9ης Δεκεμβρίου 1996 και του περιεχομένου μιας εσωτερικής συναντήσεως της 5ης Μαΐου 1994 δεν μπορεί παρά να πηγάζει από το περιεχόμενο των άτυπων συναντήσεων, πρέπει να εξεταστεί αν τα εν λόγω πραγματικά περιστατικά στηρίζονται σε συγκεκριμένα στοιχεία που να περιέχονται στον φάκελο της υποθέσεως.

71 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, την τηλεφωνική συνδιάλεξη της 9ης Δεκεμβρίου 1996, για την οποία γίνεται λόγος στην αιτιολογική σκέψη 91 της προσβαλλομένης αποφάσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το σημείο 93 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων αναφέρει ότι, «κατόπιν συναντήσεως που πραγματοποιήθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου, ο L. B. (της Alken-Maes) είχε στις 9 Δεκεμβρίου 1996 τηλεφωνική συνδιάλεξη με τον A. B. (της Interbrew)». Το εδάφιο αυτό συνοδεύεται από την υποσημείωση 116 που αναφέρει τα εξής: «Έγγραφο της Alken-Maes της 7ης Μαρτίου 2000 και παραρτήματα 42 και 44 ([σ.] 7884, 8513, και 8528 έως 8530 [του φακέλου της Επιτροπής]), που περιέχουν αναφορές στα εξής έγγραφα: έλεγχος στα γραφεία της Alken-Maes, έγγραφο AvW19 ([σ.] 150 έως 153 [του φακέλου της Επιτροπής]) και έγγραφο MV17 ([σ.] 532 έως 541 [του φακέλου της Επιτροπής])». Οι ίδιες παραπομπές υπάρχουν και στην προσβαλλόμενη απόφαση, στην υποσημείωση 123 της αιτιολογικής σκέψεως 91.

72 Απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου με την οποία της ζητήθηκε να διευκρινίσει τα στοιχεία που την οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι, στις 9 Δεκεμβρίου

1996, πραγματοποιήθηκε τηλεφωνική συνδιάλεξη σχετική με τις τιμές της Interbrew, μεταξύ του L. B. (της Alken-Maes) και του A. B. (της Interbrew), η Επιτροπή απάντησε ότι κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό βάσει της σελίδας 8513 του φακέλου της Επιτροπής, ήτοι της τελευταίας σελίδας του παραρτήματος 42 του από 7 Μαρτίου 2000 εγγράφου της Alken-Maes προς την Επιτροπή.

73 Από την ανάλυση του εγγράφου αυτού, το οποίο συνίσταται σε χειρόγραφες σημειώσεις του L. B. (της Alken-Maes), προκύπτει ότι, μολονότι δεν γίνεται λόγος για τηλεφωνική συνδιάλεξη πραγματοποιηθείσα στις 9 Δεκεμβρίου 1996, στο περιθώριο του εγγράφου αυτού υπάρχουν, αντιθέτως, πολλές σημειώσεις οι οποίες εμφανώς προστέθηκαν μεταγενέστερα στο αρχικό κείμενο και αποτελούν προφανώς απαντήσεις σε αρχικώς συνταχθείσες ερωτήσεις σχετικές με την τιμολογιακή πολιτική της Interbrew. Σε τρεις όμως από αυτές τις σημειώσεις υπάρχει η ημερομηνία «(9/12/96)» και σε δύο από αυτές η συντομογραφία «IB» (Interbrew), ενώ μία από αυτές περιέχει και τα αρχικά του A. B. (της Interbrew).

74 Επομένως, επιβάλλεται αρχικώς το συμπέρασμα ότι η μνεία της υπάρξεως επαφής, στις 9 Δεκεμβρίου 1996, μεταξύ της Interbrew και της Alken-Maes σχετικά με την τιμολογιακή πολιτική της Alken-Maes περιέχεται πράγματι στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και ότι η ύπαρξη επαφής στην οποία αναφέρεται η Επιτροπή στηρίζεται σε έγγραφο στο οποίο είχε πρόσβαση η προσφεύγουσα, δεδομένου ότι περιλαμβανόταν στον φάκελο της υποθέσεως, καθότι το παρέσχε στην Επιτροπή η πρώην θυγατρική της προσφεύγουσας Alken-Maes. Το γεγονός ότι υπήρξε τηλεφωνική ή άλλη επικοινωνία δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά την άσκηση του δικαιώματος ακροάσεως, διότι, μολονότι είναι λυπηρό το ότι ο ισχυρισμός της Επιτροπής επ' αυτού δεν είναι τεκμηριωμένος, η προσφεύγουσα έπρεπε να μπορεί να ασκήσει το δικαίωμά της ακροάσεως ως προς την ύπαρξη επικοινωνίας και, ενδεχομένως, ως προς το περιεχόμενό της και όχι ως προς το αν η σχετική επικοινωνία ήταν τηλεφωνική ή άλλου είδους, καθότι το σημείο αυτό δεν ασκεί επιρροή ως προς τον καθορισμό της ύπαρξης παραβάσεως.

75 Ακολούθως, όσον αφορά τον ισχυρισμό που περιέχεται στην αιτιολογική σκέψη 53 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ήτοι ότι το «σενάριο» που αποκάλυψε ο διευθύνων σύμβουλος της Interbrew στο πλαίσιο εσωτερικής συναντήσεως, στις 5 Μαΐου 1994, ήταν «σύμφωνο με το αίτημα της Danone/Kronenbourg», ήτοι να εκχωρήσει η Interbrew 500 000 εκατόλιτρα ζύθου στην Alken-Maes (κυρίως στον

τομέα των λιανικών πωλήσεων), επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το σημείο 55 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων αναφέρει ότι, «κατά τη διάρκεια συζητήσεως στους κόλπους της Interbrew, ο [M. M.] αποκαλύπτει το ακόλουθο σενάριο, το οποίο ανταποκρίνεται στο αίτημα της Danone/Kronenbourg. Η Interbrew έπρεπε να εκχωρήσει 500 000 εκατόλιτρα ζύθου στην Alken-Maes (κυρίως στον τομέα των λιανικών πωλήσεων) και αν «η Interbrew δεν ικανοποιούσε το αίτημα αυτό, η Interbrew France θα καταστρεφόταν λόγω της συνεργασίας της Heineken, και η Interbrew θα ερχόταν αντιμέτωπη με πολύ χαμηλές τιμές στο Βέλγιο». Το επόμενο σημείο 56 διευκρινίζει ότι «[το] σενάριο που παρουσίασε η Kronenbourg εξετάστηκε κατά τη διάρκεια εσωτερικής συναντήσεως της Interbrew στις 5 Μαΐου 1994». Το σημείο 55 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων συνοδεύεται από τις υποσημειώσεις 35 και 36, που αναφέρονται σε έγγραφο της Interbrew της 28ης Φεβρουαρίου 2000 και στο παράρτημά του 18 (σ. 7683 του φακέλου της Επιτροπής). Οι ίδιες παραπομπές περιέχονται στην αιτιολογική σκέψη 53 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

76 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι το παράρτημα 18 του από 28 Φεβρουαρίου 2000 εγγράφου της Interbrew, το οποίο περιέχει δήλωση του M. C. της Interbrew, αναφέρει στη σελίδα 2 της εν λόγω δηλώσεως το εξής:

«Ο [M. M.] έκανε λόγο, όπως και εμείς, κατά τη διάρκεια εσωτερικής συναντήσεως (στις 5 Μαΐου 1994), για το σενάριο που ανταποκρινόταν σε αίτημα της Kronenbourg. Κατ' ουσίαν, η KRO απειλούσε την ITW, προκειμένου αυτή να εκχωρήσει 500 000 [εκατόλιτρα] ζύθου στην AM (ιδίως στον τομέα Food). Σε διαφορετική περίπτωση, θα κατέστρεφαν την ITW-France με συνεργό τη Heineken και θα πολεμούσαν την ITW-Belgique με πολύ χαμηλές τιμές.»

77 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο ισχυρισμός που περιέχεται στην αιτιολογική σκέψη 53 της προσβαλλομένης αποφάσεως και στα σημεία 55 και 56 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων επαναλαμβάνει κατ' ουσίαν το περιεχόμενο πληροφορίας που είχε παράσχει γραπτώς η Interbrew και που περιέχεται στον φάκελο της υποθέσεως, στον οποίο είχε, ως εκ τούτου, πρόσβαση η προσφεύγουσα. Συνεπώς, δεν μπορεί η προσφεύγουσα να επικαλεστεί το γεγονός ότι, όσον αφορά τον ισχυρισμό που περιέχεται στην αιτιολογική σκέψη 53 της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν μπόρεσε να ασκήσει στην πράξη το δικαίωμά της ακροάσεως.

78 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει, αφενός, ότι τα στοιχεία που φέρεται ότι προήλθαν από άτυπες συναντήσεις με την Interbrew περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και, αφετέρου, ότι τα στοιχεία αυτά στηρίζονταν, εν πάση περιπτώσει, στο μέτρο που ήταν αναγκαία για να αποδειχθεί η παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, σε έγγραφα στα οποία είχε πρόσβαση η προσφεύγουσα. Επομένως, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η προσφεύγουσα μπόρεσε να διατυπώσει λυσιτελώς τους ισχυρισμούς της και να ασκήσει το δικαίωμά της ακροάσεως.

79 Ακολούθως, όσον αφορά το επιχείρημα ότι δεν επετράπη στην προσφεύγουσα η πρόσβαση, κατά παράβαση των δικαιωμάτων της άμυνας, στα έγγραφα που τοποθετήθηκαν στον φάκελο της υποθέσεως αφότου απέκτησε πρόσβαση σ' αυτόν στις 5 Οκτωβρίου 2002, ιδίως δε στην απάντηση της Interbrew προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων, καθόσον αυτή μπορούσε να περιέχει ελαφρυντικά στοιχεία, αρκεί να υπομνησθεί ότι η αίτηση περί προσβάσεως στα πρόσθετα έγγραφα του φακέλου υποβλήθηκε με έγγραφα της 24ης και της 28ης Ιανουαρίου 2002, μετά την περάτωση της διοικητικής διαδικασίας. Η παράλειψη υποβολής τέτοιας αιτήσεως κατά τη διοικητική διαδικασία συνεπάγεται συναφώς απώλεια του δικαιώματος όσον αφορά την προσφυγή ακυρώσεως που θα ασκηθεί ενδεχομένως μεταγενέστερα (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 31 απόφαση Ciment, σκέψη 383). Επομένως το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.

80 Όσον αφορά την αίτηση περί προσβάσεως που υποβλήθηκε στις 4 Μαρτίου 2002 δυνάμει του κανονισμού 1049/2001, αρκεί η διαπίστωση ότι το άρθρο 7, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει ότι, «στην περίπτωση ολικής ή μερικής άρνησης, ο αιτών μπορεί, εντός 15 εργάσιμων ημερών από την παραλαβή της απάντησης του θεσμικού οργάνου, να υποβάλει επιβεβαιωτική αίτηση ζητώντας από το θεσμικό όργανο να αναθεωρήσει τη θέση του». Κατόπιν της αρνήσεως της Επιτροπής, στις 26 Μαρτίου 2002, να δώσει ευνοϊκή συνέχεια στην αίτηση της προσφεύγουσας περί προσβάσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα, μη υποβάλλοντας επιβεβαιωτική αίτηση εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας, όπως επιβεβαίωσε με απάντηση σε ερώτηση του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, απέσυρε την αίτησή της στις 4 Μαρτίου 2002.

81 Συνεπώς, το τρίτο μέρος του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί καθώς και, κατ' επέκταση, ο λόγος ακυρώσεως στο σύνολό του.

2. *Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από παραβίαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

82 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη, καθότι, αφενός, δεν περιέχει κανένα ορισμό των επίδικων αγορών, μολονότι πρόκειται για αναγκαία προϋπόθεση οποιασδήποτε εκτιμήσεως μιας αντίθετης προς τον ανταγωνισμό συμπεριφοράς και, αφετέρου, για τον υπολογισμό του προστίμου, παραπέμπει απλώς στις κατευθυντήριες γραμμές, χωρίς να αναφέρει το ακριβές περιεχόμενο των κριτηρίων που χρησιμοποίησε για τον καθορισμό του ποσού του επιβληθέντος προστίμου.

83 Πρώτον, η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη, καθότι, σε αντίθεση με την επιταγή της νομολογίας του Πρωτοδικείου (απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, Τ-68/89, Τ-77/89 και Τ-78/89, SIV κ.λπ. κατά Επιτροπής, την αποκαλούμενη «Επίπεδο γυαλί», Συλλογή 1992, σ. II-1403, σκέψη 159), δεν στηρίζεται σε επαρκή ορισμό της επίδικης εν προκειμένω αγοράς, αλλά αποκλειστικά στη διαπίστωση της υπάρξεως «βελγικής αγοράς ζύθου». Η Επιτροπή κακώς δεν ανέλυσε την ακριβή γεωγραφική έκταση της ή των επίδικων αγορών, καθώς και την ενδεχόμενη δυνατότητα υποκαταστάσεως των διαφόρων προϊόντων ζυθοποιίας. Το γεγονός ότι η Επιτροπή, με το υπόμνημά της αντικρούσεως, αντικατέστησε την έκφραση «τομέας του ζύθου στο Βέλγιο» με την έκφραση «βελγική αγορά ζύθου» δεν ικανοποιεί την αντίρρηση της προσφεύγουσας κατά την οποία, εν προκειμένω, ο ορισμός της αγοράς ήταν συνυφασμένος με τον ορισμό της παραβάσεως. Ο ορισμός των μνημονευόμενων αγορών, ήτοι της βελγικής και της γαλλικής, είναι ανεπαρκώς τεκμηριωμένος στην προσβαλλόμενη απόφαση.

84 Περαιτέρω, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της πραγματικά στοιχεία που σχετίζονταν με τη γαλλική αγορά, χωρίς να θεωρήσει αναγκαία την ανάλυση του περιεχομένου

τους με γνώμονα τα ειδικά χαρακτηριστικά της αγοράς αυτής. Ειδικότερα, η Επιτροπή στηρίζεται στο επιχείρημα ότι η προσφεύγουσα εξαπέλυσε απειλή αντιποίνων κατά της Interbrew στη γαλλική αγορά, παρόλο που η ύπαρξη συμπεριφοράς περιοριστικής του ανταγωνισμού μπορεί να αποδειχθεί μόνο μέσω της διαπιστώσεως ορισμένης ισχύος σε μια ορθώς οριοθετημένη αγορά.

85 Εν προκειμένω, ορισμένα πραγματικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν προς στήριξη της διαπιστώσεως της παραβάσεως για την οποία εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, μεταξύ των οποίων η συνάντηση της 11ης Μαΐου 1994, η τηλεφωνική συνδιάλεξη της 6ης Ιουλίου 1994 και η συνάντηση της 17ης Απριλίου 1997, είχαν, κατά την Επιτροπή, ως αντικείμενο περιοχή ευρύτερη του Βελγίου. Επιπλέον, η ύπαρξη δραστηριοτήτων τόσο στη Γαλλία όσο και στο Βέλγιο και η ομοιότητα της συμπεριφοράς στις δύο αυτές χώρες αποτέλεσαν, κατά την Επιτροπή, σημαντικά στοιχεία της παραβάσεως, ιδίως όσον αφορά την ύπαρξη απειλής.

86 Συναφώς, η επιλογή της Επιτροπής να αντιμετωπίσει σε διαφορετικά πλαίσια παρόμοιους τρόπους συμπεριφοράς αποκλίνει από τη συνήθη πρακτική της που συνίσταται στη διαπίστωση, με μία μόνον απόφαση, διαφορετικών παραβάσεων, εφόσον υφίσταται μεταξύ τους δεσμός, λόγω της ταυτότητας των μερών της συμπράξεως, της ομοιότητας των μηχανισμών της συμπράξεως στις διάφορες χώρες ή και την αλληλεπίδραση μεταξύ διαφόρων εδαφών ή προϊόντων [βλ., για παράδειγμα, απόφαση 96/478/ΕΚ της Επιτροπής, της 10ης Ιανουαρίου 1996, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/34.279/F3 — ADALAT) (ΕΕ L 201, σ. 1, στο εξής: απόφαση ADALAT), και τις αποφάσεις για τις βιταμίνες και το αυτογραφικό χαρτί].

87 Η επιλογή εκδόσεως διαφορετικών αποφάσεων δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου για την προσφεύγουσα και παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να διογκώσει τεχνητά, λόγω της πολλαπλής εφαρμογής των ποσών εκκινήσεων και ενδεχομένως των σχετικών συντελεστών, το συνολικό ποσό των επιβληθέντων προστίμων για συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά, χωρίς οι εν λόγω επιχειρήσεις να έχουν τη δυνατότητα να κατανοήσουν σε τι συνίσταται η διάκριση καθώς και τους λόγους για τους οποίους αποτελούσαν χωριστές παραβάσεις.

88 Δεύτερον, η προσβαλλόμενη απόφαση είναι επίσης ανεπαρκώς αιτιολογημένη όσον αφορά τον υπολογισμό του προστίμου. Παραπέμποντας απλώς, με την αιτιολογική σκέψη 294 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στην προβλεπόμενη στις κατευθυντήριες γραμμές μέθοδο, σκοπός των οποίων είναι «να καταστεί δυνατή η διασφάλιση της διαφάνειας και της αντικειμενικότητας των αποφάσεων της Επιτροπής, τόσο έναντι των επιχειρήσεων όσο και έναντι του Δικαστηρίου», η Επιτροπή δεν τήρησε την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει και παραβίασε την αρχή της ασφάλειας δικαίου.

89 Δεδομένου ότι η αιτιολογία του ποσού του προστίμου στηρίζεται σε μέθοδο, βάσει της οποίας λαμβάνεται αρχικώς ένα αριθμητικό ποσό το οποίο στη συνέχεια διορθώνεται, είναι ουσιώδες να διευκρινίσει η Επιτροπή επαρκώς αιτιολογημένα το περιεχόμενο των κριτηρίων για τον υπολογισμό του προστίμου, προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, ήτοι να παρασχεθεί στην προσφεύγουσα η δυνατότητα να εκτιμήσει τη συνοχή και τη νομιμότητα του καθορισμού του προστίμου, προκειμένου να προασπίσει τα δικαιώματά της, στο Πρωτοδικείο και στο Δικαστήριο να ασκήσουν τον έλεγχό τους, και σε κάθε ενδιαφερόμενο να γνωρίσει τις συνθήκες υπό τις οποίες η Επιτροπή εφάρμοσε τη Συνθήκη ΕΚ.

90 Εν προκειμένω, παρά το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται να χρησιμοποιεί συγκεκριμένο μαθηματικό τύπο, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν αναφέρει ούτε τις λεπτομέρειες του υπολογισμού του επιβληθέντος προστίμου ούτε το ακριβές περιεχόμενο καθενός από τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν για τον καθορισμό του ποσού του. Συνεπώς, σε αντίθεση με την τακτική που ακολουθήθηκε σε άλλες αποφάσεις στον τομέα των συμπράξεων, όπως οι αποφάσεις για τις βιταμίνες και για το αυτογραφικό χαρτί, η αυθαίρετη επιλογή κατ' αποκοπή ποσού 25 εκατομμυρίων ευρώ και η προβαλλόμενη στην αιτιολογική σκέψη 305 της προσβαλλομένης αποφάσεως επιθυμία διασφαλίσεως αποτρεπτικού αποτελέσματος του προστίμου, δεν δικαιολογούνται από κριτήρια δυνάμενα να αποτιμηθούν ποσοτικά. Η έλλειψη επαρκούς ορισμού της σχετικής αγοράς καθιστά, επίσης, προφανή την ανεπαρκή αιτιολογία του υπολογισμού του προστίμου, εφόσον, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές, η επιλογή του βασικού ποσού συνδέεται με εκτιμήσεις σχετικές με το μέγεθος της επίδικης γεωγραφικής αγοράς, με την επίδραση της συμπράξεως στην αγορά αυτή και με τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιείται εντός αυτής.

91 Ειδικότερα, η Επιτροπή, στηριζόμενη στις δύο επιβαρυντικές περιστάσεις που ελήφθησαν υπόψη ως προς την προσφεύγουσα, ήτοι την άσκηση πιέσεως στην Interbrew και την υποτροπή, εφάρμοσε ενιαίο ποσοστό αυξήσεως του προστίμου, της τάξεως του 50 %, χωρίς να αναφέρει την αντίστοιχη έκταση κάθε επιβαρυντικής περίστασης που ελήφθη υπόψη. Η απουσία διευκρινίσεων σχετικών με την αντίστοιχη σημασία των διαφόρων κριτηρίων που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό του προστίμου δεν παρέσχε στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να αξιολογήσει τα ποσοστά κατά τα οποία έπρεπε να μειωθεί το επιβληθέν πρόστιμο.

92 Περαιτέρω, αυτή η έλλειψη σαφών και λυσιτελών στοιχείων δεν μπορεί εξάλλου να δικαιολογηθεί, καθότι η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι οι υπηρεσίες της συνέταξαν έγγραφα, προοριζόμενα για εσωτερική διαβούλευση και απόφαση, σχετικά με τον υπολογισμό του προστίμου στα οποία η προσφεύγουσα δεν είχε πρόσβαση. Αυτό το γεγονός υποδηλώνει ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη της, με την προσβαλλόμενη απόφαση, άλλα στοιχεία από αυτά στα οποία είχε πρόσβαση η προσφεύγουσα, χωρίς ωστόσο να τα μνημονεύσει στην απόφασή της αυτή.

93 Ειδικότερα, η προσφεύγουσα προβάλλει την έλλειψη επαρκούς αιτιολογήσεως εκ μέρους της Επιτροπής της επιβαρυντικής περιστάσεως της υποτροπής που ελήφθη υπόψη εις βάρος της. Αυτή η έλλειψη αιτιολογίας είναι ιδιαιτέρως επιζήμια για την προσφεύγουσα, στο μέτρο που η Επιτροπή δεν προσαυξάνει συστηματικά το ποσό του προστίμου λόγω υποτροπής, αλλά, κατά τη λήψη των αποφάσεών της, διστάζει ως προς τον ρόλο και τη σημασία που πρέπει να της προσδώσει κατά τον καθορισμό του προστίμου, καθότι η θέσπιση των κατευθυντήριων γραμμών δεν ήταν αρκετή για να άρει την απορρέουσα ως προς το σημείο αυτό ασάφεια.

94 Η Επιτροπή αμφισβητεί την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

95 Επί προσφυγών στρεφομένων κατ' αποφάσεων της Επιτροπής που επιβάλλουν σε επιχειρήσεις πρόστιμα λόγω παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού, το Πρωτοδικείο είναι διττώς αρμόδιο. Αφενός, είναι αρμόδιο να ελέγχει τη νομιμότητά τους, δυνάμει του άρθρου 230 ΕΚ. Συναφώς, οφείλει ιδίως να ελέγχει αν έχει τηρηθεί η επιβαλλόμενη από το άρθρο 235 ΕΚ υποχρέωση αιτιολογήσεως, η παράβαση της οποίας καθιστά την απόφαση ακυρώσιμη. Αφετέρου, το Πρωτοδικείο είναι αρμόδιο να εκτιμά —στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, την οποία του αναγνωρίζουν τα άρθρα 229 ΕΚ και 17 του κανονισμού 17— τον πρόσφορο χαρακτήρα των προστίμων. Η τελευταία αυτή εκτίμηση ενδέχεται να δικαιολογεί την προσκόμιση και συνεκτίμηση πρόσθετων πληροφοριακών στοιχείων, των οποίων η αυτούσια μνεία στην απόφαση δεν απαιτείται δυνάμει της προβλεπόμενης στο άρθρο 253 ΕΚ υποχρεώσεως αιτιολογήσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-248/98 P, KNP BT κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-9641, σκέψεις 38 έως 40, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 9ης Ιουλίου 2003, Τ-220/00, Cheil Jedang κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-2473, σκέψη 215).

96 Όσον αφορά τον έλεγχο της τηρήσεως της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, κατά πάγια νομολογία, από την αιτιολογία που απαιτεί το άρθρο 253 ΕΚ πρέπει να προκύπτει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική του κοινοτικού οργάνου που εξέδωσε την πράξη, κατά τρόπο ώστε οι ενδιαφερόμενοι να έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν τους λόγους που δικαιολογούν το μέτρο που ελήφθη και το αρμόδιο δικαστήριο να έχει τη δυνατότητα να ασκήσει τον έλεγχό του. Η απαίτηση αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της συγκεκριμένης υποθέσεως, ιδίως δε του περιεχομένου της πράξεως, της φύσεως της παρατιθέμενης αιτιολογίας και του συμφέροντος που ενδέχεται να έχουν οι αποδέκτες της πράξεως ή άλλα πρόσωπα τα οποία η πράξη αφορά άμεσα και ατομικά να τους δοθούν εξηγήσεις. Δεν απαιτείται η αιτιολογία να προσδιορίζει όλα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που ασκούν επιρροή, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας πράξεως τηρεί τις απαιτήσεις του άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα όχι μόνον το κείμενο της πράξεως αυτής, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και το σύνολο των νομικών κανόνων που διέπουν το σχετικό θέμα (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Μαρτίου 1985, 296/82 και 318/82, Κάτω Χώρες και Leeuwarder Papierwarenfabriek κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 809, σκέψη 19, της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-56/93, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-723, σκέψη 86, και της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 63, καθώς και την προπαρατεθείσα στη σκέψη 95 απόφαση Cheil Jedang, σκέψη 216).

97 Όσον αφορά το περιεχόμενο της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως σχετικά με τον υπολογισμό προστίμου επιβληθέντος λόγω παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, πρέπει να υπομνησθεί, αφενός, ότι η σχετική αιτιολογία πρέπει να διατυπώνεται βάσει των διατάξεων του άρθρου 15, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 17, σύμφωνα με το οποίο, «[κ]ατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψη, εκτός από τη σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της». Ο συνιστάμενος στην υποχρέωση αιτιολογήσεως ουσιώδης τύπος τηρείται άπαξ η Επιτροπή εκθέτει, με την απόφασή της, τα στοιχεία εκτιμήσεως τα οποία χρησιμοποίησε για να μετρήσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-291/98 P, Sarrió κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-9991, σκέψη 73, και της 15ης Οκτωβρίου 2002, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-8375, σκέψη 463). Αφετέρου, οι κατευθυντήριες γραμμές, καθώς και η ανακοίνωση περί συνεργασίας, περιέχουν ενδεικτικούς κανόνες για τα στοιχεία εκτιμήσεως που πρέπει να λαμβάνει υπόψη η Επιτροπή προκειμένου να υπολογίσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως (προπαρατεθείσα στη σκέψη 95 απόφαση Cheil Jedang, σκέψη 217). Υπό τις συνθήκες αυτές, ο συνιστάμενος στην υποχρέωση αιτιολογήσεως ουσιώδης τύπος τηρείται άπαξ η Επιτροπή εκθέτει, με την απόφασή της, τα στοιχεία εκτιμήσεως τα οποία χρησιμοποίησε, κατ' εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών της και, ενδεχομένως, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας, για να αξιολογήσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως προκειμένου να υπολογίσει το ποσό του προστίμου (προπαρατεθείσα στη σκέψη 95 απόφαση Cheil Jedang, σκέψη 218).

98 Εν προκειμένω, η Επιτροπή τήρησε τις επιταγές αυτές.

99 Όσον αφορά, πρώτον, την αιτίαση που αντλείται από την έλλειψη προηγούμενου καθορισμού της σχετικής αγοράς εκ μέρους της Επιτροπής, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν είχε, εν προκειμένω, ουδεμία υποχρέωση να προβεί σε οριοθέτηση της σχετικής αγοράς. Συγκεκριμένα, από τη νομολογία προκύπτει ότι, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, σκοπός της υποχρεώσεως καθορισμού της σχετικής αγοράς είναι να εξακριβώνεται κατά πόσον μια συμφωνία μπορεί να επηρεάσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο και αν έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση των όρων του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς (αποφάσεις του Πρωτοδικείου

της 21ης Φεβρουαρίου 1995, T-29/92, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-289, σκέψη 74, προπαρατεθείσα στη σκέψη 31 απόφαση «Τσιμέντο», σκέψη 1093, και απόφαση της 6ης Ιουλίου 2000, T-62/98, Volkswagen κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-2707, σκέψη 230). Κατά συνέπεια, η Επιτροπή έχει υποχρέωση καθορισμού της σχετικής αγοράς σε απόφαση που εκδίδεται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ μόνον όταν, ελλείψει τέτοιου καθορισμού, είναι αδύνατον να εξακριβωθεί αν η συγκεκριμένη συμφωνία, απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων ή εναρμονισμένη πρακτική μπορεί να επηρεάσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο και αν έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση των όρων του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 15ης Δεκεμβρίου 1998, T-374/94, T-375/94, T-384/94 και T-388/94, European Night Services κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-3141, σκέψεις 93 έως 95 και 105, και προπαρατεθείσα απόφαση Volkswagen κατά Επιτροπής, σκέψη 230). Η προσφεύγουσα όμως δεν αμφισβητεί ότι οι επίδικες συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές μπορούσαν να επηρεάσουν το ενδοκοινοτικό εμπόριο και ότι είχαν ως αντικείμενο τον περιορισμό και τη νόθευση των όρων του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς. Κατά συνέπεια, η εκ μέρους της Επιτροπής εφαρμογή του άρθρου 81 ΕΚ δεν απαιτεί, εν προκειμένω, τον προηγούμενο καθορισμό της σχετικής αγοράς, οπότε δεν διαπιστώνεται συναφώς ουδεμία παραβίαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως.

100 Για τους ίδιους λόγους, ναι μεν η διαπίστωση της Επιτροπής, στο πλαίσιο της εφαρμογής των κατευθυντήριων γραμμών, σχετικά με την εκ μέρους της προσφεύγουσας απειλή πρέπει να υποδεικνύει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο τη συλλογιστική που ακολούθησε το κοινοτικό όργανο για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του άρθρου 253 ΕΚ, δεν απαιτείται, ωστόσο, ως αναγκαία προϋπόθεση η οριοθέτηση της σχετικής αγοράς. Επομένως, η προβληθείσα από την προσφεύγουσα αντίθετη άποψη πρέπει να απορριφθεί.

101 Το ίδιο ισχύει και για τη συλλογιστική που αφορά τον συνυπολογισμό της εκτάσεως της γεωγραφικής αγοράς. Στο μέτρο που η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, λόγω της ανεπαρκούς αιτιολογήσεως του εθνικού χαρακτήρα της αγοράς, η Επιτροπή ενδέχεται να διαπιστώσει, αβάσιμα, χωριστές παραβάσεις με συνέπεια την τεχνητή αύξηση του ποσού των επιβληθέντων στην προσφεύγουσα προστίμων, αρκεί να σημειωθεί ότι η πρόθεση αυτή αποδίδεται στην Επιτροπή τελείως υποθετικά, δεδομένου ότι ο σχετικός ισχυρισμός στηρίζεται σε απλές εικασίες, εφόσον δεν τεκμηριώνεται από ουδεμία εκ πρώτης όψεως απόδειξη. Επομένως, το σχετικό επιχείρημα πρέπει να απορριφθεί.

102 Όσον αφορά, δεύτερον, την αιτίαση που αντλείται από την ανεπαρκή αιτιολόγηση του υπολογισμού του προστίμου, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η Επιτροπή εξέθεσε, με τις αιτιολογικές σκέψεις 296 έως 328 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τα στοιχεία που έλαβε υπόψη της για τον υπολογισμό του ποσού των προστίμων καθεμίας από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Από τις προαναφερθείσες αιτιολογικές σκέψεις της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή εξέθεσε κατά τρόπο σαφή και μη αναλυτικό τη συλλογιστική που ακολούθησε, παρέχοντας έτσι στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να γνωρίσει τα στοιχεία εκτιμήσεως που έλαβε υπόψη της για να μετρήσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, κατά τον υπολογισμό του προστίμου, και στο Πρωτοδικείο τη δυνατότητα να ασκήσει τον έλεγχό του. Επιβάλλεται, επομένως, το συμπέρασμα ότι η προσβαλλόμενη απόφαση ικανοποιεί την απαίτηση αιτιολογήσεως που υπέχει η Επιτροπή από το άρθρο 253 ΕΚ.

103 Κατά συνέπεια, ο υπό εξέταση λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί, καθώς και, κατ' επέκταση, το σύνολο των αιτημάτων περί ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως.

Β — *Επί των επικουρικώς προβαλλόμενων αιτημάτων που αποβλέπουν στη μείωση του επιβληθέντος προστίμου*

104 Η προσφεύγουσα προβάλλει έξι λόγους ακυρώσεως για τη μείωση του επιβληθέντος προστίμου. Αντλούνται, αντιστοίχως, από εσφαλμένη αξιολόγηση της σοβαρότητας της παραβάσεως κατά τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, κατά παραβίαση των αρχών της αναλογικότητας, της ίσης μεταχειρίσεως και της αρχής non bis in idem, από εσφαλμένη εκτίμηση της διαπιστωθείσας διάρκειας της παραβάσεως, από τον αβάσιμο χαρακτήρα της επιβαρυντικής περιστάσεως που ελήφθη υπόψη όσον αφορά τις πιέσεις που δέχθηκε η Interbrew, από τον αβάσιμο συνυπολογισμό της επιβαρυντικής περιστάσεως της υποτροπής ως προς την προσφεύγουσα, από το γεγονός ότι δεν ελήφθησαν επαρκώς υπόψη οι ισχύουσες ελαφρυντικές περιστάσεις και, τέλος, από εσφαλμένη εκτίμηση της εκτάσεως της συνεργασίας της προσφεύγουσας, κατά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και της ανακοινώσεως περί συνεργασίας.

1. *Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από εσφαλμένη αξιολόγηση της σοβαρότητας της παραβάσεως κατά τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, κατά παραβίαση των αρχών της ίσης μεταχειρίσεως, της αναλογικότητας και της αρχής non bis in idem*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

Επιχειρήματα της προσφεύγουσας

105 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί το βάσιμο του ειδικού βασικού ποσού που καθόρισε η Επιτροπή σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως, στηριζόμενη σε τέσσερις διαδοχικές αιτιάσεις, ήτοι στην εσφαλμένη εκτίμηση, κατά παραβίαση των κατευθυντήριων γραμμών και ορισμένων γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου, πρώτον, της σοβαρότητας της παραβάσεως, δεύτερον, της πραγματικής οικονομικής ικανότητας της προσφεύγουσας να προκαλέσει σοβαρή ζημία στις άλλες επιχειρήσεις, καθώς και στους καταναλωτές, τρίτον, του επιπέδου του προστίμου που μπορούσε να εξασφαλίσει επαρκώς αποτρεπτικό αποτέλεσμα και, τέταρτον, του συνυπολογισμού του γεγονότος ότι η προσφεύγουσα διέθετε τις νομικές και οικονομικές γνώσεις και υποδομές που της επιτρέπουν να αναγνωρίσει ευκολότερα τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς της και τις συνέπειές της από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού.

106 Εκτιμά ότι, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της πολύ μικρής, από ποσοτικής απόψεως, σημασίας του προϊόντος που αφορούσε η σύμπραξη, με γνώμονα τη συνολική κατανάλωση ζύθου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, της πολύ περιορισμένης γεωγραφικής εκτάσεως της εν λόγω συμπράξεως και του πολύ μέτριου χαρακτήρα του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε σε σχέση με το οικείο προϊόν, το ποσό εκκινήσεως στην περίπτωσή της δεν έπρεπε, εν πάση περιπτώσει, να υπερβεί τα οκτώ εκατομμύρια ευρώ.

— Επί της αξιολογήσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως: παραβίαση των αρχών της ίσης μεταχειρίσεως και της αναλογικότητας

107 Όσον αφορά την εκ μέρους της Επιτροπής αξιολόγηση της σοβαρότητας της παραβάσεως υπό την έννοια του σημείου 1 Α, πρώτο εδάφιο, των κατευθυντήριων γραμμών, η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τα χαρακτηριστικά της παραβάσεως, όπως αυτά παρατίθενται στην αιτιολογική σκέψη 297 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τα οποία μάλιστα ισχυρίζεται ότι, από κοινού με την Alken-Maes, αναγνώρισε και κατέστησε γνωστά στην Επιτροπή, αλλά αμφισβητεί αποκλειστικά την έκταση που προσδίδει η Επιτροπή στο σύνολο των πραγματικών στοιχείων που μνημονεύονται στο τμήμα της προσβαλλομένης αποφάσεως που αφορά τη σοβαρότητα της παραβάσεως, καθώς και τον απορρέοντα χαρακτηρισμό της παραβάσεως ως πολύ σοβαρής. Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι η Επιτροπή, προβαίνοντας σ' αυτόν τον χαρακτηρισμό, μολονότι ουδέποτε είχε χαρακτηρίσει ως πολύ σοβαρές ανάλογες παραβάσεις, παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως αντιμετωπίζοντας με διαφορετικό τρόπο παρόμοιες καταστάσεις (προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, σκέψη 295).

108 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, κατ' αρχάς, ότι η Επιτροπή, μολονότι παραπέμπει στη μνημονευόμενη στις κατευθυντήριες γραμμές μέθοδο καθορισμού της σοβαρότητας των παραβάσεων, δεν εξέτασε το ζήτημα της συγκεκριμένης επίδρασης της εν λόγω συμπράξεως στην αγορά.

109 Υποστηρίζει, ακολούθως, ότι το συμπέρασμα της Επιτροπής σχετικά με τον πολύ σοβαρό χαρακτήρα της παραβάσεως έρχεται σε αντίθεση τόσο με τα παραδείγματα που παραθέτει στις κατευθυντήριες γραμμές όσο και με την πρακτική λήψεως αποφάσεως κατόπιν της δημοσιεύσεώς τους. Μια σύμπραξη χαρακτηρίζεται συνήθως ως πολύ σοβαρή όταν πρόκειται για οργανωμένη ή και θεσμοποιημένη σύμπραξη, η οποία προϋποθέτει πολύπλοκους μηχανισμούς επαλήθευσης, οργάνωσης και παρακολούθησης, που δεν έχουν κοινά σημεία με την προσαπτόμενη εν προκειμένω συμπεριφορά, και λειτουργεί σε παγκόσμια κλίμακα ή σε πολλά κράτη μέλη, καθότι το πιο περιορισμένο έδαφος σε σχέση με τις χαρακτηρισθείσες πολύ σοβαρές επίδικες παραβάσεις περιελάμβανε τέσσερα από τα μεγαλύτερα κράτη

μέλη της Κοινότητας [απόφαση 2003/382/ΕΚ της Επιτροπής, της 8ης Δεκεμβρίου 1999, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/E-1/35.860-B — Χαλυβδοσωλήνες άνευ ραφής) (ΕΕ 2003, L 140, σ. 1, στο εξής: απόφαση για τους χαλυβδοσωλήνες άνευ ραφής)].

110 Η προσφεύγουσα εκτιμά, πρώτον, ότι η μάλλον άτυπη παράβαση έπρεπε να χαρακτηριστεί ως σοβαρή και όχι ως πολύ σοβαρή, καθόσον μάλιστα η Επιτροπή χαρακτήρισε ορισμένες παραβάσεις ως σοβαράς, παρόλο που ο βαθμός πολυπλοκότητάς τους υπερέβαινε ή, τουλάχιστον, ισοδυναμούσε με αυτόν της επίδικης παραβάσεως [απόφαση 2003/25/ΕΚ της Επιτροπής, της 11ης Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ — Υπόθεση COMP/E-1/37.919 (ex. 37.391) — Τραπεζικά τέλη για τη μετατροπή των νομισμάτων της ευρωζώνης — Γερμανία (ΕΕ 2003, L 15, σ. 1, στο εξής: απόφαση για τις γερμανικές τράπεζες), απόφαση 1999/271/ΕΚ της Επιτροπής, της 9ης Δεκεμβρίου 1998, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/34.466 — Ελληνικά Πορθμεία) (ΕΕ 1999, L 109, σ. 24, στο εξής: απόφαση για τα ελληνικά πορθμεία), και απόφαση 1999/210/ΕΚ της Επιτροπής, της 14ης Οκτωβρίου 1998, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/F-3/33.708 — British Sugar plc, υπόθεση IV/F-3/33.709 — Tate & Lyle plc, υπόθεση IV/F-3/33.710 — Napier Brown & Company Ltd, υπόθεση IV/F-3/33.711 — James Budgett Sugars Ltd) (ΕΕ 1999, L 76, σ. 1, στο εξής: απόφαση British Sugar)].

111 Δεύτερον, δεδομένης της περιορισμένης εκτάσεως της βελγικής επικράτειας, η Επιτροπή επέδειξε, εν προκειμένω, υπερβολική αυστηρότητα, παραβιάζοντας τις αρχές της αναλογικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως, καθότι από την πρακτική της ως προς τη λήψη αποφάσεων προκύπτει ότι επανειλημμένως θεώρησε ως περίσταση δικαιολογούσα τον χαρακτηρισμό μιας παραβάσεως ως σοβαρής και όχι πολύ σοβαρής το γεγονός ότι η εν λόγω παράβαση δεν αφορούσε παρά αγορά μικρής σημασίας ή περιορισμένης γεωγραφικής εκτάσεως (προπαρατεθείσες αποφάσεις για τα ελληνικά πορθμεία, British Sugar και για τις γερμανικές τράπεζες).

112 Τρίτον, το επιχείρημα της Επιτροπής ότι ένα από τα κριτήρια που έλαβε υπόψη για την αξιολόγηση της σοβαρότητας της παραβάσεως ήταν η άμεση επίδρασή της

στους καταναλωτές είναι κενό περιεχομένου. Κατά την προσφεύγουσα, αφενός, οι επίδικες στις αποφάσεις για τις γερμανικές τράπεζες και British Sugar συμπράξεις είχαν τα ίδια χαρακτηριστικά, χωρίς ωστόσο η Επιτροπή να τις χαρακτηρίσει ως πολύ σοβαρές και, αφετέρου, η δομή εν προκειμένω της διανομής των οικείων προϊόντων, τόσο όσον αφορά τη μεγάλη διανομή όσο και τον τομέα horeca —δεδομένου του μεγέθους των εναποθηκευτών—, λειτούργησε ως ισχυρό αντιστάθμισμα της συμπράξεως, με αποτέλεσμα να μετριαστούν μερικώς τα αρνητικά της αποτελέσματα για τους καταναλωτές.

113 Η προσφεύγουσα καταλήγει ότι η Επιτροπή θα παραβίαζε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως αν, μολονότι η διαπιστωθείσα με την προσβαλλόμενη απόφαση παράβαση δεν είχε τη μορφή οργανωμένης συμπράξεως με πολύπλοκες δομές ή μηχανισμούς που να διασφαλίζουν την τήρηση των δεσμεύσεων μεταξύ των επιχειρήσεων και αφορούσε περιορισμένο μόνον έδαφος και μικρό μόνον ποσοστό της παραγωγής ζύθου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τη χαρακτήριζε ως πολύ σοβαρή. Επομένως, το ποσό του προστίμου πρέπει να μειωθεί ουσιαστικά.

114 Εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν η Επιτροπή δεν παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, χαρακτηρίζοντας την παράβαση ως πολύ σοβαρή, το ποσό εκκινήσεως για τον καθορισμό του προστίμου πρέπει εντούτοις να μειωθεί για να ληφθεί υπόψη η πολύ μικρή επίδραση της παραβάσεως στην κοινοτική αγορά και ο πολύ χαμηλός όγκος των πωλήσεων των καλυπτόμενων από τη σύμπραξη προϊόντων, όπως ακριβώς έπραξε η Επιτροπή με την απόφαση για τους χαλυβδοσωλήνες άνευ ραφής. Συγκεκριμένα, με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή, χωρίς να αλλάξει τον χαρακτηρισμό της παραβάσεως, έλαβε ως αφετηρία βασικό ποσό κατώτερο από το ήμισυ του ποσού που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τις πολύ σοβαρές παραβάσεις, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές, για τον λόγο ότι οι πωλήσεις των εν λόγω προϊόντων από τις συμμετέχουσες στη σύμπραξη επιχειρήσεις εντός των τεσσάρων ενδιαφερομένων κρατών μελών αντιπροσώπευαν μόλις το 19 % της κοινοτικής καταναλώσεως. Εν προκειμένω, τα καλυπτόμενα από τη σύμπραξη προϊόντα αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 2,5 % της συνολικής καταναλώσεως στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επομένως, το βασικό ποσό που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή είναι δυσανάλογο σε σχέση με τον όγκο και την αξία των προϊόντων αυτών και πρέπει, ως εκ τούτου, να μειωθεί.

— Επί της αξιολογήσεως της πραγματικής οικονομικής ικανότητας της προσφεύγουσας να προκαλέσει σοβαρή ζημία στις άλλες επιχειρήσεις: παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας

115 Όσον αφορά την εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση της πραγματικής οικονομικής ικανότητας της προσφεύγουσας να θίξει τον ανταγωνισμό, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή πρέπει να λάβει ως πλαίσιο αναφοράς την αγορά εντός της οποίας σημειώθηκε η παράβαση, καθότι το ποσό του προστίμου πρέπει να έχει εύλογη σχέση με τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε στην αγορά αυτή (απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Ιουλίου 1994, Τ-77/92, Parker Pen κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-549, σκέψη 94).

116 Περαιτέρω, είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη η θέση των εν λόγω επιχειρήσεων στην αγορά αναφοράς, ώστε να μπορεί να αξιολογηθεί η ικανότητά τους να επηρεάσουν τον ανταγωνισμό.

117 Μολονότι, όμως, η προσβαλλόμενη απόφαση παραπέμπει στις δύο προαναφερθείσες αρχές, η Επιτροπή δεν τις ακολούθησε. Ενώ η Interbrew πραγματοποίησε, κατά την επίδικη περίοδο, τετραπλάσιο κύκλο εργασιών από αυτόν της προσφεύγουσας σε σχέση με τις πωλήσεις στην αγορά, το ειδικό ποσό εκκινήσεως που καθορίστηκε για την Interbrew ήταν μικρότερο από το διπλάσιο του ποσού που καθορίστηκε για την προσφεύγουσα. Αυτή η έλλειψη αναλογικότητας είναι αντίθετη με την πρόσφατη πρακτική της Επιτροπής, όπως αυτή απεικονίζεται στην απόφαση 2003/674/ΕΚ, της 2ας Ιουλίου 2002, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ (υπόθεση C.37.519 — Μεθειονίνη) (ΕΕ 2003, L 255, σ. 1, στο εξής: απόφαση για τη μεθειονίνη), με την οποία έκρινε ότι η διαφορά μεταξύ των επιβαλλόμενων προστίμων πρέπει να αντανακλά το γεγονός ότι το μερίδιο της αγοράς του πρώτου παγκοσμίως παραγωγού στην αγορά είναι δυσανάλογα μεγαλύτερο, ήτοι πενταπλάσιο, από το μερίδιο ενός από τους ανταγωνιστές του.

118 Επιπλέον, η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη της τη δεσπόζουσα θέση της Interbrew στη βελγική αγορά ζύθου, από την οποία συνάγεται κατ' ανάγκη ότι η

πραγματική οικονομική ικανότητα της προσφεύγουσας να επηρεάσει την αγορά ή και να θίξει σοβαρά τον ανταγωνισμό ήταν πολύ περιορισμένη. Κατά τα λοιπά, η προσφεύγουσα προσπάθησε απλώς να αποτρέψει τη σταδιακή της περιθωριοποίηση.

119 Εκτιμώντας ότι είχε δικαίωμα να καθορίσει το βασικό ποσό του προστίμου μάλλον βάσει του συνολικού κύκλου εργασιών της προσφεύγουσας, ο οποίος αποτελούσε ένδειξη της «βλαπτικής της ικανότητας», παρά βάσει του κύκλου εργασιών που πραγματοποιήθηκε στη σχετική αγορά, η Επιτροπή δεν αγνόησε τελικώς το κριτήριο της «δυνατότητας [της επιχειρήσεως] να προκαλέσει σημαντική ζημία στον ανταγωνισμό», όπως το ορίζει η προσβαλλόμενη απόφαση. Προκειμένου να λάβει υπόψη μεγαλύτερο κύκλο εργασιών από αυτόν που πραγματοποιήθηκε στην αγορά του ζύθου στο Βέλγιο, η Επιτροπή όφειλε να ορίσει τις οικείες αγορές και να αποδείξει παράλληλα τον λόγο για τον οποίο η προσφεύγουσα, λόγω των δραστηριοτήτων της στις εν λόγω αγορές, μπορούσε να θίξει τον ανταγωνισμό στην αγορά ζύθου.

120 Τα ποσά των προστίμων που επιβλήθηκαν στην Interbrew και στην προσφεύγουσα αντιστοίχως, αντί να αντικατοπτρίζουν την πρόδηλη έλλειψη ισορροπίας μεταξύ των καταστάσεών τους, μαρτυρούν αντιθέτως ότι το ειδικό ποσό εκκινήσεως που ορίστηκε για την προσφεύγουσα είναι προδήλως δυσανάλογο σε σχέση με την πραγματική της ικανότητα να επηρεάσει την αγορά.

121 Συναφώς, ενώ το ποσό των 45 εκατομμυρίων ευρώ που ορίστηκε για την Interbrew αντιστοιχούσε σε λιγότερο από το 6,6 % του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε το 1998, η Επιτροπή, λαμβάνοντας ως βάση ποσό 25 εκατομμυρίων ευρώ, επιβάλλει στην προσφεύγουσα πρόστιμο που υπερβαίνει το 20 % του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε το 2000 η όντως εμπλεκόμενη στη σύμπραξη επιχείρηση, η Alken-Maes, οπότε, αν η εν λόγω επιχείρηση είχε καταδικαστεί για δική της συμπεριφορά, θα είχε σημειωθεί σημαντική υπέρβαση του προβλεπόμενου από τον κανονισμό 17 ορίου του 10 % του συνολικού κύκλου εργασιών.

— Επί του καθορισμού του προστίμου σε επίπεδο που να διασφαλίζει το επαρκώς αποτρεπτικό του αποτέλεσμα: παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας

122 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, αφενός, ότι η Επιτροπή δεν εξατομίκευσε το στοιχείο του αποτρεπτικού χαρακτήρα που ελήφθη υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου και ότι, μολονότι επισήμανε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι η προσφεύγουσα και η Interbrew είναι μεγάλες διεθνείς επιχειρήσεις και ότι η πρώτη είναι, επιπλέον, εταιρία παραγωγής και εμπορίας πολλών προϊόντων, η Επιτροπή δεν διευκρίνισε τις αρχές στις οποίες στηρίχθηκε η εφαρμογή του κριτηρίου του αποτρεπτικού αποτελέσματος.

123 Αφετέρου, η αύξηση του προστίμου, στην οποία προέβη η Επιτροπή προκειμένου να εξασφαλίσει το αποτρεπτικό του αποτέλεσμα, στηρίζεται σε ισχυρισμούς αλυσιτελείς και δυσανάλογους.

124 Συναφώς, ο καθορισμός του προστίμου σε επίπεδο που να επιτυγχάνει αποτρεπτικό αποτέλεσμα πρέπει να επιδιώκει στόχο σχετικό με τον ανταγωνισμό και δεν μπορεί, κατά την προσφεύγουσα, να πραγματοποιείται μόνο σε συνάρτηση με το μέγεθος της επιχειρήσεως στη σχετική αγορά και με τις προσδοκίες της να αντλήσει οφέλη από την επικρινόμενη συμπεριφορά στην εν λόγω αγορά. Παράγοντες όπως οι διεθνείς διαστάσεις της επιχειρήσεως ή το ενδεχόμενο υποτροπής της δεν ασκούν επιρροή. Σε αντίθεση προς τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή σε σχέση με την επιχείρηση ABB Asea Brown Boveri, με την απόφαση 1999/60/ΕΚ, της 21ης Οκτωβρίου 1998, σχετικά με διαδικασία κινηθείσα βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/35.691/E-4 — Καρτέλ προμονωμένων σωλήνων) (ΕΕ 1999, L 24, σ. 1, στο εξής: απόφαση για τους προμονωμένους σωλήνες), δεν μπορεί εν προκειμένω να υποστηριχθεί ότι η δομή της προσφεύγουσας και η παρουσία θυγατρικών ξένων προς τον τομέα του ζύθου διευκόλυναν την επίδικη συμπεριφορά.

125 Σύμφωνα, εξάλλου, με την οικονομική θεωρία το ποσό ενός προστίμου είναι επαρκές όταν υπερβαίνει τα προσδοκώμενα από τα μέρη της συμπράξεως κέρδη.

Στην υπό κρίση υπόθεση, όμως, η προϋπόθεση αυτή πληρώθηκε με ουσιωδώς κατώτερο ποσό του προστίμου, καθότι η απόδοση της προσφεύγουσας στη σχετική αγορά ήταν αρνητική καθ' όλη τη σχετική με την παράβαση περίοδο.

126 Επιπλέον, ακόμη και αν, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, ήταν σημαντικό, για να εξασφαλιστεί το αποτρεπτικό του αποτέλεσμα, το πρόστιμο να είναι αντιστρόφως ανάλογο προς την πιθανότητα εντοπισμού της παραβάσεως, πράγμα που συμβαίνει στην περίπτωση των μυστικών συμπράξεων, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το πρόστιμο έπρεπε να παραμείνει πολύ μικρότερο από αυτό που όρισε η Επιτροπή. Εξάλλου, η εν λόγω σύμπραξη δεν ήταν μυστική, δεδομένου ότι σε πολλές από τις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιό της συμμετείχαν ανταγωνιστές —όπως στις συναντήσεις της ομάδας εργασίας «Vision 2000»— ή διανομείς —όπως στη συνάντηση της 28ης Ιανουαρίου 1993—, δεδομένου ότι οι τελευταίοι παρακολούθησαν επισταμένως τις ενέργειες των μερών της συμπράξεως, όπως προκύπτει από έγγραφο που απηύθυνε στους ζυθοποιούς η ομοσπονδία των αντιπροσώπων ζύθου.

127 Τέλος, θα ήταν άχρηστο να συνυπολογιστεί οποιοσδήποτε στόχος αποτροπής, καθότι το αποτρεπτικό αποτέλεσμα —που εκφράστηκε εν προκειμένω με την άμεση παύση της ανταλλαγής στοιχείων σχετικών με τις πωλήσεις— επιτεύχθηκε ήδη από την έναρξη της έρευνας και μέσω της συνεργασίας που η προσφεύγουσα δεσμεύτηκε να παράσχει.

— Επί του συνυπολογισμού των νομικών και οικονομικών γνώσεων και υποδομών που διαθέτουν ως επί το πλείστον οι μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις: παραβίαση της αρχής non bis in idem

128 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή, συνεκτιμώντας το γεγονός ότι διέθετε τις νομικές και οικονομικές γνώσεις και υποδομές που της επιτρέπουν να αναγνωρίσει ευκολότερα τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς της και τις

συνέπειές της από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού, παραβίασε την αρχή non bis in idem, καθόσον μάλιστα, με την προσβαλλόμενη απόφαση, αύξησε περαιτέρω το πρόστιμο λόγω υποτροπής.

Επιχειρήματα της Επιτροπής

129 Όσον αφορά την αξιολόγηση της σοβαρότητας της παραβάσεως, η Επιτροπή επικαλείται τη σοβαρότητα των εν λόγω πραγματικών περιστατικών και ισχυρίζεται ότι ο χαρακτηρισμός ως πολύ σοβαρών παραβάσεων που περιορίζονται σε ένα μόνον κράτος μέλος δεν έρχεται σε αντίθεση με την πρακτική της ως προς τη λήψη αποφάσεων. Περαιτέρω, το μέγεθος ενός τομέα δεν μετράται αποκλειστικά με γνώμονα τη γεωγραφική του έκταση, αλλά και βάσει της οικονομικής του σημασίας. Δεδομένου ότι ο τομέας του ζύθου στο Βέλγιο αντιπροσωπεύει περίπου 1 200 εκατομμύρια ευρώ, η παράβαση διαπράχθηκε σε έναν πολύ σημαντικό τομέα. Τέλος, η παράβαση έχει άμεση επίδραση στους καταναλωτές, την οποία ουδόλως αμβλύνουν τα χαρακτηριστικά της διανομής του ζύθου.

130 Όσον αφορά το κριτήριο της πραγματικής οικονομικής ικανότητας της προσφεύγουσας να προκαλέσει ζημία στις άλλες επιχειρήσεις, καθώς και στους καταναλωτές, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ο συνολικός κύκλος εργασιών της προσφεύγουσας υπερβαίνει σε μεγάλο βαθμό αυτόν της Interbrew. Επιπλέον, η Επιτροπή είναι ελεύθερη να καθορίσει το είδος του κύκλου εργασιών που πρέπει να ληφθεί υπόψη, ήτοι αν θα ληφθεί υπόψη ο συνολικός κύκλος εργασιών ή αυτός που πραγματοποιήθηκε στον επίδικο τομέα, ή ενδεχομένως ένας συνδυασμός των δύο. Τέλος, το γεγονός ότι το ειδικό βασικό ποσό αντιστοιχεί στο 20 % του ετήσιου κύκλου εργασιών της Alken-Maes στερείται σημασίας, καθότι το όριο που θέτει ο κανονισμός 17 εφαρμόζεται, εν προκειμένω, στον κύκλο εργασιών της προσφεύγουσας.

131 Σχετικά με την επιδίωξη επαρκώς αποτρεπτικού αποτελέσματος του προστίμου, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, σε περίπτωση μυστικής παραβάσεως, το ποσό του προστίμου πρέπει να καθορίζεται σε επίπεδο πολύ υψηλότερο από το προσδοκώ-

μενο κέρδος, δεδομένου ότι το μέγεθος και η πολλαπλότητα των προϊόντων που καλύπτουν οι δραστηριότητες της προσφεύγουσας αποτελούν κριτήρια που ασκούν επιρροή ως προς την επιδίωξη αποτρεπτικού αποτελέσματος. Ούτε ο τερματισμός της παραβάσεως ούτε η συνεργασία της προσφεύγουσας παρέχουν, εξάλλου, τη δυνατότητα να συναχθεί η επίτευξη επαρκώς αποτρεπτικού αποτελέσματος.

132 Τέλος, όσον αφορά τον συνυπολογισμό των νομικών και οικονομικών γνώσεων, καθώς και των υποδομών που διαθέτουν ως επί το πλείστον οι μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις, το επιχείρημα που αντλείται από παραβίαση της αρχής non bis in idem είναι αβάσιμο. Για τον καθορισμό του ειδικού βασικού ποσού, η Επιτροπή στηρίχθηκε στο γεγονός ότι η προσφεύγουσα μπορούσε να αναγνωρίσει τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς της, ενώ για την υποτροπή έλαβε υπόψη τη συνέχιση της συνιστώσας παράβαση συμπεριφοράς.

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

133 Πρέπει εκ προοιμίου να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, «[η] Επιτροπή δύναται να επιβάλλει με απόφαση στις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμο ύψους χιλίων μέχρις ενός εκατομμυρίου [ευρώ], ή και ποσό μεγαλύτερο από αυτό μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό του κύκλου εργασιών που πραγματοποιήθηκε κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο από [καθεμία από τις επιχειρήσεις] οι οποίες έχουν συνεργήσει στην παράβαση, όταν εκ προθέσεως ή εξ αμελείας [...] διαπράττουν παράβαση των διατάξεων του άρθρου [81], παράγραφος 1, [...] της Συνθήκης». Στην ίδια αυτή διάταξη προβλέπεται ότι, «[κ]ατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψη, εκτός από τη σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της» (προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση του Πρωτοδικείου LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 223).

134 Περαιτέρω, κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή διαθέτει, στο πλαίσιο του κανονισμού 17, περιθώριο εκτιμήσεως κατά την επιμέτρηση των προστίμων, προκειμένου να προσανατολίζει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων προς την

τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-150/89, Martinelli κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1165, σκέψη 59, της 11ης Δεκεμβρίου 1996, T-49/95, Van Megen Sports κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1799, σκέψη 53, και της 21ης Οκτωβρίου 1997, T-229/94, Deutsche Bahn κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1689, σκέψη 127).

135 Επιπλέον, το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε στο παρελθόν πρόστιμα ορισμένου ύψους για συγκεκριμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί τη δυνατότητα να αυξήσει το ύψος αυτό, εντός των ορίων που θέτει ο κανονισμός 17, εφόσον τούτο είναι αναγκαίο για να εξασφαλιστεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού (προπαρατεθείσα στη σκέψη 50 απόφαση Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 109, και αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, T-12/89, Solvay κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-907, σκέψη 309, και της 14ης Μαΐου 1998, T-304/94, Europa Carton κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-869, σκέψη 89). Αντιθέτως, η αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η Επιτροπή μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το επίπεδο των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 50 απόφαση Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 109, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψεις 236 και 237).

136 Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 17 του κανονισμού 17, το Πρωτοδικείο αποφαίνεται κατά πλήρη δικαιοδοσία, υπό την έννοια του άρθρου 229 ΕΚ, επί των προσφυγών που ασκούνται κατά των αποφάσεων με τις οποίες η Επιτροπή καθορίζει πρόστιμα και μπορεί, ως εκ τούτου, να άρει ή να μειώσει το επιβληθέν πρόστιμο. Στο πλαίσιο του ελέγχου που ασκεί κατά πλήρη δικαιοδοσία, στο Πρωτοδικείο εναπόκειται να εκτιμήσει αν το ποσό του επιβληθέντος προστίμου είναι ανάλογο προς τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως (βλ., κατ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 134 απόφαση Deutsche Bahn κατά Επιτροπής, σκέψεις 125 και 127, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 95 απόφαση Cheil Jedang κατά Επιτροπής, σκέψη 93) και να σταθμίσει τη σοβαρότητα της παραβάσεως με τις περιστάσεις που επικαλείται η προσφεύγουσα (βλ., κατ' αυτή την έννοια, απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Νοεμβρίου 1996, C-333/94 P, Tetra Pak κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-5951, σκέψη 48).

137 Ακολούθως, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να αποδεικνύεται βάσει πολλών στοιχείων όπως είναι, ιδίως, τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το όλο πλαίσιό της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, και τούτο χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται

υπόψη (διάταξη του Δικαστηρίου της 25ης Μαρτίου 1996, C-137/95 P, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-1611, σκέψη 54, απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιουλίου 1997, C-219/95 P, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-4411, σκέψη 33, αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-334/94, Sarrió κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1439, σκέψη 328, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 236). Ειδικότερα, η εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως πρέπει να γίνεται λαμβανομένης ιδίως υπόψη της φύσεως των περιορισμών που επιβάλλονται στον ανταγωνισμό (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1970, 45/69, Boehringer κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 461, σκέψη 53, απόφαση του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 1997, T-213/95 και T-18/96, SCK και FNK κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1739, σκέψη 246). Η Επιτροπή πρέπει, επίσης, να μεριμνά ώστε οι ενέργειές της να έχουν αποτρεπτικό αποτέλεσμα, κυρίως για τις μορφές παραβάσεων που είναι ιδιαίτερα επιβλαβείς για την πραγμάτωση των στόχων της Κοινότητας (προπαρατεθείσες στη σκέψη 50 αποφάσεις Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 105 και 106, και ABB Asea Brown Boveri κατά Επιτροπής, σκέψη 166).

138 Εντούτοις, κατά τη νομολογία, οσάκις η Επιτροπή υιοθετεί κατευθυντήριες γραμμές προοριζόμενες να διευκρινίσουν, τηρουμένης της Συνθήκης, τα κριτήρια που πρόκειται να εφαρμόσει στο πλαίσιο της ασκήσεως της εξουσίας της εκτιμήσεως, εντεύθεν προκύπτει ένας αυτοπεριορισμός της εξουσίας αυτής, καθόσον η Επιτροπή οφείλει να τηρεί τους ενδεικτικούς κανόνες που η ίδια επέβαλε στον εαυτό της (προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1991, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, σκέψη 53, επιβεβαιωθείσα κατ' αναίρεση με την απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 1999, C-51/92 P, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-4235, σκέψη 75). Επομένως, για να αποδείξει τη σοβαρότητα των παραβάσεων, η Επιτροπή οφείλει στο εξής να λαμβάνει υποχρεωτικώς υπόψη, μεταξύ διαφόρων άλλων στοιχείων, αυτά που περιέχονται στις κατευθυντήριες γραμμές, εκτός αν διευκρινίσει ειδικά τους λόγους για τους οποίους είναι εύλογο, ενδεχομένως, να απομακρυνθεί από αυτά επί συγκεκριμένου σημείου (απόφαση του Πρωτοδικείου της 19ης Μαρτίου 2003, T-213/00, CMA CGM κ.λπ. κατά Επιτροπής, καλούμενη FETTCSA, Συλλογή 2003, σ. II-913, σκέψη 271).

139 Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές, η Επιτροπή εκκινεί, για τον υπολογισμό του ύψους των προστίμων, από ένα βασικό ποσό που καθορίζεται ανάλογα με τη σοβαρότητα της παραβάσεως. Κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο χαρακτήρας της ίδιας της παραβάσεως, ο

πραγματικός της αντίκτυπος στην αγορά, εφόσον αυτός είναι δυνατόν να υπολογιστεί, και η έκταση της οικείας γεωγραφικής αγοράς (σημείο 1 Α, πρώτο εδάφιο). Στο πλαίσιο αυτό, οι παραβάσεις κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες, ήτοι τις «ελαφρές παραβάσεις», για τις οποίες το ύψος των προστίμων που είναι δυνατό να επιβληθούν κυμαίνεται από 1 000 έως 1 εκατομμύριο ευρώ, τις «σοβαρές παραβάσεις», για τις οποίες το ύψος των προστίμων που είναι δυνατό να επιβληθούν κυμαίνεται από 1 εκατομμύριο έως 20 εκατομμύρια ευρώ, και τις «πολύ σοβαρές παραβάσεις», για τις οποίες το ύψος των προστίμων που είναι δυνατόν να επιβληθούν υπερβαίνει τα 20 εκατομμύρια ευρώ (σημείο 1 Α, δεύτερο εδάφιο, πρώτη έως τρίτη περίπτωση).

140 Η Επιτροπή διευκρινίζει, συναφώς, ότι οι ελαφρές παραβάσεις μπορούν, για παράδειγμα, να είναι περιορισμοί, συνήθως κάθετοι, που αποσκοπούν στον περιορισμό των συναλλαγών, αλλά των οποίων ο αντίκτυπος στην αγορά παραμένει περιορισμένος και αφορά αξιόλογο μεν, αλλά σχετικά μικρό τμήμα της κοινοτικής αγοράς (σημείο 1 Α, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίπτωση). Όσον αφορά τις σοβαρές παραβάσεις, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι πρόκειται συνήθως για οριζόντιους ή κάθετους περιορισμούς, όμοιους με αυτούς της προηγούμενης κατηγορίας, αλλά οι οποίοι εφαρμόζονται με μεγαλύτερη αυστηρότητα, έχουν πιο εκτεταμένες συνέπειες επί της αγοράς και είναι ικανοί να ασκήσουν επίδραση σε εκτεταμένες ζώνες της κοινής αγοράς. Επισημαίνει, επίσης, ότι ενδέχεται να πρόκειται για περιπτώσεις καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως (σημείο 1 Α, δεύτερο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση). Τέλος, όσον αφορά τις πολύ σοβαρές παραβάσεις, η Επιτροπή αναφέρει ότι πρόκειται κυρίως για οριζόντιους περιορισμούς, όπως «οι συνασπισμοί επιχειρήσεων με σκοπό τον έλεγχο των τιμών» ή ο επιμερισμός των αγορών βάσει ποσοστώσεων, ή άλλου είδους πρακτικές οι οποίες πλήττουν την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, όπως είναι εκείνες οι οποίες αποσκοπούν στη στεγανοποίηση των εθνικών αγορών, ή οι καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσεως εκ μέρους επιχειρήσεων που αναπτύσσουν δραστηριότητα υπό καθεστώς οιονεί μονοπωλίου (σημείο 1 Α, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίπτωση).

141 Οι κατευθυντήριες γραμμές ορίζουν ότι, εντός καθεμιάς από τις προαναφερθείσες κατηγορίες παραβάσεων, και ιδίως για τις κατηγορίες των «σοβαρών» και «πολύ σοβαρών» παραβάσεων, η κλιμάκωση των προβλεπόμενων κυρώσεων θα καταστήσει δυνατή τη διαφοροποίηση της μεταχείρισης που είναι σκόπιμο να επιφυλαχθεί στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ανάλογα με τον χαρακτήρα των παραβάσεων που αυτές έχουν διαπράξει (σημείο 1 Α, τρίτο εδάφιο). Επιπλέον, είναι αναγκαίο να λαμβάνεται υπόψη η πραγματική οικονομική δυνατότητα των επιχειρήσεων που διαπράττουν την παράβαση να προξενήσουν σημαντική ζημία σε άλλους οικονομικούς παράγοντες, ιδίως δε στους καταναλωτές, και να

καθορίζεται το ύψος του προστίμου σε επίπεδο που να εξασφαλίζει επαρκώς το αποτρεπτικό του αποτέλεσμα (σημείο 1 Α, τέταρτο εδάφιο). Ακόμη, μπορεί να συνεκτιμάται το γεγονός ότι οι μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις έχουν ως επί το πλείστον επαρκή υποδομή ώστε να διαθέτουν τις νομικές και οικονομικές γνώσεις που τους επιτρέπουν να αξιολογήσουν καλύτερα τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς τους και τις συνέπειές της από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού (σημείο 1 Α, πέμπτο εδάφιο).

142 Εντός καθεμιάς από τις τρεις ανωτέρω περιγραφείσες κατηγορίες, είναι ενδεχομένως σκόπιμο, στις περιπτώσεις στις οποίες εμπλέκονται περισσότερες επιχειρήσεις, όπως όταν υπάρχουν συνασπισμοί επιχειρήσεων, να προσαρμόζεται το καθορισμένο ποσό προκειμένου να ληφθεί υπόψη το ειδικό βάρος και, επομένως, ο πραγματικός αντίκτυπος της παράνομης συμπεριφοράς κάθε επιχειρήσεως στον ανταγωνισμό, ιδίως όταν υφίστανται σημαντικές διαφορές μεγέθους μεταξύ των επιχειρήσεων που διαπράττουν το αυτό είδος παραβάσεως, και να προσαρμόζεται αναλόγως το γενικό σημείο εκκινήσεως σε συνάρτηση με τον συγκεκριμένο χαρακτήρα κάθε επιχειρήσεως (σημείο 1 Α, έκτο εδάφιο).

143 Με τις κατευθυντήριες γραμμές διευκρινίζεται, επίσης, ότι η αρχή της επιβολής ισοδυνάμων κυρώσεων για την ίδια συμπεριφορά μπορεί να οδηγήσει, όταν το απαιτούν οι περιστάσεις, στον καθορισμό διαφορετικών ποσών για τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, χωρίς η διαφοροποίηση αυτή να ανταποκρίνεται σε κάποιον αριθμητικό υπολογισμό (σημείο 1 Α, έβδομο εδάφιο).

144 Βάσει των αρχών αυτών πρέπει να εξεταστεί, κατ' αρχάς, αν η Επιτροπή, εφαρμόζοντας στην υπό κρίση υπόθεση τη μέθοδο που καθιερώνουν οι κατευθυντήριες γραμμές για τον καθορισμό της σοβαρότητας της παραβάσεως, παραβίασε τις αρχές που επικαλείται η προσφεύγουσα. Ακολούθως, πρέπει να καθοριστεί αν —ακόμη και στην περίπτωση στην οποία, όπως επικουρικώς υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η παράβαση πρέπει να χαρακτηριστεί ως πολύ σοβαρή— το ειδικό βασικό ποσό των 25 εκατομμυρίων ευρώ που χρησιμοποιήθηκε τελικώς ως βάση για την προσφεύγουσα είναι το κατάλληλο, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων που επικαλείται, ήτοι την πολύ χαμηλή επίδραση της παραβάσεως στην κοινοτική αγορά και τον μικρό όγκο των πωλήσεων των προϊόντων που καλύπτει η σύμπραξη.

Επί της αξιολογήσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως

145 Εν προκειμένω, από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι η Επιτροπή αξιολόγησε τη σοβαρότητα της παραβάσεως βάσει των ακόλουθων στοιχείων: αυτή καθ' εαυτήν τη φύση της παραβάσεως, το γεγονός ότι η σύμπραξη αφορούσε το σύνολο των τμημάτων της αγοράς ζύθου, ότι οι επίδικες συζητήσεις πραγματοποιήθηκαν μεταξύ των ανώτατων στελεχών, ότι οι συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές αφορούσαν ένα ευρύ φάσμα παραμέτρων του ανταγωνισμού, καθώς και ότι η σύμπραξη δεν είχε καμία ή είχε περιορισμένη μόνον επίπτωση στην αγορά και η γεωγραφική αγορά κάλυπτε ολόκληρη την επικράτεια του Βελγίου.

146 Πρώτον, όσον αφορά τη συμφωνία της αξιολογήσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως με τις κατευθυντήριες γραμμές και με την αρχή της αναλογικότητας, είναι σημαντικό να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο η Επιτροπή αξιολόγησε τη σοβαρότητα αυτή βάσει τριών σχετικών κριτηρίων, ήτοι τη φύση της ίδιας της παραβάσεως, τον πραγματικό της αντίκτυπο στην αγορά, εφόσον αυτός μπορεί να υπολογισθεί, και την έκταση της οικείας γεωγραφικής αγοράς (βλ. σκέψη 139 ανωτέρω).

147 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, αυτή καθ' εαυτήν τη φύση της παραβάσεως, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τα παρατιθέμενα στην αιτιολογική σκέψη 297 της προσβαλλομένης αποφάσεως στοιχεία, ήτοι ότι η σύμπραξη περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, γενικό σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής, ανταλλαγή πληροφοριών επί των πωλήσεων, άμεσες και έμμεσες συμφωνίες και διαβουλεύσεις για τις τιμές και τις προσφορές στον τομέα των λιανικών πωλήσεων, την κατανομή πελατών για τον τομέα horeca, καθώς και τον περιορισμό των επενδύσεων και της διαφήμισης στον ίδιο τομέα. Κατά πάγια όμως νομολογία, οι οριζόντιες συμπράξεις σε θέματα τιμών θεωρούνται πολύ σοβαρές παραβάσεις του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού και μπορούν, ως εκ τούτου, να χαρακτηριστούν αφ' εαυτές πολύ σοβαρές (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Ιουλίου 2001, T-202/98, T-204/98 και T-207/98, Tate & Lyle κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-2035, σκέψη 103, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 138 FETTCSA, σκέψη 262). Οι μηχανισμοί που περιγράφει η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 297 της προσβαλλομένης αποφάσεως, εκτός του ότι υποδηλώνουν σύμπραξη στον τομέα των τιμών, ανήκουν στις πιο σοβαρές μορφές νοθεύσεως του ανταγωνισμού, καθόσον αποβλέπουν απλώς στην κατάργησή του μεταξύ των εμπλεκομένων στη σύμπραξη επιχειρήσεων.

Συνεπώς, το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι οι εν λόγω συμφωνίες και διαβουλεύσεις συνιστούν, λόγω της φύσεώς τους, πολύ σοβαρή παράβαση δεν μπορεί να αμφισβητηθεί. Η διαπίστωση αυτή δεν μπορεί, εξάλλου, να αμφισβητηθεί, καθότι η Επιτροπή επισήμανε, επιπλέον, ότι οι συμφωνίες και οι διαβουλεύσεις κάλυπταν πολλές παραμέτρους του ανταγωνισμού και αφορούσαν το σύνολο των τμημάτων της αγοράς ζύθου, πράγμα που απορρέει άμεσα και εύλογα από τα πραγματικά στοιχεία που εκτίθενται στην αιτιολογική σκέψη 297 της προσβαλλομένης αποφάσεως και δεν αμφισβητήθηκαν από την προσφεύγουσα. Όσον αφορά το περιεχόμενο των σχετικών με τη σύμπραξη συναντήσεων μεταξύ ανώτατων στελεχών, ήτοι μεταξύ των γενικών διευθυντών της προσφεύγουσας και της θυγατρικής της, η πραγματοποίηση των οποίων δεν αμφισβητείται, τούτο επίσης δεν μπορεί να αμβλύνει τη μεγάλη σοβαρότητα της ίδιας της φύσεως της παραβάσεως.

148 Ακολούθως, όσον αφορά το κριτήριο του αντίκτυπου της συμπράξεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, ναι μεν η Επιτροπή επισήμανε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι ορισμένες συνιστώσες της συμπράξεως δεν εφαρμόστηκαν ή δεν εφαρμόστηκαν πλήρως, αντιθέτως όμως διαπίστωσε ότι δεν μπορούσε να συναχθεί ότι η απουσία ή η ύπαρξη περιορισμένων συνεπειών για την αγορά. Προς στήριξη της διαπιστώσεως αυτής, η Επιτροπή δεν επικαλέστηκε απλώς τα έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία, ήτοι τις σημειώσεις ενός εκπροσώπου της Interbrew κατά τη συνάντηση της 28ης Ιανουαρίου 1998, από τις οποίες προκύπτουν ορισμένες διαπιστώσεις, αλλά και το γεγονός, το οποίο απέδειξε η Επιτροπή, ότι υπήρξε πράγματι ανταλλαγή πληροφοριών επί των πωλήσεων μεταξύ της Alken-Maes και της Interbrew. Η εφαρμογή, έστω και μερικώς, συμφωνίας με αντικείμενο αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αρκεί για να μην μπορεί να συναχθεί ότι η εν λόγω συμφωνία δεν έχει αντίκτυπο στην αγορά.

149 Το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η σύμπραξη δεν είχε πολύ περίπλοκο και επίσημο χαρακτήρα, πράγμα που υποδηλώνει μικρή πρόθεση διαπράξεως παραβάσεως, διαψεύδεται από τα γεγονότα. Η πολλαπλότητα των επιδιωκόμενων από τη σύμπραξη στόχων, τους οποίους η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί, και η παράλληλη επιδίωξή τους μαρτυρούν όντως την ύπαρξη πραγματικού σχεδίου αντίθετου προς τον ανταγωνισμό, το οποίο δεν υποδηλώνει μικρή, αλλά αντιθέτως πολύ ισχυρή πρόθεση διαπράξεως παραβάσεως. Επομένως, ακόμη και αν η σύμπραξη χαρακτηρίζεται από μικρό βαθμό επισημότητας, έχει ωστόσο υψηλό βαθμό περιπλοκότητας.

150 Όσον αφορά, τέλος, το κριτήριο της εκτάσεως της οικείας γεωγραφικής αγοράς, η Επιτροπή διαπίστωσε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι η σύμπραξη κάλυπτε το σύνολο της βελγικής επικράτειας, πράγμα που η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί. Από τη νομολογία όμως προκύπτει ότι μια εγχώρια αγορά αντιστοιχεί σε σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 28). Περαιτέρω, η Επιτροπή επισήμανε, με τις κατευθυντήριες γραμμές, ότι θεωρούνται συνήθως ως πολύ σοβαρές παραβάσεις οι οριζόντιοι περιορισμοί, όπως «οι συνασπισμοί επιχειρήσεων με σκοπό τον έλεγχο των τιμών» ή ο επιμερισμός των αγορών βάσει ποσοστώσεων, ή άλλου είδους πρακτικές οι οποίες πλήττουν την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς (βλ. σκέψη 140 ανωτέρω). Από την ενδεικτική αυτή περιγραφή προκύπτει ότι οι συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που αποβλέπουν ιδίως, όπως εν προκειμένω, στον καθορισμό των τιμών και την κατανομή της πελατείας χαρακτηρίζονται, εκ της φύσεώς τους και μόνον, πολύ σοβαρές, χωρίς να απαιτείται να έχουν κάποιον ιδιαίτερο αντίκτυπο στην αγορά ή η επιρροή τους να έχει συγκεκριμένη γεωγραφική έκταση. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται από το ότι ενώ, σύμφωνα με την ενδεικτική περιγραφή των παραβάσεων που μπορούν να θεωρηθούν σοβαρές, πρόκειται για παραβάσεις του ίδιου είδους όπως αυτές που χαρακτηρίζονται ελαφρές, «οι οποίες όμως εφαρμόζονται με μεγαλύτερη αυστηρότητα, έχουν σημαντικότερες συνέπειες επί της αγοράς και είναι ικανές να [επηρεάσουν] εκτεταμένες ζώνες της κοινής αγοράς», αντιθέτως, σύμφωνα με την αντίστοιχη περιγραφή των πολύ σοβαρών παραβάσεων, δεν απαιτείται η επέλευση κάποιας ιδιαίτερης συνέπειας στην αγορά ή σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή.

151 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή, χαρακτηρίζοντας την παράβαση ως πολύ σοβαρή, υπό την έννοια του σημείου 1 Α των κατευθυντήριων γραμμών, δεν παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας.

152 Είναι σημαντικό να σημειωθεί, συναφώς, ότι το Πρωτοδικείο έκρινε, όσον αφορά τους συνασπισμούς επιχειρήσεων με σκοπό τον έλεγχο των τιμών που λειτούργησαν σε περιορισμένη γεωγραφική αγορά, ότι ο χαρακτηρισμός της συμπράξεως ως σοβαρής, λόγω του περιορισμένου της αντίκτυπου στην αγορά, συνιστά μετριοπαθή χαρακτηρισμό λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που εφαρμόζονται γενικώς για τον καθορισμό των προστίμων στην περίπτωση συνασπισμών επιχειρήσεων με σκοπό τον έλεγχο των τιμών, οπότε η Επιτροπή έπρεπε να χαρακτηρίσει τη σύμπραξη ως πολύ σοβαρή (προπαρατεθείσα στη σκέψη 147 απόφαση Tate & Lyle κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 103).

153 Δεύτερον, όσον αφορά το επιχείρημα ότι η Επιτροπή δεν ακολούθησε εν προκειμένω την προηγούμενη πρακτική της ως προς τη λήψη αποφάσεων, κατά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, πρέπει να υπομνησθεί αφενός ότι η προγενέστερη πρακτική της Επιτροπής κατά τη λήψη των αποφάσεών της δεν χρησιμεύει ως νομικό πλαίσιο για την επιβολή των προστίμων στον τομέα του ανταγωνισμού (προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 234) και αφετέρου ότι, κατά πάγια νομολογία (βλ. σκέψη 134 ανωτέρω), η Επιτροπή διαθέτει, στο πλαίσιο του κανονισμού 17, ένα περιθώριο εκτιμήσεως κατά την επιμέτρηση των προστίμων, προκειμένου να προσανατολίζει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων προς την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού. Επομένως, εναπόκειται στην Επιτροπή, στο πλαίσιο της εξουσίας της εκτιμήσεως και λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που περιλαμβάνονται στο σημείο 1 Α, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών, να καθορίζει αν βάσει των ιδιαίτερων πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως που καλείται να εξετάσει μπορεί να γίνει δεκτός ο χαρακτηρισμός της ως πολύ σοβαρής παραβάσεως. Όπως προκύπτει από τις σκέψεις 146 έως 152 ανωτέρω, τούτο συμβαίνει εν προκειμένω.

154 Όπως προαναφέρθηκε στις σκέψεις 134 και 135 ανωτέρω, το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε, στο παρελθόν, πρόστιμα ενός ορισμένου ύψους για συγκεκριμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί τη δυνατότητα να αυξάνει το ύψος αυτό, εντός των ορίων που τίθενται από τον κανονισμό 17, αν αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να κατοχυρωθεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού. Αντιθέτως, η αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η Επιτροπή μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το επίπεδο των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής. Μια τέτοια συμπεριφορά δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως παραβίαση, εκ μέρους της Επιτροπής, της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως σε σχέση με την προηγούμενη πρακτική (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Απριλίου 1999, Τ-305/94 έως Τ-307/94, Τ-313/94 έως Τ-316/94, Τ-318/94, Τ-325/94, Τ-328/94, Τ-329/94 και Τ-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, καλούμενη «PVC II», Συλλογή 1999, σ. II-931, σκέψη 1232).

155 Επιβάλλεται, επομένως, το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή, κρίνοντας την επίδικη παράβαση ως πολύ σοβαρή, υπό την έννοια του σημείου 1 Α, πρώτο εδάφιο, των κατευθυντήριων γραμμών, ενήργησε σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και δεν παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας ούτε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.

Επί της εκτιμήσεως της πραγματικής οικονομικής ικανότητας της προσφεύγουσας να προκαλέσει σημαντική ζημία στις άλλες επιχειρήσεις

156 Από τις κατευθυντήριες γραμμές προκύπτει ότι, για μια παράβαση συγκεκριμένης σοβαρότητας, είναι ενδεχομένως σκόπιμο, στις περιπτώσεις στις οποίες εμπλέκονται περισσότερες επιχειρήσεις, όπως στους συνασπισμούς επιχειρήσεων, να προσαρμόζεται το βασικό ποσό εκκινήσεως, προκειμένου να ορίζεται ένα ειδικό βασικό ποσό που να λαμβάνει υπόψη το ειδικό βάρος και, επομένως, τον πραγματικό αντίκτυπο της παράνομης συμπεριφοράς κάθε επιχειρήσεως στον ανταγωνισμό, ιδίως όταν υφίστανται σημαντικές διαφορές μεγέθους μεταξύ των επιχειρήσεων που διαπράττουν το αυτό είδος παραβάσεως (σημείο 1 Α, έκτο εδάφιο, βλ. σκέψη 142 ανωτέρω). Ειδικότερα, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η πραγματική οικονομική δυνατότητα των επιχειρήσεων που διαπράττουν την παράβαση να προξενήσουν σημαντική ζημία στις άλλες επιχειρήσεις, καθώς και στους καταναλωτές (σημείο 1 Α, τέταρτο εδάφιο, βλ. σκέψη 141 ανωτέρω).

157 Επιπλέον, από τη νομολογία προκύπτει ότι οι κατευθυντήριες γραμμές δεν προβλέπουν ότι το ποσό των προστίμων υπολογίζεται με βάση τον συνολικό κύκλο εργασιών ή τον κύκλο εργασιών που πραγματοποίησαν οι επιχειρήσεις στην οικεία αγορά. Πάντως, οι κατευθυντήριες γραμμές δεν εμποδίζουν περαιτέρω να ληφθούν υπόψη αυτοί οι κύκλοι εργασιών κατά την επιμέτρηση του προστίμου, προκειμένου να τηρηθούν οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου και εφόσον το επιβάλλουν οι περιστάσεις. Συγκεκριμένα, ο κύκλος εργασιών μπορεί να συνυπολογιστεί όταν λαμβάνονται υπόψη τα διάφορα στοιχεία που απαριθμούνται στις σκέψεις 141 έως 143 ανωτέρω (προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψεις 283 και 284, και στη σκέψη 95 απόφαση Cheil Jedang κατά Επιτροπής, σκέψη 82).

158 Περαιτέρω, κατά πάγια νομολογία, μεταξύ των στοιχείων εκτιμήσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως μπορούν, κατά περίπτωση, να περιλαμβάνονται ο όγκος και η αξία των εμπορευμάτων που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως, το μέγεθος και η οικονομική ισχύς της επιχειρήσεως και, συνεπώς, η επιρροή που μπορεί η τελευταία να ασκήσει επί της αγοράς. Επομένως, είναι αφενός θεμιτό να λαμβάνεται υπόψη για την επιμέτρηση του προστίμου τόσο ο ολικός κύκλος εργασιών της επιχειρήσεως, ο οποίος αποτελεί μια έστω κατά προσέγγιση και ατελή ένδειξη του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος της, όσο και το μερίδιο του κύκλου εργασιών που προέρχεται από τα εμπορεύματα που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως και που, συνεπώς, μπορεί να αποτελεί

ένδειξη της εκτάσεώς της. Αφετέρου, δεν πρέπει να δίδεται ούτε στον ένα ούτε στον άλλο από τους αριθμούς αυτούς δυσανάλογα μεγάλη σημασία σε σχέση προς τα λοιπά στοιχεία εκτιμήσεως, οπότε η επιμέτρηση καταλλήλου προστίμου δεν μπορεί να προκύψει από έναν απλό υπολογισμό στηριζόμενο στον ολικό κύκλο εργασιών (προπαρατεθείσα στη σκέψη 50 απόφαση Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 120 και 121, προπαρατεθείσα στη σκέψη 115 απόφαση του Πρωτοδικείου Parker Pen κατά Επιτροπής, σκέψη 94, απόφαση της 14ης Μαΐου 1998, Τ-327/94, SCA Holding κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1373, σκέψη 176, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 95 απόφαση Cheil Jedang κατά Επιτροπής, σκέψη 83).

159 Εν προκειμένω, είναι σημαντικό να αναγνωρισθεί, πρώτον, το περιορισμένο περιεχόμενο του επιχειρήματος της προσφεύγουσας ότι η έλλειψη αναλογίας, αφενός, μεταξύ των ποσών εκκινήσεως που χρησιμοποιήθηκαν αντιστοίχως ως βάση για κάθε επιχείρηση και, αφετέρου, μεταξύ των μεριδίων της αγοράς αυτών των ίδιων επιχειρήσεων στη βελγική αγορά ζύθου μαρτυρά ότι η Επιτροπή αγνόησε την αρχή σύμφωνα με την οποία η πραγματική ικανότητα της προσφεύγουσας να προξενήσει ζημία αντικατοπτρίζεται επαρκώς από τον όγκο και την αξία των εμπορευμάτων που πωλήθηκαν από κάθε μέρος. Συγκεκριμένα, πρέπει να σημειωθεί ότι τα βασικά ποσά για τα οποία κάνει λόγο η προσφεύγουσα δεν διαμορφώθηκαν μόνον κατόπιν της προσαρμογής τους βάσει της πραγματικής ικανότητας της προσφεύγουσας να θίξει τον ανταγωνισμό, αλλά και κατόπιν της προσαρμογής τους βάσει του επιδιωκόμενου αποτρεπτικού αποτελέσματος.

160 Συναφώς, από την αιτιολογική σκέψη 305 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η προσαρμογή των προστίμων στην οποία προέβη η Επιτροπή με σκοπό την επίτευξη αποτρεπτικού αποτελέσματος πραγματοποιήθηκε σε δύο στάδια. Αρχικώς, η προσφεύγουσα και η Interbrew αντιμετωπίσθηκαν ισότιμα, καθότι, κατά τον καθορισμό του ειδικού βασικού ποσού για καθεμία από αυτές, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της το γεγονός ότι «[ήταν] μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις». Ακολούθως, η Επιτροπή επισήμανε ότι έπρεπε «να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι [η προσφεύγουσα ήταν] εταιρία παραγωγής και εμπορίας πολλών προϊόντων», επισημαίνοντας συναφώς την πρόσθετη ανάγκη εξασφαλίσεως αποτρεπτικού αποτελέσματος. Συνεπώς, για την επίτευξη αποτρεπτικού αποτελέσματος και υπό την επιφύλαξη, στο στάδιο αυτό, της ισχύος των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξε η Επιτροπή στον τομέα αυτό, για τον καθορισμό του ειδικού βασικού ποσού του προστίμου που ορίστηκε για την προσφεύγουσα συνυπολογίστηκε το γεγονός ότι η ανάγκη διασφαλίσεως του αποτρεπτικού αποτελέσματος του προστίμου ήταν μεγαλύτερη για την προσφεύγουσα παρά για την Interbrew.

161 Επιβάλλεται, εντούτοις, η διαπίστωση ότι το ειδικό βασικό ποσό που χρησιμοποιήθηκε ως βάση για τον καθορισμό του προστίμου της προσφεύγουσας είναι περίπου κατά 45 % χαμηλότερο από αυτό που χρησιμοποιήθηκε ως βάση για το πρόστιμο της Interbrew. Επιπλέον, η Επιτροπή τόνισε αφενός, με την αιτιολογική σκέψη 303 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι έλαβε υπόψη την πραγματική οικονομική ικανότητα των επιχειρήσεων που διέπραξαν την παράβαση να θίξουν σοβαρά τον ανταγωνισμό και, αφετέρου, με την αιτιολογική σκέψη 304, ότι υπήρχε σημαντική διαφορά μεγέθους μεταξύ της Interbrew, επικεφαλής της βελγικής αγοράς με το 55 % περίπου των μεριδίων της αγοράς, και της Alken-Maes, που είχε τη δεύτερη θέση στην αγορά αυτή με ποσοστό περίπου 15 %.

162 Προκύπτει, επομένως, ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη της, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές, την πραγματική οικονομική ικανότητα των δύο επιχειρήσεων να προκαλέσουν ζημία στις άλλες επιχειρήσεις, μειώνοντας σημαντικά, κατά τον καθορισμό του ειδικού ποσού εκκινήσεως της προσφεύγουσας, το γενικό ποσό εκκινήσεως που αντιστοιχεί στη σοβαρότητα της διαπραχθείσας παραβάσεως, βάσει του σημείου 1 Α, πρώτο εδάφιο, των κατευθυντήριων γραμμών. Δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι η αιτιολογική σκέψη 303 της προσβαλλομένης αποφάσεως κάνει λόγο για την ικανότητα των επιχειρήσεων «να προκαλέσουν σοβαρή ζημία σε άλλους επιχειρηματικούς φορείς», αντί να επαναλάβει κατά γράμμα την έκφραση που χρησιμοποιείται στις κατευθυντήριες γραμμές. Ομοίως, δεν ασκεί επιρροή ως προς το κύρος της μεθόδου που χρησιμοποιεί η Επιτροπή το γεγονός ότι η αναλογία μεταξύ των ποσών εκκινήσεως που χρησιμοποιήθηκαν ως βάση για κάθε επιχείρηση διαφέρει από την αναλογία μεταξύ των αντίστοιχων μεριδίων τους στην αγορά. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή επισήμανε, με το σημείο 1 Α, έβδομο εδάφιο, των κατευθυντήριων γραμμών, ότι η εφαρμογή διαφορετικών ποσών δεν ανταποκρίνεται κατ' ανάγκη σε κάποιον αριθμητικό υπολογισμό.

163 Όσον αφορά, δεύτερον, τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας ότι τα ορισθέντα ειδικά ποσά εκκινήσεως δεν αντικατοπτρίζουν την πρόδηλη έλλειψη ισορροπίας που απορρέει από τη δεσπόζουσα θέση της Interbrew στην αγορά του ζύθου στο Βέλγιο, η οποία ανάγκασε την Alken-Maes να προσπαθήσει να αποτρέψει τη σταδιακή περιθωριοποίησή της και ότι, εν πάση περιπτώσει, αποδεικνύουν την αδυναμία της προσφεύγουσας να θίξει τον ανταγωνισμό, πρέπει να υπομνησθεί ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τη διαπιστωθείσα με την προσβαλλόμενη απόφαση παράβαση. Η παράβαση αυτή, όμως, η οποία συνίσταται σε ένα σύνολο συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών προϋποθέτει, αφενός, ότι υπήρχε

σύμπτωση των βουλήσεων των μερών και, αφετέρου, ότι η ζημία που προκλήθηκε στον ανταγωνισμό απέρρεε από αυτή ακριβώς τη συμφωνία και, κατ' επέκταση, από τη βούληση καθενός από τους συμμετέχοντες. Επομένως, η προσφεύγουσα δεν μπορεί, προκειμένου να απαλλαγεί από την ευθύνη για τη ζημία που προκάλεσε στον ανταγωνισμό, να επικαλεστεί το γεγονός ότι δέχθηκε πιέσεις.

164 Περαιτέρω, πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, μια επιχείρηση που μετέχει με άλλες επιχειρήσεις σε δραστηριότητες θίγουσες τον ανταγωνισμό δεν μπορεί να επικαλεστεί το γεγονός ότι μετείχε στις δραστηριότητες αυτές λόγω πειθαναγκασμού της εκ μέρους των λοιπών συμμετεχόντων. Πράγματι, η προσφεύγουσα μπορούσε, αντί να συμμετάσχει στις εν λόγω δραστηριότητες, να καταγγείλει στις αρμόδιες αρχές τις ασκηθείσες σ' αυτήν πιέσεις και να υποβάλει στην Επιτροπή καταγγελία κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3 του κανονισμού 17 (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, Τ-9/89, Hüls κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-499, σκέψεις 123 και 128, της 6ης Απριλίου 1995, Τ-141/89, Tréfileurope κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-791, σκέψη 58, καθώς και προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 142).

165 Τέλος, όσον αφορά το επιχείρημα ότι το ειδικό ποσό εκκινήσεως που ορίστηκε για την προσφεύγουσα αντιπροσωπεύει ποσοστό του κύκλου εργασιών της Alken-Maes πολύ μεγαλύτερο από αυτό που αντιπροσωπεύει το ποσό που ορίστηκε για την Interbrew, λαμβανομένου υπόψη του κύκλου εργασιών της, πρέπει, κατ' αρχάς, να υπομνησθεί ότι τα ποσά αυτά, όπως προαναφέρθηκε στις σκέψεις 159 και 160, δεν αντικατοπτρίζουν μόνον την πραγματική ζημία που προκαλεί καθεμία από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις στον ανταγωνισμό, καθότι έχει συναφώς συνυπολογιστεί και το επιδιωκόμενο από τις κατευθυντήριες γραμμές αποτρεπτικό αποτέλεσμα. Σε σχέση με το επιχείρημα που αντλείται από το γεγονός ότι, όσον αφορά την Alken-Maes, το ορισθέν ποσό είναι μεγαλύτερο από το όριο που προβλέπει ο κανονισμός 17 σε ποσοστό του κύκλου εργασιών, τούτο δεν ασκεί εν πάση περιπτώσει ουδεμία επιρροή, καθότι αποδέκτης της προσβαλλομένης αποφάσεως ήταν η προσφεύγουσα.

166 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί το σύνολο των επιχειρημάτων που αντλούνται από την εσφαλμένη εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση, κατά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, της πραγματικής ικανότητας των εμπλεκομένων στην παράβαση επιχειρήσεων να προκαλέσουν σημαντική ζημία στις άλλες επιχειρήσεις, καθώς και στους καταναλωτές.

Επί του καθορισμού του προστίμου σε επίπεδο που να εξασφαλίζει το επαρκώς αποτρεπτικό του αποτέλεσμα

167 Από τις κατευθυντήριες γραμμές προκύπτει ότι, στις περιπτώσεις στις οποίες εμπλέκονται περισσότερες επιχειρήσεις, όπως όταν υπάρχουν συνασπισμοί επιχειρήσεων, το γενικό ποσό εκκινήσεως μπορεί να προσαρμόζεται για τον καθορισμό του ειδικού ποσού εκκινήσεως, λαμβανομένου υπόψη του ειδικού βάρους και, επομένως, του πραγματικού αντίκτυπου της παράνομης συμπεριφοράς κάθε επιχειρήσεως στον ανταγωνισμό, ιδίως όταν υφίστανται σημαντικές διαφορές μεγέθους μεταξύ των επιχειρήσεων που διαπράττουν το ίδιο είδος παραβάσεως (βλ. σκέψη 142 ανωτέρω). Ειδικότερα, επιβάλλεται ο καθορισμός του προστίμου σε επίπεδο που να διασφαλίζει το επαρκώς αποτρεπτικό του αποτέλεσμα (βλ. σκέψη 141 ανωτέρω).

168 Ο συνυπολογισμός, για τον καθορισμό του προστίμου που ορίστηκε σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα, του επιδιωκόμενου αποτρεπτικού αποτελέσματος εντάσσεται στο πλαίσιο πάγιας νομολογίας, κατά την οποία το αποτρεπτικό αποτέλεσμα των προστίμων είναι ένα από τα στοιχεία που μπορεί να λάβει υπόψη της η Επιτροπή για την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως και, κατ' επέκταση, για τον καθορισμό του προστίμου, δεδομένου ότι η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να καθορίζεται βάσει πολλών στοιχείων όπως είναι, ιδίως, τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το όλο πλαίσιό της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, και τούτο χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται υπόψη (προπαρατεθείσα στη σκέψη 137 διάταξη SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 54, και προπαρατεθείσες στην ίδια σκέψη αποφάσεις Ferriere Nord κατά Επιτροπής, σκέψη 33, και της 14ης Μαΐου 1998, Sarrió κατά Επιτροπής, σκέψη 328).

169 Ομοίως, κατά τη νομολογία, η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλλει πρόστιμα στις επιχειρήσεις που, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, διαπράττουν παράβαση των διατάξεων του άρθρου 81 ΕΚ συνιστά ένα από τα μέσα που έχουν δοθεί στην Επιτροπή για να μπορεί να εκπληρώνει την αποστολή επιβλέψεως που της έχει ανατεθεί από το κοινοτικό δίκαιο, αποστολή που περιλαμβάνει το καθήκον ασκήσεως μιας γενικής πολιτικής με στόχο την εφαρμογή στον τομέα του ανταγωνισμού των αρχών που καθορίζονται στη Συνθήκη και τον προσανατολισμό της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων προς αυτή την κατεύθυνση. Συνεπώς, για να

εκτιμήσει τη σοβαρότητα της παραβάσεως προκειμένου να καθορίσει το ποσό του προστίμου, η Επιτροπή οφείλει να μεριμνά ώστε οι ενέργειές της να έχουν αποτρεπτικό αποτέλεσμα, κυρίως για τις μορφές παραβάσεων που είναι ιδιαίτερα επιβλαβείς για την πραγμάτωση των στόχων της Κοινότητας (προπαρατεθείσες στη σκέψη 50 αποφάσεις Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 105 και 106, και ABB Asea Brown Boveri κατά Επιτροπής, σκέψη 166).

170 Κατόπιν των προεκτεθέντων, η Επιτροπή βασίμως έλαβε υπόψη της τον στόχο της διασφαλίσεως αποτρεπτικού αποτελέσματος κατά τον καθορισμό του ειδικού ποσού εκκινήσεως του προστίμου, το οποίο αντικατοπτρίζει επακριβώς τη σοβαρότητα της διαπραχθείσας παραβάσεως. Συγκεκριμένα, η διασφάλιση αποτρεπτικού αποτελέσματος των προστίμων εντάσσεται αναπόσπαστα στην προσαρμογή των προστίμων σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως, στο μέτρο που αποβλέπει στο να αποτρέψει τη χρήση μεθόδου υπολογισμού που θα οδηγούσε στην επιβολή προστίμων, τα ποσά των οποίων δεν θα ανέρχονταν, για ορισμένες επιχειρήσεις, στο επίπεδο που απαιτείται ώστε να διασφαλίζεται το επαρκώς αποτρεπτικό αποτέλεσμα του προστίμου (προπαρατεθείσα στη σκέψη 50 απόφαση ABB Asea Brown Boveri κατά Επιτροπής, σκέψη 167).

171 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας που αντλείται από τη μη εξατομίκευση του αποτρεπτικού στοιχείου που ελήφθη υπόψη κατά τον υπολογισμό του προστίμου, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η επιδίωξη αποτρεπτικού αποτελέσματος, η Επιτροπή δεν όρισε, με τις κατευθυντήριες γραμμές, συγκεκριμένη μέθοδο ή κριτήρια, η ειδική μνεία των οποίων θα μπορούσε να τους προσδώσει δεσμευτική ισχύ. Επομένως, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.

172 Το ίδιο ισχύει για το επιχείρημα κατά το οποίο δεν διευκρινίστηκαν οι αρχές που χρησιμοποιήθηκαν εν προκειμένω για την αξιολόγηση της ανάγκης επιτεύξεως αποτρεπτικού αποτελέσματος. Συγκεκριμένα, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα αναγνωρίζει ότι η Επιτροπή επισήμανε, με την αιτιολογική σκέψη 305 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η προσφεύγουσα και η Interbrew είναι μεγάλες διεθνείς επιχειρήσεις και ότι η προσφεύγουσα είναι, επιπλέον, εταιρία παραγωγής και εμπορίας πολλών προϊόντων. Η Επιτροπή πρόσθεσε, με την αιτιολογική σκέψη 306, ότι έλαβε υπόψη της το γεγονός ότι η προσφεύγουσα διέθετε τις νομικές και οικονομικές γνώσεις και υποδομές που της επιτρέπουν να αναγνωρίσει ευκολότερα

τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς της και τις συνέπειές της από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού. Επομένως, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, διευκρινίστηκαν οι αρχές στις οποίες στηρίχθηκε η αξιολόγηση της ανάγκης επιτεύξεως αποτρεπτικού αποτελέσματος.

173 Τέλος, πρέπει να εξεταστούν τα διάφορα επιχειρήματα της προσφεύγουσας κατά τα οποία η συλλογιστική που ακολούθησε η Επιτροπή για να στηρίξει τη διαπίστωσή της ότι υπάρχει ανάγκη συγκεκριμένου αποτρεπτικού αποτελέσματος είναι αλυσιτελής και δυσανάλογη.

174 Το επιχείρημα ότι δεν ασκεί επιρροή η ύπαρξη υποτροπής πρέπει εκ προοιμίου να απορριφθεί, στο μέτρο που η Επιτροπή δεν στήριξε την περί αποτρεπτικού αποτελέσματος συλλογιστική της στην αιτίαση αυτή.

175 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι το συνολικό μέγεθος της επιχειρήσεως και οι διεθνείς της διαστάσεις δεν ασκούν επιρροή όσον αφορά τον επιδιωκόμενο από την Επιτροπή στόχο περί ανταγωνισμού, είναι σημαντικό, κατ' αρχάς, να σημειωθεί ότι το γεγονός ότι η προσφεύγουσα διέθετε τις νομικές και οικονομικές γνώσεις και υποδομές που της επιτρέπουν να αναγνωρίσει ευκολότερα τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς της και τις συνέπειές της από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού μπορεί να θεωρηθεί ως αποτέλεσμα των συνολικών πόρων της επιχειρήσεως και, επομένως, του μεγέθους της, του οποίου δείκτης είναι, μεταξύ άλλων, οι διεθνείς διαστάσεις της επιχειρήσεως. Ορθώς επομένως η Επιτροπή τις έλαβε υπόψη της. Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στη διαπιστωθείσα σύμπραξη μολονότι διέθετε τις υποδομές για να γνωρίζει τον παράνομο χαρακτήρα και τις συνέπειες της συμπεριφοράς της υποδηλώνει, αντικειμενικά, την ύπαρξη πρόσθετης ανάγκης εξασφαλίσεως αποτρεπτικού αποτελέσματος σε σχέση με επιχείρηση που δεν διαθέτει τέτοιου είδους υποδομές.

176 Το επιχείρημα ότι, για τον καθορισμό του προστίμου σε επίπεδο που να εξασφαλίζει το αναγκαίο αποτρεπτικό του αποτέλεσμα, δεν ασκεί επιρροή ο μυστικός χαρακτήρας της συμπράξεως, καθότι η εν λόγω σύμπραξη δεν τηρήθηκε μυστική,

ή τουλάχιστον όχι με δική της ευθύνη, στηρίζεται στον ισχυρισμό ότι, στο πλαίσιο της συμπράξεως, πραγματοποιήθηκαν πολλές συναντήσεις παρουσία ανταγωνιστών —για παράδειγμα οι συναντήσεις της ομάδας εργασίας «Vision 2000»— ή διανομέων, όπως η συνάντηση της 28ης Ιανουαρίου 1993, στην οποία μετείχαν οι αντιπρόσωποι ζύθου. Περαιτέρω, από έγγραφο της 4ης Αυγούστου 1997 που απηύθυνε η ομοσπονδία των αντιπροσώπων ζύθου στους ζυθοποιούς προκύπτει σαφώς ότι οι τελευταίοι παρακολουθούσαν επισταμένως τις ενέργειες των μερών της συμπράξεως.

177 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, τις συναντήσεις της ομάδας εργασίας «Vision 2000», είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, με τις αιτιολογικές σκέψεις 128 έως 155 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή δεν υποστηρίζει ότι αυτές καθ' εαυτές οι συναντήσεις —οι οποίες ήταν επίσημες εφόσον πραγματοποιούνταν στο πλαίσιο της συνομοσπονδίας των βέλγων ζυθοποιών (στο εξής: CBB) και συγκέντρωναν μεγάλη μερίδα των εκπροσώπων του επαγγέλματος— συνιστούσαν παράβαση. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, στο πλαίσιο διμερών επαφών, η Interbrew και η Alken-Maes προέβησαν σε κοινές ενέργειες και συνειδητοποίησαν τα πλεονεκτήματα που θα είχαν αν αναλάμβαναν ορισμένες πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της CBB, καθώς και ότι η Interbrew και η Alken-Maes συμφώνησαν ότι μέρος της συμπράξεως, ήτοι το σχετικό με τις επενδύσεις και τη διαφήμιση στον τομέα horeca και με το νέο σύστημα τιμολογήσεως, μπορούσε να εφαρμοσθεί στο πλαίσιο της CBB. Κατόπιν τούτων, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η CBB κατέστη εργαλείο για την εφαρμογή, εν αγνοία των λοιπών συμμετεχόντων στις εν λόγω συναντήσεις, συμφωνίας μεταξύ της Interbrew και της προσφεύγουσας, προκειμένου να προσανατολίσουν ορισμένες εκτιμήσεις σχετικές με το τιμολογιακό σύστημα που εκφράστηκαν στο πλαίσιο της ομάδας αυτής προς την κατεύθυνση των σκοπών της συμπράξεώς τους, χωρίς να υπονοεί ότι οι λοιποί συμμετέχοντες ήταν ενήμεροι για την ύπαρξη της συμπράξεως. Περαιτέρω, πρέπει να σημειωθεί ότι οι στόχοι που η Interbrew και η προσφεύγουσα δεσμεύτηκαν να επιτύχουν μέσω της CBB και των συναντήσεων της ομάδας εργασίας «Vision 2000», ήτοι ο περιορισμός των επενδύσεων και της διαφήμισης στον τομέα horeca και η ανάπτυξη νέου τιμολογιακού συστήματος, αντιπροσωπεύουν, εν πάση περιπτώσει, περιορισμένο τμήμα της συμπράξεως, η οποία περιελάμβανε άλλα μυστικά στοιχεία, όπως ένα γενικό σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής, συμφωνία επί των τιμών και των προσφορών στον τομέα των λιανικών πωλήσεων, κατανομή της πελατείας στον τομέα horeca καθώς και ανταλλαγή πληροφοριών για τις πωλήσεις. Επομένως, η διεξαγωγή συναντήσεων της ομάδας εργασίας «Vision 2000» δεν μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η σύμπραξη δεν ήταν μυστική.

178 Ακολούθως, σχετικά με τη συνάντηση της 28ης Ιανουαρίου 1993 (βλ. σκέψεις 126 και 131 ανωτέρω), πρέπει να σημειωθεί ότι, ναι μεν τα πρακτικά της εν λόγω συναντήσεως, τα οποία συνέταξε εκπρόσωπος της Interbrew, κάνουν πράγματι λόγο για «συνάντηση με αντιπροσώπους ζύθου» και παρουσιάζουν τους όρους μιας συμπράξεως με αντικείμενο την αύξηση των τιμών και την επιβολή κατώτατων τιμών για τον ζύθο που πωλείται από ορισμένα δίκτυα διανομής, εντούτοις ουδόλως μπορεί να συναχθεί από τα εν λόγω πρακτικά ότι οι αντίθετες προς τον ανταγωνισμό συνομιλίες που πραγματοποιήθηκαν κατά τις συναντήσεις αυτές γνωστοποιήθηκαν αυτούσιες στους εκπροσώπους ζύθου κατά τη συνάντηση της 28ης Ιανουαρίου 1993. Οι συνομιλίες αυτές ναι μεν επιβεβαιώνουν ότι υπήρχε στενός συντονισμός της εμπορικής πολιτικής της Alken-Maes και της Interbrew, αντιθέτως όμως δεν παρέχουν τη δυνατότητα να συναχθεί ότι οι εκπρόσωποι ζύθου ήταν ενήμεροι για την ύπαρξη της συμπράξεως.

179 Όσον αφορά το από 4 Αυγούστου 1997 έγγραφο της ομοσπονδίας των αντιπροσώπων ζύθου προς την Alken-Maes, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι απλώς καταγγέλλει την πολιτική διανομής της Alken-Maes, καθότι υποθηκεύει το μέλλον των ανεξάρτητων διανομέων. Επομένως, ουδόλως μπορεί να συναχθεί ότι οι αντιπρόσωποι ζύθου ήταν ενήμεροι για τη σύμπραξη.

180 Συνεπώς, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα ότι η διαπιστωθείσα με την προσβαλλόμενη απόφαση σύμπραξη δεν ήταν μυστική.

181 Ως εκ τούτου, η Επιτροπή, στο πλαίσιο της αποστολής της, όπως αυτή ορίστηκε με την προπαρατεθείσα στις σκέψεις 134 και 135 νομολογία και εντός του νομικού πλαισίου που θέτει το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, μπορούσε να λάβει υπόψη της τα στοιχεία αυτά για να εκτιμήσει αν ήταν αναγκαία η επιδίωξη αποτρεπτικού αποτελέσματος.

182 Ως προς το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι ο συνυπολογισμός του επιδιωκόμενου αποτρεπτικού αποτελέσματος περιττεύει εφόσον με την παρέμβαση της Επιτροπής τερματίζεται η παράβαση, τούτο πρέπει να απορριφθεί, δεδομένου

μάλιστα ότι η επιδίωξη αποτρεπτικού αποτελέσματος αποβλέπει στην καθοδήγηση της μελλοντικής συμπεριφοράς της επιχειρήσεως και το γεγονός ότι μια επιχείρηση θέτει τέρμα σε συνιστώσα παράβαση συμπεριφορά αφότου οχληθεί από την Επιτροπή δεν αρκεί για να συναχθεί ότι η εν λόγω επιχείρηση θα αποτραπεί όντως από την επανάληψη τέτοιας συμπεριφοράς στο μέλλον, καθότι η πρωτοβουλία της απορρέει από αντικειμενική πίεση.

183 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί το σύνολο των επιχειρημάτων που αντλούνται από εσφαλμένο καθορισμό του προστίμου σε επίπεδο που να εξασφαλίζει το αποτρεπτικό του αποτέλεσμα, κατά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.

Επί του συνυπολογισμού των νομικών και οικονομικών γνώσεων και υποδομών που διαθέτουν ως επί το πλείστον οι μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις

184 Από τη νομολογία προκύπτει ότι η αρχή non bis in idem, η οποία καθιερώνεται και με το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως περί της Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής: ΕΣΔΑ), που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, αποτελεί γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου, την τήρηση της οποίας εξασφαλίζει ο κοινοτικός δικαστής (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 5ης Μαΐου 1966, 18/65 και 35/65, Gutmann κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 261, και της 14ης Δεκεμβρίου 1972, 7/72, Boehringer κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 313, σκέψη 3, καθώς και προπαρατεθείσα στη σκέψη 154 απόφαση PVC II, σκέψη 96, που επιβεβαιώθηκε επ' αυτού με την προπαρατεθείσα στη σκέψη 97 απόφαση Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 59).

185 Στον τομέα του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, η αρχή αυτή απαγορεύει μια επιχείρηση να καταδικαστεί ή να διωχθεί εκ νέου για συμπεριφορά αντίθετη προς τον ανταγωνισμό για την οποία της είχε ήδη επιβληθεί κύρωση ή για την οποία είχε κριθεί ως μη έχουσα ευθύνη με προγενέστερη απόφαση της Επιτροπής η οποία δεν είναι πλέον δεκτική προσφυγής. Η εφαρμογή της αρχής αυτής εξαρτάται από την τριπλή προϋπόθεση της ταυτότητας των πραγματικών περιστατικών, της ταυτότητας του παραβάτη και της ταυτότητας του προστατευομένου εννόμου συμφέροντος (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-123, σκέψη 338).

186 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, με την αιτιολογική σκέψη 306 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της, για να στηρίξει την αύξηση του προστίμου που έπρεπε να επιβληθεί στην προσφεύγουσα, το γεγονός ότι διέθετε τις νομικές και οικονομικές γνώσεις και υποδομές που της επιτρέπουν να αναγνωρίσει ευκολότερα τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς της και τις συνέπειές της από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού. Περαιτέρω, με την αιτιολογική σκέψη 314 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της, για να στηρίξει την αύξηση του προστίμου που έπρεπε να επιβληθεί στην προσφεύγουσα, το γεγονός ότι είχε ήδη καταδικαστεί δις για παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ.

187 Συναφώς, επιβάλλεται κατ' αρχάς η διαπίστωση ότι δεν πληρούνται εν προκειμένω οι προϋποθέσεις εφαρμογής της αρχής non bis in idem, όπως αυτή ορίστηκε με τη νομολογία περί ανταγωνισμού (βλ. σκέψη 185 ανωτέρω), καθότι η Επιτροπή περιορίστηκε να λάβει υπόψη της, κατά τον υπολογισμό του προστίμου, εκτιμήσεις σχετικές με τα πραγματικά περιστατικά, ήτοι, αφενός, το γεγονός ότι η προσφεύγουσα, λόγω των νομικών και οικονομικών της γνώσεων και των υποδομών που διέθετε, ήταν σε θέση να αναγνωρίσει ότι η συμπεριφορά της συνιστούσε παράβαση και τις συνέπειές της και, αφετέρου, ότι είχε καταδικαστεί δις για παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ. Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή κατέληξε, βάσει διαφορετικών εκτιμήσεων, στην αύξηση του προστίμου, με τις αιτιολογικές σκέψεις 306 και 314 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Συνεπώς, το τέταρτο τμήμα του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του πρόσφορου χαρακτήρα του ειδικού ποσού εκκινήσεως, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων που επικαλείται η προσφεύγουσα

188 Επικουρικώς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, ακόμη και αν η Επιτροπή δεν παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, χαρακτηρίζοντας την παράβαση ως πολύ σοβαρή, το ποσό εκκινήσεως για τον καθορισμό του προστίμου πρέπει εντούτοις να μειωθεί για να ληφθεί υπόψη η πολύ μικρή επίδραση της παραβάσεως στην κοινοτική αγορά και ο πολύ χαμηλός όγκος των πωλήσεων των καλυπτόμενων από τη σύμπραξη προϊόντων.

189 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με την προβλεπόμενη στις κατευθυντήριες γραμμές μέθοδο (βλ. σκέψεις 139 έως 143 ανωτέρω), η Επιτροπή έλαβε κατ' αρχάς ως σημείο εκκινήσεως, κατά τον υπολογισμό των προστίμων, ένα γενικό ποσό εκκινήσεως που ορίζεται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως, το οποίο στη συνέχεια προσάρμοσε σε συνάρτηση, πρώτον, με την πραγματική οικονομική ικανότητα των εμπλεκομένων επιχειρήσεων να προκαλέσουν σοβαρή ζημία στις άλλες επιχειρήσεις, καθώς και στους καταναλωτές, δεύτερον, με την ανάγκη καθορισμού του προστίμου σε επίπεδο που να εξασφαλίζει επαρκώς το αποτρεπτικό του αποτέλεσμα και, τρίτον, με την ανάγκη συνυπολογισμού του γεγονότος ότι οι μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις έχουν ως επί το πλείστον επαρκή υποδομή ώστε να διαθέτουν τις νομικές και οικονομικές γνώσεις που τους επιτρέπουν να αναγνωρίσουν ευκολότερα τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς τους και τις συνέπειές της από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού.

190 Όπως κρίθηκε με τις σκέψεις 133 έως 187 ανωτέρω, η Επιτροπή, αφενός, χαρακτηρίζοντας τη διαπραχθείσα παράβαση ως πολύ σοβαρή και, αφετέρου, προβαίνοντας στις προαναφερθείσες διαδοχικές προσαρμογές δεν παραβίασε καμία από τις αρχές που επικαλείται η προσφεύγουσα. Περαιτέρω, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, όσον αφορά τις πολύ σοβαρές παραβάσεις, οι κατευθυντήριες γραμμές προβλέπουν πρόστιμα που υπερβαίνουν τα 20 εκατομμύρια ευρώ.

191 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι το ειδικό ποσό εκκινήσεως που ελήφθη υπόψη ήταν, εν πάση περιπτώσει, δυσανάλογα μεγάλο, δεδομένου ότι τα καλυπτόμενα από τη σύμπραξη προϊόντα αντιπροσώπευαν λιγότερο από το 2,5 % της συνολικής καταναλώσεως των προϊόντων αυτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πρέπει να σημειωθεί ότι η σοβαρότητα μιας παραβάσεως δεν μπορεί να εξαρτάται αποκλειστικά ούτε από τη γεωγραφική έκταση που καλύπτει ούτε από το ποσοστό των πωλήσεων που αποτελούν αντικείμενο της παραβάσεως επί των πωλήσεων που πραγματοποιούνται στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Συγκεκριμένα, ανεξάρτητα από τα προαναφερθέντα κριτήρια, η απόλυτη αξία των σχετικών πωλήσεων αποτελεί επίσης πρόσφορο δείκτη της σοβαρότητας της παραβάσεως, καθότι αντικατοπτρίζει επακριβώς την οικονομική σημασία των συναλλαγών που η παράβαση αποσκοπεί, ακριβώς, να εξαιρέσει από το πεδίο του ελεύθερου ανταγωνισμού. Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι η αξία των σχετικών πωλήσεων μπορούσε να αποτιμηθεί σε 1 200 περίπου εκατομμύρια ευρώ, γεγονός

που υποδηλώνει τη μεγάλη οικονομική σημασία του σχετικού τομέα. Συναφώς, το ειδικό ποσό εκκινήσεως των 25 εκατομμυρίων ευρώ που ελήφθη υπόψη για την προσφεύγουσα δεν μπορεί να θεωρηθεί υπερβολικό.

192 Όσον αφορά την προβαλλόμενη πρακτική της Επιτροπής στην απόφαση για τους χαλυβδοσωλήνες άνευ ραφής, αρκεί η διαπίστωση ότι δεν ασκεί επιρροή σε σχέση με την προπαρατεθείσα στη σκέψη 153 νομολογία.

193 Κατά τα λοιπά, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή, με την εν λόγω απόφαση, έλαβε υπόψη της το γεγονός ότι το είδος των χαλυβδοσωλήνων άνευ ραφής σε σχέση με τους οποίους διαπράχθηκε η παράβαση δεν αντιπροσώπευε παρά το 19 % του συνόλου των χαλυβδοσωλήνων άνευ ραφής που μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από τη βιομηχανία πετρελαίου και αερίου, οπότε η επίδραση της παραβάσεως ήταν περιορισμένη, εφόσον η βιομηχανία μπορούσε να στραφεί σε άλλα προϊόντα μη καλυπτόμενα από τη σύμπραξη. Εν προκειμένω, όμως, η παράβαση κάλυπτε πολύ σημαντικότερο τμήμα του διαθέσιμου στο Βέλγιο ζύθου, καθότι η Επιτροπή επισήμανε, με την αιτιολογική σκέψη 4 της προσβαλλομένης αποφάσεως, χωρίς να αντικρουσθεί επ' αυτού, ότι, το 1998, τα μέρη της συμπράξεως παρήγαγαν το 70 % περίπου του ζύθου που πωλείται στο Βέλγιο.

194 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας ως προς τον απρόσφορο χαρακτήρα του ποσού του επιβληθέντος προστίμου.

195 Επομένως, ο υπό εξέταση λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

2. *Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από εσφαλμένη εκτίμηση της διάρκειας της παραβάσεως*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

196 Μολονότι επισημαίνει ότι δεν αμφισβητεί το υποστατό των πραγματικών περιστατικών που ελήφθησαν υπόψη για την περίπτωσή της, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή προσέδωσε εσφαλμένο περιεχόμενο σε ορισμένα πραγματικά περιστατικά κατά τον καθορισμό της διάρκειας της παραβάσεως. Η Επιτροπή αναφέρεται, μεταξύ άλλων, σε μια τηλεφωνική συνδιάλεξη και σε δύο συναντήσεις μεταξύ της προσφεύγουσας και της Interbrew, που πραγματοποιήθηκαν μετά τον Ιούλιο του 1996 και μεταξύ των οποίων παρεμβλήθηκαν αρκετοί μήνες, τις οποίες επικαλείται προς στήριξη του συμπεράσματος ότι η παράβαση συνεχίστηκε μέχρι τις 28 Ιανουαρίου 1998. Κατ' αυτόν τον τρόπο η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η παράβαση συνεχίστηκε μετά τον Ιούλιο του 1996. Επομένως, πρέπει να αναγνωρισθεί ότι η επικρινόμενη συμπεριφορά δεν διήρκεσε πέραν των τριών ετών και έξι μηνών, γεγονός που θα δικαιολογούσε αύξηση του ειδικού ποσού εκκινήσεως του προστίμου πολύ κατώτερη του 45 %. Επομένως, το Πρωτοδικείο πρέπει, σύμφωνα με τη νομολογία αυτή, να μειώσει το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο λαμβάνοντας υπόψη την πραγματική διάρκεια της παραβάσεως.

197 Όσον αφορά, πρώτον, την τηλεφωνική συνδιάλεξη της 9ης Δεκεμβρίου 1996 μεταξύ της Interbrew και της προσφεύγουσας, η τελευταία επισημαίνει ότι, σε αντίθεση με τις υπόνοιες που αφήνει η εκ μέρους της Επιτροπής παραπομπή σε άλλα έγγραφα, οι από 27 Νοεμβρίου 1996 χειρόγραφες σημειώσεις του διαχειριστικού ελεγκτή της Alken-Maes, L. B., οι οποίες συνοδεύονται από περαιτέρω σημειώσεις στο περιθώριο, συνιστούν το μοναδικό έγγραφο στο οποίο η Επιτροπή στηρίζει τα συμπεράσματά της.

198 Η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι οι εν λόγω χειρόγραφες σημειώσεις συντάχθηκαν κατά τη διάρκεια εσωτερικής συναντήσεως που πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 1996, με αντικείμενο, κατά την άποψή της, την ανάλυση του νέου συστήματος τιμολογήσεως της Interbrew, αφότου η Alken-Maes πέτυχε, μέσω των πελατών της, νέους γενικούς όρους πωλήσεως για την Interbrew. Η προσφεύγουσα αμφισβητεί, αντιθέτως, την ερμηνεία της Επιτροπής για τρεις περαιτέρω σημειώσεις στο περιθώριο των αρχικών σημειώσεων, που έφεραν την ημερομηνία «9/12/96» και ήταν προφανώς απαντήσεις σε τρεις ερωτήσεις που είχαν διατυπωθεί με τις αρχικές σημειώσεις, σχετικά με τα σημεία που δεν είχαν ακόμη διευκρινισθεί ως προς την

τιμολογιακή πολιτική της Interbrew. Κακώς η Επιτροπή κατέληξε ότι έπρεπε να ζητηθεί η γνώμη του A. B., της Interbrew, επ' αυτού, πράγμα που έγινε στις 9 Δεκεμβρίου 1996, αφότου η Interbrew έδωσε μία θετική και δύο αρνητικές απαντήσεις. Κατά την προσφεύγουσα, τα λοιπά στοιχεία του φακέλου που παρατίθενται στην προσβαλλόμενη απόφαση δεν μπορούν να στηρίξουν την ερμηνεία αυτή. Οι σημειώσεις στο περιθώριο των σημειώσεων της 27ης Νοεμβρίου 1996 ήταν ενδεχομένως αποτέλεσμα ελέγχου ανεξάρτητου από οποιαδήποτε άμεση επαφή με την Interbrew, για παράδειγμα κατόπιν επαφής με τους διανομείς, οι οποίοι απλώς επανέλαβαν την ερμηνεία που τους είχε υποδειχθεί από τον A. B. Δεδομένου όμως ότι η Alken-Maes διένειμε μεταξύ άλλων και προϊόντα της Interbrew, ευλόγως προσπάθησε να κατανοήσει το νέο σύστημα τιμολογήσεως της Interbrew από λογιστικής απόψεως. Επομένως, το εν λόγω έγγραφο δεν αρκεί για να αποδειχθεί η θέση της Επιτροπής.

199 Δεύτερον, όσον αφορά τη συνάντηση της 17ης Απριλίου 1997, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η συνάντηση αυτή δεν αποτελεί απόδειξη του ότι η σύμπραξη αφορά τη βελγική αγορά, καθότι έχει ως αντικείμενο, σύμφωνα με τη δήλωση του J. D. της Interbrew που παρατίθεται στην αιτιολογική σκέψη 96 της προσβαλλομένης αποφάσεως, την ενδεχόμενη συνεργασία των δύο ομάδων και την αύξηση της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων, στην περίπτωση εξαγοράς της Interbrew από την Alken-Maes, θυγατρική της προσφεύγουσας.

200 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί την ερμηνεία της Επιτροπής κατά την οποία η προαναφερθείσα δήλωση του J. D. αποδεικνύει την αντίθετη προς τον ανταγωνισμό φύση της συναντήσεως αυτής. Η δήλωση αυτή περιέχει περίληψη όλων των επαφών μεταξύ της Interbrew και της Alken-Maes. Όσον αφορά, ειδικότερα, τη συνάντηση της 17ης Απριλίου 1997, ο J. D. επισημαίνει μόνον ότι οι μετέσχοντες στη συνάντηση εξέτασαν αναλυτικά γραμμή προς γραμμή την κατάσταση των αποτελεσμάτων χρήσεως της Alken-Maes, ενέργεια υποχρεωτική για κάθε διαπραγμάτευση επί πιθανολογούμενης εξαγοράς επιχειρήσεως. Όσον αφορά τα πέντε σημεία που εκτίθενται στο έγγραφο αυτό, πρόκειται για στοιχεία που επηρεάζουν το αποτέλεσμα χρήσεως της Alken-Maes ή τον τρόπο υπολογισμού.

201 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί, επίσης, το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι η παρουσία του R. V., διευθύνοντος συμβούλου της Alken-Maes, στην εν λόγω

συνάντηση δεν είναι πολύ πιθανή στην περίπτωση συζητήσεων σχετικών με την εξαγορά της Alken-Maes, δεδομένου ότι μια τέτοια πράξη θα ήταν ενδεχομένως εις βάρος του. Κατά την προσφεύγουσα, η παρουσία αυτή δεν ήταν καθόλου αφύσικη, ιδίως αν ο εν λόγω διευθύνων σύμβουλος επιθυμούσε να διατηρήσει τον ρόλο του στους κόλπους της εταιρίας. Επιπλέον, θα δικαιολογούνταν περαιτέρω αν η Interbrew επεδίωκε την αγορά μέσω «management buy out» —τεχνική που προϋποθέτει σημαντικό ρόλο της υπάρχουσας διευθύνσεως—, όπως προκύπτει από τις δύο δηλώσεις που τοποθετήθηκαν στον φάκελο της υποθέσεως, ήτοι του M. C. και του M. T.

202 Τρίτον, σε σχέση με τη συνάντηση της 28ης Ιανουαρίου 1998 στην οποία μετέσχον, μεταξύ άλλων, ο A. D. της Interbrew και ο N. V. της Alken-Maes, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η συζήτηση αφορούσε κυρίως την υπόμνηση προηγούμενων σχέσεων. Παρατηρεί, επίσης, ότι, σύμφωνα με τον εκπρόσωπο της Interbrew, ο εκπρόσωπος της Alken-Maes δεν γνώριζε τα γεγονότα αυτά.

203 Κατά την προσφεύγουσα, τίποτε δεν επιβεβαιώνει τη θέση της Επιτροπής ως προς το περιεχόμενο των από 28 Ιανουαρίου 1998 χειρόγραφων σημειώσεων του A. D., ήτοι ότι με αυτές βεβαιώνεται η ύπαρξη συμπράξεως την ημερομηνία αυτή. Ειδικότερα, ουδόλως μπορεί να συναχθεί ότι το περιεχόμενο των σημειώσεων αυτών προέρχεται και από τα δύο μέρη της συμπράξεως, όπως εσφαλμένα συνάγει η Επιτροπή, χαρακτηρίζοντας το περιεχόμενο των σημειώσεων του A. D. ως τμήμα συγκεκριμένης συνομιλίας, ενώ είναι πιθανό το περιεχόμενο των σημειώσεων αυτών να αντικατοπτρίζει μόνον την άποψη της Interbrew. Εν προκειμένω, θα προκαλούσε έκπληξη αν ο εκπρόσωπος της Alken-Maes, που δεν είχε ενημερωθεί, μπορούσε να περιγράψει λεπτομερώς τις συμφωνίες που συνήφθησαν το 1994. Επιπλέον δεν αμφισβητείται, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι δεν υπήρξε άλλη συνάντηση έπειτα από αυτή της 28ης Ιανουαρίου 1998. Συνεπώς, οι εν λόγω σημειώσεις δεν αποδεικνύουν την ύπαρξη ή την εφαρμογή συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής κατά την εν λόγω ημερομηνία, αλλά μόνον τη θετική εκτίμηση της Interbrew ως προς τη σύμπραξη που συνήφθη το 1994 καθώς και την επιθυμία της να την ανανεώσει.

204 Επομένως, η προσφεύγουσα καταλήγει ότι η επικρινόμενη συμπεριφορά δεν διήρκεσε πέραν των τριών ετών και έξι μηνών και ότι πρέπει, ως εκ τούτου, να μειωθεί η αύξηση του προστίμου που επιβλήθηκε λόγω της διάρκειας της παραβάσεως.

205 Η Επιτροπή τονίζει κατ' αρχάς ότι η προσφεύγουσα, υποστηρίζοντας ότι η σύμπραξη τερματίστηκε τον Ιούλιο του 1996, αμφισβητεί τη διάρκειά της, παρόλο που ισχυρίζεται ότι δεν αμφισβητεί τα πραγματικά περιστατικά. Ακολούθως, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμο την ύπαρξη αντίθετων προς τον ανταγωνισμό επαφών μεταξύ της προσφεύγουσας και της Interbrew μέχρι τις 28 Ιανουαρίου 1998. Τέλος, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν απέσχε δημοσίως από τις αποδεδειγμένα αντίθετες προς τον ανταγωνισμό συναντήσεις, στις οποίες αναγνωρίζει ότι μετέσχε, φέρει εν πάση περιπτώσει ευθύνη μέχρι τις 28 Ιανουαρίου 1998.

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

206 Σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, η διάρκεια της παραβάσεως συνιστά ένα από τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό του προστίμου που πρέπει να επιβληθεί σε επιχειρήσεις που έχουν κριθεί υπεύθυνες παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού.

207 Οι κατευθυντήριες γραμμές καθιερώνουν διάκριση μεταξύ των παραβάσεων σύντομης διάρκειας (κατά κανόνα βραχύτερης του έτους), για τις οποίες δεν προβλέπεται προσαύξηση του ποσού που έχει καθοριστεί βάσει της σοβαρότητας, των παραβάσεων μέσης διάρκειας (κατά κανόνα από ένα έως πέντε έτη), για τις οποίες η προσαύξηση μπορεί να φθάσει έως το 50 %, και των παραβάσεων μεγάλης διάρκειας (κατά κανόνα άνω των πέντε ετών), για τις οποίες μπορεί να υπάρξει προσαύξηση του ποσού αυτού κατά 10 % για κάθε έτος (σημείο 1 Β, πρώτο εδάφιο, πρώτη έως τρίτη περίπτωση).

208 Με την αιτιολογική σκέψη 281 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επισήμανε ότι διέθετε αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τη σύμπραξη Interbrew/Alken-Maes για την περίοδο από 28 Ιανουαρίου 1992 έως 28 Ιανουαρίου 1998. Ανέφερε ότι «[σ]τις 28 Ιανουαρίου 1993 υποβλήθηκε αναφορά για μια πρώτη συνεδρίαση η οποία είχε σαφή στόχο σε βάρος του ανταγωνισμού» και ότι «[σ]τις

28 Ιανουαρίου 1998 πραγματοποιήθηκε η τελευταία συνεδρίαση στο πλαίσιο της σύμπραξης, για την οποία η Επιτροπή διαθέτει αποδεικτικά στοιχεία». Η Επιτροπή κατέληξε ότι «[η] διάρκεια της παράβασης είναι συνεπώς πέντε έτη και μία ημέρα». Το συμπέρασμα αυτό επαναλήφθηκε στο διατακτικό της προσβαλλομένης αποφάσεως, στο οποίο η Επιτροπή ανέφερε ότι η παράβαση συνεχίστηκε «κατά την περίοδο από 28 Ιανουαρίου 1993 έως 28 Ιανουαρίου 1998».

209 Με την αιτιολογική σκέψη 282 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή ανέφερε ότι η προσφεύγουσα αμφισβήτησε τη διάρκεια της παραβάσεως και υποστήριξε ότι οι συζητήσεις μεταξύ της Alken-Maes και της Interbrew άρχισαν μόλις στις 12 Οκτωβρίου 1994 και τελείωσαν τον Ιούλιο του 1996. Εντούτοις, η Επιτροπή απέρριψε την επιχειρηματολογία αυτή, εκτιμώντας ότι η διάρκεια της διαπιστωθείσας παραβάσεως είχε αποδειχθεί επαρκώς κατά νόμο.

210 Στο πλαίσιο του παρόντος λόγου ακυρώσεως, η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας αφορά εκ νέου το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν όρισε ορθώς τη διάρκεια της παραβάσεως. Η προσφεύγουσα αμφισβητεί την προσαύξηση του προστίμου μόνο στο μέτρο που η παράβαση, κατά την άποψή της, δεν διήρκεσε πέραν του Ιουλίου του 1996.

211 Περαιτέρω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν ζήτησε ρητώς την ακύρωση του άρθρου 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, το οποίο ορίζει τη διάρκεια της συμμετοχής της στην παράβαση. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα προέβαλε τον σχετικό με τη διάρκεια της παραβάσεως λόγο ακυρώσεως μόνον επικουρικώς, προς στήριξη του αιτήματός της περί μειώσεως του προστίμου που της επιβλήθηκε.

212 Εντούτοις, εν προκειμένω, από τα υπομνήματα της προσφεύγουσας προκύπτει ότι αυτή αμφισβητεί, κατ' ουσίαν, τη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως καθόσον με αυτή διαπιστώνεται, όπως αναφέρεται στο άρθρο 1 του διατακτικού της, ότι η παράβαση διήρκεσε από τις 28 Ιανουαρίου 1993 έως τις 28 Ιανουαρίου 1998. Συναφώς, η προσφεύγουσα επισήμανε, με το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο,

ότι «η [προσβαλλόμενη] απόφαση είναι αβάσιμη, καθόσον με αυτή διαπιστώνεται ότι η παράβαση διήρκεσε από τις 28 Ιανουαρίου 1993 έως τις 28 Ιανουαρίου 1998» και ότι η Επιτροπή «δεν [απέδειξε] [...] επαρκώς κατά νόμο ότι η παράβαση διήρκεσε και μετά τον Ιούλιο του 1996». Με το υπόμνημά της απαντήσεως, η προσφεύγουσα συνέχισε αναφέροντας ότι «αν η [Επιτροπή] προέβαινε σε ορθή ανάγνωση του φακέλου της υποθέσεως [...], θα διαπίστωνε την ελάχιστη διάρκεια της συνιστώσας παράβαση συμπεριφοράς και θα αντλούσε τα συμπεράσματά της όσον αφορά το ποσό του προστίμου». Περαιτέρω, προκύπτει σαφώς ότι η προσφεύγουσα αμφισβήτησε τη διάρκεια της παραβάσεως κατά τη διοικητική διαδικασία, ιδίως με την απάντησή της προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων, όπως εκτίθεται στη σκέψη 512 κατωτέρω.

213 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, επιβάλλεται επομένως η διαπίστωση ότι, με τον υπό εξέταση σχετικό με τη διάρκεια λόγο ακυρώσεως, η προσφεύγουσα δεν επιδιώκει μόνον τη μείωση του προστίμου, αλλά και τη μερική ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως και, ιδίως, του άρθρου 1 του διατακτικού της, καθόσον η Επιτροπή με αυτό διαπιστώνει εσφαλμένα ότι η παράβαση συνεχίστηκε μέχρι τις 28 Ιανουαρίου 1998.

214 Επομένως, πρέπει, στο πλαίσιο του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως, να καθοριστεί αν η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμο, βάσει των παρατιθέμενων πραγματικών στοιχείων, ότι η παράβαση συνεχίστηκε μέχρι τις 28 Ιανουαρίου 1998.

215 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όσον αφορά την απόδειξη παραβάσεως του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, η Επιτροπή οφείλει να αποδείξει τις παραβάσεις που διαπιστώνει και να εξασφαλίσει τα αποδεικτικά στοιχεία που είναι ικανά να αποδείξουν, επαρκώς κατά νόμον, την ύπαρξη περιστατικών που να στοιχειοθετούν παράβαση (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 58, και της 8ης Ιουλίου 1999, C-49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, Συλλογή 1999, σ. I-4125, σκέψη 86). Τυχόν αμφιβολία του δικαστή είναι υπέρ της επιχειρήσεως στην οποία απευθύνεται η απόφαση με την οποία διαπιστώνεται παράβαση. Συνεπώς, ο δικαστής δεν μπορεί να συμπεράνει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον την ύπαρξη της επίδικης παραβάσεως, εφόσον διατηρεί ακόμη αμφιβολίες ως προς το ζήτημα αυτό, ιδίως στο πλαίσιο προσφυγής με την οποία επιδιώκεται η ακύρωση αποφάσεως περί επιβολής προστίμου.

216 Πράγματι, στην τελευταία αυτή περίπτωση, είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας, όπως αυτή καθιερώνεται με το άρθρο 6, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ, που εντάσσεται στα θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία προστατεύονται στην κοινοτική έννομη τάξη, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου που επιβεβαιώθηκε άλλωστε τόσο με το προοίμιο της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξεως όσο και με το άρθρο 6, παράγραφος 2, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως που υιοθετήθηκε στις 7 Δεκεμβρίου 2000 στη Νίκαια (ΕΕ C 364, σ. 1). Λαμβανομένων υπόψη της φύσεως των επιδίκων παραβάσεων καθώς και της φύσεως και του βαθμού αυστηρότητας των κυρώσεων τις οποίες επισύρουν, η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας εφαρμόζεται και επί των διαδικασιών των σχετικών με παραβάσεις των ισχυόντων για τις επιχειρήσεις κανόνων ανταγωνισμού που μπορούν να οδηγήσουν στην επιβολή προστίμων ή χρηματικών ποινών (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 1999, C-199/92 P, Hüls κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-4287, σκέψεις 149 και 150, και C-235/92 P, και Montecatini κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-4539, σκέψεις 175 και 176).

217 Συνεπώς, είναι απαραίτητο να προσκομίζει η Επιτροπή ακριβή και συγκλίνοντα αποδεικτικά στοιχεία για να στηρίξει την αταλάντευτη πεποίθηση ότι η παράβαση αυτή όντως διαπράχθηκε (βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 99 απόφαση Volkswagen κατά Επιτροπής, σκέψεις 43 και 72, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

218 Πρέπει, ωστόσο, να υπογραμμισθεί ότι κάθε απόδειξη που προσκομίζει η Επιτροπή δεν χρειάζεται να ανταποκρίνεται αναγκαστικά στα κριτήρια αυτά σε σχέση προς κάθε στοιχείο της παραβάσεως. Αρκεί η δέσμη των ενδείξεων που επικαλείται το εν λόγω όργανο, συνολικώς εκτιμώμενη, να ανταποκρίνεται στην απαίτηση αυτή (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, την προπαρατεθείσα στη σκέψη 154 απόφαση PVC II, σκέψεις 768 έως 778 και, ειδικότερα, τη σκέψη 777, η οποία επικυρώθηκε ως προς το σημείο αυτό από το Δικαστήριο, κατ' αναίρεση, με την προπαρατεθείσα στη σκέψη 97 απόφαση Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 513 έως 523).

Επί της τηλεφωνικής συνδιαλέξεως της 9ης Δεκεμβρίου 1996

219 Όσον αφορά τη φερόμενη ως συνιστώσα παράβαση τηλεφωνική συνδιάλεξη της 9ης Δεκεμβρίου 1996, επιβάλλεται κατ' αρχάς η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δήλωσε,

με την αιτιολογική σκέψη 91 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι, «[μ]ετά από συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου [1996], ο διαχειριστικός ελεγκτής της Alken-Maes επικοινώνησε με τον διευθυντή της Interbrew για τον τομέα των λιανικών πωλήσεων, στις 9 Δεκεμβρίου 1996, για να υποβάλει ορισμένες ερωτήσεις της Alken-Maes αναφορικά με τη μελέτη για τις τιμές». Προς στήριξη του συμπεράσματος αυτού, η Επιτροπή επικαλείται την τελευταία σελίδα του εγγράφου που εμφανίζεται ως παράρτημα 42 του από 7 Μαρτίου 2000 εγγράφου της Alken-Maes προς την Επιτροπή (βλ. σκέψη 72 ανωτέρω), το οποίο επαναλαμβάνεται στη σελίδα 8513 του φακέλου της υποθέσεως. Οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι το εν λόγω έγγραφο περιέχει χειρόγραφες σημειώσεις του L. B. της Alken-Maes, της 27ης Νοεμβρίου 1996, από εσωτερική συνάντηση με αντικείμενο την ανάλυση της νέας τιμολογιακής πολιτικής της Interbrew, και ότι ο συντάκτης του εγγράφου πρόσθεσε μεταγενέστερα σημειώσεις στο περιθώριο, οι οποίες αποτελούν απάντηση σε ερωτήσεις που είχε αρχικώς διατυπώσει στις σημειώσεις του.

220 Κληθείσα από το Πρωτοδικείο, με γραπτή ερώτηση, να διευκρινίσει τα στοιχεία που την οδήγησαν στο συμπέρασμα, με την αιτιολογική σκέψη 91 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι στις 9 Δεκεμβρίου 1996 πραγματοποιήθηκε τηλεφωνική συνδιάλεξη σχετική με την τιμολογιακή πολιτική της Interbrew, μεταξύ του L. B. (της Alken-Maes) και του A. B. (της Interbrew), η Επιτροπή επισήμανε, κατ' αρχάς, ότι της εσωτερικής συναντήσεως της 27ης Νοεμβρίου 1996, κατά την οποία ελήφθησαν οι χειρόγραφες σημειώσεις, προηγήθηκε συνάντηση της 29ης Ιουλίου 1996 μεταξύ της Interbrew και της Alken-Maes, κατά την οποία συζητήθηκαν αναλυτικά οι προθέσεις της Interbrew όσον αφορά τη σχετική με τη λογιστική συνιστώσα της εμπορικής της πολιτικής, όπως αυτή έπρεπε να τροποποιηθεί και να εφαρμοστεί μετά τη θέση σε ισχύ του νέου τιμολογίου από 1ης Ιανουαρίου 1997.

221 Η Επιτροπή επισήμανε ότι από την εξέταση των σημειώσεων της 27ης Νοεμβρίου 1996 που περιείχαν έξι περιπτώσεις ακολουθούμενες από χειρόγραφο κείμενο μίας ή δύο σειρών που τελείωναν κάθε φορά με ερωτηματικό συνήγαγε ότι οι εν λόγω σημειώσεις περιείχαν ερωτήσεις που ο L. B. (της Alken-Maes) έθεσε στον εαυτό του εκείνη την ημέρα όσον αφορά τις τιμές της Interbrew και ότι οι σημειώσεις που προστέθηκαν μεταγενέστερα στο εν λόγω έγγραφο είτε υποδεικνύουν το σημείο όπου έπρεπε να βρει την απάντηση είτε έδιναν απάντηση στις εν λόγω ερωτήσεις. Εν προκειμένω, από τις σημειώσεις που χρησίμευσαν ως απάντηση σε ορισμένες ερωτήσεις αποδεικνύεται ότι τις απαντήσεις στις ερωτήσεις έδωσε η Interbrew στις 9 Δεκεμβρίου 1996.

222 Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα αμφισβήτησε επισήμως την ερμηνεία αυτή, πρέπει να εξεταστεί σε ποιο βαθμό οι προσθήκες αυτές συνεπάγονται και, κατ' επέκταση, αποδεικνύουν την αντίθετη προς τον ανταγωνισμό επαφή μεταξύ της Alken-Maes και της Interbrew.

223 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η τελευταία σελίδα του από 27 Νοεμβρίου 1996 εγγράφου που τιτλοφορείται «Tariefstudie» έχει τη μορφή πίνακα έξι ερωτήσεων σχετικών με την τιμολογιακή πολιτική της Alken-Maes.

224 Προκύπτει όμως ότι ο συντάκτης των αρχικών σημειώσεων θεωρούσε ότι καθεμία από τις έξι διατυπωθείσες ερωτήσεις έχρηζε απαντήσεως που εκκρεμούσε ακόμη κατά την ημερομηνία συντάξεώς τους. Συγκεκριμένα, το έγγραφο αφήνει να εννοηθεί ότι είχαν ληφθεί μέτρα προκειμένου να δοθεί απάντηση σε καθεμία από τις έξι ερωτήσεις. Συναφώς, η πρώτη και η έκτη ερώτηση, που αφορούν νομικά ζητήματα, παραπέμπουν ρητώς σε συγκεκριμένο πρόσωπο «[P. V. D.]» και αναφέρονται, κατά πάσα πιθανότητα, στον τότε νομικό σύμβουλο της Alken-Maes. Ομοίως, με την τρίτη ερώτηση ζητείται έλεγχος των πελατών μέσω της διανομής (checken bij klanten via distributie).

225 Όσον αφορά τη δεύτερη, την τέταρτη και την πέμπτη ερώτηση, δίπλα στις οποίες προστέθηκαν στη συνέχεια οι τρεις επίμαχες σημειώσεις στο περιθώριο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η δεύτερη ερώτηση αρχίζει με τις λέξεις «επαλήθευση IB», όπου «IB» σημαίνει προφανώς Interbrew. Έναντι αυτής ακριβώς της δεύτερης ερωτήσεως προστέθηκε μεταγενέστερα η χειρόγραφη σημείωση «Ja, volgen [M. A. B.] (IB) 9/12/96». Αυτή η σημείωση στο περιθώριο υποδηλώνει ότι, σύμφωνα με τα μέτρα που ελήφθησαν για να δοθεί απάντηση στην ερώτηση αυτή, ο L. B. (της Alken-Maes) επικοινώνησε με την Interbrew, στις 9 Δεκεμβρίου 1996, μέσω του A. B., που έδωσε θετική απάντηση. Επομένως, με τον ίδιο τρόπο πρέπει να ερμηνευθούν και οι δύο άλλες χειρόγραφες σημειώσεις της 9ης Δεκεμβρίου 1996.

226 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι είναι πιθανόν οι μνημονευθείσες απαντήσεις να προήλθαν από τους διανομείς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η άποψη αυτή αντικρούεται από το γεγονός ότι οι σημειώσεις που αφορούν την τρίτη ερώτηση ζητούν ρητώς να δοθεί απάντηση από τους πελάτες και τη διανομή και ότι, έναντι αυτής της τρίτης ερωτήσεως, δεν προστέθηκε σημείωση όπως αυτές που υπάρχουν στη δεύτερη, την τέταρτη και την πέμπτη ερώτηση.

227 Επομένως, αποδεικνύεται ότι οι απαντήσεις, αφενός, στην τρίτη ερώτηση και, αφετέρου, στη δεύτερη, την τέταρτη και την πέμπτη ερώτηση δόθηκαν μέσω των προαναφερθεισών δικτύων πληροφόρησης. Συναφώς, το γεγονός ότι η απάντηση στην τρίτη ερώτηση έπρεπε ειδικώς να διευκρινισθεί από τους πελάτες και ότι η διατύπωση της δεύτερης ερωτήσεως ζητεί ρητώς επαλήθευση από την Interbrew επιβεβαιώνει ότι προβλεπόταν η επικοινωνία με την τελευταία προκειμένου αυτή να απαντήσει σε ορισμένες ερωτήσεις. Επιπλέον, το γεγονός ότι τρεις σημειώσεις που αποτελούν απαντήσεις σε ερωτήσεις φέρουν την ίδια ημερομηνία, ήτοι την 9η Δεκεμβρίου 1996, και ότι ένα από αυτά παραπέμπει ρητά στην Interbrew και σε έναν από τους αντιπροσώπους της επιβεβαιώνει, περάν οποιασδήποτε εύλογης αμφιβολίας, ότι όντως πραγματοποιήθηκε αντίθετη προς τον ανταγωνισμό τηλεφωνική ή άλλου είδους επαφή στις 9 Δεκεμβρίου 1996.

228 Επομένως, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι αποδείχθηκε η συνιστώσα παράβαση επαφή της 9ης Δεκεμβρίου 1996.

Επί της συναντήσεως της 17ης Απριλίου 1997

229 Όσον αφορά τη φερόμενη ως συνιστώσα παράβαση συνάντηση της 17ης Απριλίου 1997, η Επιτροπή ισχυρίζεται, με την αιτιολογική σκέψη 95 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι διευθύνοντες σύμβουλοι της Interbrew, της προσφεύγουσας και της Alken-Maes συναντήθηκαν στο Παρίσι στις 17 Απριλίου 1997. Η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί την πραγματοποίηση της συναντήσεως αυτής.

230 Η Επιτροπή αναφέρει επιπλέον, με την αιτιολογική σκέψη 96 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τη σχετική με το περιεχόμενο της συναντήσεως αυτής δήλωση του τότε γενικού διευθυντή της Interbrew, J. D., και καταλήγει, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 284, ότι η συνάντηση αυτή είχε ως αντικείμενο τον συντονισμό των ενεργειών της Interbrew και της προσφεύγουσας στην αγορά, γεγονός που η προσφεύγουσα αμφισβητεί επισήμως.

231 Συναφώς, είναι σημαντικό να σημειωθεί, εκ προοιμίου, ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί την αποδεικτική αξία της δηλώσεως της Interbrew για τον λόγο και μόνον ότι αποτελεί μονομερή δήλωση επιχειρήσεως, αλλά στο μέτρο που τα πρακτικά της συναντήσεως αυτής δεν αποδεικνύουν το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενό της.

232 Το χωρίο της δηλώσεως της Interbrew σχετικά με τη συνάντηση της 17ης Απριλίου 1997 έχει ως εξής:

«Υπήρξαν συνεδριάσεις ανώτατου επιπέδου [...] στις οποίες δεν παραβρέθηκα. Μετά από αυτές τις συνεδριάσεις ανωτάτου επιπέδου υπήρξαν "συνεδριάσεις [κατευθυντήριων γραμμών]" στις οποίες πήραμε όλοι μέρος (γενικοί διευθυντές και διευθυντές για τον τομέα "των λιανικών πωλήσεων" και τον τομέα "Horeca").

[...]

Η [συνάντηση της 17ης Απριλίου 1997] ήταν απλώς μία από αυτές τις συνεδριάσεις κατευθυντήριων γραμμών με [την προσφεύγουσα] ([η προσφεύγουσα] εκπροσωπήθηκε από τον [M. K.]). Εμείς ("Βέλγιο" και "Γαλλία", αλλά ο καθένας χωριστά) έπρεπε να υποβάλουμε αναφορά για τη συνεργασία μας. Στη συνεδρίαση αυτή εξετάσαμε τα κέρδη και τις ζημίες μας αναλυτικά [Profit & Loss account] και εξετάσαμε συστηματικά με ποιον τρόπο θα ήταν δυνατό να μειώσουμε το κόστος και να αυξήσουμε την αποδοτικότητα. Συζητήθηκαν τα ακόλουθα θέματα: 1) παραγωγή· 2) συμφωνία κοινής διανομής· 3) εκπτώσεις στις τιμές πριν ή έπειτα από

τους ειδικούς δασμούς κατανάλωσης (το ζήτημα αυτό εξετάστηκε επίσης στη CBB)· 4) μάρκετινγκ και επενδύσεις για διαφήμιση (share of voice)· 5) ανάπτυξη του τομέα του ζύθου και μέθοδοι αύξησης των ποσοτήτων, βάσει της επιτυχίας που σημειώθηκε στη γαλλική αγορά μεταλλικών νερών.

Σε πρακτικό επίπεδο, επιτύχαμε αρκετά στον τομέα των λιανικών πωλήσεων· πολύ περισσότερα απ' όσα στον τομέα Horeca, στον οποίο δεν συνέβη σχεδόν τίποτε.

Στον τομέα των λιανικών πωλήσεων συνήφθησαν συμφωνίες σχετικά με τα εξής:

— εκπτώσεις μέσω προσφορών προς τον καταναλωτή (π.χ.: 5 + 1 δωρεάν)

— εμπορικά ζητήματα (π.χ.: αξία του κουπονιού στις εκδηλώσεις εμπορικής προώθησης)

— συχνότητα των διαφημιστικών εντύπων (π.χ.: όχι περισσότερα από 10 διαφημιστικά έντυπα στο GIB για τα κιβώτια με φιάλες ζύθου)

[...]»

233 Πρέπει να σημειωθεί ότι η αναφορά, με την εν λόγω δήλωση, στην αναλυτική εξέταση, «γραμμή προς γραμμή», της καταστάσεως των αποτελεσμάτων χρήσεως δεν παρέχει τη δυνατότητα να καθοριστεί με ακρίβεια εάν πρόκειται για από κοινού εξέταση των αποτελεσμάτων χρήσεως της Kronenbourg και της Alken-Maes ή για παράλληλη εξέταση των αποτελεσμάτων χρήσεως, αφενός, της τελευταίας και, αφετέρου, της Interbrew.

234 Περαιτέρω, πρέπει να σημειωθεί ότι, ανεξάρτητα από το ότι οι διευκρινίσεις των διαδίκων κατόπιν των γραπτών ερωτήσεων του Πρωτοδικείου διαφέρουν μεταξύ τους, από το σχετικό με τη συνάντηση της 17ης Απριλίου 1997 χωρίο προκύπτει ότι η συνάντηση αυτή συνιστούσε παράβαση, πέραν οποιασδήποτε εύλογης αμφιβολίας.

235 Το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο της συναντήσεως διαφαίνεται, πρώτον, από τα ειδικά θέματα που συζητήθηκαν. Το γεγονός και μόνον ότι θέματα όπως η «παραγωγή», οι «εκπτώσεις επί των τιμών» ή «η προώθηση των πωλήσεων και [οι] επενδύσεις για τη διαφήμιση» αποτέλεσαν αντικείμενο διαβουλεύσεων μεταξύ των ανώτατων διευθυντικών στελεχών των δύο βασικών ανταγωνιστών στην αγορά ζύθου οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το αντικείμενο της συναντήσεως ήταν αντίθετο προς τον ανταγωνισμό.

236 Δεύτερον, από το απόσπασμα της δηλώσεως της Interbrew που επαναλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 96 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει σαφώς ότι η συνάντηση της 17ης Απριλίου 1997 παρουσιάζεται ως παράδειγμα των «συνεδριάσεων κατευθυντήριων γραμμών» οι οποίες αποβλέπουν στη συνέχισή τους με συναντήσεις της συμπράξεως στο υψηλότερο επίπεδο, οπότε δεν υπάρχει αμφιβολία ως προς τον αντίθετο προς τον ανταγωνισμό χαρακτήρα τους.

237 Τρίτον, στο ίδιο πλαίσιο, η χρήση του όρου «συνεργασία», στο απόσπασμα της δηλώσεως που επαναλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 96, υποδηλώνει ότι αυτός αναφέρεται γενικώς στα αποτελέσματα που τα υψηλότερα στελέχη προσδοκούσαν από τις «συνεδριάσεις κατευθυντήριων γραμμών», ως παράδειγμα των οποίων δίδεται η συνάντηση της 17ης Απριλίου 1997, και όχι στο ειδικό ζήτημα της

εξαγοράς της Kronenbourg/Alken-Maes. Εξάλλου, όπως ορθώς τονίζει η Επιτροπή με το υπόμνημά της ανταπαντήσεως, ο όρος αυτός χρησιμοποιείται προηγουμένως από τον συντάκτη της δηλώσεως όχι προκειμένου να περιγράψει τις συζητήσεις ως προς την ενδεχόμενη εξαγορά της Kronenbourg/Alken-Maes, αλλά ορισμένες πτυχές της συνεργασίας μεταξύ της Interbrew και της Alken-Maes στη Γαλλία. Τα στοιχεία αυτά συνηγορούν, επίσης, υπέρ της διαπιστώσεως του αντίθετου προς τον ανταγωνισμό χαρακτήρα της συναντήσεως της 17ης Απριλίου 1997.

238 Τέταρτον, όπως επισημαίνει η Επιτροπή, πρέπει να εξεταστεί το σύνολο των προαναφερθέντων στοιχείων υπό το φως άλλων δηλώσεων της Alken-Maes κατά τη διοικητική διαδικασία. Πρέπει να σημειωθεί ότι, με την από 27 Δεκεμβρίου 1999 απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών που της απηύθυνε η Επιτροπή στις 11 Νοεμβρίου 1999, η Alken-Maes ανέφερε, ζητώντας παράλληλα να τύχει των ευνοϊκών διατάξεων της ανακοινώσεως περί συνεργασίας, ότι «[π]ραγματοποιήθηκαν πολλές συνεδριάσεις των διευθυντικών στελεχών της Alken-Maes, κυρίως μεταξύ του R.V., διευθύνοντος συμβούλου από το 1992 έως το 1998, και των στελεχών της Interbrew, ιδίως των M. T. και J. D., κατά τις οποίες πραγματοποιήθηκαν διαβουλεύσεις για το ζήτημα της διανομής και των πωλήσεων ζύθου στο Βέλγιο».

239 Όσον αφορά το επιχείρημα που αντλείται από την παρουσία του R. V. στη συνάντηση της 17ης Απριλίου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το γεγονός αυτό δεν συνεπάγεται ουδέν τεκμήριο προς οιαδήποτε κατεύθυνση, οπότε δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη.

240 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμο ότι η συνάντηση της 17ης Απριλίου 1997 συνιστούσε παράβαση.

Επί της συναντήσεως της 28ης Ιανουαρίου 1998

241 Ως προς το περιεχόμενο της συναντήσεως της 28ης Ιανουαρίου 1998, την οποία η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί, η έκταση που πρέπει να δοθεί στις χειρόγραφες

σημειώσεις του εμπορικού διευθυντή της Interbrew για το Βέλγιο, A. D., εξαρτάται από τα συμπεράσματα που μπορούν να αντληθούν από δύο στοιχεία, ήτοι από τη φύση του περιεχομένου τους και από το αν και κατά πόσο περιγράφουν την τρέχουσα κατάσταση.

242 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, τη φύση του περιεχομένου τους, ο ομοιογενής και δομημένος χαρακτήρας των σημειώσεων του εκπροσώπου της Interbrew, A. D., χωρίς διαγραφές ή διορθώσεις, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι δεν πρόκειται για πρακτικά συζητήσεως, αλλά για μνημόνιο.

243 Ακολούθως, όσον αφορά τον βαθμό επικαιρότητας του περιεχομένου των σημειώσεων, φαίνεται ότι ο συντάκτης τους θεωρούσε επίκαιρα ορισμένα από τα στοιχεία του εγγράφου. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, για τα δύο πρώτα σημεία που τιτλοφορούνται αντιστοίχως «οργάνωση, διαβούλευση» και «επίκαιρες υποθέσεις», τα οποία περιλαμβάνονται στην πρώτη κατηγορία με τίτλο «Θέματα». Ομοίως, η τρίτη κατηγορία «Διαβούλευση για τον τομέα horeca» φαίνεται να αφορά τη μελλοντική οργάνωση των εν λόγω διαβουλεύσεων. Περαιτέρω, η δεύτερη κατηγορία που τιτλοφορείται «Αναδρομικότητα από 1.1.1994» εκθέτει ορισμένες «πράξεις» και δεν αποκλείεται, για τον συντάκτη των σημειώσεων, οι πράξεις αυτές να εξακολουθούσαν να παράγουν αποτελέσματα.

244 Γνωρίζοντας ότι δεν αμφισβητείται η συνάντηση της 28ης Ιανουαρίου 1998 μεταξύ της Interbrew και της προσφεύγουσας, πρέπει να εξεταστεί, όπως και για τη συνάντηση της 17ης Απριλίου 1997 (βλ. σκέψη 237 ανωτέρω), το περιεχόμενο που πρέπει να δοθεί στις σημειώσεις αυτές λαμβανομένης υπόψη της από 27 Δεκεμβρίου 1999 απαντήσεως της Alken-Maes στην αίτηση παροχής πληροφοριών της Επιτροπής, της 11ης Νοεμβρίου 1999, κατά την οποία «[π]ραγματοποιήθηκαν πολλές συνεδριάσεις των διευθυντικών στελεχών της Alken-Maes, κυρίως του R.V., ο οποίος ήταν διευθύνων σύμβουλος από το 1992 έως το 1998, και των στελεχών της Interbrew, ιδίως των M. T. και J. D., κατά τις οποίες πραγματοποιήθηκαν διαβουλεύσεις για το ζήτημα της διανομής και των πωλήσεων ζύθου στο Βέλγιο». Η δήλωση αυτή συνιστά, αφ' εαυτής, αναγνώριση εκ μέρους της προσφεύγουσας του γεγονότος ότι οι αντίθετες προς τον ανταγωνισμό συναντήσεις στις οποίες μετέσχε διεξάχθηκαν μέχρι το 1998. Ως εκ τούτου, βάσει του περιεχομένου της συναντήσεως αυτής, οι χειρόγραφες σημειώσεις του A. D. αποκτούν περιεχόμενο που αποδεικνύει τον αντίθετο προς τον ανταγωνισμό χαρακτήρα της συναντήσεως της 28ης Ιανουαρίου 1998.

245 Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά τη νομολογία, οσάκις αποδεικνύεται ότι μια επιχείρηση μετέσχε σε συσκέψεις μεταξύ επιχειρήσεων που έχουν χαρακτήρα στρεφόμενο προδήλως κατά του ανταγωνισμού, εναπόκειται στη συγκεκριμένη επιχείρηση να προβάλει στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι η συμμετοχή της στις εν λόγω συσκέψεις στερούνταν παντελώς πνεύματος στρεφόμενου κατά του ανταγωνισμού, καταδεικνύοντας ότι διευκρίνισε στους ανταγωνιστές της ότι μετέσχε σ' αυτές υπό διαφορετική από τη δική τους οπτική γωνία (προπαρατεθείσες στη σκέψη 216 αποφάσεις Hüls κατά Επιτροπής, σκέψη 155, και Montecatini κατά Επιτροπής, σκέψη 181, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 185 απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 81). Ελλείψει αποδείξεως διαχωρισμού, ακόμη και από την παθητική συμμετοχή επιχειρήσεως στις εν λόγω συναντήσεις μπορεί να συναχθεί η συμμετοχή της στην απορρέουσα σύμπραξη (προπαρατεθείσα στη σκέψη 185 απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 84, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Μαρτίου 2002, T-9/99, HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1487, σκέψη 223). Επιπλέον, το γεγονός ότι μια επιχείρηση δεν δίνει συνέχεια στα αποτελέσματα μιας συναντήσεως έχουσας ως αντικείμενο συμφωνία θίγουσα τον ανταγωνισμό δεν αποκλείει την πλήρη ευθύνη της εκ της συμμετοχής της στη σύμπραξη (προπαρατεθείσα στη σκέψη 185 απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 85, προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση Mayr-Melnhof κατά Επιτροπής, σκέψη 135, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 31 απόφαση Ciment, σκέψη 1389).

246 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν προέβαλε στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι η μη αμφισβητούμενη συμμετοχή της στη συνάντηση της 28ης Ιανουαρίου 1998 στερούνταν παντελώς πνεύματος στρεφόμενου κατά του ανταγωνισμού, αποδεικνύοντας, μεταξύ άλλων, ότι είχε αναφέρει στον εκπρόσωπο της Interbrew ότι θα συμμετείχε υπό διαφορετική από τη δική του οπτική γωνία.

247 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμο ότι η εν λόγω παράβαση συνεχίστηκε μέχρι τις 28 Ιανουαρίου 1998.

248 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο υπό εξέταση λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

3. *Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από τον αβάσιμο χαρακτήρα της επιβαρυντικής περιστάσεως που ελήφθη υπόψη όσον αφορά τις πιέσεις που δέχθηκε η Interbrew*

Επιχειρήματα των διαδίκων

249 Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή αγνόησε την έκταση των πραγματικών περιστατικών, καταλήγοντας ότι, κατά τη συνάντηση της 11ης Μαΐου 1994, η προσφεύγουσα άσκησε πιέσεις στην Interbrew οι οποίες συνίσταντο σε απειλή αποκλεισμού της από τη γαλλική αγορά σε περίπτωση που αρνούνταν να της εκχωρήσει ποσόστωση 500 000 εκατόλιτρων ζύθου στη βελγική αγορά και οδήγησαν, ως εκ τούτου, στην παράταση της συμπράξεως πέραν της ημερομηνίας εκείνης.

250 Πρώτον, ναι μεν αληθεύει ότι, κατά την περίοδο προ της συναντήσεως της 11ης Μαΐου 1994, οι συζητήσεις στρέφονταν κυρίως περί των τιμών, ωστόσο η επέκταση του αντικειμένου των συζητήσεων μετά την περίοδο αυτή, ήτοι σχετικά με τη διατήρηση της πελατείας κάθε επιχειρήσεως και τη νέα τιμολόγηση, δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως σημαντική επέκταση του πεδίου της παραβάσεως. Ειδικότερα, η μέριμνα αμοιβαίου σεβασμού της πελατείας υπαγορεύθηκε μόνον από τα προβλήματα που ανέκυψαν από τη μη τήρηση, εκ μέρους της Interbrew, των συμφωνιών αποκλειστικής προμήθειας που συνέδεαν την Alken-Maes με ορισμένους πελάτες της. Επιπλέον, στην ημερήσια διάταξη των συναντήσεων προστέθηκαν και άλλα θέματα, τόσο πριν όσο και έπειτα από τη συνάντηση της 11ης Μαΐου 1994, οπότε θα ήταν υπερβολικό να θεωρηθεί ότι τα ζητήματα που συζητήθηκαν από τα μέρη της συμπράξεως συνιστούν επέκταση της συνεργασίας μετά τον Μάιο του 1994.

251 Δεύτερον, ναι μεν οι σχέσεις των επιχειρήσεων εξελίχθηκαν προς μία πιο συγκροτημένη σύμπραξη μετά το 1994, η εξέλιξη αυτή όμως εξυπηρετούσε τα συμφέροντα αμφοτέρων των μερών, και ειδικότερα, όσον αφορά την τιμολόγηση, τα συμφέροντα της Interbrew, καθότι καμία πτυχή της συμπράξεως δεν εξυπηρετούσε το αποκλειστικό συμφέρον της προσφεύγουσας.

252 Συναφώς, το συμφέρον της Interbrew να συνάψει, πριν από τον Μάιο του 1994, σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής αποδεικνύεται από τον φόβο της περί πτώσεως

των τιμών στη βελγική αγορά. Όπως αναγνωρίζει η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Interbrew επιθυμούσε διακαώς διαβούλευση επί των τιμών στο Βέλγιο, προκειμένου να απαλλαγεί από την επιθετική πολιτική της προσφεύγουσας στον τομέα αυτό, διατηρώντας ωστόσο τη δική της επιθετική πολιτική ως προς τις συμφωνίες αποκλειστικής προμήθειας μεταξύ της Alken-Maes και ορισμένων από τους πελάτες της, και να αποφύγει τις παράλληλες εισαγωγές με χαμηλές τιμές από τη Γαλλία. Μολονότι λόγω της ισχύος της, είχε τη δυνατότητα, μέσω εμπορικού πολέμου, να εξοβελίσει την Alken-Maes από την αγορά, η Interbrew έθεσε ως στόχο την επιβολή ειρηνικών συνθηκών στη βελγική αγορά, στην οποία κυριαρχούσε, προκειμένου να μπορεί να χρηματοδοτήσει τη διεθνή επέκτασή της χάρη στα κέρδη που θα πραγματοποιούσε στο Βέλγιο, όπου οι τιμές ήταν υψηλότερες. Στην εν λόγω βούληση επιβολής ειρηνικών συνθηκών, η Alken-Maes αντέταξε, τουλάχιστον αρχικώς, σκληρό ανταγωνισμό, με δηλωμένο σκοπό την επίτευξη του ορίου της αποδοτικότητας. Επομένως, η Interbrew είχε άμεσο συμφέρον να συνάψει σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής.

253 Επιπλέον, η Interbrew είχε συμφέρον να συνεννοηθεί με την προσφεύγουσα προκειμένου για την εξαγορά του τμήματος για τον «ζύθο». Η σύμπραξη με την Alken-Maes εξηγείται, επίσης, από την επιθυμία της να αποκτήσει εταίρο όσον αφορά την επιβολή νέας τιμολογιακής δομής στην αγορά. Επιπλέον, διακινδυνεύοντας να καταδικαστεί λόγω καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως, η Interbrew είχε συμφέρον μάλλον να συμφωνήσει με την Alken-Maes παρά να την εξοβελίσει από την αγορά.

254 Περαιτέρω, οι υποτιθέμενοι δισταγμοί της Interbrew πριν από το 1994, στους οποίους στηρίχθηκε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση και με το υπόμνημά της αντικρούσεως, παραπέμποντας μεταξύ άλλων σε εσωτερικό υπόμνημα της Interbrew από τον Μάρτιο του 1993, απορρέουν από την αντίθετη ερμηνεία της Επιτροπής ως προς το περιεχόμενο του εγγράφου αυτού. Ναι μεν το παρατιθέμενο από την Επιτροπή απόσπασμα κάνει λόγο για «επιφυλάξεις», η χρήση του όμως είναι μεροληπτική, στο μέτρο που από το έγγραφο αυτό δεν προκύπτει μόνον ότι οι επιφυλάξεις αυτές αφορούσαν ενδεχόμενη απαγόρευση δυνάμει του άρθρου 82 ΕΚ, αλλά και ότι ο τότε διευθύνων σύμβουλος της Interbrew είχε υποχρεώσει τον συντάκτη του εν λόγω σημειώματος να συζητήσει με την Alken-Maes, εκδηλώνοντας την οικειοθελή και χωρίς επιφυλάξεις συμμετοχή του στη σύμπραξη, την οποία είχε αποφασίσει εκείνη την εποχή το υψηλότερο διευθυντικό στέλεχος της Interbrew. Τέλος, η Επιτροπή παρέλειψε να επισημάνει ότι ο συντάκτης του σημειώματος που έκανε λόγο για επιφυλάξεις τον Μάρτιο του 1993 είναι αυτός που, έξι μήνες αργότερα, ως διευθύνων σύμβουλος της Interbrew, ανέλαβε πρωτοβουλίες εξαναγκάζοντας την Alken-Maes σε συνεργασία για την επίτευξη της επιθυμητής από την Interbrew τιμής.

255 Η Επιτροπή αγνόησε επίσης το ότι η Interbrew είχε θέσει σαφείς στόχους για τη σύμπραξη από το 1994, πράγμα που προκύπτει από διάφορες αιτιολογικές σκέψεις της προσβαλλομένης αποφάσεως και επιβεβαιώνει τον ρόλο της ως κινητήριου μοχλού στη σύμπραξη πριν από το 1994, όπως επισημαίνεται και με την προσβαλλόμενη απόφαση. Το γεγονός ότι η Interbrew αναφέρεται στη σύμπραξη με κωδικό επιβεβαιώνει, επιπλέον, τη συγκροτημένη προσέγγιση των εν λόγω πρακτικών. Τέλος, η δήλωση του πρώην διευθύνοντος συμβούλου της Alken-Maes ότι η πλειονότητα των διευθυντικών στελεχών της Interbrew επιθυμούσαν τη σύμπραξη ήδη από το 1994 αποδεικνύει, επίσης, ότι η Interbrew δεν είχε εκδηλώσει δισταγμούς.

256 Τρίτον, ναι μεν η προσφεύγουσα αναγνωρίζει, αφενός, ότι προειδοποίησε πράγματι την Interbrew, κατά τη συνάντηση της 11ης Μαΐου 1994, όσον αφορά τη συμμετοχή της στην παράβαση των συμβάσεων της διανομής στη Γαλλία, εντούτοις δεν μερίμνησε για την αυστηρή εφαρμογή των συμβάσεων αυτών, οπότε, στην πράξη, δεν άσκησε ουδεμία πίεση. Η άποψη ότι εξαπέλυσε απειλές κατά της Interbrew αντικρούεται κατά τα λοιπά, με την προσβαλλόμενη απόφαση, από τη διαπίστωση ότι η Interbrew δεν έδωσε σημασία στην απαίτηση της προσφεύγουσας για την εκχώρηση 500 000 εκατολίτρων στην Alken-Maes.

257 Αφετέρου, η δυσαναλογία των σχέσεων ισχύος της προσφεύγουσας και της Interbrew αντιστοίχως, στη Γαλλία και στο Βέλγιο, ήταν πολύ μεγάλη. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν είχε δεσπόζουσα θέση στη Γαλλία, δεν μπορούσε, εν πάση περιπτώσει, να απομακρύνει την Interbrew από το έδαφος αυτό. Τα σημεία πωλήσεως στα οποία ίσχυαν οι συμβάσεις διανομής που είχε συνάψει η προσφεύγουσα αντιπροσώπευαν μόλις το 16 % των αγορών στη Γαλλία, οπότε θα ήταν προδήλως αβάσιμο να πιστεύσει η Interbrew ότι υπήρχε οποιοσδήποτε κίνδυνος παραγκωνίσεώς της. Επιπλέον, οι ενδεχόμενες συνέπειες της αυστηρής εκ μέρους της προσφεύγουσας εφαρμογής των συμβάσεώς της διανομής στη Γαλλία δεν μπορούσαν να συγκριθούν με τον κίνδυνο που διέτρεχε η θυγατρική της προσφεύγουσας στο Βέλγιο σε σχέση με την πραγματική επιρροή της ισχύος της Interbrew στο Βέλγιο. Επομένως, υπάρχει πρόδηλη δυσαναλογία μεταξύ της φερόμενης υπάρξεως μη πραγματοποιηθείσας απειλής και της προσαυξήσεως του προστίμου λόγω αυτού.

258 Περαιτέρω, ενώ δόθηκε σημασία στην προειδοποίηση προς την Interbrew, η οποία κατά την άποψή της αποτελούσε χρήση νόμιμων μέσων —που δεν τέθηκαν εν προκειμένω σε εφαρμογή— για να παύσει η Interbrew να παραβαίνει τις συμβάσεις της προσφεύγουσας στη Γαλλία, η Επιτροπή αγνόησε τις απειλές και τα αντίποινα που εφάρμοσε η Interbrew στην Alken-Maes καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου. Συναφώς, η δυσανάλογη αντίδραση της Interbrew στην επιθετική εμπορική πολιτική της Alken-Maes το 1994, η επιπολαιότητα με την οποία σκόπευε να πείσει την Alken-Maes να ακολουθήσει την πολιτική αύξησης των τιμών το 1993 ή και οι επιθετικές προσπάθειες της Interbrew να αναζητήσει πελάτες στα καφενεία που συνεργάζονταν με την Alken-Maes, οι οποίες είχαν αντίκτυπο σ' αυτήν, αποτελούν κατά μείζονα λόγο αποδείξεις της συνεχούς επιθετικότητας που αντιμετώπισε η προσφεύγουσα εκ μέρους της Interbrew, δεσπόζουσας επιχειρήσεως που «τρομοκράτησε την αγορά», οπότε ήταν σε θέση να εξοβελίσει την Alken-Maes από αυτή.

259 Όσον αφορά την ικανοποίηση που εξέφρασε η Interbrew, τον Ιανουάριο του 1998, για τα αποτελέσματα της συμπράξεως, όπως προκύπτει από τις σημειώσεις που κράτησε ο αρμόδιος για την εμπορική προώθηση στο Βέλγιο διευθυντής της, αυτή δεν συνάδει προς την άποψη ότι η Alken-Maes άσκησε πιέσεις στην Interbrew.

260 Τέταρτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν υπάρχει απόδειξη της διατυπωθείσας απειλής. Όλες οι δηλώσεις της Interbrew έγιναν το 2000 και κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή σε προχωρημένο στάδιο της έρευνας. Ήταν σύμφωνες με τη στρατηγική άμυνας της Interbrew και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί η Επιτροπή να τα θεωρήσει ως αποδεικτικά στοιχεία. Όσον αφορά το μοναδικό έγγραφο που προέρχεται από τρίτο και μπορεί να στηρίξει την άποψη της Επιτροπής, ήτοι το έγγραφο Heineken, ούτε αυτό μπορεί να αποτελέσει έγκυρο αποδεικτικό στοιχείο.

261 Το έγγραφο αυτό, κατά το μέρος που περιέχει δηλώσεις της Interbrew, δεν αποτελεί ανεξάρτητη διαπίστωση του προβαλλόμενου ισχυρισμού. Δεδομένου ότι ούτε ο συντάκτης του ούτε η ημερομηνία συντάξεώς του είναι γνωστά, πρέπει να εξεταστεί η ακρίβεια του περιεχομένου του, καθότι μάλιστα είναι αδύνατο να καθοριστεί αν το έγγραφο συντάχθηκε από υπεύθυνο της Heineken ή της Interbrew. Επιπλέον, η φύση του είναι δύσκολο να γίνει αντιληπτή και το περιεχόμενό του είναι σιβυλλικό. Συγκεκριμένα, το έγγραφο δεν έχει τη μορφή επιστολής ή σημειώματος, αλλά

αποτελεί απόσπασμα καταλόγου στον οποίο περιλαμβάνεται, με λανθασμένη ορθογραφία, το όνομα ενός διευθυντικού στελέχους της Interbrew της δεκαετίας του 1990 (M. C.), έναντι του οποίου βρίσκονται τρία τμήματα φράσεων συνοδευόμενα από παύλες, πράγμα που παραπέμπει σε απαρίθμηση. Η δεύτερη παύλα ακολουθείται από την εξής φράση στα ολλανδικά: «ο [M. K.] πριν τρία χρόνια έδωσε στην Interbrew την επιλογή είτε να δώσει 500 000 [εκατόλιτρα] [στη Maes] ή θα την απομάκρυνε από τη Γαλλία». Η λέξη «δώσει» δεν υπάρχει στο ολλανδικό κείμενο και οι λέξεις «στην Alken-Maes» προστέθηκαν χειρόγραφα. Επομένως, δεν είναι δυνατό να δοθεί σαφές νόημα στις τέσσερις αυτές γραμμές, απομονωμένες από το συγκείμενό τους, ήτοι από το έγγραφο Heineken. Στο μέτρο που η Επιτροπή δεν προσπάθησε να λάβει περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με το έγγραφο Heineken και με τη σημασία του περιεχομένου του, αυτό δεν έχει ουδεμία αποδεικτική αξία.

262 Κατά την Επιτροπή, από τις αιτιολογικές σκέψεις 45 και 46 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τις οποίες η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί, προκύπτει, αφενός, ότι, πριν από τη συνάντηση της 11ης Μαΐου 1994, η Interbrew ήταν διστακτική ως προς την επέκταση της συνεργασίας της με την προσφεύγουσα στο Βέλγιο και δεν επιθυμούσε «να ξεκινήσει πόλεμο» και, αφετέρου, ότι, μετά την ημερομηνία αυτή, συνήφθη σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής. Η θέση της προσφεύγουσας ότι, πριν από το 1994, η Interbrew επιθυμούσε να συμφωνήσει με την Alken-Maes για να παύσει την επιθετική εμπορική πολιτική της είναι απλώς υποθετική, ενώ ο επιθετικός χαρακτήρας της πολιτικής της Alken-Maes έναντι της Interbrew είναι αποδεδειγμένος. Όσον αφορά την εξέλιξη που σημειώθηκε στη συμπεριφορά της Interbrew, πρέπει να συναχθεί η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της απειλής της προσφεύγουσας, η οποία δέχεται εξάλλου ότι η συνεργασία πράγματι επεκτάθηκε μετά τις 11 Μαΐου 1994, και της εξελίξεως της συμπεριφοράς της Interbrew.

263 Το γεγονός ότι η Interbrew είναι η σημαντικότερη επιχείρηση που δραστηριοποιείται στην αγορά του ζύθου στο Βέλγιο δεν αποκλείει τους δισταγμούς της ως προς την επέκταση της συμπράξεως, ούτε το ότι δέχθηκε απειλές εμπορικού πολέμου από σημαντικότερο, στο σύνολό του, οικονομικό φορέα από αυτή και ιδιαιτέρως ισχυρό στη Γαλλία, χώρα όπου η Interbrew τελούσε αντιθέτως σε αδύναμη θέση. Ένα τέτοιο σενάριο είναι ακόμη πιο αληθοφανές, καθότι η εν λόγω απειλή συνίστατο σε εναρμονισμένη δράση της προσφεύγουσας και της Heineken και η Alken-Maes δεν ήταν μια απομονωμένη επιχείρηση, αλλά θυγατρική της

προσφεύγουσας, ήτοι ενός διεθνούς ομίλου. Τέλος, το γεγονός ότι η Interbrew δήλωσε ικανοποιημένη, μετά την ολοκλήρωση της συμπράξεως, από τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, δεν συνεπάγεται την απουσία αρχικών δισταγμών.

264 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι το χωρίο του σημειώματος του Μ. Μ., της 12ης Μαρτίου 1993, αποτελεί μεροληπτική παρουσίαση της πραγματικότητας, η Επιτροπή ισχυρίζεται, κατ' αρχάς, ότι η χρησιμοποίηση του χωρίου αυτού στην αιτιολογική σκέψη 45 της προσβαλλομένης αποφάσεως ουδόλως αποκρύπτει τις πιέσεις που άσκησαν τα διευθυντικά στελέχη της Interbrew. Επιπλέον, από το ίδιο χωρίο προκύπτει ότι η προσφεύγουσα επιθυμούσε να ενισχύσει τη συνεργασία αυτή και ότι θα αποκόμιζε περισσότερα οφέλη σε σχέση με την Interbrew, πράγμα που η προσφεύγουσα αποφεύγει να αναφέρει. Το γεγονός ότι οι δισταγμοί της Interbrew δικαιολογούνταν ενδεχομένως από τον φόβο της για ενδεχόμενες διώξεις λόγω παραβάσεως του δικαίου του ανταγωνισμού δεν ασκεί επιρροή ως προς την ύπαρξη τέτοιων δισταγμών. Το ίδιο ισχύει όσον αφορά την πρωτοβουλία για την οποία θεωρήθηκε στη συνέχεια υπεύθυνο το πρόσωπο που διατύπωσε τις αρχικές επιφυλάξεις της Interbrew, προκειμένου να αναγκάσει την Alken-Maes να επιτύχει την επιθυμητή τιμή από την Interbrew. Ως προς τη δήλωση του πρώην διευθύνοντος συμβούλου της Alken-Maes ότι η πλειονότητα των διευθυντικών στελεχών της Interbrew επιθυμούσε τη σύμπραξη ήδη από το 1994, τούτη είναι μεταγενέστερη από τα πραγματικά περιστατικά και χρησιμοποιείται πολύ επιλεκτικά, καθότι αποσιωπά ορισμένα χωρία της σχετικά με την απειλή που διατύπωσε κατά της Interbrew.

265 Η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι ουδέποτε αμφισβήτησε το συμφέρον της Interbrew να συνάψει σύμπραξη, αλλά απέδειξε απλώς ότι η ύπαρξή της ήταν αποτέλεσμα απειλής εκ μέρους της προσφεύγουσας.

266 Το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι, πριν από το 1994, η Interbrew επιθυμούσε την επίτευξη συμφωνίας επί των τιμών προκειμένου να θέσει τέρμα στην επιθετική εμπορική πολιτική της Alken-Maes και να προλάβει ενδεχόμενες παράλληλες εισαγωγές με χαμηλές τιμές από τη Γαλλία δεν τεκμηριώνεται από κανένα αποδεικτικό στοιχείο. Τα έγγραφα που θεωρείται ότι αποδεικνύουν την επιθετική πολιτική της Alken-Maes επί των τιμών κάνουν λόγο για συνάντηση μεταξύ των υπευθύνων της Alken-Maes και της Interbrew, μετά τον Μάιο του 1994, πράγμα από το οποίο δεν μπορεί να συναχθεί ότι η επέκταση της συμπράξεως μετά την ημερομηνία αυτή ήταν αποτέλεσμα της βουλήσεως της Interbrew. Από τα σχετικά με τις παράλληλες εισαγωγές έγγραφα δεν μπορούν να συναχθούν ασφαλή συμπεράσματα, όπως εξάλλου και από εκείνα που υποτίθεται ότι αποδεικνύουν τη

βούληση της Interbrew να χρηματοδοτήσει τη διεθνή επέκτασή της χάρη στα οφέλη που θα πραγματοποιούσε στο Βέλγιο. Όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις σχετικά με ενδεχόμενη εξαγορά της Kronenbourg από την Interbrew, τούτες δεν αποδεικνύουν το αυθόρμητο ενδιαφέρον της τελευταίας για τη σύμπραξη, πράγμα που ισχύει εξάλλου και όσον αφορά τον φόβο της ως προς ενδεχόμενες διώξεις λόγω καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως, που μπορούσε να οδηγήσει την Interbrew στην επέκταση της, επίσης παράνομης από πλευράς του δικαίου του ανταγωνισμού, συμπράξεως.

267 Η Επιτροπή ισχυρίζεται, ακολούθως, ότι η εξήγηση που δίδεται για τη συνάντηση της 11ης Μαΐου 1994 και η ποσότητα των 500 000 εκατολίτρων που επικαλείται η προσφεύγουσα δεν είναι αξιόπιστη, επισημαίνοντας πάντως ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι πράγματι έγινε αναφορά στην ποσότητα αυτή, καθώς και σε μια συγκεκριμένη μορφή απειλής.

268 Όσον αφορά το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δεν θεωρεί αποδεδειγμένη την απειλή, η Επιτροπή ισχυρίζεται κατ' αρχάς ότι η προσφεύγουσα ανέφερε, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, ότι ένας υπεύθυνος της Alken-Maes (ο R. V.) ενημέρωσε την Interbrew, «η οποία είχε εκνευριστεί λόγω της επιθετικής πολιτικής της, ότι δεν υπολόγιζε να κερδίσει περισσότερα από 500 000 εκατόλιτρα, που αντιστοιχούσαν στο όριο της αποδοτικότητάς της». Επιπλέον, γνωστοποιήθηκε στην Interbrew, σε σχέση με τις επιθετικές πολιτικές στον τομέα horeca στο Βέλγιο, ότι η προσφεύγουσα «θα ακολουθούσε ενδεχομένως αυστηρότερη πολιτική έναντι της Interbrew στη Γαλλία, αν η Interbrew δεν έπαυε την κατάχρηση της θέσεώς της στο Βέλγιο». Από τις δύο αυτές δηλώσεις προκύπτει μια ορισμένη απειλή, καθότι το να ζητείται από έναν ανταγωνιστή να θέσει τέρμα σε ορισμένες πρακτικές, ενημερώνοντάς τον για το ότι πρέπει να διαθέτει ορισμένο όγκο πωλήσεων για να είναι αποδοτικός, ισοδυναμεί με το να του ζητηθεί να εκχωρήσει τον όγκο αυτό υπό την απειλή αντιποίνων.

269 Η Επιτροπή αναφέρει, εξάλλου, ότι ένας εκπρόσωπος της Interbrew (ο M. C.) δήλωσε ότι ένας εκπρόσωπος της Alken-Maes [ο M. K.] «επανέλαβε την απαίτησή του για εκχώρηση 500 000 εκατολίτρων στην Alken-Maes και απείλησε με καταστροφή της Interbrew στη Γαλλία». Επιπλέον «ήθελε η Interbrew και η

Alken-Maes να συμπεριφερθούν στη βελγική αγορά βάσει των "συμφωνιών για τη γαλλική αγορά"», επισημαίνοντας ότι «ο μηχανισμός λειτουργίας στη Γαλλία μπορεί να συνοψισθεί [στο ότι] οι διευθυντές πωλήσεων στον τομέα του λιανικού εμπορίου της Heineken και της Kronenbourg συνομιλούν τακτικότατα για να ελέγξουν τα μερίδια αγοράς τους και να χειραγωγήσουν τις προσφορές, τις τιμές και τους όρους».

270 Η Επιτροπή παραπέμπει επίσης, με το υπόμνημά της ανταπαντήσεως, με το οποίο απαντά στον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι, για να αποδείξει την ύπαρξη απειλής στηρίχθηκε μόνο στο έγγραφο Heineken, σε δήλωση της Interbrew της 14ης Ιανουαρίου 2000, ο συντάκτης της οποίας αναφέρει τα εξής: «η θέση της [προσφεύγουσας] ήταν ότι η κατάσταση της [Alken-Maes] ήταν πολύ δύσκολη και ότι η [Interbrew] έπρεπε να τη βοηθήσει. Το μεγάλο όπλο που είχαν για να μας πείσουν ήταν ότι η Kronenbourg μπορούσε να μας δυσκολέψει πολύ στη Γαλλία».

271 Επιπλέον, η απειλή αποδείχθηκε ανεξαρτήτως του εγγράφου Heineken, το οποίο παρατίθεται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, καθώς και στην προσβαλλόμενη απόφαση. Το έγγραφο αυτό, το οποίο δεν φέρει ούτε ημερομηνία ούτε υπογραφή, αλλά ανακαλύφθηκε στο συρτάρι του γραφείου ενός μέλους του διοικητικού συμβουλίου της Heineken, ανέφερε ότι, προ τριετίας, ένας υπεύθυνος της Alken-Maes, ο M. K., «έδωσε στην Interbrew την επιλογή να εκχωρήσει 500 000 εκατόλιτρα στην Alken-Maes ή να εξοβελιστεί από τη Γαλλία. Αναφέρθηκε στις λεπτομέρειες της συνεργασίας μεταξύ της Heineken και της Kronenbourg στη Γαλλία».

272 Η Επιτροπή εκτιμά ότι η αποδεικτική ισχύς του εγγράφου αυτού, στο μη εμπιστευτικό κείμενο του οποίου είχε πρόσβαση η προσφεύγουσα, δεν αλλοιώνεται λόγω της ελλείψεως ημερομηνίας και αναφοράς του συντάκτη του ή των προσώπων που το γνώριζαν. Λαμβανομένου υπόψη του τόπου όπου ανακαλύφθηκε, όλα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το έγγραφο αυτό συντάχθηκε για ή από ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Heineken. Επιπλέον, ο δικηγόρος της Heineken επιβεβαίωσε ότι το έγγραφο αυτό προερχόταν πράγματι από την πελάτισσά του.

273 Κατά την Επιτροπή, η συνεκτικότητα των ισχυρισμών της προσφεύγουσας, των δηλώσεων της Interbrew και του περιεχομένου του εγγράφου Heineken αποδεικνύουν ότι πράγματι διατυπώθηκε απειλή κατά της Interbrew.

274 Όσον αφορά τα επιχειρήματα που ανέπτυξε η προσφεύγουσα, με το υπόμνημά της απαντήσεως, για να στηρίξει την άποψη ότι η απειλή δεν παρήγαγε αποτελέσματα, η Επιτροπή παρατηρεί, κατ' αρχάς, ότι τα εν λόγω επιχειρήματα προϋποθέτουν σιωπηρά την ύπαρξη απειλής. Οι δηλώσεις ενός από τους τότε διευθυντές, τις οποίες επικαλείται η προσφεύγουσα, δεν έχουν εξάλλου συνοχή. Ναι μεν η τελευταία αναφέρει, συγκεκριμένα, ότι η «Kronenbourg ουδόλως ήταν σε θέση να αποκλείσει την Interbrew», τούτο όμως έρχεται σε αντίθεση με το γεγονός ότι, όπως επισήμανε, «η Danone θα ακολουθούσε ενδεχομένως αυστηρότερη πολιτική έναντι της Interbrew στη Γαλλία, αν η Interbrew δεν έπαυε την κατάχρηση της θέσεώς της στο Βέλγιο». Δεν θα ήταν αληθοφανές να διατυπωθεί η απειλή αυτή εν πλήρη γνώσει της αδυναμίας υλοποιήσεώς της. Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι η Interbrew δεν έλαβε υπόψη της τη σχετική απειλή, η προσφεύγουσα δεν είναι σε θέση να το αποδείξει, ενώ, αντιθέτως, από τον φάκελο της υποθέσεως προκύπτει ότι η Interbrew θεώρησε σοβαρές τις απειλές αυτές.

275 Η ενδεχόμενη αντεπίθεση της Interbrew κατόπιν των πρωτοβουλιών της Alken-Maes για τα καταστήματα πωλήσεως οινοπνευματωδών ποτών δεν αποκλείει εξάλλου το ότι η Interbrew θεώρησε σοβαρές τις, κατά την άποψή της, απειλές. Τα έγγραφα που προβλήθηκαν για να παρουσιαστεί ο «τρόμος» που είχε προκαλέσει η Interbrew στην αγορά δεν παρέχουν ασφαλή συμπεράσματα. Από κανένα από αυτά δεν προκύπτει ότι η Interbrew επιτέθηκε συστηματικά στα σημεία πωλήσεως της Alken-Maes.

276 Τέλος, η Επιτροπή τονίζει ότι η προσφεύγουσα, μολονότι αμφισβητεί την εκ μέρους της απειλή, δεν φαίνεται να αμφισβητεί ότι μια απειλή, ακόμη και αν δεν παρήγαγε αποτελέσματα, αποτελεί επιβαρυντική περίσταση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

277 Όπως προκύπτει από τη νομολογία, άπαξ μια παράβαση έχει διαπραχθεί από πλείονες επιχειρήσεις, για τον υπολογισμό του ποσού των προστίμων πρέπει να εξετάζεται η αντίστοιχη βαρύτητα της συμμετοχής καθεμίας από αυτές (απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 507, σκέψη 623), πράγμα που προϋποθέτει, ειδικώς, ότι προσδιορίζεται ο αντίστοιχος ρόλος τους στην παράβαση καθ' όσον χρόνο συμμετείχαν σ' αυτήν (προπαρατεθείσα στη σκέψη 215 απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψη 150, απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, Τ-6/89, Enichem Anic κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1623, σκέψη 264).

278 Το συμπέρασμα αυτό συνιστά τη λογική συνέπεια της αρχής της εξατομικεύσεως των ποινών και κυρώσεων δυνάμει της οποίας σε μια επιχείρηση μπορούν να επιβληθούν κυρώσεις μόνο για τα γεγονότα που της προσάπτονται ατομικώς, αρχή η οποία είναι εφαρμοστέα σε κάθε διοικητική διαδικασία που μπορεί να καταλήξει στην επιβολή κυρώσεως δυνάμει των κοινοτικών κανόνων περί ανταγωνισμού (βλ., όσον αφορά τον καταλογισμό προστίμου, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Δεκεμβρίου 2001, Τ-45/98 και Τ-47/98, Krupp Thyssen Stainless και Acciai speciali Terni κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-3757, σκέψη 63).

279 Σύμφωνα με τις αρχές αυτές, τα σημεία 2 και 3 των κατευθυντήριων γραμμών προβλέπουν διαβάθμιση του βασικού ποσού του προστίμου σε συνάρτηση με ορισμένες επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις, οι οποίες διαφέρουν για κάθε εμπλεκόμενη επιχείρηση. Το σημείο 2 περιλαμβάνει, ειδικότερα, μη εξαντλητικό κατάλογο των επιβαρυντικών περιστάσεων που μπορούν να ληφθούν υπόψη.

280 Εν προκειμένω, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της εις βάρος της προσφεύγουσας, με την αιτιολογική σκέψη 315 της προσβαλλομένης αποφάσεως, το γεγονός ότι η εν λόγω επιχείρηση «εξανάγκασε την Interbrew να επεκτείνει τη συνεργασία της, απειλώντας την με αντίποινα σε περίπτωση που δεν θα συνεργαζόταν».

281 Εκ προοιμίου πρέπει να σημειωθεί ότι ορθώς η Επιτροπή έκρινε ότι, όταν επιχείρηση μετέχουσα σε σύμπραξη αναγκάζει άλλο μέρος της εν λόγω συμπράξεως να επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της συμπράξεως αυτής, απειλώντας το με αντίποινα σε περίπτωση αρνήσεως, το γεγονός αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως επιβαρυντική περίσταση. Συγκεκριμένα, μια τέτοια συμπεριφορά έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την επιδείνωση των ζημιών που προκαλεί η σύμπραξη, και η επιχείρηση που ακολούθησε αυτού του είδους τη συμπεριφορά πρέπει, λόγω αυτού, να θεωρηθεί ότι φέρει ιδιαίτερη ευθύνη (βλ., κατ' αναλογία με την εκτίμηση του ρόλου του «επικεφαλής» μιας συμπράξεως, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 8ης Νοεμβρίου 1983, 96/82 έως 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 και 110/82, IAZ κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3369, σκέψεις 57 και 58, και της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-298/98 P, Finnboard κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-10157, σκέψη 45, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση Mayr-Melnhof κατά Επιτροπής, σκέψη 291).

282 Η Επιτροπή, προς στήριξη της διαπιστώσεως της προαναφερθείσας επιβαρυντικής περιστάσεως, προβάλλει την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της επεκτάσεως της συνεργασίας, όπως αυτή συνοψίζεται στις αιτιολογικές σκέψεις 236, 239, 243 και 244 της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι οποίες επίσης στηρίζονται στα πραγματικά περιστατικά που περιγράφονται στις αιτιολογικές σκέψεις 51 έως 68 και αφορούν το έτος 1994, και της απειλής της προσφεύγουσας ότι θα προέβαινε σε αντίποινα έναντι της Interbrew στην περίπτωση αρνήσεως επεκτάσεως της συνεργασίας.

283 Προκειμένου να διαπιστωθεί το βάσιμο της επιβαρυντικής περιστάσεως που διαπίστωσε η Επιτροπή έναντι της προσφεύγουσας, πρέπει να εξεταστεί διαδοχικά, αφενός, αν αληθεύουν η διατύπωση απειλής αντιποίνων και η επέκταση της συνεργασίας και, αφετέρου, στην περίπτωση που τα δύο αυτά πραγματικά στοιχεία επιβεβαιωθούν, αν η διατυπωθείσα απειλή είχε όντως ως αποτέλεσμα την επέκταση της συνεργασίας.

284 Όσον αφορά, πρώτον, την απόδειξη διατυπώσεως απειλής, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό στηριζόμενη, αφενός, στην από 12 Ιανουαρίου 2000 δήλωση του M. C. της Interbrew, που έχει επισυναφθεί ως παράρτημα 18 στο από 28 Φεβρουαρίου 2000 έγγραφο της Interbrew προς την Επιτροπή και, αφετέρου, στο περιεχόμενο του εγγράφου Heineken (βλ. σκέψη 271 ανωτέρω). Κατά την Επιτροπή, η ακρίβεια της δηλώσεως της Interbrew, κατά την οποία διατυπώθηκε απειλή κατά τη συνάντηση της 11ης Μαΐου 1994, επιβεβαιώνεται με το έγγραφο Heineken, το οποίο περιέχει τη διατύπωση της εν λόγω απειλής.

285 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η δήλωση της Interbrew δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αποδεικτικό στοιχείο, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία, καμία διάταξη ή γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου δεν απαγορεύει στην Επιτροπή να επικαλείται εναντίον μιας επιχειρήσεως δηλώσεις άλλων κατηγορουμένων επιχειρήσεων. Αν δεν ίσχυε αυτό, το βάρος της αποδείξεως των συμπεριφορών που αντιβαίνουν στα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ, το οποίο βαρύνει την Επιτροπή, θα ήταν δυσβάστακτο και ασυμβίβαστο προς την αποστολή της επιβλέψεως της καλής εφαρμογής των διατάξεων αυτών, η οποία της έχει ανατεθεί από τη Συνθήκη ΕΚ (προπαρατεθείσα στη σκέψη 154 απόφαση PVC II, σκέψη 512). Πάντως, η δήλωση επιχειρήσεως που κατηγορείται ότι μετέσχε σε σύμπραξη, της οποίας η ακρίβεια αμφισβητείται από διάφορες άλλες κατηγορούμενες επιχειρήσεις, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως συνιστώσα επαρκή απόδειξη της γεγονότων αυτών, αν δεν τεκμηριώνεται από άλλα αποδεικτικά στοιχεία (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-337/94, Enso-Gutzeit κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1571, σκέψη 91). Δεδομένου ότι, εν προκειμένω, εμπλέκονται στη σύμπραξη δύο μόνο μέρη, η αμφισβήτηση του περιεχομένου της δηλώσεως της Interbrew από την προσφεύγουσα αρκεί για να ζητηθεί η τεκμηρίωσή της και με άλλα αποδεικτικά στοιχεία. Αυτό ισχύει, περαιτέρω, στην περίπτωση δηλώσεως αποβλέπουσας στην άμβλυνση της ευθύνης της επιχειρήσεως εξ ονόματος της οποίας διατυπώνεται και στην προβολή της ευθύνης άλλης επιχειρήσεως. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν η δήλωση της Interbrew ενισχύεται από άλλα αποδεικτικά στοιχεία.

286 Δεδομένου ότι η Επιτροπή κατέληξε στην ακρίβεια της δηλώσεως της Interbrew, στηριζόμενη επίσης στο έγγραφο Heineken, το οποίο αποδεικνύει τη διατύπωση της εν λόγω απειλής και του οποίου ο αποδεικτικός χαρακτήρας αμφισβητείται επίσης από την προσφεύγουσα, πρέπει να εξεταστεί αν από το εν λόγω έγγραφο προκύπτει επαρκώς η διατύπωση απειλής ώστε, βάσει του εν λόγω εγγράφου και της δηλώσεως της Interbrew, να θεωρηθεί αποδεδειγμένη η διατύπωση απειλής. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, για την εκτίμηση της αποδεικτικής αξίας ενός εγγράφου, πρέπει πρωτίστως να ελέγχεται η ακρίβεια της περιεχόμενης σ' αυτό πληροφορίας. Πρέπει επομένως να λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, η προέλευση του εγγράφου, οι περιστάσεις υπό τις οποίες καταρτίστηκε και ο αποδέκτης του και να τίθεται το ερώτημα αν το έγγραφο είναι, ενόψει του περιεχομένου του, λογικό και αξιόπιστο (προτάσεις του δικαστή B. Vesterdorf, ασκήσαντος καθήκοντα γενικού εισαγγελέα, στην απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Οκτωβρίου 1991, T-1/89, Rhône-Poulenc κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-867, II-869, II-956, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 31 απόφαση Ciment, σκέψη 1838).

287 Εν προκειμένω, επιβάλλεται κατ' αρχάς η διαπίστωση ότι, σύμφωνα με το έγγραφο Heineken, ο γενικός διευθυντής του τμήματος «ζύθος» της προσφεύγουσας, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, «έδωσε στην Interbrew την επιλογή να εκχωρήσει 500 000 [εκατόλιτρα] στη Maes ή να εξοβελιστεί από τη Γαλλία [και] [...] κάνει λόγο για τις λεπτομέρειες της συνεργασίας μεταξύ της Heineken και της Kronenbourg στη Γαλλία». Συναφώς, στο μέτρο που περιγράφει αξίωση σε συνδυασμό με ενδεχόμενα αντίποινα, το εν λόγω έγγραφο αναφέρεται σε απειλή.

288 Ακολούθως, όσον αφορά τον βαθμό αξιοπιστίας του εγγράφου, πρέπει κατ' αρχάς να σημειωθεί ότι, μολονότι δεν είναι χρονολογημένο, το έγγραφο Heineken καταρτίστηκε οπωσδήποτε πριν από τις 22 Μαρτίου 2000, καθότι, την ημερομηνία εκείνη, είχε αρχικώς βρεθεί αντίγραφό του στα γραφεία της Heineken, κατά τη διάρκεια ελέγχου διενεργηθέντος δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17 (βλ. σκέψη 39 ανωτέρω), και ότι, ως εκ τούτου, προηγήθηκε της κινήσεως της διαδικασίας και της αποστολής της ανακοινώσεως των αιτιάσεων στις εν λόγω επιχειρήσεις. Δεύτερον, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, μολονότι το έγγραφο Heineken δεν είναι υπογεγραμμένο, το γεγονός ότι βρέθηκε σε συρτάρι ενός από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της Heineken, ήτοι στο γραφείο ενός υψηλά ιστάμενου διευθυντή τρίτης επιχειρήσεως, συνηγορεί για να συναχθεί ότι το περιεχόμενο του εγγράφου είναι αξιόπιστο. Τρίτον, το γεγονός ότι, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, τα στοιχεία αυτά παρουσιάστηκαν στη Heineken από την Interbrew δεν μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση την ακρίβεια του περιεχομένου τους. Συγκεκριμένα, ουδόλως μπορεί να θεωρηθεί αξιόπιστη η μοναδική θέση που θα μπορούσε να στηρίξει την αμφισβήτηση της ακρίβειας του περιεχομένου του εγγράφου, ήτοι ότι η Interbrew παρουσίασε σκοπίμως φανταστικά περιστατικά στη Heineken με μοναδικό σκοπό να στηρίξει, σε περίπτωση εκδόσεως αποφάσεως της Επιτροπής για την επιβολή προστίμου, την άποψη ότι υπέστη πιέσεις ώστε να μπορέσει να ελαχιστοποιήσει τον ρόλο της στο πλαίσιο της συμπράξεως.

289 Τέλος, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, ναι μεν η προσφεύγουσα αμφισβητεί το γεγονός ότι, κατά τη συνάντηση της 11ης Μαΐου 1994, διατυπώθηκαν απειλές, δεν αμφισβητεί εντούτοις ούτε ότι υπήρξε σχετική προειδοποίηση (βλ. σκέψη 256 ανωτέρω) ούτε ότι, κατά τη διάρκεια της συναντήσεως, τέθηκε ζήτημα για ποσότητα 500 000 εκατολίτρων ούτε, τέλος, ότι το έγγραφο Heineken αναφέρεται στη συνάντηση της 11ης Μαΐου 1994.

290 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το έγγραφο Heineken έχει υψηλή αποδεικτική αξία και ότι, λαμβανομένου υπόψη του συγκειμένου, το οποίο η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί, ο συνδυασμός της από 12 Ιανουαρίου 2000 δηλώσεως του M. C. της Interbrew και του εγγράφου Heineken αποδεικνύει ότι η προσφεύγουσα διατύπωσε πράγματι απειλή έναντι της Interbrew στις 11 Μαΐου 1994.

291 Δεύτερον, όσον αφορά το ζήτημα του υποστατού της διαπιστωθείσας επεκτάσεως της συνεργασίας, πρέπει κατ' αρχάς να σημειωθεί ότι, μολονότι η προσφεύγουσα θεωρεί ότι είναι υπερβολικό να χαρακτηριστεί ως επέκταση της συνεργασίας η τροποποίηση των θεμάτων που συζητούνταν μεταξύ των μερών, δέχεται πάντως ότι υπήρξε εξέλιξη των συζητήσεων μετά τον Μάιο του 1994, αν και, κατά την άποψή της, η εξέλιξη αυτή δεν αφορούσε, αρχικώς, παρά τον «αμοιβαίο σεβασμό της πελατείας τους», καθόσον αυτή συνδεόταν με δεσμεύσεις περί αποκλειστικής προμήθειας.

292 Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τα συμπεράσματα που περιέχονται στην προσβαλλόμενη απόφαση, κατά τα οποία η σύμπραξη περιελάμβανε συμφωνία κατανομής της αγοράς υπό τη μορφή συμφώνου μη επιθετικής πολιτικής. Συγκεκριμένα, ανέφερε η ίδια στην Επιτροπή την ύπαρξη συμφώνου μη επιθετικής πολιτικής, όπως μαρτυρά το από 7 Μαρτίου 2000 έγγραφο της Alken-Maes προς την Επιτροπή, το οποίο αναφέρει τα εξής:

«Προκύπτει, ειδικότερα, ότι περί τα τέλη του 1994 συνήφθη συμφωνία μεταξύ των δύο εταιριών, η οποία κάλυπτε το σύνολο των δικτύων διανομής στο Βέλγιο, αλλά με μια ειδική λεπτομέρεια όσον αφορά τα δίκτυα στον τομέα horeca. Η συμφωνία περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, [...] σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής [...]»

293 Τέλος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, ιδίως με τις αιτιολογικές σκέψεις 56, 59 έως 65, 73 και 104 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αποδεικνύει επαρκώς κατά νόμο ότι η σύμπραξη περιελάμβανε ήδη από το δεύτερο εξάμηνο του 1994 μια συνιστώσα κατανομής της αγοράς. Εξάλλου, από τις αιτιολογικές σκέψεις 53 έως 58 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η διαδικασία που οδήγησε σ' αυτό είχε ξεκινήσει από τον Μάιο του 1994.

294 Επιβάλλεται, επομένως, το συμπέρασμα ότι όντως υπήρξε επέκταση της συνεργασίας στον τομέα της κατανομής της αγοράς ζύθου, μέσω συμφώνου μη επιθετικής πολιτικής, από τον Μάιο του 1994.

295 Τρίτον πρέπει να εξεταστεί αν η απειλή που διατύπωσε η προσφεύγουσα στις 11 Μαΐου 1994 ήταν τέτοια ώστε να αναγκαστεί η Interbrew να συμφωνήσει με την επέκταση της εν λόγω συμπράξεως σε σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής. Προς τούτο πρέπει να υπάρξει συγκριτική ανάλυση της συμπεριφοράς που ακολούθησαν, αφενός, η προσφεύγουσα και η θυγατρική της Alken-Maes και, αφετέρου, η Interbrew, τόσο πριν όσο και έπειτα από το δεύτερο εξάμηνο του 1994, κατά το οποίο η διαδικασία επεκτάσεως της συμπράξεως κατέληξε σε σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής που συνήφθη στις 12 Οκτωβρίου 1994. Η εξέταση της συμπεριφοράς της Interbrew έχει, συναφώς, ιδιαίτερη σημασία.

296 Εκ προοιμίου πρέπει να σημειωθεί ότι, με την αιτιολογική σκέψη 313 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επισήμανε ότι τόσο η προσφεύγουσα όσο και η Interbrew ανέλαβαν πρωτοβουλίες για διάφορα τμήματα της συμπράξεως, οπότε καμία από τις δύο εμπλεκόμενες επιχειρήσεις δεν ήταν επικεφαλής στη σύμπραξη συνολικά.

297 Όσον αφορά, πρώτον, την αντίστοιχη συμπεριφορά των μερών της συμπράξεως πριν από και κατά τη διάρκεια του δευτέρου εξαμήνου του 1994, επιβάλλεται κατ' αρχάς η διαπίστωση ότι από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι η προσφεύγουσα και η θυγατρική της Alken-Maes πράγματι ανέλαβαν πρωτοβουλία ως προς την επέκταση της συμπράξεως σε σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής, που συνεπαγόταν διαβούλευση ως προς τα μερίδια της αγοράς ή, τουλάχιστον, ως προς την κατανομή της πελατείας.

298 Συγκεκριμένα, ναι μεν η σύμπραξη αφορούσε αρχικώς τις τιμές και τη μείωση των εμπορικών επενδύσεων, η θέση της προσφεύγουσας όμως, όπως προβλήθηκε κατά την εσωτερική συνάντηση της Interbrew στις 5 Μαΐου και επαναλήφθηκε κατά τη συνάντηση της 11ης Μαΐου 1994 —το τελευταίο προκύπτει και από το έγγραφο Heineken—, συνίστατο στο να ζητηθεί για πρώτη φορά ο συνυπολογισμός του κριτηρίου του όγκου των πωλήσεων, γεγονός που μπορεί να εξομοιωθεί με πρόταση επεκτάσεως της συμπράξεως στην κατανομή της αγοράς. Επιπλέον, από τη δήλωση

της Interbrew που παρατίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις 54 και 57 της προσβαλλομένης αποφάσεως και ενισχύεται από το περιεχόμενο εσωτερικού εγγράφου του συντάκτη της δηλώσεως αυτής, της 5ης Οκτωβρίου 1994, το οποίο παρατίθεται στην αιτιολογική σκέψη 58 της εν λόγω αποφάσεως, προκύπτει ότι η βούληση κατανομής της αγοράς είχε παρουσιαστεί από την Alken-Maes και γίνει αντιληπτή από την Interbrew ως βούληση εφαρμογής στο Βέλγιο των μηχανισμών διαβουλεύσεως στους οποίους η προσφεύγουσα μετείχε στη Γαλλία. Περαιτέρω, από τα ίδια έγγραφα προκύπτει ότι η Interbrew ήταν διστακτική ως προς μια τέτοια πρόταση.

299 Εντούτοις, πρέπει να σημειωθεί ότι η συμπεριφορά της Interbrew μαρτυρά, μέχρι τον Μάιο του 1994, τον ενεργητικό της ρόλο στο πλαίσιο της συμπράξεως. Συναφώς, η Επιτροπή δήλωσε, με την αιτιολογική σκέψη 310 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Interbrew ανέλαβε την πρωτοβουλία της ανταλλαγής πληροφοριών που ξεκίνησε το 1992 και ότι, σύμφωνα με τα γραπτά αποδεικτικά στοιχεία, τον Αύγουστο και τον Νοέμβριο του 1993, η Interbrew διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στις συμφωνίες περί των τιμών στο λιανικό εμπόριο. Από το εσωτερικό υπόμνημα της Interbrew, της 12ης Μαρτίου 1993, προκύπτει επίσης ότι το πιο υψηλά ιστάμενο στέλεχος της επιχειρήσεως αυτής είχε λάβει ενεργό μέρος στην πρώτη φάση της συμπράξεως, υποχρεώνοντας τους υφισταμένους του να λάβουν μέρος στις διαβουλεύσεις. Το υπόμνημα περιέχει, συγκεκριμένα, το ακόλουθο χωρίο: «[ε]πιθυμούν, πιθανώς, να ενισχύσουν τη "συνεργασία" στο Βέλγιο. Ο [πρώην διευθύνων σύμβουλος της Interbrew] μας ανάγκασε να συζητήσουμε "διότι είχαμε ανάγκη από κάποιο χρηματικό ποσό", αλλά είμαστε τελείως απρόθυμοι να το πράξουμε, διότι θέλουμε να αποφύγουμε οποιοδήποτε πρόβλημα συνδέεται με τα άρθρα 8[1] ή 8[2] [ΕΚ].»

300 Επιπλέον, πέντε μήνες αργότερα, ο συντάκτης του προαναφερθέντος σημειώματος, που είχε γίνει διευθύνων σύμβουλος της Interbrew, ανέλαβε ο ίδιος ενεργητική συμπεριφορά στο πλαίσιο της συμπράξεως. Συγκεκριμένα, σε εσωτερικό υπόμνημα της Interbrew, της 19ης Αυγούστου 1993, ο Μ. Μ επισημαίνει ότι είναι διαθέσιμος να προσπαθήσει να πείσει την Alken-Maes για την αύξηση των τιμών κατά 4 %. Περαιτέρω, σε υπόμνημα της 3ης Νοεμβρίου 1993, κάνει λόγο για τις επαφές που είχε με τη μεγάλη διανομή ως εξής:

«[...] θα εκτιμούσε πρωτοβουλία εκ μέρους της Interbrew να έλθει σε επαφή με τις [...] και [...] [σημείωση: πρόκειται για τις τρεις μεγαλύτερες αλυσίδες υπεραγορών

του Βελγίου], προκειμένου να καταλήξουν σε σταδιακή αύξηση της τιμής του ζύθου [...] στο επίπεδο που επιθυμεί η [Interbrew]. [...] Όταν αρχίσει να διαμορφώνεται κλίμα συναίνεσης, θα εξετασθεί η δυνατότητα μιας τριμερούς συνεδρίασης [...]. Πιστεύω ότι δεν θα ήταν κακή ιδέα να με καλέσουν σε συνάντηση με την [...] και την [...]. Η πρωτοβουλία την οποία ανέλαβε η Maes πέρυσι δεν ήταν αποτελεσματική: α) δεν υπήρχε εμπιστοσύνη και, κυρίως, β) η Maes ήταν υπερβολικά μικρή. Αυτό μόνον η [Interbrew] μπορεί να το επιτύχει.»

301 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, ναι μεν η συμπεριφορά της προσφεύγουσας και της θυγατρικής της Alken-Maes κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1994 μαρτυρούν τη βούλησή τους να εκτείνουν τη συνεργασία στην κατανομή της αγοράς, η συμπεριφορά της Interbrew όμως, κατά την πρώτη φάση της παραβάσεως υπήρξε ενεργητική, όπως προκύπτει από το ότι ανέλαβε πρωτοβουλίες με αντικείμενο αδιαμφισβήτητα αντίθετο προς τον ανταγωνισμό.

302 Δεύτερον, όσον αφορά τη συμπεριφορά των μερών της συμπράξεως μεταξύ της 11ης Μαΐου 1994, ημερομηνία κατά την οποία διατυπώθηκε η απειλή, και της 24ης Νοεμβρίου 1994, ημερομηνία κατά την οποία συζητήθηκε εκ νέου μεταξύ των μερών το σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής που είχε συναφθεί στις 12 Οκτωβρίου 1994, επιβάλλεται κατ' αρχάς η διαπίστωση ότι, παρά την εκ μέρους της προσφεύγουσας απειλή, η συμπεριφορά της Interbrew δεν αντιστοιχεί σ' αυτή μιας επιχειρήσεως που υποχρεώθηκε να δεχθεί, κατόπιν πιέσεων, την επέκταση της συμφωνίας περιορισμού του ανταγωνισμού στην οποία μετείχε.

303 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τα όσα ανέφερε στις 7 Ιουλίου 1994 ο διευθύνων σύμβουλος της Interbrew, είχε συμφωνήσει με το πιο υψηλά ιστάμενο στέλεχος της προσφεύγουσας «ότι δεν έπρεπε να ξεκινήσου[ν] πόλεμο, αλλά αντίθετα να προσπαθήσου[ν] να κερδίσου[ν] χρόνο» (αιτιολογική σκέψη 56 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η στάση όμως της προσφεύγουσας και της Alken-Maes κατά την πρώτη φάση της συμπράξεως, ήτοι από τις αρχές του 1993 μέχρι το τέλος του πρώτου εξαμήνου του 1994, ήταν επιθετική έναντι της Interbrew, και η θέση που έλαβε η προσφεύγουσα στις 11 Μαΐου 1994, μολονότι ενείχε απειλή, είχε ως πλαίσιο τη δυνατότητα ενάρξεως εμπορικού πολέμου στη Γαλλία. Επομένως, η συμπεριφορά της Interbrew μπορεί να αξιολογηθεί όχι μόνον ως υποταγή στην απειλή της προσφεύγουσας, αλλά και ως άρνησή της να ξεκινήσει εμπορικό πόλεμο, ήτοι να ακολουθήσει αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά. Συναφώς,

πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η Επιτροπή, με την αιτιολογική σκέψη 51 της προσβαλλομένης αποφάσεως, αφού έκανε λόγο για διατύπωση απειλής, επισήμανε ότι «μολονότι η Interbrew δεν δέχεται την αξίωση της [προσφεύγουσας] για την εκχώρηση ποσότητας 500 000 εκατολίτρων ζύθου στην Alken-Maes, δεν επιθυμεί σύγκρουση και, ως εκ τούτου, τα μέρη παραμένουν σε στενή επαφή».

304 Επομένως, προκύπτει, αφενός, ότι η Interbrew δεν έδωσε μεγάλη σημασία στη διατυπωθείσα απειλή και, αφετέρου, ότι η συμπεριφορά της Interbrew συνιστά αποτέλεσμα της βουλήσεώς της να μη συγκρουστεί με την προσφεύγουσα, πράγμα που υποδηλώνει ότι η επέκταση της συμπράξεως μπορούσε να μην είναι απλώς αποτέλεσμα πιέσεων αλλά συνέπεια της επιλογής στην οποία προέβη η Interbrew. Επιπλέον, η Επιτροπή επισημαίνει, με την αιτιολογική σκέψη 235 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν δόθηκε καμία συνέχεια στην απαίτηση εκχωρήσεως 500 000 εκατολίτρων ζύθου στην Alken-Maes, αν και μετριάζει αμέσως τη διαπίστωση αυτή δηλώνοντας ότι η Interbrew ήταν εντούτοις διατεθειμένη, από τη στιγμή εκείνη, να επεκτείνει τις συμφωνίες της με την Alken-Maes και να μην περιορίζεται απλώς στην ανταλλαγή πληροφοριών και σε συμφωνίες για τις τιμές στον τομέα των λιανικών πωλήσεων.

305 Περαιτέρω, το υπόμνημα που συνέταξε ο αρμόδιος για την εμπορική προώθηση στον τομέα horeca στο Βέλγιο διευθυντής της Interbrew, ενόψει της συναντήσεως της 12ης Οκτωβρίου 1994, κατά την οποία συνήφθη το σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής, δεν μαρτυρά κατ' αρχήν δισταγμό σε σχέση με την προοπτική συνάψεως συμφωνίας για την κατανομή της αγοράς ή την άσκηση πιέσεων για τη σύναψή της. Αντικατοπτρίζει μάλλον την εκ μέρους του συντάκτη του έλλογη αξιολόγηση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων μιας τέτοιας συμπράξεως για την Interbrew, περιλαμβανομένης της συγκριτικής αξιολογήσεως των πλεονεκτημάτων που μπορούσε ενδεχομένως να αντλήσει από αυτή η Alken-Maes. Συναφώς, το εν λόγω υπόμνημα αναφέρει ότι, «λόγω της δεσπόζουσας θέσεώς της και λαμβανομένου υπόψη του νόμου του Απριλίου του 1993 για το θέμα αυτό, η [Interbrew] διατρέχει πρόσθετο κίνδυνο», ή ότι «αυτού του είδους οι συμπράξεις παρέχουν περισσότερα πλεονεκτήματα για τον ανταγωνιστή παρά για τον επικεφαλής της αγοράς». Το υπόμνημα δεν παρουσιάζει θετικά την προοπτική της συμφωνίας με την Alken-Maes, καθότι ο συντάκτης του γράφει τα εξής: «Προσωπική εκτίμηση: δεν πιστεύω σε αυτού του είδους τις συμφωνίες, καθότι ουδέποτε μπορούν να εφαρμοστούν στην πράξη και δεν παρέχουν κανένα ουσιαστικό πλεονέκτημα για την [Interbrew]». Εντούτοις, δεν μαρτυρά κατ' ανάγκη την άσκηση πιέσεων στην

Interbrew, δεδομένου ότι οι ως άνω εκτιμήσεις μπορούν επίσης να ερμηνευθούν ως εντασσόμενες στο πλαίσιο διαδικασίας περισυλλογής στους κόλπους της Interbrew, σχετικά με τη δυνατότητα αποτελεσματικής εφαρμογής των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμφωνιών.

306 Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι από το εσωτερικό υπόμνημα της Interbrew της 14ης Οκτωβρίου 1994, που εκθέτει τα αποτελέσματα της συναντήσεως της 12ης Οκτωβρίου 1994, δεν προκύπτει ότι το σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής επιβλήθηκε στην Interbrew κατόπιν πιέσεων, αλλά μάλλον ότι η Interbrew μετέσχε πλήρως στη συζήτηση, αναπτύσσοντας μάλιστα στην Alken-Maes τη δική της θέση. Συγκεκριμένα, ο γενικός διευθυντής της Interbrew για το Βέλγιο γράφει στο εν λόγω υπόμνημα: «[ε]πισυνάπτεται έγγραφο των φίλων μας και σε χωριστή σελίδα η δική μου πρόταση. Έγινε κατ' αρχήν αποδεκτή από τους φίλους μας». Η «μονοσέλιδη πρόταση» της Interbrew, όμως, την οποία η Επιτροπή παραθέτει στην αιτιολογική σκέψη 60 της προσβαλλομένης αποφάσεως, κάνει συγκεκριμένα λόγο για μια «συμφωνία κυρίων» (gentlemen's agreement), που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τα ακόλουθα σημεία: «δεν θα θίξουμε τις υποχρεώσεις» (δηλαδή τα καταστήματα επιτόπιας κατανάλωσης του τομέα horeca που δεσμεύονται με συμφωνία αποκλειστικής προμήθειας) και «[ό]χι συστηματική επίθεση σημάτων στο πλαίσιο των αμοιβαίων υποχρεώσεων».

307 Τρίτον, όσον αφορά τη στάση των μερών μετά το δεύτερο εξάμηνο του 1994, επιβάλλεται κατ' αρχάς η διαπίστωση ότι η Επιτροπή επισημαίνει, με την αιτιολογική σκέψη 77 της προσβαλλομένης αποφάσεως, βάσει εσωτερικών εγγράφων της Interbrew από τον Ιούλιο του 1995, ότι οι διευθυντές της θεωρούν ότι τήρησαν τη συμφωνία στο Βέλγιο. Η Επιτροπή τονίζει, περαιτέρω, με την αιτιολογική σκέψη 310 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Interbrew ανέλαβε την πρωτοβουλία, το 1995, να ξεκινήσει συζητήσεις σχετικές με τις τιμές. Η περιγραφή, στις αιτιολογικές σκέψεις 83 έως 92, των συζητήσεων που διεξήχθησαν μεταξύ των δύο επιχειρήσεων το 1996 όσον αφορά τα σχέδιά τους για το νέο σύστημα τιμολογήσεως επιβεβαιώνουν την ύπαρξη πνεύματος αυθόρμητης συνεργασίας. Στην αιτιολογική σκέψη 92, η Επιτροπή παραθέτει, για παράδειγμα, το περιεχόμενο τηλεαντιγράφου της 11ης Οκτωβρίου 1996 από διευθυντικό στέλεχος της Interbrew προς μέτοχο της επιχειρήσεως, το οποίο διευκρινίζει τα εξής: «[ε]δώ και ένα χρόνο συζητούμε το ενδεχόμενο εποικοδομητικού ανταγωνισμού στο Βέλγιο. Δεν έχει ακόμη υπάρξει τίποτα το ουσιαστικό. Υπεύθυνοι γι' αυτό είμαστε μάλλον όλοι. Θα προσπαθήσουμε να δώσουμε νέα ώθηση σε αυτή τη διαδικασία την ερχόμενη εβδομάδα».

308 Τέλος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι σημειώσεις που κράτησε ο αρμόδιος για την εμπορική προώθηση στον τομέα horeca στο Βέλγιο διευθυντής της Interbrew, επ' ευκαιρία της συναντήσεως της 28ης Ιανουαρίου 1998, μαρτυρούν θετική στάση ως προς τη σύμπραξη και εκφράζουν, σε σχέση με τους στόχους της συμπράξεως για τον τομέα horeca, την «τήρηση των υποχρεώσεων και δικαιωμάτων προμήθειας». Οι σημειώσεις αυτές κάνουν επίσης λόγο, όσον αφορά τις διαβουλεύσεις για τον τομέα horeca, «για άμεση επικοινωνία για επίμαχα θέματα και [για] τον ανταγωνισμό [ως προς] τους εθνικούς πελάτες» (αιτιολογική σκέψη 104 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

309 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία σημειώθηκε η παράβαση, καθένα από τα μέρη της συμπράξεως ανέλαβε πρωτοβουλίες με αντικείμενο αντίθετο προς τον ανταγωνισμό και, ειδικότερα, δεν μπορεί να συναχθεί, βάσει των στοιχείων του φακέλου της υποθέσεως, ότι η Interbrew συναίνεσε στην επέκταση της συμπράξεως προς σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής λόγω των πιέσεων που δέχθηκε και μόνον. Παρά το γεγονός ότι η Επιτροπή διευκρινίζει, με τα υπομνήματά της, ότι η επιβαρυντική περίσταση που ελήφθη υπόψη εις βάρος της προσφεύγουσας δεν απαλλάσσει την Interbrew από την ευθύνη της στο πλαίσιο της συμπράξεως, η στάση της τελευταίας καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία σημειώθηκε παράβαση δεν οδηγεί στο συμπέρασμα ότι υπάρχει άμεσος αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της απειλής που διατύπωσε η προσφεύγουσα στις 11 Μαΐου 1994 και της επεκτάσεως της συμπράξεως.

310 Συνεπώς, δεδομένης της στάσεως των μερών ως προς τη σύμπραξη πριν και έπειτα από το δεύτερο εξάμηνο του 1994, καθώς και του περιεχομένου που μπορούσε να έχει η απειλή αυτή, λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου διατυπώθηκε, η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ της διατυπωθείσας απειλής και της επεκτάσεως της συμπράξεως, καθότι η επέκταση αυτή μπορεί να μην οφείλεται αμιγώς στην ύπαρξη απειλής, αλλά να απορρέει γενικότερα από τον σκοπό της καταργήσεως του ανταγωνισμού που επιδιώκουν από κοινού τα μέρη της συμπράξεως.

311 Επομένως, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, κακώς η Επιτροπή έλαβε υπόψη της, κατά της προσφεύγουσας, την επιβαρυντική περίσταση που προκύπτει από το γεγονός ότι ανάγκασε την Interbrew να επεκτείνει τη συνεργασία τους, απειλώντας τη με αντίποινα σε περίπτωση αρνήσεώς της.

312 Ερωτηθείσα, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ως προς τα ποσοστά αυξήσεως που όρισε αντιστοίχως για εκάστη των επιβαρυντικών περιστάσεων που ελήφθησαν υπόψη ως προς την προσφεύγουσα, δεδομένου ότι είχε πραγματοποιηθεί συνολική αύξηση της τάξεως του 50 % του βασικού ποσού του προστίμου, η Επιτροπή επισήμανε ότι, λαμβάνοντας υπόψη, αφενός, τη σχετική σημασία που δίδεται σε εκάστη των επιβαρυντικών περιστάσεων με τις αιτιολογικές σκέψεις της προσβαλλομένης αποφάσεως και, αφετέρου, την πρακτική ως προς τη λήψη των αποφάσεων στον τομέα αυτό, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η επιβαρυντική περίσταση της υποτροπής έπαιξε κυρίαρχο ρόλο, ενώ η επιβαρυντική περίσταση που αντλείται από τις ασκηθείσες πιέσεις μικρότερο ρόλο.

313 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι πρέπει να ασκήσει την εξουσία πλήρους δικαιοδοσίας που του έχει ανατεθεί από το άρθρο 17 του κανονισμού 17 και να ορίσει τη συνολική αύξηση του βασικού ποσού του προστίμου που στηρίζεται στις επιβαρυντικές περιστάσεις στο 40 %.

4. *Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από το αβάσιμο της επιβαρυντικής περιστάσεως της υποτροπής ως προς την προσφεύγουσα*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

314 Πρώτον, κατά την προσφεύγουσα, το γεγονός ότι η Επιτροπή θεώρησε ότι συνέτρεχε εις βάρος της υποτροπή συνιστά παράβαση των εξουσιών που της έχουν μεταβιβαστεί βάσει του άρθρου 15 του κανονισμού 17, στο μέτρο που η Επιτροπή έχει την εξουσία να καθορίζει το ποσό των προστίμων που επιβάλλει σε συνάρτηση μόνο με την εγγενή σοβαρότητα της παραβάσεως και τη διάρκειά της.

315 Από τις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών προκύπτει ότι η κατάσταση της υποτροπής δεν λαμβάνεται υπόψη μόνον ως επιβαρυντική περίσταση της παραβάσεως, ήτοι στο πλαίσιο της αντικειμενικής εκτιμήσεως της σοβαρότητας των πραγματικών περιστατικών, αλλά και ως αναγνωρισμένο γεγονός που χαρακτηρίζει τον διαπράξαντα την παράβαση, ήτοι ως προς την τάση του να διαπράττει τέτοιου είδους παραβάσεις.

316 Απαντώντας στο επιχείρημα της Επιτροπής ότι η υποτροπή περιλαμβάνεται στις κατευθυντήριες γραμμές ως επιβαρυντική περίσταση, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι δεν αμφισβητεί τη δυνατότητα της Επιτροπής να αναγγέλλει, μέσω ερμηνευτικών ανακοινώσεων, τη μέθοδο που ακολουθεί για την επιβολή προστίμων. Αντιθέτως καταγγέλλει αυτό που θεωρεί ως κατάχρηση εξουσίας, ήτοι το γεγονός ότι η Επιτροπή εκμεταλλεύεται τη δυνατότητά της να αυξήσει μια ποινή λόγω υποτροπής, χωρίς νόμιμη εξουσιοδότηση, καθώς και να αποφασίζει κατά διακριτική ευχέρεια για τον τρόπο εφαρμογής της έννοιας αυτής.

317 Όσον αφορά την παρατήρηση της Επιτροπής ότι η προσφεύγουσα δεν προέβαλε ένσταση ελλείψεως νομιμότητας δυνάμει του άρθρου 241 ΕΚ, αυτή ισχυρίζεται ότι η ύπαρξη ενός τέτοιου νόμιμου μέσου δεν απαγορεύει την εκ μέρους της επίκληση του παράνομου χαρακτήρα της προσβαλλομένης αποφάσεως σε σχέση με τον κανονισμό 17, ακόμη και αν πρόκειται για την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών. Όσον αφορά το γεγονός, το οποίο επίσης προβάλλει η Επιτροπή, ότι το Πρωτοδικείο απέρριψε την ένσταση ελλείψεως νομιμότητας που είχε προβληθεί στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα στη σκέψη 245 απόφαση HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, η προσφεύγουσα τονίζει ότι η εν λόγω απόφαση αφορούσε μόνον ένα συγκεκριμένο σημείο των κατευθυντήριων γραμμών και, ως εκ τούτου, δεν έχει γενικότερη ισχύ, όπως θέλει να της προσδώσει η Επιτροπή.

318 Στο επιχείρημα της Επιτροπής ότι το Πρωτοδικείο αναγνώρισε σε πολλές υποθέσεις την ύπαρξη υποτροπής, η προσφεύγουσα απαντά ότι, σε καμία από αυτές, το Πρωτοδικείο δεν εκφράστηκε ρητώς ως προς τη νομιμότητα της εφαρμογής της έννοιας της υποτροπής σε σχέση με τον κανονισμό 17 ούτε, εξάλλου, σε σχέση με τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου. Συναφώς, με την προπαρατεθείσα στη

σκέψη 154 απόφαση PVC II, το Πρωτοδικείο δεν στηρίχθηκε στο γεγονός ότι μια επιχείρηση είχε διαπράξει παρόμοια παράβαση προκειμένου να αυξήσει το ποσό του επιβληθέντος προστίμου, αλλά απλώς και μόνον για να διαπιστώσει ότι η Επιτροπή βασίμως δεν δέχθηκε να αναγνωρίσει ελαφρυντική περίσταση. Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν καθιέρωσε την αρχή περί υποτροπής.

319 Ναι μεν αληθεύει, κατά την προσφεύγουσα, ότι η Επιτροπή μπορεί να λάβει υπόψη της, για τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, προηγούμενες παραβάσεις για να δικαιολογήσει τη διαπίστωσή της ως προς τη συνειδητή διάπραξη νέας παραβάσεως, τούτο όμως δεν σημαίνει ότι η ύπαρξη προηγούμενης παραβάσεως μπορεί να οδηγήσει στην επιβολή αυστηρότερης ποινής λόγω υποτροπής, χωρίς ρητή νόμιμη εξουσιοδότηση. Συγκεκριμένα, μια τέτοια αύξηση θα κατέληγε στη δημιουργία νέου είδους ποινής που θα προστίθετο στην κύρια ποινή, πράγμα που εξηγεί το ότι, στις εθνικές έννομες τάξεις, η έννοια της υποτροπής πρέπει να ρυθμίζεται με νόμο και να ερμηνεύεται στενά. Ο κανονισμός 17, όμως, δεν προβλέπει καμία ρητή εξουσιοδότηση που να παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να αυξήσει κάποιο πρόστιμο λόγω υποτροπής.

320 Όσον αφορά τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 11ης Μαρτίου 1999, T-141/94, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. II-347) και την προπαρατεθείσα στη σκέψη 277 απόφαση Enichem Anic κατά Επιτροπής, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, ναι μεν το Πρωτοδικείο, με την απόφαση αυτή, κατέλεξε την υποτροπή μεταξύ των επιβαρυντικών περιστάσεων, πλην όμως οι προσφεύγουσες δεν είχαν προβάλει τον παράνομο χαρακτήρα της εφαρμογής της έννοιας αυτής στο πλαίσιο του κανονισμού 17.

321 Δεύτερον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή nulla poena sine lege, λόγω της ελλείψεως νομικής βάσεως, στην κοινοτική έννομη τάξη, για τον συνυπολογισμό της επιβαρυντικής περιστάσεως της υποτροπής. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η γενική αρχή του δικαίου nulla poena sine lege επιβάλλει όρια στη διακριτική ευχέρεια των θεσμικών οργάνων, καθότι μια κύρωση, έστω και αν δεν έχει ποινικό χαρακτήρα, μπορεί να επιβληθεί μόνον αν θεμελιώνεται σε σαφή και μη διφορούμενη νομική βάση (απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Σεπτεμβρίου 1984, 117/83, Könecke, Συλλογή 1984, σ. 3291, σκέψη 11). Περαιτέρω, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κατέληξε επίσης ότι οι

γενικές αρχές και οι εγγυήσεις που συνδέονται με τα δικαιώματα άμυνας εφαρμόζονται σε κάθε κύρωση που έχει τόσο προληπτικό όσο και κατασταλτικό σκοπό, ανεξαρτήτως του χαρακτηρισμού της παραβάσεως από το εσωτερικό δίκαιο (βλ. ΕΔΔΑ, απόφαση Ostürk της 21ης Φεβρουαρίου 1984, σειρά Α αριθ. 73). Μόνον το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχουν, δυνάμει της νομοθετικής τους εξουσίας, τη δυνατότητα να προσδώσουν στην έννοια της υποτροπής τη νομική βάση που απαιτείται για την εφαρμογή της ως επιβαρυντικής περιστάσεως από την Επιτροπή.

322 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, επίσης, ότι το Δικαστήριο ουδέποτε είχε την ευκαιρία να αποφανθεί επί της νομιμότητας της αρχής της υποτροπής σε σχέση με την αρχή nulla poena sine lege στις υποθέσεις που παρέθεσε η Επιτροπή με το υπόμνημά της αντικρούσεως, ήτοι με τις προπαρατεθείσες αποφάσεις PVC II, σκέψη 154 ανωτέρω, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, σκέψη 320 ανωτέρω, και Enichem Anic κατά Επιτροπής, σκέψη 277 ανωτέρω.

323 Από την ανάλυση των εθνικών νομοθεσιών προκύπτει, περαιτέρω, η αυστηρότατη εφαρμογή της έννοιας της υποτροπής στα κράτη μέλη, καθώς και η νομοθετική φύση των πράξεων που την καθιερώνουν.

324 Τρίτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της ασφάλειας δικαίου, καθώς και τις αρχές της νομιμότητας των κυρώσεων και του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας (απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Μαρτίου 1961, 42/59 και 49/59, Snupat κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 599, σκέψη 159), δεδομένου ότι, ελλείψει οποιασδήποτε νομικής βάσεως που να καθορίζει, μεταξύ άλλων, το μέγιστο χρονικό διάστημα που πρέπει να παρέλθει μεταξύ δύο καταδικαστικών αποφάσεων ώστε να εφαρμοστεί η έννοια της υποτροπής, έλαβε υπόψη της παραβάσεις που κυρώθηκαν αντιστοίχως το 1984 και το 1974.

325 Από την ανάλυση των εθνικών νομοθεσιών καθίσταται σαφές ότι, μεταξύ των αυστηρών προϋποθέσεων εφαρμογής της έννοιας της υποτροπής, περιλαμβάνεται η ύπαρξη μέγιστου χρονικού διαστήματος, που δεν υπερβαίνει κατά κανόνα τα δέκα έτη, μεταξύ της εξεταζομένης παραβάσεως και προηγούμενης καταδικαστικής

αποφάσεως. Το γεγονός ότι οι κατευθυντήριες γραμμές δεν προβλέπουν χρονικό περιορισμό ως προς τη δυνατότητα συνυπολογισμού της υποτροπής, την οποία επικαλείται η Επιτροπή με το υπόμνημά της αντικρούσεως, είναι ακριβώς ο λόγος για τον οποίο η προσφεύγουσα θεωρεί ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτή η προσβαλλόμενη κατάσταση και εκτιμά ότι η Επιτροπή όφειλε να θέσει έναν τέτοιο περιορισμό στις κατευθυντήριες γραμμές. Συγκεκριμένα, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή μπορεί να λάβει υπόψη της παραβάσεις διαπραχθείσες προ τεσσαρακονταετίας, και μάλιστα από διαφορετικό νομικό πρόσωπο.

326 Τέταρτον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση συνιστά διττή παραβίαση της γενικής αρχής του κοινοτικού δικαίου non bis in idem. Συγκεκριμένα, η εφαρμογή αυστηρότερης κυρώσεως σε περίπτωση υποτροπής στηρίζεται σε δύο βασικούς λόγους, ήτοι στην ανάγκη αποτροπής του υποτρόπου από τη διάπραξη νέας παραβάσεως στο μέλλον και στο γεγονός ότι ο υπότροπος γνωρίζει τον παράνομο χαρακτήρα των πράξεών του, λόγω της προηγούμενης καταδικαστικής γι' αυτόν αποφάσεως. Η Επιτροπή, ναι μεν δέχεται ότι οι δύο αυτοί λόγοι συντρέχουν και, ως εκ τούτου, μπορούν να στηρίξουν την εκ μέρους της διαπίστωση υποτροπής, πλην όμως τους επικαλείται, κακώς, για δεύτερη φορά με την προσβαλλόμενη απόφαση, αυξάνοντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, το ποσό του προστίμου δύο φορές για τους ίδιους λόγους.

327 Συναφώς, η Επιτροπή είχε λάβει υπόψη της, με την προσβαλλόμενη απόφαση, αφενός, την επιδίωξη αποτρεπτικού αποτελέσματος λόγω της σοβαρότητας της παραβάσεως και, αφετέρου, το γεγονός ότι η προσφεύγουσα γνώριζε τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς της, εφόσον δηλώνει ότι έλαβε υπόψη της το γεγονός ότι η προσφεύγουσα διέθετε τις νομικές και οικονομικές γνώσεις και υποδομές που της επιτρέπουν να αναγνωρίσει ευκολότερα τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς της και τις συνέπειές της από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού. Επομένως, η Επιτροπή, αυξάνοντας, στη συνέχεια, λόγω υποτροπής, το ποσό του προστίμου για τους δύο ίδιους λόγους με αυτούς στους οποίους στηρίχθηκε για να αυξήσει το ποσό του προστίμου λόγω της σοβαρότητας της παραβάσεως, παραβίασε την αρχή non bis in idem.

328 Πέμπτον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, λαμβάνοντας υπόψη την υποτροπή λόγω γεγονότων που συνέβησαν προ τεσσαρακονταετίας και, ως εκ τούτου, πριν

από την πενταετία που προβλέπει το άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2988/74 του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 1974, περί παραγραφής του δικαιώματος διώξεως και εκτελέσεως των αποφάσεων στους τομείς του δικαίου των μεταφορών και του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΕ L 319, σ. 1), η Επιτροπή παρέβη τους κανόνες της παραγραφής που ισχύουν στον τομέα των διώξεων και της εκτελέσεως των αποφάσεων στον τομέα του ανταγωνισμού.

329 Έκτον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, τέλος, επικουρικώς ότι η Επιτροπή υιοθέτησε μια προδήλως υπερβολική αντίληψη της έννοιας της υποτροπής.

330 Αφενός, η συλλογιστική της Επιτροπής δεν στηρίζεται εξ ολοκλήρου σε πραγματικά περιστατικά, στο μέτρο που η απόφαση 74/292/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 15ης Μαΐου 1974, περί διαδικασίας εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/400 — συμφωνίες μεταξύ κατασκευαστών υαλουργικών προϊόντων συσκευασίας) (ΕΕ L 160, σ. 1, στο εξής: απόφαση για τα υαλουργικά προϊόντα συσκευασίας), δεν συνιστά καταδίκη της επιχειρήσεως Boussois-Souchon-Neuvesel (BSN) SA (προκατόχου της προσφεύγουσας), αλλά απλώς άρνηση απαλλαγής της δυνάμει του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ, κατόπιν της κοινοποιήσεως των συμφωνιών. Η Επιτροπή το αναγνώρισε, εξάλλου, σιωπηρά, επισημαίνοντας, με το υπόμνημα αντικρούσεως, ότι, ακόμη και η εν λόγω απόφαση δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη, η απόφαση «επίπεδο γυαλί Benelux» αρκεί για να διαπιστωθεί η ύπαρξη υποτροπής.

331 Πάντως, διαφαίνεται μια υπερβολική αυστηρότητα έναντι της προσφεύγουσας από το γεγονός και μόνον ότι ελήφθη υπόψη, για τη διαπίστωση της υποτροπής, απόφαση ληφθείσα κατόπιν της κοινοποιήσεως συμφωνίας, σκοπός της οποίας μάλιστα είναι να εξασφαλιστεί για τις επιχειρήσεις ασφάλεια δικαίου μέχρις ότου αποφανθεί η Επιτροπή. Επομένως, θα ήταν μεροληπτικός ο χαρακτηρισμός της προπαρατεθείσας αποφάσεως ως «διαπιστώσεως παραβάσεως» για να δικαιολογηθεί η αύξηση του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα.

332 Αφετέρου, ακόμη και αν δεν υπήρχε χρονικό όριο όσον αφορά την εξουσία της Επιτροπής να διαπιστώσει ενδεχόμενη υποτροπή, η αύξηση του προστίμου που απορρέει από τον συνυπολογισμό πολύ παλαιών γεγονότων —τα οποία εν προκειμένω συνέβησαν περίπου προ τεσσαρακονταετίας—, εκτός από την ανασφάλεια δικαίου που δημιουργεί, είναι προδήλως υπερβολική. Συγκεκριμένα, καταλήγει στο να επιβληθεί σ' εκείνη από τις δύο επιχείρησης που είναι λιγότερο ισχυρή στην αγορά πρόστιμο ισοδύναμο με αυτό που επιβλήθηκε στην επιχείρηση που ήταν ο κύριος παραβάτης. Μπορεί, επίσης, να δημιουργήσει την εντύπωση ότι η προσφεύγουσα είναι επιχείρηση που παραβαίνει καθ' υποτροπή το κοινοτικό δίκαιο τα τελευταία 40 χρόνια.

333 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η υποτροπή καταλέγεται, στις κατευθυντήριες γραμμές, μεταξύ των επιβαρυντικών περιστάσεων και ότι μπορούσε ευλόγως να συνυπολογισθεί. Η Επιτροπή έλαβε επανειλημμένως υπόψη της αυτή την επιβαρυντική περίσταση χωρίς να υπάρξει αντίδραση εκ μέρους του Πρωτοδικείου.

334 Η αρχή nulla poena sine lege είναι αρχή του ποινικού δικαίου και δεν τυγχάνει εν προκειμένω εφαρμογής. Επιπλέον, η προσφεύγουσα αγνοεί το γεγονός ότι η νομική βάση των κυρώσεων των παραβάσεων του δικαίου του ανταγωνισμού είναι το άρθρο 15 του κανονισμού 17 και ότι η Επιτροπή διαθέτει, στο πλαίσιο αυτό, περιθώριο εκτιμήσεως κατά τον καθορισμό του ποσού των προστίμων προκειμένου να προσανατολίζει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων. Ορίζοντας την υποτροπή ως επιβαρυντική περίσταση, οι κατευθυντήριες γραμμές ουδόλως δημιούργησαν πρόσθετη κύρωση στερούμενη νομικής βάσεως.

335 Όσον αφορά την προβαλλόμενη παραβίαση της ασφάλειας δικαίου, τα αντλούμενα από τις εθνικές έννομες τάξεις παραδείγματα που παραθέτει η προσφεύγουσα περιορίζονται στην ποινική σφαίρα και οι κατευθυντήριες γραμμές δεν προβλέπουν περιορισμό ως προς το μέγιστο χρονικό διάστημα που μπορεί να παρέλθει μεταξύ της διαπιστώσεως προηγούμενης παραβάσεως και του συνυπολογισμού της περιστάσεως της υποτροπής. Τέλος, η προσφεύγουσα εσφαλμένα, αφενός, θεωρεί ότι συντρέχει υποτροπή για γεγονότα που συνέβησαν προ τεσσαρακονταετίας, δεδομένου ότι οι δύο παραβάσεις διαπιστώθηκαν αντιστοίχως 19 και 9 χρόνια πριν από την έναρξη της εν λόγω παραβάσεως, και, αφετέρου, προσπαθεί να στηρίξει την άποψη ότι οι διαπιστώσεις αυτές αφορούσαν άλλες νομικές οντότητες από την προσφεύγουσα, καθότι μόνον η ονομασία της είχε αλλάξει.

336 Όσον αφορά την προβαλλόμενη παραβίαση της αρχής non bis in idem, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ο συνυπολογισμός της υποτροπής δεν οδηγεί σε διπλό υπολογισμό σε σχέση με αυτόν που στηρίχθηκε στη σοβαρότητα της παραβάσεως, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα μπορούσε, βάσει των νομικών και οικονομικών της γνώσεων, να αναγνωρίσει ότι οι ενέργειές της συνιστούσαν παράβαση.

337 Όσον αφορά την προβαλλόμενη παράβαση του κανονισμού 2988/74, στα υπό εξέταση πραγματικά περιστατικά δεν έχουν εφαρμογή οι σχετικοί με την επιβολή προστίμων κανόνες παραγραφής και θα ήταν παράλογο να ισχύσει η παραγραφή σε σχέση με την ημερομηνία των πραγματικών περιστατικών για τα οποία είχε διαπιστωθεί η προηγούμενη παράβαση. Το αρχικό χρονικό σημείο των πραγματικών περιστατικών που αφορούν τις προηγούμενες παραβάσεις δεν ασκεί, εξάλλου, επιρροή, καθότι, σε περίπτωση υποτροπής, καθοριστικός είναι ο ρόλος της διαπιστώσεως της παραβάσεως που απορρέει από τα επίδικα πραγματικά περιστατικά.

338 Τέλος, η Επιτροπή δεν δέχεται ότι η αντίληψή της περί υποτροπής είναι προδήλως υπερβολική και παρατηρεί ότι, εν πάση περιπτώσει, η αντίληψη αυτή διαμορφώθηκε λαμβανομένης υπόψη της αποφάσεως «επίπεδο γυαλί Benelux».

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

339 Όσον αφορά την προβαλλόμενη παράβαση του κανονισμού 17, πρέπει κατ' αρχάς να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, «[η] Επιτροπή δύναται να επιβάλλει με απόφαση στις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμο ύψους χιλίων μέχρις ενός εκατομμυρίου [ευρώ], ή και ποσό μεγαλύτερο από αυτό μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό του κύκλου εργασιών που πραγματοποιήθηκε κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο από [καθεμία από τις επιχειρήσεις] οι οποίες έχουν συνεργήσει στην παράβαση, όταν εκ προθέσεως ή εξ αμελείας [...] διαπράττουν παράβαση των διατάξεων του άρθρου [81], παράγραφος 1, [...] της Συνθήκης». Στην ίδια αυτή διάταξη προβλέπεται ότι, «[κ]ατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψη, εκτός από τη σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της» (προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 223).

340 Το σημείο 1, πρώτο εδάφιο, των κατευθυντήριων γραμμών ορίζει ότι, για τον υπολογισμό του ποσού των προστίμων, το βασικό ποσό καθορίζεται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, που είναι τα μοναδικά κριτήρια που θέτει το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 (προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 224).

341 Ακολούθως, οι κατευθυντήριες γραμμές παραθέτουν, υπό τύπον παραδείγματος, έναν κατάλογο επιβαρυντικών και ελαφρυντικών περιστάσεων που μπορούν να ληφθούν υπόψη για την αύξηση ή τη μείωση του βασικού ποσού, κατόπιν δε παραπέμπουν στην ανακοίνωση περί συνεργασίας (προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 229).

342 Ως γενική παρατήρηση, οι κατευθυντήριες γραμμές διευκρινίζουν ότι το τελικό αποτέλεσμα του υπολογισμού του προστίμου βάσει της μεθόδου αυτής (εφαρμογή ποσοστών αυξήσεως ή μειώσεως επί του βασικού ποσού) δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερβεί το 10 % του παγκοσμίου κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 (σημείο 5, στοιχείο α΄). Επιπλέον, οι κατευθυντήριες γραμμές προβλέπουν ότι, αναλόγως των δεδομένων κάθε υποθέσεως και μετά την εκτέλεση των ανωτέρω υπολογισμών, ενδείκνυται να λαμβάνονται υπόψη ορισμένοι αντικειμενικοί παράγοντες, όπως οι συγκεκριμένες οικονομικές παράμετροι της παραβάσεως, το οικονομικό ή χρηματοοικονομικό όφελος που έχουν ενδεχομένως αποκομίσει οι παραβάτες, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εμπλεκομένων επιχειρήσεων καθώς και η πραγματική τους ικανότητα να επωμισθούν το βάρος ενός προστίμου υπό τις συγκεκριμένες κοινωνικές συνθήκες, ούτως ώστε να αναπροσαρμόζεται τελικά το ύψος των προστίμων που πρόκειται να επιβληθούν (σημείο 5, στοιχείο β΄) (προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 230).

343 Συνεπώς, σύμφωνα με τη μέθοδο που περιγράφεται στις κατευθυντήριες γραμμές, ο υπολογισμός του ύψους των προστίμων εξακολουθεί να γίνεται βάσει των δύο κριτηρίων που μνημονεύονται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, ήτοι της σοβαρότητας της παραβάσεως και της διάρκειάς της, τηρουμένου συγχρόνως του ανωτάτου ορίου σε σχέση προς τον κύκλο εργασιών κάθε επιχειρήσεως το οποίο προβλέπει η ίδια αυτή διάταξη (προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 231).

344 Κατά συνέπεια, οι κατευθυντήριες γραμμές δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι βαίνουν πέραν του νομικού πλαισίου των κυρώσεων που καθορίζει η διάταξη αυτή (προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 232).

345 Στο σημείο 2, πρώτη περίπτωση, των κατευθυντήριων γραμμών, η Επιτροπή αναφέρει τη δυνατότητα αυξήσεως του βασικού ποσού του προστίμου λόγω της επιβαρυντικής περιστάσεως της υποτροπής μιας ή περισσοτέρων επιχειρήσεων για παράβαση του ίδιου είδους.

346 Κατά πάγια νομολογία, το αποτρεπτικό αποτέλεσμα των προστίμων είναι ένα από τα στοιχεία που μπορεί να λάβει υπόψη της η Επιτροπή για την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως και, κατ' επέκταση, για τον καθορισμό του προστίμου, δεδομένου ότι η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να καθορίζεται βάσει πολλών στοιχείων όπως είναι, ιδίως, τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το όλο πλαίσιό της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, και τούτο χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται υπόψη (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 137 διάταξη SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 54, και προπαρατεθείσες στην ίδια σκέψη αποφάσεις Ferriere Nord κατά Επιτροπής, σκέψη 33, και της 14ης Μαΐου 1998, Sarrió κατά Επιτροπής, σκέψη 328, καθώς και την προπαρατεθείσα στη σκέψη 245 απόφαση HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 443).

347 Από τη νομολογία προκύπτει, επίσης, ότι για να εκτιμήσει τη σοβαρότητα μιας παραβάσεως προκειμένου να καθορίσει το ποσό του προστίμου, η Επιτροπή δεν πρέπει να λαμβάνει υπόψη μόνον τις ιδιαίτερες περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η παράβαση και να εξασφαλίζει το αποτρεπτικό αποτέλεσμα της ενέργειάς της, κυρίως για τα είδη παραβάσεων που θίγουν σε σημαντικό βαθμό την εκπλήρωση των σκοπών της Κοινότητας (προπαρατεθείσες στη σκέψη 50 αποφάσεις Musique Diffusion Française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 105 και 106, και ABB Asea Brown Boveri κατά Επιτροπής, σκέψη 166).

348 Συναφώς, η εξέταση της σοβαρότητας της διαπραχθείσας παραβάσεως πρέπει να λαμβάνει υπόψη ενδεχόμενη υποτροπή (προπαρατεθείσα στη σκέψη 185 απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 91). Συγκεκριμένα, για την επίτευξη αποτρεπτικού αποτελέσματος, η υποτροπή αποτελεί περίσταση που δικαιολογεί σημαντική προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου. Συγκεκριμένα, συνιστά απόδειξη του ότι η κύρωση η οποία επιβλήθηκε προηγουμένως δεν ήταν επαρκώς αποτρεπτική (απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, Τ-203/01, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-4071, σκέψη 293).

349 Περαιτέρω, σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, η περίσταση της υποτροπής, παρά το γεγονός ότι αφορά ίδιο χαρακτηριστικό του διαπράττοντος την παράβαση, ήτοι την προδιάθεσή του να διαπράττει τέτοιου είδους παραβάσεις, αποτελεί συγκεκριμένα, γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, πολύ σημαντικό δείκτη της σοβαρότητας της επίδικης συμπεριφοράς και, κατ' επέκταση, της ανάγκης αυξήσεως του επιπέδου της κυρώσεως για την επίτευξη αποτρεπτικού αποτελέσματος.

350 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, εφόσον η επίτευξη επαρκώς αποτρεπτικού αποτελέσματος εναπόκειται στην Επιτροπή, ιδίως όσον αφορά τις πιο επιζήμιες παραβάσεις και στο μέτρο που ο σκοπός της αποτροπής εμπίπτει στην εκ μέρους της αξιολόγηση της σοβαρότητας μιας παραβάσεως, στο πλαίσιο του άρθρου 15 του κανονισμού 17, η Επιτροπή δεν διέπραξε παράβαση του άρθρου αυτού, λαμβάνοντας υπόψη την επιβαρυντική περίσταση της υποτροπής ως προς την προσφεύγουσα.

351 Η Επιτροπή, εξάλλου, διαπιστώνοντας την υποτροπή της προσφεύγουσας, δεν παραβίασε ούτε την αρχή nulla poena sine lege, καθότι δεν αμφισβητείται ότι αντλεί τη δυνατότητα αυτή από το σημείο 2, πρώτη περίπτωση, των κατευθυντήριων γραμμών και ότι οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές δεν υπερβαίνουν το νομικό πλαίσιο των κυρώσεων, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 (προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψεις 231 και 232).

352 Όσον αφορά την προβαλλόμενη παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου, πρέπει να υπομνησθεί ότι σκοπός της προθεσμίας παραγραφής δεν είναι η εξασφάλιση της ασφάλειας δικαίου και η παράβασή της δεν συνιστά παραβίαση της αρχής αυτής, παρά μόνον εφόσον η προθεσμία αυτή έχει καθοριστεί εκ των προτέρων (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1970, 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 397, σκέψη 19).

353 Ωστόσο, ούτε το άρθρο 15 του κανονισμού 17, που συνιστά το νομικό πλαίσιο των κυρώσεων που μπορεί να επιβάλει η Επιτροπή για παράβαση των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού (βλ. σκέψεις 133 έως 135 ανωτέρω) ούτε οι κατευθυντήριες γραμμές προβλέπουν μέγιστο χρονικό διάστημα για τη διαπίστωση υποτροπής επιχειρήσεως. Επομένως, ουδεμία παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου δεν μπορεί να διαπιστωθεί εν προκειμένω.

354 Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή, για τον συνυπολογισμό της υποτροπής, στηρίχθηκε κυρίως στο γεγονός ότι είχε διαπιστωθεί προηγούμενη παράβαση της προσφεύγουσας στις 23 Ιουλίου 1984, στην υπόθεση «επίπεδο γυαλί Benelux». Λαμβανομένου υπόψη του στόχου που επιδιώκει η Επιτροπή με την αύξηση του προστίμου λόγω υποτροπής, ήτοι να αποτρέψει τη διαπράττουσα παράβαση επιχείρηση από την εκ νέου διάπραξη παρόμοιας παραβάσεως, το γεγονός ότι η Επιτροπή έλαβε προς τούτο υπόψη της παράβαση διαπιστωθείσα πριν από δεκαεπτά έτη δεν μπορεί να συνιστά παραβίαση της ασφάλειας δικαίου. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο καθότι, εν προκειμένω, η παράβαση ξεκίνησε στις 28 Ιανουαρίου 1993, ήτοι μόλις οκτώ χρόνια και έξι μήνες μετά την έκδοση της αποφάσεως «επίπεδο γυαλί Benelux». Συγκεκριμένα, μια πολιτική κυρώσεως της υποτροπής έχει πρακτική αποτελεσματικότητα για εκείνον που διαπράττει την πρώτη παράβαση, μόνο στο μέτρο που η απειλή αυστηρότερης κυρώσεως σε περίπτωση νέας παραβάσεως παράγει αποτελέσματα στον χρόνο, θέτοντας κατ' αυτόν τον τρόπο όρια στη συμπεριφορά του.

355 Η ισχύς της συλλογιστικής αυτής δεν αποδυναμώνεται από το γεγονός ότι η Επιτροπή επισήμανε επίσης, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι μια πρώτη παρόμοια παράβαση της προσφεύγουσας είχε διαπιστωθεί στις 15 Μαΐου 1974, με την απόφαση Verre d'emballage, ήτοι 27 χρόνια πριν από τη διαπίστωση της

παραβάσεως στην υπό κρίση υπόθεση. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο καθότι, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το γεγονός ότι, σε δύο περιπτώσεις, παρήλθαν λιγότερα από δέκα έτη μεταξύ της διαπιστώσεως των παραβάσεων της 15ης Μαΐου 1974 και της 23ης Ιουλίου 1984, αντιστοίχως, και της επαναλήψεως της συνιστώσας παράβαση συμπεριφοράς της προσφεύγουσας μαρτυρά την τάση της τελευταίας να μην αντλεί τις κατάλληλες συνέπειες από τη διαπίστωση της εκ μέρους της παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού.

356 Όσον αφορά την προβαλλόμενη παραβίαση της αρχής non bis in idem, είναι σημαντικό να σημειωθεί, αφενός, ότι η Επιτροπή ανέφερε, με το σημείο 1 Α, τέταρτο εδάφιο, των κατευθυντήριων γραμμών, την πρόθεσή της να λαμβάνει υπόψη της, κατά τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου που καθορίζεται βάσει της σοβαρότητας της παραβάσεως, την πραγματική οικονομική ικανότητα των επιχειρήσεων που διαπράττουν την παράβαση να προκαλέσουν σημαντική ζημία στις λοιπές επιχειρήσεις, καθώς και στους καταναλωτές, και να καθορίζει το ποσό του προστίμου σε επίπεδο που να εξασφαλίζει το επαρκώς αποτρεπτικό του αποτέλεσμα. Αφετέρου, η Επιτροπή πρόσθεσε, με το πέμπτο εδάφιο του ίδιου σημείου των κατευθυντήριων γραμμών, ότι μπορεί επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι οι μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις έχουν ως επί το πλείστον επαρκή υποδομή ώστε να διαθέτουν τις νομικές και οικονομικές γνώσεις που τους επιτρέπουν να αναγνωρίσουν ευκολότερα τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς τους και τις συνέπειές της από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού. Τέλος, η Επιτροπή, με το σημείο 2 των κατευθυντήριων γραμμών, ανέφερε ως παράδειγμα των επιβαρυντικών περιστάσεων που ενδέχεται να οδηγήσουν σε αύξηση του βασικού ποσού την υποτροπή της ίδιας επιχειρήσεως για παράβαση του ίδιου είδους.

357 Εν προκειμένω, η Επιτροπή επισήμανε, με την αιτιολογική σκέψη 305 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι έλαβε υπόψη της, λόγω της ανάγκης καθορισμού των προστίμων σε επίπεδο που να εξασφαλίζει το επαρκώς αποτρεπτικό τους αποτέλεσμα, το γεγονός ότι η προσφεύγουσα είναι μεγάλη διεθνής επιχείρηση και, επιπλέον, επιχείρηση παραγωγής και εμπορίας πολλών προϊόντων. Ακολούθως, η Επιτροπή επισήμανε, με την αιτιολογική σκέψη 306, ότι έλαβε υπόψη της το γεγονός ότι η προσφεύγουσα και, κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως, η θυγατρική της Alken-Maes διέθεταν τις νομικές και οικονομικές γνώσεις και υποδομές που τους παρείχαν τη δυνατότητα να αναγνωρίσουν ευκολότερα τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς τους και τις συνέπειές της από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού. Τέλος, με την αιτιολογική σκέψη 314 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επισήμανε, στο πλαίσιο των εκτιμήσεων που

αφορούν την αύξηση του προστίμου λόγω επιβαρυντικών περιστάσεων, ότι η προσφεύγουσα είχε ήδη καταδικαστεί δις για ανάλογες παραβάσεις του άρθρου 81 ΕΚ.

358 Συναφώς, επιβάλλεται κατ' αρχάς η διαπίστωση ότι δεν πληρούνται εν προκειμένω οι προϋποθέσεις εφαρμογής της αρχής non bis in idem, όπως αυτή ορίστηκε με τη νομολογία περί ανταγωνισμού (βλ. σκέψη 185 ανωτέρω), καθότι η Επιτροπή περιορίστηκε να λάβει υπόψη της, για τον υπολογισμό του προστίμου, ένα σύνολο εκτιμήσεων σχετικών με τα πραγματικά περιστατικά που θεωρήθηκαν λυσιτελείς για τον καθορισμό του προστίμου σε επίπεδο που να του εξασφαλίζει επαρκώς αποτρεπτικό αποτέλεσμα.

359 Εν πάση περιπτώσει, φαίνεται ότι η συνεκτίμηση καθενός από τα εν λόγω κριτήρια αξιολογήσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως πηγάζει από διαφορετικούς λόγους. Κατ' αρχάς, ο συνυπολογισμός της ιδιότητας της προσφεύγουσας ως διεθνούς επιχειρήσεως και επιχειρήσεως παραγωγής και εμπορίας πολλών προϊόντων δικαιολογείται από την ανάγκη καθορισμού του προστίμου σε επίπεδο επαρκώς αποτρεπτικό σε σχέση με τη χρηματοοικονομική της ισχύ (βλ. σκέψεις 167 έως 182 ανωτέρω). Ακολούθως, ο συνυπολογισμός των νομικών και οικονομικών γνώσεων και των υποδομών που διέθετε η προσφεύγουσα για να αναγνωρίσει ευκολότερα ότι η συμπεριφορά της συνιστά παράβαση και να γνωρίζει τις απορρέουσες από το δίκαιο του ανταγωνισμού συνέπειες δικαιολογείται από την πρόσθετη ανάγκη αποτροπής, η οποία προκύπτει από το γεγονός ότι διέπραξε την εν λόγω παράβαση παρά τις υποδομές που διέθετε, λαμβανομένης υπόψη της ειδικής αναλυτικής ικανότητάς της να αναγνωρίσει ότι η συμπεριφορά της συνιστούσε παράβαση και να γνωρίζει τις συνέπειές της (βλ. σκέψη 175 ανωτέρω). Τέλος, ο συνυπολογισμός της υποτροπής δικαιολογείται από την ανάγκη πρόσθετης αποτροπής που απορρέει από το γεγονός ότι η διαπίστωση δύο προηγούμενων παραβάσεων δεν ήταν αρκετή για να αποφευχθεί η διάπραξη τρίτης παραβάσεως.

360 Όσον αφορά την προβαλλόμενη παράβαση του κανονισμού 2988/74, αρκεί η διαπίστωση ότι ο κανονισμός αυτός ορίζει την προθεσμία εντός της οποίας μπορεί η Επιτροπή να ασκήσει την εξουσία που διαθέτει για την επιβολή προστίμων λόγω παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού, αλλά, αντιθέτως, δεν περιέχει καμία διάταξη που να περιορίζει την εξουσία της Επιτροπής να λαμβάνει υπόψη της, ως επιβαρυντική περίσταση κατά τον καθορισμό του προστίμου λόγω παραβάσεως

των κανόνων του ανταγωνισμού, το γεγονός ότι μια επιχείρηση έχει ήδη καταδικαστεί λόγω παραβάσεως των ίδιων κανόνων του ανταγωνισμού. Επομένως, καμία παράβαση του κανονισμού 2988/74 δεν μπορεί να προκύψει από την εκ μέρους της Επιτροπής διαπίστωση μιας τέτοιας επιβαρυντικής περιστάσεως έναντι της προσφεύγουσας.

361 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι η Επιτροπή υιοθέτησε μια προδήλως υπερβολική αντίληψη της έννοιας της υποτροπής, πρέπει να σημειωθεί ότι, με το σημείο 2 των κατευθυντήριων γραμμών, η Επιτροπή όρισε την επιβαρυντική περίσταση της υποτροπής ως «υποτροπή της ίδιας ή των ίδιων επιχειρήσεων για παράβαση του ίδιου είδους».

362 Περαιτέρω, πρέπει να υπομνησθεί ότι η έννοια της υποτροπής, όπως γίνεται δεκτή σε ορισμένες έννομες τάξεις, προϋποθέτει ότι ένα άτομο διέπραξε νέες παραβάσεις αφότου του επιβλήθηκαν κυρώσεις για παρόμοιες παραβάσεις (προπαρατεθείσα στη σκέψη 320 απόφαση Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, σκέψη 617, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 348 απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, Michelin κατά Επιτροπής, σκέψη 284).

363 Εντούτοις, είναι σημαντικό να διευκρινισθεί ότι η έννοια της υποτροπής, λαμβανομένου υπόψη του επιδιωκόμενου από αυτή σκοπού, δεν προϋποθέτει κατ' ανάγκη τη διαπίστωση προηγούμενης χρηματικής κυρώσεως, αλλά μόνον προηγούμενης παραβάσεως. Συγκεκριμένα, σκοπός του συνυπολογισμού της υποτροπής, για συγκεκριμένη παράβαση, είναι η αυστηρότερη κύρωση της επιχειρήσεως που κρίθηκε ένοχη για τα πραγματικά περιστατικά της παραβάσεως, εφόσον αποδεικνύεται ότι η προηγούμενη διαπίστωση παραβάσεώς της δεν ήταν αρκετή για να προλάβει την επανάληψη της συνιστώσας παράβαση συμπεριφοράς. Συναφώς, το καθοριστικό στοιχείο της υποτροπής δεν είναι η προηγούμενη επιβολή κυρώσεως, αλλά η προηγούμενη διαπίστωση παραβάσεως του διαπράττοντος την παράβαση.

364 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η εκδοθείσα γι' αυτή απόφαση του 1974 για τα υαλουργικά προϊόντα συσκευασίας δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για

να καθοριστεί αν συνέτρεχε εν προκειμένω υποτροπή, καθότι η εν λόγω απόφαση εκδόθηκε βάσει κοινοποιήσεως και δεν προέβλεπε την επιβολή προστίμων, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 3 της προαναφερθείσας αποφάσεως ορίζει ότι «οι επιχειρήσεις που μετέχουν στις συμφωνίες του άρθρου 1 οφείλουν να παύσουν αμέσως τις διαπιστωθείσες παραβάσεις».

365 Επομένως, έχει ήδη διαπιστωθεί παράβαση της προσφεύγουσας για περιστατικά ανάλογα της υπό κρίση υποθέσεως. Το γεγονός αυτό όμως δεν εμπόδισε την προσφεύγουσα να επαναλάβει τη συνιστώσα παράβαση συμπεριφορά της. Συνεπώς, ορθώς η Επιτροπή έκρινε ότι η προσφεύγουσα τελούσε σε υποτροπή.

366 Εν πάση περιπτώσει, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι με την απόφαση «επίπεδο γυαλί Benelux» του 1984 επιβλήθηκε χρηματική ποινή και ότι συντρέχει συναφώς υποτροπή. Από την προσβαλλόμενη απόφαση, όμως, ουδόλως προκύπτει ότι η εκ μέρους της Επιτροπής διαπίστωση υποτροπής, λόγω των δύο προηγούμενων παραβάσεων, οδήγησε στη λόγω επιβαρυντικής περιστάσεως μεγαλύτερη αύξηση του προστίμου από αυτή που θα είχε οριστεί αν είχε διαπιστωθεί μία μόνον προηγούμενη παράβαση.

367 Τέλος, όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η αύξηση του προστίμου λόγω υποτροπής είναι υπερβολική, καθότι καταλήγει στην επιβολή στην προσφεύγουσα προστίμου ισοδύναμου με αυτό της Interbrew, παρά το μικρότερο μέγεθός της στην αγορά, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, μεταξύ των στοιχείων εκτιμήσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως μπορούν, κατά περίπτωση, να περιλαμβάνονται ο όγκος και η αξία των εμπορευμάτων που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως, το μέγεθος και η οικονομική ισχύς της επιχειρήσεως και, συνεπώς, η επιρροή που μπορεί η τελευταία να ασκήσει επί της αγοράς. Επομένως, είναι θεμιτό να λαμβάνεται υπόψη για την επιμέτρηση του προστίμου τόσο ο ολικός κύκλος εργασιών της επιχειρήσεως όσο και το μερίδιο του κύκλου εργασιών που προέρχεται από τα εμπορεύματα που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως, αλλά δεν πρέπει να αποδίδεται ούτε στον ένα ούτε στον άλλο από τους αριθμούς αυτούς δυσανάλογη σημασία σε σχέση προς τα λοιπά στοιχεία εκτιμήσεως (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 50 απόφαση Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 120 και 121, προπαρατεθείσα στη σκέψη 115 απόφαση Parker Pen κατά Επιτροπής, σκέψη 94, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 158 απόφαση SCA Holding κατά Επιτροπής, σκέψη 176).

368 Περαιτέρω, το αποτρεπτικό αποτέλεσμα των προστίμων είναι ένα από τα στοιχεία που μπορεί να λάβει υπόψη της η Επιτροπή για την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως και, κατ' επέκταση, για τον καθορισμό του προστίμου, δεδομένου ότι η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να καθορίζεται βάσει πολλών στοιχείων όπως είναι, ιδίως, τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το όλο πλαίσιό της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, και τούτο χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται υπόψη (προπαρατεθείσα στη σκέψη 137 διάταξη SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 54, και προπαρατεθείσες στην ίδια σκέψη αποφάσεις Ferriere Nord κατά Επιτροπής, σκέψη 33, και Sarrió κατά Επιτροπής, σκέψη 328).

369 Συνεπώς, το γεγονός ότι στην προσφεύγουσα επιβλήθηκε πρόστιμο δυσανάλογο του μεγέθους της στη σχετική αγορά δεν προκύπτει από την προδήλως υπερβολική έννοια που δίδεται στην υποτροπή, αλλά από το σύνολο των εκτιμήσεων που η Επιτροπή ορθώς έλαβε υπόψη της για τον καθορισμό του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου.

370 Δεδομένου ότι το σύνολο των αιτιάσεων που διατύπωσε η προσφεύγουσα στο πλαίσιο του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως απορρίφθηκαν, πρέπει αυτός να απορριφθεί στο σύνολό του.

5. *Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από το ότι δεν ελήφθησαν επαρκώς υπόψη οι ισχύουσες ελαφρυντικές περιστάσεις*

371 Αυτός ο λόγος ακυρώσεως έχει τέσσερα τμήματα. Με το πρώτο τμήμα, η προσφεύγουσα βάλλει κατά της αρνήσεως της Επιτροπής να λάβει υπόψη της το γεγονός ότι η παράβαση δεν είχε συνέπειες για την αγορά. Με το δεύτερο τμήμα, ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή κακώς δεν έλαβε υπόψη της την επίδραση του συστήματος ελέγχου των τιμών και της μακροχρόνιας συνεταιριστικής παραδόσεως

που χαρακτηρίζει τον τομέα της ζυθοποιίας στις επίδικες ενέργειες. Με το τρίτο τμήμα, η προσφεύγουσα επικαλείται την κατάσταση κρίσεως που επικρατούσε όταν συνέβησαν τα πραγματικά περιστατικά. Τέλος, με το τέταρτο τμήμα επικαλείται την απειλητική στάση της Interbrew.

Επί του πρώτου τμήματος που αντλείται από την άρνηση της Επιτροπής να λάβει υπόψη της το γεγονός ότι η παράβαση δεν έχει συνέπειες για την αγορά

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

372 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές, με τις οποίες καθιερώθηκε επ' αυτού η συνήθης πρακτική της Επιτροπής, η τελευταία πρέπει να λάβει υπόψη της, ως ελαφρυντική περίσταση, το γεγονός ότι η σύμπραξη είχε περιορισμένες μόνο συνέπειες για τον ανταγωνισμό. Συγκεκριμένα, σε πολλές υποθέσεις, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της, ως ελαφρυντική περίσταση, το ότι οι επίδικες συμφωνίες δεν είχαν συνέπειες για την αγορά, καθώς και το γεγονός ότι οι συμφωνίες αυτές δεν είχαν τεθεί ή είχαν τεθεί μόνο μερικώς σε εφαρμογή. Το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν δεσμεύεται από την προηγούμενη πρακτική της δεν σημαίνει ότι μπορεί να αγνοήσει την πρακτική αυτή σε περίπτωση παρόμοιων πραγματικών περιστατικών.

373 Επιπλέον, η Επιτροπή συγχέει την εκτίμηση της σοβαρότητας της συμπράξεως με τον συνυπολογισμό των ελαφρυντικών περιστάσεων. Ναι μεν η Επιτροπή οφείλει να λάβει υπόψη της τα αποτελέσματα της παραβάσεως για την αγορά, προκειμένου να εκτιμήσει τη σοβαρότητά της, εναπόκειται σ' αυτή όμως να συνυπολογίσει, ως ελαφρυντική περίσταση, τη μη εφαρμογή των εν λόγω συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών στην πράξη.

374 Η Επιτροπή, κρίνοντας τελικώς ότι, μολονότι τα μέρη της συμπράξεως δεν εφάρμοσαν όλες τις ειδικές συμφωνίες στο πλαίσιο της συμπράξεως, τούτο δεν σημαίνει ωστόσο ότι αυτή καθ' εαυτή η συμφωνία δεν τέθηκε σε εφαρμογή και ότι, παρόλο που ορισμένα στοιχεία της παραβάσεως δεν συγκεκριμενοποιήθηκαν, τούτο και μόνο δεν αρκεί για να συναχθεί η ύπαρξη ελαφρυντικής περιστάσεως, αγνόησε το υποστατό των πραγματικών περιστατικών.

375 Από τα πραγματικά περιστατικά προκύπτει, κατ' αρχάς, ότι οι συζητήσεις μεταξύ της Interbrew και της προσφεύγουσας ως προς το τιμολογιακό σύστημα και την πολιτική εμπορικής προώθησης εφαρμόστηκαν πολύ μερικώς, οπότε είχαν πολύ περιορισμένες συνέπειες για την αγορά.

376 Ακολούθως, η Alken-Maes και η Interbrew ανέφεραν επανειλημμένως, ακόμη και με τα εσωτερικά έγγραφα που συντάχθηκαν κατά τον χρόνο των διαβουλεύσεων, ότι οι συζητήσεις παρέμειναν στο στάδιο της απόπειρας και δεν παρήγαγαν κανένα αποτέλεσμα για τον ανταγωνισμό. Διάφορα έγγραφα και δηλώσεις που παρέθεσε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση καταδεικνύουν τη μη εφαρμογή των συζητήσεων στην πράξη. Πολλές πτυχές του ανταγωνισμού δεν επηρεάστηκαν, όπως μαρτυρά μεταξύ άλλων η εντονότατη προσπάθεια των μερών της συμπράξεως να συνάψουν συμβάσεις με τα συνεργαζόμενα καφενεία. Ο φάκελος της Επιτροπής περιέχει, εξάλλου, πολλά άλλα έγγραφα από τα οποία προκύπτει η απουσία συνεπειών για τον ανταγωνισμό.

377 Οι στατιστικές των πωλήσεων αποδεικνύουν, επιπλέον, επαρκώς την απουσία συγκεκριμένων αποτελεσμάτων ή, τουλάχιστον, τη μικρή επίδραση των συζητήσεων μεταξύ της Interbrew και της Alken-Maes στην αγορά. Τα μέρη της συμπράξεως συνέχισαν τον έντονο μεταξύ τους ανταγωνισμό σε όλα τα τμήματα της αγοράς. Ειδικότερα, από τον φάκελο της υποθέσεως προκύπτει ότι η Alken-Maes ακολούθησε επιθετική πολιτική ως προς τις προσφορές στον τομέα της διανομής προϊόντων διατροφής το 1992 και το 1993. Εξάλλου, η Alken-Maes συνέχισε να χάνει τμήματα της αγοράς μεταξύ 1993 και 1998 και είχε τις μεγαλύτερες απώλειες κατά την επίδικη περίοδο, τόσο στον τομέα των ζύθων τύπου pils όσο και στον τομέα των ζύθων χωρίς αλκοόλ.

378 Το 1994, η Alken-Maes συνέχισε εξάλλου να πραγματοποιεί, για τη διαμόρφωση της εμπορικής της πολιτικής, μελέτες για την ελαστικότητα των τιμών που αποδεικνύουν ότι η Interbrew θα είχε τις μεγαλύτερες απώλειες σε περίπτωση μειώσεως των τιμών. Επομένως, η Alken-Maes ακολούθησε ανταγωνιστική πολιτική, με κύριο στόχο να αποκομίσει μερίδια των πωλήσεων της Interbrew, παρά τις συζητήσεις επί του τιμολογιακού συστήματος, που είχαν ξεκινήσει με πρωτοβουλία της Interbrew.

379 Τέλος, η προσφεύγουσα προβάλλει την ανυπαρξία κατασταλτικών μηχανισμών, ικανών να διασφαλίσουν την τήρηση και την εφαρμογή της συμφωνίας στην πράξη, γεγονός που ελήφθη υπόψη από την Επιτροπή ως ελαφρυντική περίσταση στην απόφαση για το πολυπροπυλένιο.

380 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι προηγούμενες υποθέσεις που παραθέτει η προσφεύγουσα δεν ασκούν επιρροή, καθότι είναι προγενέστερες της δημοσιεύσεως των κατευθυντήριων γραμμών και αφορούν καταστάσεις που δεν είναι πάντοτε συγκρίσιμες με την υπό κρίση. Εν προκειμένω, οι αντίθετες προς τον ανταγωνισμό συμφωνίες τέθηκαν σε εφαρμογή και η μερική εφαρμογή ορισμένων πτυχών τους ελήφθη δεόντως υπόψη για την αξιολόγηση της σοβαρότητας της συμπράξεως.

381 Το επιχείρημα ότι η εντονότατη προσπάθεια των μερών για τη σύναψη συμβάσεων με τα καφενεία μαρτυρά την ύπαρξη ενεργού ανταγωνισμού είναι αλυσιτελές. Όσον αφορά τις αμφιβολίες του υπευθύνου της Interbrew για την αποτελεσματικότητα της συμπράξεως, αυτές δεν αρκούν για να ελαχιστοποιηθεί η έκταση της διαπιστώσεως στην οποία προέβησαν τα μέρη της συμπράξεως, κατά τη συνάντηση της 28ης Ιανουαρίου 1998, ήτοι ότι ορισμένοι στόχοι είχαν υλοποιηθεί. Τέλος, η μείωση του μεριδίου της αγοράς της Alken-Maes δεν αποδεικνύει την απουσία συνεπειών, καθότι η μείωση θα ήταν ενδεχομένως ακόμη μεγαλύτερη αν δεν υπήρχε η σύμπραξη. Όσον αφορά τις μελέτες της Alken-Maes για την ελαστικότητα των τιμών, αποτελούν απλώς προσχέδια που δεν αφήνουν ουδεμία αμφιβολία ως προς το ότι οι επίδικες διαβουλεύσεις συνιστούν παράβαση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

382 Όπως προκύπτει από την προπαρατεθείσα στις σκέψεις 277 και 278 νομολογία, άπαξ μια παράβαση έχει διαπραχθεί από πλείονες επιχειρήσεις, για τον υπολογισμό του ποσού των προστίμων πρέπει να εξετάζεται η αντίστοιχη βαρύτητα της συμμετοχής καθεμίας από αυτές, πράγμα που προϋποθέτει, ειδικώς, ότι προσδιορίζεται ο αντίστοιχος ρόλος τους στην παράβαση καθ' όσον χρόνο συμμετείχαν σ' αυτήν.

383 Το σημείο 3 των κατευθυντηρίων γραμμών περιλαμβάνει, υπό τον τίτλο «ελαφρυντικές περιστάσεις», μη εξαντλητικό κατάλογο των περιστάσεων που μπορούν να οδηγήσουν σε μείωση του βασικού ποσού του προστίμου. Καταλέγονται, μεταξύ αυτών, ο αποκλειστικά παθητικός ρόλος μιας επιχειρήσεως ή η μιμητική της στάση κατά τη διάπραξη της παραβάσεως, η μη ουσιαστική εφαρμογή των παρανόμων συμφωνιών ή πρακτικών, η παύση των παραβάσεων ταυτόχρονα με τις πρώτες ενέργειες της Επιτροπής, η ύπαρξη δικαιολογημένης αμφιβολίας της επιχειρήσεως σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα της ακολουθούμενης περιοριστικής πρακτικής, το γεγονός ότι η παράβαση διαπράχθηκε εξ αμελείας και όχι με δόλο, καθώς και η ουσιαστική συνεργασία της επιχειρήσεως στο πλαίσιο της διαδικασίας πέραν του πεδίου εφαρμογής της ανακοινώσεως περί συνεργασίας. Συνεπώς, όλες οι ούτως αναφερόμενες περιστάσεις στηρίζονται στη συμπεριφορά που χαρακτηρίζει κάθε επιχείρηση.

384 Επομένως, για την αξιολόγηση των ελαφρυντικών περιστάσεων, μεταξύ των οποίων και η σχετική με τη μη εφαρμογή των συμφωνιών, δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι συνέπειες που απορρέουν από το σύνολο της παραβάσεως, οι οποίες πρέπει να συνυπολογίζονται κατά την εκτίμηση της συγκεκριμένης επιδράσεως μιας παραβάσεως στην αγορά για την εκτίμηση της βαρύτητάς της (σημείο 1 Α, πρώτο εδάφιο, των κατευθυντήριων γραμμών), αλλά η μεμονωμένη συμπεριφορά κάθε επιχειρήσεως, προκειμένου να εξεταστεί η σχετική βαρύτητα της συμμετοχής της στην παράβαση.

385 Επομένως, εν προκειμένω, πρέπει να εξακριβωθεί αν, βάσει των επιχειρημάτων που προέβαλε η προσφεύγουσα, αποδεικνύεται ότι, κατά την περίοδο κατά την οποία

προσχώρησε στις παράνομες συμφωνίες, δεν τις έθεσε πράγματι σε εφαρμογή, ακολουθώντας ανταγωνιστική συμπεριφορά στην αγορά (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 31 απόφαση Ciment, σκέψεις 4872 έως 4874).

386 Η προσφεύγουσα προβάλλει, κατ' ουσίαν, πέντε επιχειρήματα για να στηρίξει την ελαφρυντική περίσταση την οποία επικαλείται λόγω της μη αποτελεσματικής εφαρμογής των συμφωνιών.

387 Όσον αφορά το πρώτο επιχείρημα που αντλείται από την πολύ μερική εφαρμογή των συζητήσεων που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ της Interbrew και της προσφεύγουσας, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η τελευταία δεν επικαλείται τη μη εφαρμογή των αποτελεσμάτων της διαβουλεύσεως επί του τιμολογιακού συστήματος και της πολιτικής εμπορικής προωθήσεως, αλλά μόνον τη μερική εφαρμογή τους. Περαιτέρω, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η εν λόγω διαβούλευση αποτελεί μέρος μόνον της διαπιστωθείσας παραβάσεως, η οποία περιλαμβάνει μεταξύ άλλων ένα γενικό σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής, μια συμφωνία επί των τιμών στον τομέα των λιανικών πωλήσεων, την κατανομή της πελατείας στον τομέα horeca, καθώς και την ανταλλαγή πληροφοριών επί των πωλήσεων στον τομέα horeca και στον τομέα των λιανικών πωλήσεων.

388 Σχετικά με το δεύτερο επιχείρημα που αντλείται από το γεγονός ότι οι συζητήσεις έμειναν στο στάδιο της απόπειρας και δεν παρήγαγαν κανένα αποτέλεσμα επί του ανταγωνισμού, αρκεί να σημειωθεί ότι, ακόμη και αν τούτο αποδειχθεί, δεν μαρτυρά τη μη εφαρμογή των συμφωνιών στην πράξη, αλλά αντιθέτως την, έστω και εις μάτην, βούληση εφαρμογής τους. Το ίδιο ισχύει όσον αφορά την έκταση που πρέπει να δοθεί στην αλληλογραφία μεταξύ της Interbrew και της Alken-Maes σχετικά με τα συνεργαζόμενα καφενεία. Η διατύπωση συναφών αμοιβαίων κατηγοριών πρέπει να εκτιμηθεί βάσει του γενικού συμφώνου μη επιθετικής πολιτικής που συνήφθη μεταξύ των δύο αυτών επιχειρήσεων (βλ. σκέψη 147 ανωτέρω) και μαρτυρά, συναφώς, μάλλον τη βούληση τηρήσεως της εν λόγω συμφωνίας παρά τη μη εφαρμογή της στην πράξη. Εν πάση περιπτώσει, η αλληλογραφία που φαίνεται να απεικονίζει την εντονότατη προσπάθεια συνάψεως συμβάσεων με τα συνεργαζόμενα καφενεία εκτείνεται σε χρονικό διάστημα μόλις έξι μηνών, ήτοι από τον Αύγουστο του 1996 έως τον Ιανουάριο του 1997.

389 Ως προς το τρίτο επιχείρημα, ήτοι το σχετικό με τη στατιστική απόδειξη της απουσίας συνεπειών για την αγορά, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, ακόμη και αν αποδειχθεί κάτι τέτοιο, τούτο δεν ασκεί επιρροή, καθότι ουδόλως αποδεικνύεται η μη εφαρμογή των συμφωνιών στην πράξη. Το ίδιο ισχύει για τη φερόμενη επιθετική πολιτική όσον αφορά τις προσφορές, καθότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η εν λόγω πολιτική μπορεί να ερμηνευθεί ως εκ μέρους της μη εφαρμογή των συμφωνιών στις οποίες μετείχε. Εν πάση περιπτώσει, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι μια τέτοια συμπεριφορά επηρεάζει την εφαρμογή των συμφωνιών σε περιορισμένο μόνο βαθμό, καθότι οι τελευταίες βαίνουν, λόγω της εκτάσεώς τους, τόσο ως προς την ουσία όσο και ως προς τη διάρκειά τους, πέραν των προβαλλόμενων ανταγωνιστικών ενεργειών. Συναφώς, η επιθετική πολιτική των εμπορικών προσφορών που ακολούθησε η Alken-Maes στον τομέα της διανομής προϊόντων διατροφής περιορίζεται, κατά την προσφεύγουσα, στα έτη 1992 και 1993.

390 Όσον αφορά το τέταρτο επιχείρημα, πρέπει να σημειωθεί ότι το γεγονός ότι η Alken-Maes εξακολούθησε το 1994 τις μελέτες για την ελαστικότητα των τιμών, μολονότι αυτές αποδείκνυαν ότι η Interbrew θα είχε μεγαλύτερες απώλειες από την πτώση των τιμών του ζύθου Maes, ουδόλως αποδεικνύει ότι η προσφεύγουσα και η θυγατρική της δεν εφάρμοσαν στην πράξη τις συμφωνίες, υιοθετώντας ανταγωνιστική συμπεριφορά στην αγορά.

391 Επομένως, κανένα από τα τέσσερα πρώτα επιχειρήματα που προέβαλε η προσφεύγουσα δεν μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι αυτή όντως απείχε, κατά το χρονικό διάστημα κατά το οποίο μετείχε στις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό συμφωνίες, από την εφαρμογή τους, υιοθετώντας ανταγωνιστική συμπεριφορά στην αγορά.

392 Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι αυτό καθ' εαυτό το συμπέρασμα που η προσφεύγουσα αντλεί από τα δικά της επιχειρήματα, ήτοι η περιορισμένη επίδραση των διαβουλεύσεων στην αγορά, μαρτυρά ότι τα επιχειρήματα αυτά δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο των ελαφρυντικών περιστάσεων, αλλά της σοβαρότητας του συνόλου της παραβάσεως, η οποία δεν αποτελεί αντικείμενο του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως.

393 Το ίδιο ισχύει όσον αφορά το πέμπτο επιχείρημα που προβάλλει η προσφεύγουσα, ήτοι την ανυπαρξία κατασταλτικών μηχανισμών, ικανών να διασφαλίσουν την τήρηση και την εφαρμογή της συμφωνίας στην πράξη, καθότι το γεγονός αυτό, αν αποδειχθεί, πρέπει να ληφθεί υπόψη, βάσει των κατευθυντήριων γραμμών, για την αξιολόγηση της σοβαρότητας της παραβάσεως, δεν μπορεί όμως να συνιστά ελαφρυντική περίσταση αντλούμενη από την ειδική συμπεριφορά της προσφεύγουσας (απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, Τ-348/94, Enso Española κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1875, σκέψη 318).

394 Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι, με την προβαλλόμενη από την προσφεύγουσα απόφαση για το πολυπροπυλένιο, η Επιτροπή δεν θεώρησε την ανυπαρξία κατασταλτικών μηχανισμών ως ελαφρυντική περίσταση που μπορούσε να ληφθεί μεμονωμένα υπόψη ως προς τις επιχειρήσεις στις οποίες απευθυνόταν η απόφαση, αλλά αντιθέτως ως παράγοντα που έπρεπε να ληφθεί υπόψη για την αξιολόγηση της σοβαρότητας του συνόλου της παραβάσεως.

395 Τέλος, πρέπει να διευκρινιστεί, όσον αφορά το επιχείρημα ότι η Επιτροπή έλαβε στο παρελθόν υπόψη της, ως ελαφρυντικές περιστάσεις, τόσο την απουσία συνεπειών για την αγορά όσο και την ανυπαρξία κατασταλτικών μηχανισμών, ότι το γεγονός και μόνον ότι η Επιτροπή θεώρησε, κατά την προηγούμενη πρακτική των αποφάσεών της, ότι ορισμένα στοιχεία συνιστούσαν ελαφρυντικές περιστάσεις κατά την επιμέτρηση του προστίμου δεν σημαίνει ότι υποχρεούται να εκφέρει την ίδια κρίση και σε μεταγενέστερη απόφασή της (βλ. σκέψη 57 ανωτέρω). Συγκεκριμένα, η προηγούμενη πρακτική λήψεως των αποφάσεων της Επιτροπής δεν συνιστά η ίδια το νομικό πλαίσιο της επιβολής προστίμων στον τομέα του ανταγωνισμού (βλ. την προπαρατεθείσα στη σκέψη 153 νομολογία). Από την προπαρατεθείσα στις σκέψεις 134 και 135 νομολογία προκύπτει ότι η Επιτροπή διαθέτει, στο πλαίσιο του κανονισμού 17, ένα περιθώριο εκτιμήσεως κατά την επιμέτρηση των προστίμων, προκειμένου να προσανατολίζει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων προς την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού και ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε στο παρελθόν πρόστιμα ενός ορισμένου ύψους για συγκεκριμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί στο εξής τη δυνατότητα να αυξάνει το ύψος αυτό, εντός των ορίων που τίθενται από τον κανονισμό 17, αν αυτό

είναι αναγκαίο προκειμένου να κατοχυρωθεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού. Αντιθέτως, η αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η Επιτροπή μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το επίπεδο των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής.

396 Επομένως, το πρώτο τμήμα του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

β) Επί του δευτέρου τμήματος που αντλείται από το ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη την επίδραση του συστήματος ελέγχου των τιμών και της μακροχρόνιας συνεταιριστικής παραδόσεως που χαρακτηρίζει τον τομέα της ζυθοποιίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

397 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, όπως έπραξε και με την απόφαση Ελληνικά Πορθμεία, η οποία μπορεί, παρά την αντίθετη άποψη που προβάλλεται με την αιτιολογική σκέψη 320 της προσβαλλομένης αποφάσεως, να συγκριθεί με την υπό κρίση υπόθεση, η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη της, ως ελαφρυντική περίσταση, την επίδραση των παραδοσιακών πρακτικών καθορισμού των τιμών στην αγορά ζυθοποιίας.

398 Συναφώς, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της ότι ο νόμος επί των τιμών, που ίσχυε από το 1945 έως το 1993, επέβαλλε σε κάθε ελεγχόμενη επιχείρηση —περιλαμβανομένων της προσφεύγουσας και των λοιπών επιχειρήσεων ζυθοποιίας— την υποχρέωση υποβολής αιτήσεως για την αύξηση των τιμών, είτε ατομικά είτε συλλογικά, μέχρι τον Μάιο του 1993, ακολουθώντας κατ' αυτόν τον τρόπο μια μακροχρόνια παράδοση διαβουλεύσεων και ανταλλαγών πληροφοριών μεταξύ ζυθοποιών. Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει, επιπλέον, ότι, παρά την ύπαρξη δύο διαφορετικών διαδικασιών, οι αιτήσεις αυξήσεως των τιμών υποβλήθηκαν

συλλογικά από τη CBB, διαδικασία την οποία προτίμησε ο Υπουργός Οικονομικών Υποθέσεων για λόγους διοικητικής διευκόλυνσης. Περαιτέρω, απαιτώντας την αναλυτική παρουσίαση της συλλογικής αιτήσεως που υπέβαλε η CBB σχετικά με τις τιμές και τις λοιπές συνθήκες των πωλήσεων, το σύστημα ελέγχου των τιμών ευνόησε κατ' ανάγκη τις διαβουλεύσεις επί των τιμών μεταξύ ζυθοποιών.

399 Όσον αφορά την εξακολούθηση της προσαπτόμενης συμπεριφοράς μετά τον Μάιο του 1993, τούτη εντάσσεται στο πλαίσιο της συνεχίσεως της ισχύος μιας κανονιστικής ρυθμίσεως που απλώς επιβεβαιώνει μια μακροχρόνια παράδοση διαβουλεύσεων μεταξύ ζυθοποιών. Η παράδοση αυτή εξηγεί τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις για να εξέλθουν άμεσα από αυτό το παραδοσιακό σύστημα. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο το σύστημα ελέγχου των τιμών, το οποίο δημιούργησε συνήθειες που ευνοούν την αδράνεια, πρέπει να ληφθεί υπόψη ως ελαφρυντική περίσταση, όπως ελήφθη και από την Επιτροπή με τις αποφάσεις 82/896/ΕΟΚ, της 15ης Δεκεμβρίου 1982, σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/29.883 — UGAL/BNIC) (ΕΕ L 379, σ. 1, στο εξής: απόφαση BNIC, αιτιολογική σκέψη 77), και 86/596/ΕΟΚ, της 26ης Νοεμβρίου 1986, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.204 — MELDOC) (ΕΕ L 348, σ. 50, στο εξής: απόφαση MELDOC, αιτιολογική σκέψη 77).

400 Περαιτέρω, η Επιτροπή κακώς έκρινε ότι, αν γινόταν δεκτή —πράγμα που δεν συμβαίνει— η επίδραση του ελέγχου των τιμών επί των διαβουλεύσεων, τούτη ίσχυε μόλις μέχρι τις 23 Δεκεμβρίου 1992, ημερομηνία της τελευταίας συλλογικής αιτήσεως αυξήσεως των τιμών που υπέβαλε η CBB, ενώ οι επιχειρήσεις ζυθοποιίας παρακινήθηκαν σε διαβουλεύσεις επί των τιμών ορισμένων ζύθων, στην πράξη αλλά και από νομικής απόψεως, μέχρι την 1η Μαΐου 1993, ημερομηνία θέσεως σε ισχύ της υπουργικής αποφάσεως περί καταργήσεως του συστήματος ελέγχου των τιμών. Επομένως, η Επιτροπή εσφαλμένα κατέληξε, με την αιτιολογική σκέψη 247 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η συνάντηση της 28ης Ιανουαρίου 1993, λόγω του ότι ήταν μεταγενέστερη της 23ης Δεκεμβρίου 1992, δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως συνάντηση μεταξύ επιχειρήσεων ζυθοποιίας στο πλαίσιο της CBB σχετική με τη συλλογική δήλωση αυξήσεως των τιμών.

401 Τέλος, αναφερόμενη, με την αιτιολογική σκέψη 247 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στην πραγματοποίηση συναντήσεως με τους αντιπροσώπους ζύθου,

προς στήριξη της αρνήσεώς της να λάβει υπόψη τον έλεγχο των τιμών ως ελαφρυντική περίσταση, η Επιτροπή αγνοεί το γεγονός ότι το σύστημα ελέγχου των τιμών δεν αφορούσε μόνον τους παραγωγούς, αλλά και τις εταιρίες εισαγωγής ζύθου.

402 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, όπως επισήμανε με την προσβαλλόμενη απόφαση, σε αντίθεση προς τα πραγματικά περιστατικά που αφορούσε η απόφαση Ελληνικά Πορθμεία, η συλλογική ενέργεια των ζυθοποιών για την ανακοίνωση αυξήσεως των τιμών συνιστούσε απλώς δυνατότητα και όχι υποχρέωση. Συναφώς, δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι ο Υπουργός Οικονομικών Υποθέσεων εξέφρασε την προτίμησή του για τη λήψη συλλογικών μέτρων. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, αν η κανονιστική ρύθμιση επί των τιμών είχε την επίδραση που της προσδίδει η προσφεύγουσα, θα εμπλέκονταν στις διαβουλεύσεις όλοι οι ζυθοποιοί, ενώ εν προκειμένω μετείχαν δύο μόνον από αυτούς.

403 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, ναι μεν ο έλεγχος των τιμών σταμάτησε την 1η Μαΐου 1993, ωστόσο η τελευταία συλλογική αίτηση αυξήσεως των τιμών υποβλήθηκε, εν πάση περιπτώσει, στις 23 Δεκεμβρίου 1992, και οι πρώτες διαβουλεύσεις που ελήφθησαν υπόψη, ήτοι της 28ης Ιανουαρίου 1993, είναι μεταγενέστερες της ημερομηνίας αυτής. Ακόμη όμως και αν η «συνεταιριστική παράδοση» αποδειχθεί, δεν μπορεί αιωνίως να συνιστά ελαφρυντική περίσταση. Οι αποφάσεις BNIC και MELDOC είναι προγενέστερες της δημοσιεύσεως των κατευθυντήριων γραμμών και δεν έλαβαν υπόψη τους την ύπαρξη συστήματος ελέγχου των τιμών ως ελαφρυντική περίσταση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

404 Πρέπει, κατ' αρχάς, να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τη διαπίστωση της Επιτροπής ότι υφίστατο παράβαση από τις 28 Ιανουαρίου 1993. Ακολούθως, από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει, χωρίς ούτε και αυτό να αμφισβητείται, ότι στον τομέα της ζυθοποιίας εφαρμοζόταν μηχανισμός ελέγχου των τιμών μέχρι την 1η Μαΐου 1993, ημερομηνία τερματισμού του. Επομένως, πρέπει να εξακριβωθεί αν η ύπαρξη του εν λόγω μηχανισμού μέχρι εκείνη την ημερομηνία αποτελούσε ελαφρυντική περίσταση που η Επιτροπή όφειλε να λάβει

υπόψη της. Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας καταλήγει, στην ουσία, σε επίκληση της προβλεπόμενης στο σημείο 3, τέταρτη περίπτωση, των κατευθυντήριων γραμμών, ελαφρυντικής περιστάσεως, ήτοι της «υπάρξεως εύλογης αμφιβολίας της επιχειρήσεως ως προς το αν η περιοριστική συμπεριφορά συνιστά παράβαση».

405 Πρώτον, πρέπει να σημειωθεί ότι, απαντώντας στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, όσον αφορά το ακριβές περιεχόμενο του μηχανισμού ελέγχου των τιμών που ίσχυε μέχρι την 1η Μαΐου 1993, η προσφεύγουσα επισήμανε ότι από τα σχετικά με τον έλεγχο των τιμών κείμενα προκύπτει ότι οι ζυθοποιοί μπορούσαν να υποβάλουν στην έγκριση του Υπουργού Οικονομικών Υποθέσεων είτε συλλογική αίτηση μέσω της CBB, διατηρώντας ενδεχομένως εμπιστευτικές τις τιμές, είτε ατομικές αιτήσεις.

406 Δεύτερον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, λαμβανομένων υπόψη αφενός της, λόγω της φύσεώς τους, πολύ μεγάλης σοβαρότητας των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υποθέσεως (βλ. σκέψεις 145 έως 155 ανωτέρω) και, αφετέρου, των υλικών και πνευματικών μέσων που διέθεταν η προσφεύγουσα και η θυγατρική της Alken-Maes, τα οποία τους παρείχαν τη δυνατότητα εκτιμήσεως των χαρακτηριστικών των σχετικών κανόνων και των συνεπειών που μπορούσε να έχει, στον βαθμό αυτό, η συμπεριφορά τους από πλευράς κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, δεν μπορεί βασίμως να υποστηριχθεί ότι ο μηχανισμός ελέγχου των τιμών που ίσχυε μέχρι την 1η Μαΐου 1993 προκάλεσε στην προσφεύγουσα εύλογη αμφιβολία ως προς το αν η περιοριστική συμπεριφορά της συνιστούσε παράβαση. Επιπλέον, τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο, καθότι στο παρελθόν είχαν διαπιστωθεί παρόμοιες παραβάσεις του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού εκ μέρους της προσφεύγουσας.

407 Τρίτον, όσον αφορά αποφάσεις που, κατά την προσφεύγουσα, συνιστούν προηγούμενο λόγω του οποίου η Επιτροπή οφείλει να λαμβάνει υπόψη την ύπαρξη του συστήματος ελέγχου των τιμών ως ελαφρυντική περίσταση, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, κατά την προπαρατεθείσα στη σκέψη 395 νομολογία, το γεγονός και μόνον ότι η Επιτροπή θεώρησε, κατά την προηγούμενη πρακτική των αποφάσεών της, ότι ορισμένα στοιχεία συνιστούσαν ελαφρυντικές περιστάσεις κατά την επιμέτρηση του προστίμου δεν σημαίνει ότι υποχρεούται να εκφέρει την

ίδια κρίση και σε μεταγενέστερη απόφασή της. Συγκεκριμένα, η προηγούμενη πρακτική λήψεως των αποφάσεων της Επιτροπής δεν συνιστά η ίδια το νομικό πλαίσιο της επιβολής προστίμων στον τομέα του ανταγωνισμού. Η Επιτροπή διαθέτει, στο πλαίσιο του κανονισμού 17, ένα περιθώριο εκτιμήσεως κατά την επιμέτρηση των προστίμων, προκειμένου να προσανατολίζει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων προς την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού και ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε στο παρελθόν πρόστιμα ενός ορισμένου ύψους για συγκεκριμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί στο εξής τη δυνατότητα να αυξάνει το ύψος αυτό, εντός των ορίων που τίθενται από τον κανονισμό 17, αν αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να κατοχυρωθεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού. Αντιθέτως, η αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η Επιτροπή μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το επίπεδο των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής.

408 Δεδομένου ότι, εν προκειμένω, η ύπαρξη μηχανισμού ελέγχου των τιμών δεν μπορεί να αποτελεί ελαφρυντική περίσταση για το χρονικό διάστημα από τις 28 Ιανουαρίου έως την 1η Μαΐου 1993, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι, κατά μείζονα λόγο, δεν μπορεί να διαπιστωθεί μια τέτοια περίσταση ως προς την προσφεύγουσα για την περίοδο μετά την 1η Μαΐου 1993.

409 Επομένως, το δεύτερο τμήμα του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

γ) Επί του τρίτου τμήματος που αντλείται από την άρνηση της Επιτροπής να λάβει υπόψη την κατάσταση κρίσεως που επικρατούσε στον οικείο τομέα

Επιχειρήματα των διαδίκων

410 Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή όφειλε, σύμφωνα με την πρακτική της μέχρι το 1998 και με τη νομολογία του Δικαστηρίου, να λάβει υπόψη της το γεγονός ότι η

σύμπραξη αναπτύχθηκε λόγω της κρίσεως της αγοράς και να θεωρήσει το πλαίσιο αυτό ως ελαφρυντική περίσταση. Η Επιτροπή όμως αρκέστηκε να κρίνει ότι η υπό κρίση κατάσταση δεν ήταν συγκρίσιμη με τις περιστάσεις των αποφάσεων στις οποίες ελήφθησαν υπόψη καταστάσεις κρίσεως, παραπέμποντας χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις στις αποφάσεις Τσιμέντο, PVC II και χαλυβδοσωλήνες άνευ ραφής.

411 Οι Βέλγοι ζυθοποιοί, ωστόσο, αντιμετώπισαν συνεχή μείωση της ζήτησης και πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα, καθώς και πιέσεις από τη μεγάλη διανομή ως προς τις τιμές των ζύθων τύπου pils. Η Επιτροπή αναγνώρισε, εξάλλου, με την προσβαλλόμενη απόφαση, τις δυσχέρειες που παρατηρήθηκαν κατά τη δεκαετία του 1990. Εν προκειμένω, οι δραστηριότητες της θυγατρικής της προσφεύγουσας στο Βέλγιο ήταν πολύ εύθραυστες από οικονομικής απόψεως το 1993. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, ναι μεν αληθεύει ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη η κατάσταση κρίσεως του τομέα και όχι της επιχειρήσεως μεμονωμένα, πλην όμως τονίζει ότι η εύθραυστη οικονομική κατάσταση της Alken-Maes οφειλόταν άμεσα στην κάμψη του τομέα της ζυθοποιίας, στον οποίο σημειώθηκε, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, σημαντική πτώση της κατανάλωσης που ανήλθε στο 15 % κατά την περίοδο 1993-1998, προκαλώντας πλεονάζουσα παραγωγή, την οποία επίσης όφειλε να λάβει υπόψη της η Επιτροπή, όπως έπραξε και στις αποφάσεις PVC II και Τσιμέντο.

412 Η Επιτροπή ισχυρίζεται, κατ' αρχάς, ότι η οικονομική κατάσταση μιας επιχειρήσεως δεν μαρτυρά κρίση στον επίδικο οικονομικό τομέα, που να μπορεί να ληφθεί υπόψη ως ελαφρυντική περίσταση, και η νομολογία του Δικαστηρίου ουδέποτε έλαβε υπόψη, συναφώς, την ελλειμματική κατάσταση μιας επιχειρήσεως. Επιπλέον, η πλειονότητα των προβαλλομένων από την προσφεύγουσα αποφάσεων είναι προγενέστερες της δημοσιεύσεως των κατευθυντήριων γραμμών και, ως εκ τούτου, δεν ασκούν επιρροή. Εν πάση περιπτώσει, η προβαλλόμενη κατάσταση κρίσεως ουδόλως μπορεί να συγκριθεί με αυτές που έχει κρίνει μέχρι σήμερα η Επιτροπή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

413 Πρέπει κατ' αρχάς να σημειωθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή δεν μπορεί να υποβληθεί στην υποχρέωση να λαμβάνει υπόψη, κατά την επιμέτρηση του προστίμου, τις οικονομικές δυσχέρειες μιας επιχειρήσεως, καθότι τούτο θα οδηγούσε στην παροχή αδικαιολόγητου από απόψεως ανταγωνισμού πλεονεκτήματος στις επιχειρήσεις που έχουν προσαρμοστεί λιγότερο στις συνθήκες της αγοράς (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 281 απόφαση IAZ κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 54 και 55, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, Τ-319/94, Fiskeby Board κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1331, σκέψεις 75 και 76, και την προπαρατεθείσα στη σκέψη 393 απόφαση Enso Española κατά Επιτροπής, σκέψη 316). Επομένως, τα επιχειρήματα που αντλούνται από την εύθραυστη οικονομική κατάσταση της Alken-Maes το 1993 δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη για την εκτίμηση υπάρξεως ελαφρυντικής περιστάσεως.

414 Επιπλέον, περιστάσεις όπως η συνεχής πτώση της ζήτησης —που, εν πάση περιπτώσει, όπως επισημαίνει η Επιτροπή, αξιολογήθηκε αρχικώς από την προσφεύγουσα, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, στο 15 % για χρονικό διάστημα δέκα και όχι πέντε ετών—, η απορρέουσα πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα ή και οι πιέσεις που άσκησε η μεγάλη διανομή επί των τιμών αποτελούν, ακόμη και αν αποδειχθούν, εγγενείς κινδύνους κάθε οικονομικής δραστηριότητας που, λόγω αυτού, δεν χαρακτηρίζουν μια εξαιρετική διαρθρωτική ή συγκυριακή κατάσταση που να μπορεί να ληφθεί υπόψη για την επιμέτρηση του προστίμου.

415 Τέλος, όσον αφορά το επιχείρημα ότι η Επιτροπή δεσμεύεται από την προγενέστερη πρακτική της, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά την προπαρατεθείσα στη σκέψη 395 νομολογία, το γεγονός και μόνον ότι η Επιτροπή θεώρησε, κατά την προηγούμενη πρακτική των αποφάσεών της, ότι ορισμένα στοιχεία συνιστούσαν ελαφρυντικές περιστάσεις κατά την επιμέτρηση του προστίμου δεν σημαίνει ότι υποχρεούται να εκφέρει την ίδια κρίση και σε μεταγενέστερη απόφασή της. Συγκεκριμένα, η προηγούμενη πρακτική λήψεως των αποφάσεων της Επιτροπής δεν συνιστά η ίδια το νομικό πλαίσιο της επιβολής προστίμων στον τομέα του ανταγωνισμού. Η Επιτροπή διαθέτει, στο πλαίσιο του κανονισμού 17, ένα περιθώριο

εκτιμήσεως κατά την επιμέτρηση των προστίμων, προκειμένου να προσανατολίζει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων προς την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού και ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε στο παρελθόν πρόστιμα ενός ορισμένου ύψους για συγκεκριμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί στο εξής τη δυνατότητα να αυξάνει το ύψος αυτό, εντός των ορίων που τίθενται από τον κανονισμό 17, αν αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να κατοχυρωθεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού. Αντιθέτως, η αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η Επιτροπή μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το επίπεδο των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής.

416 Επομένως, το τρίτο τμήμα του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

δ) Επί του τέταρτου τμήματος που αντλείται από την απειλητική στάση της Interbrew

Επιχειρήματα των διαδίκων

417 Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή όφειλε, σύμφωνα με την πρακτική της ως προς τη λήψη αποφάσεων και με τη νομολογία του Δικαστηρίου, να λάβει υπόψη της, ως ελαφρυντική περίσταση, τη θέση αδυναμίας και εξάρτησης της Alken-Maes έναντι της Interbrew κατά την περίοδο της συμπράξεως, καθότι η τελευταία κατείχε από το 1987 δεσπόζουσα θέση στην αγορά.

418 Η απειλητική στάση της Interbrew αποδεικνύεται σαφώς από τον φάκελο της υποθέσεως. Συναφώς, με υπόμνημα της 19ης Αυγούστου 1993 προς τον M. C., ο M. M., τότε διευθύνων σύμβουλος της Interbrew, δήλωσε ότι ήταν έτοιμος να «πείσει» την Alken-Maes να ακολουθήσει την Interbrew, αφότου η τελευταία αποφάσισε μονομερώς την αύξηση των τιμών. Περαιτέρω, η αλληλογραφία μεταξύ Interbrew και Alken-Maes, κατόπιν της διαμαρτυρίας της τελευταίας σχετικά με τις ενέργειες της Interbrew για την προσέλκυση πελατείας στα καταστήματα πωλήσεως οινοπνευματωδών ποτών που συνδέονταν συμβατικά με την Alken-Maes, κατά τις οποίες η Interbrew πρότεινε να αναλάβει τις αποζημιώσεις για τη

λύση των προηγούμενων συμβάσεων με αντιστάθμισμα τη σύναψη νέας συμβάσεως με αυτή, μαρτυρά τη στρατηγική αποκλεισμού που ακολουθούσε η Interbrew, ενισχυμένη από την αυξανόμενη κάθετη ενοποίησή της. Επιπλέον, η υπερβολική αντίδραση της Interbrew έναντι της νέας πολιτικής της Alken-Maes το 1994 καταδεικνύει την ικανότητά της να προκαλέσει ζημία σε βαθμό ώστε η Alken-Maes να φοβάται για την επιβίωσή της.

419 Περαιτέρω, η προσφεύγουσα εκτιμά ότι εσφαλμένα η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η απειλητική στάση της Interbrew έναντι της Alken-Maes είναι παράλογη και αντίθετη προς τη φύση της παραβάσεως. Η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της το συμφέρον της Interbrew να συνάψει και να συνεχίσει τη σύμπραξη. Επιπλέον, είναι αξιοπερίεργο το ότι η Επιτροπή δεν θεωρεί ασυμβίβαστα μεταξύ τους, αφενός, το ότι η προσφεύγουσα είχε απειλητική στάση έναντι της Interbrew και, αφετέρου, ότι ταυτόχρονα συμφώνησε με την Interbrew.

420 Τέλος, κατηγορώντας την προσφεύγουσα ότι αγνοεί τη δική της συμμετοχή στη σύμπραξη, προβάλλοντας την απειλητική στάση της Interbrew, η Επιτροπή υπερβάλλει ως προς την επίδρασή της επί της Alken-Maes, ενώ η προσφεύγουσα, αντί να επηρεάζει ενεργητικά την Alken-Maes προσπαθούσε αντιθέτως να απαλλαγεί από τη σχετική με τον «ζύθο» δραστηριότητά της υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες.

421 Κατά την Επιτροπή, η προσφεύγουσα, επικαλούμενη την απειλητική στάση της Interbrew, δεν αγνοεί απλώς το μέγεθός της και την ισχύ της στη γαλλική αγορά ζύθου, αλλά και το γεγονός ότι μια συμφωνία θα καθίστατο άνευ αντικειμένου σε περίπτωση ολικής εξαρτήσεως της προσφεύγουσας ή της θυγατρικής της από την Interbrew. Περαιτέρω, η φύση της απειλής της προσφεύγουσας, που αφορούσε την επέκταση της συμπράξεως στη βελγική αγορά, διαφέρει από τη φύση της απειλής της Interbrew που υποτίθεται ότι αφορούσε την ίδια αγορά με αυτή της συμπράξεως. Ενώ θα ήταν λογικό, λόγω απειλής για τη γαλλική αγορά, να δεχθεί η Interbrew να επεκτείνει τη σύμπραξη στο Βέλγιο, θα ήταν αντιθέτως λιγότερο λογικό να δεχθεί η Interbrew να συμπράξει με επιχείρηση που τελούσε υπό την επιρροή της.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

422 Πρέπει κατ' αρχάς να υπομνησθεί ότι, εν προκειμένω, η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι μετέσχε σε παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ, συνιστάμενη μεταξύ άλλων σε ένα σύνολο συμφωνιών με αντικείμενο αντίθετο προς τον ανταγωνισμό. Κατά πάγια νομολογία, για να υπάρχει συμφωνία υπό την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, πρέπει οι οικείες επιχειρήσεις να έχουν εκφράσει την κοινή βούλησή τους να συμπεριφερθούν στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 352 απόφαση του Δικαστηρίου ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, σκέψη 112, απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1980, 209/78 έως 215/78 και 218/78, Van Landewyck κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 207, σκέψη 86, προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση του Πρωτοδικείου Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, σκέψη 256, και αποφάσεις της 26ης Οκτωβρίου 2000, Τ-41/96, Bayer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-3383, σκέψη 67, και της 14ης Οκτωβρίου 2004, Τ-56/02, Bayerische Hypo- und Vereinsbank κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-3495, σκέψη 59). Επομένως, η κατά το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ έννοια της συμφωνίας, όπως την ερμηνεύει η νομολογία, στηρίζεται στην ύπαρξη συμπτώσεως των βουλήσεων δύο τουλάχιστον μερών (προπαρατεθείσα στη σκέψη 61 απόφαση Bayerische Hypo- und Vereinsbank κατά Επιτροπής, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 69 απόφαση Bayer κατά Επιτροπής, καθώς και η εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Συνεπώς, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι ενήργησε αποκλειστικά κατόπιν πιέσεων της Interbrew.

423 Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, μια επιχείρηση που συμμετέχει σε συναντήσεις με αντικείμενο τη βλάβη του ανταγωνισμού, έστω και αν εξαναγκάζεται προς τούτο από άλλες συμμετέχουσες επιχειρήσεις που διαθέτουν μεγαλύτερη οικονομική ισχύ, έχει πάντοτε τη δυνατότητα να υποβάλει καταγγελία στην Επιτροπή και να καταγγείλει τις εν λόγω θίγουσες τον ανταγωνισμό δραστηριότητες αντί να συνεχίσει να συμμετέχει στις εν λόγω συναντήσεις (προπαρατεθείσα στη σκέψη 245 απόφαση HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 226).

424 Συνεπώς, ούτε η σχέση εξάρτησης στην οποία τελούσε η προσφεύγουσα έναντι της Interbrew ούτε η απειλητική στάση που υποτίθεται ότι υιοθέτησε η τελευταία έναντι της προσφεύγουσας δεν μπορούν να θεωρηθούν ως καταστάσεις που η Επιτροπή πρέπει να λάβει υπόψη της ως ελαφρυντικές περιστάσεις.

425 Επομένως, το τέταρτο τμήμα του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί και, κατ' επέκταση, ο λόγος αυτός στο σύνολό του.

6. *Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από την εσφαλμένη εκτίμηση της εκτάσεως της συνεργασίας της προσφεύγουσας, κατά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και κατά παράβαση της ανακοινώσεως περί συνεργασίας*

426 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το πρόστιμο που της επιβλήθηκε έπρεπε να μειωθεί κατά 50 %, δυνάμει του σημείου Δ της ανακοινώσεως περί συνεργασίας. Ο λόγος ακυρώσεως περιλαμβάνει δύο τμήματα. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, με το πρώτο τμήμα, ότι η Επιτροπή προέβη σε εσφαλμένη ερμηνεία της συνεργασίας της δυνάμει του σημείου Δ 2, πρώτη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας, υποεκτιμώντας την έκτασή της σε σχέση με την πρακτική της ως προς τη λήψη αποφάσεων και κατά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως. Με το δεύτερο τμήμα η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δεν αμφισβήτησε, μετά την παραλαβή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, την ακρίβεια των πραγματικών περιστατικών στα οποία στήριξε η Επιτροπή τις κατηγορίες της και επικαλείται παράβαση της ανακοινώσεως περί συνεργασίας, καθόσον η Επιτροπή έκρινε ότι η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να τύχει μειώσεως του προστίμου δυνάμει του σημείου Δ 2, δεύτερη περίπτωση, της ανακοινώσεως αυτής.

α) Επί του πρώτου τμήματος που αντλείται από εσφαλμένη εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση της εκτάσεως της συνεργασίας της προσφεύγουσας, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της πρακτικής της ως προς τη λήψη αποφάσεων και κατά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

427 Πρώτον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή υποεκτίμησε την έκταση της συνεργασίας της πριν από την αποστολή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων.

Υποστηρίζει ότι η Επιτροπή αναγνώρισε μάλιστα ότι η Alken-Maes της παρέσχε στοιχεία που έβαιναν πέραν της απαντήσεως στη σχετική αίτηση παροχής πληροφοριών. Επιπλέον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, προκειμένου να διαφωτιστεί η Επιτροπή ως προς το ιστορικό και τους μηχανισμούς της συνεργασίας μεταξύ της Alken-Maes και της Interbrew, η θυγατρική της παρέσχε στις 7 Μαρτίου 2000 ανακεφαλαίωση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως στηριζόμενη στα αρχεία που είχε στη διάθεσή της η επιχείρηση την ημερομηνία εκείνη, περιλαμβανομένης και χρονολογικής περιλήψεως των συναντήσεων και των επαφών που είχαν πραγματοποιηθεί μεταξύ αυτής και της Interbrew από το 1990, παραπέμποντας σε όλα τα σχετικά έγγραφα και ενσωματώνοντας έγγραφα που της είχε παράσχει η προσφεύγουσα. Παρασχέθηκαν επίσης στοιχεία με τα έγγραφα της 10ης και της 27ης Δεκεμβρίου 1999, τα οποία η Επιτροπή αποσιώπησε.

428 Στο επιχείρημα της Επιτροπής ότι η ίδια γνώριζε ήδη την πλειονότητα των στοιχείων που προσκομίστηκαν, η προσφεύγουσα δεν αντιτάσσει μόνον ότι τούτο δεν αναφέρεται στην προσβαλλόμενη απόφαση, αλλά και ότι αντικατοπτρίζει εσφαλμένη εφαρμογή του σημείου Δ 2, πρώτη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας. Σκοπός της διατάξεως αυτής δεν είναι μόνον να αντιμετωπιστούν με επιείκεια οι επιχειρήσεις που διαβίβασαν στην Επιτροπή άγνωστα σ' αυτή στοιχεία, αλλά και η διασφάλιση ευνοϊκής αντιμετώπισης για τις επιχειρήσεις που, διευκολύνοντας την έρευνα της Επιτροπής, της έδωσαν τη δυνατότητα να κατανείμει καλύτερα τους πόρους της και, κατ' επέκταση, να προβεί στη δίωξη περισσότερων παραβάσεων. Συγκεκριμένα, το σημείο Δ 2, πρώτη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας προβλέπει ότι μπορούν να τύχουν μειώσεως του προστίμου όχι μόνον οι επιχειρήσεις που διαβίβασαν στην Επιτροπή άγνωστα σ' αυτή στοιχεία, αλλά και στοιχεία που «συμβάλλουν στην επιβεβαίωση της υπάρξεως της διαπραχθείσας παραβάσεως». Εν προκειμένω, τα έγγραφα και οι πληροφορίες που διαβίβασε η Alken-Maes βοήθησαν σημαντικά την Επιτροπή να αποδείξει ή να επιβεβαιώσει την ύπαρξη της παραβάσεως.

429 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η μείωση που της χορηγήθηκε είναι προδήλως κατώτερη από τις μειώσεις που χορηγεί συνήθως η Επιτροπή, όπως προκύπτει από την ανάλυση ορισμένων αποφάσεων της Επιτροπής μετά τον Ιανουάριο του 1998.

430 Συναφώς, η Επιτροπή μείωσε κατά 40 έως 50 % πρόστιμα που επιβλήθηκαν σε επιχειρήσεις οι οποίες, όπως και η προσφεύγουσα, ήταν οι πρώτες που αναγνώρισαν την ύπαρξη της παραβάσεως, διαβίβασαν τις δηλώσεις των πρώην υπαλλήλων τους και επανεξέτασαν τους φακέλους τους. Η Επιτροπή προέβη σε μειώσεις της τάξεως του 20 έως 50 % προς επιχειρήσεις που της διαβίβασαν στοιχεία βάσει των οποίων μπόρεσε να επιβεβαιώσει την ύπαρξη παραβάσεως ή να συμπληρώσει τις γνώσεις της ως προς αυτή —με αποκορύφωμα τη χορήγηση μειώσεως της τάξεως του 20 %, με την απόφαση για τους προμονωμένους σωλήνες, σε δύο επιχειρήσεις, για τον λόγο και μόνον ότι δεν αμφισβήτησαν το υποστατό των πραγματικών περιστατικών— καθώς και τη μείωση της τάξεως του 50 % προς επιχείρηση που της παρέσχε εξηγήσεις ως προς τα έγγραφα που είχε ήδη στην κατοχή της, προκειμένου να αποκτήσει σαφέστερη εικόνα των επίδικων γεγονότων.

431 Η Alken-Maes δεν ήταν απλώς η πρώτη που αναγνώρισε επισήμως την ύπαρξη παραβάσεως με το από 27 Δεκεμβρίου 1999 υπόμνημά της, αλλά προέβη και σε εξονυχιστική εξέταση των αρχείων της, χάρη στην οποία προσκόμισε νέα έγγραφα. Περαιτέρω, ενώ η Επιτροπή εσφαλμένα αμφισβητεί το γεγονός ότι η προσφεύγουσα προσκόμισε νέα στοιχεία, αντιθέτως ουδέποτε αμφισβήτησε ότι τα στοιχεία που προσκομίσθηκαν με το από 10 Δεκεμβρίου 1999 έγγραφο και, ειδικότερα, με το από 7 Μαρτίου 2000 έγγραφο, το οποίο συνίστατο σε πλήρη χρονολογική ανακεφαλαίωση των γεγονότων στα οποία στηρίχθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, επιβεβαίωσαν αναλυτικώς τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως.

432 Δεύτερον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή, χορηγώντας της μικρότερη μείωση του προστίμου σε σχέση με αυτή που χορήγησε στην Interbrew, παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.

433 Παρατηρεί ότι, αμέσως μετά τη διεξαγωγή των ελέγχων της 26ης και της 27ης Οκτωβρίου 1999, προκειμένου να βοηθήσει την Επιτροπή στα καθήκοντά της, η θυγατρική Alken-Maes διεξήγαγε εσωτερική έρευνα, ρώτησε καθένα από τα μέλη του διοικητικού της συμβουλίου για ενδεχόμενες επαφές με την Interbrew και ξεκίνησε την εξέταση των αρχείων της. Μολονότι μάλιστα η εργασία αυτή κατέστη εξαιρετικά δυσχερής λόγω της εξ ολοκλήρου αντικαταστάσεως, λίγο πριν από την

έναρξη της έρευνας, της διευθυντικής της ομάδας, η απάντηση της 10ης Δεκεμβρίου 1999 εστάλη εντός της προθεσμίας που είχε τάξει η Επιτροπή και η Alken-Maes διαβίβασε στην Επιτροπή τις δηλώσεις όλων των σχετιζομένων με την εν λόγω αίτηση υπευθύνων και πρώην συνεργατών της.

434 Συναφώς, με τη συνοδευτική επιστολή της από 10 Δεκεμβρίου 1999 απαντήσεώς της στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 11ης Νοεμβρίου 1999, η οποία κάνει ρητή αναφορά στην εξέταση των αρχείων της, η Alken-Maes επιβεβαίωσε, με τεκμηριωμένα στοιχεία, τα πραγματικά περιστατικά που αφορούσε η αίτηση, επισυνάπτοντας σε παράρτημα τους πίνακες και τα υπομνήματα που αφορούσαν τις διαλαμβανόμενες σ' αυτή συναντήσεις. Η απάντηση της Interbrew στην αίτηση αυτή δεκατρείς ημέρες αργότερα, στις 23 Δεκεμβρίου 1999, επιβεβαίωσε επίσης στοιχεία που γνώριζε ήδη η Επιτροπή.

435 Αντιθέτως, η Interbrew, η διευθυντική ομάδα της οποίας εξακολουθούσε να ασκεί τα καθήκοντά της όταν συνέβησαν τα επίδικα πραγματικά περιστατικά, παρέσχε την απάντησή της στην Επιτροπή μόλις στις 23 Δεκεμβρίου 1999, μετά την άρνηση της τελευταίας να της χορηγήσει πρόσθετη προθεσμία μέχρι τις 10 Ιανουαρίου 2000. Η απάντηση της Interbrew δεν περιείχε τότε καμία δήλωση των υπευθύνων τους οποίους αφορούσε η αίτηση της Επιτροπής, καθότι η Interbrew διαβίβασε τις δηλώσεις επτά από τα δεκαέξι πρόσωπα που αφορούσε η εν λόγω αίτηση, μόλις με έγγραφο της 14ης Ιανουαρίου 2000.

436 Περαιτέρω, η Alken-Maes ήταν η πρώτη που προσκόμισε, ήδη από τις 27 Δεκεμβρίου 1999, υπόμνημα που περιείχε επίσημη δήλωση του πρώην διευθύνοντος συμβούλου της, με την οποία αναγνώριζε επισήμως την ύπαρξη και το περιεχόμενο της καλυπτόμενης από την έρευνα της Επιτροπής παραβάσεως και ειδικότερα: α) το γεγονός ότι η σύμπραξη γεννήθηκε στους κόλπους της επιτροπής «Vision 2000» που συστήθηκε από την CBB· β) το γεγονός ότι συνήφθη συμφωνία στα τέλη του 1994 μεταξύ της Alken-Maes και της Interbrew, που αφορούσε το σύνολο των δικτύων διανομής στο Βέλγιο· γ) το γεγονός ότι η συμφωνία αυτή περιελάμβανε σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής και αφορούσε τον περιορισμό των εμπορικών επενδύσεων στον τομέα horeca και όσον αφορά τη διαφήμιση και διαβούλευση επί των τιμών και δ) το γεγονός ότι η ορθή εφαρμογή της συμφωνίας στηριζόταν σε τακτικές διαβουλεύσεις μεταξύ των διευθυντών της Alken-Maes και

της Interbrew. Ναι μεν η Επιτροπή γνώριζε ήδη τα διαλαμβανόμενα στο σημείο δ) στοιχεία, πλην όμως τα έγγραφα που είχαν ληφθεί στο πλαίσιο των ελέγχων και των αιτήσεων παροχής πληροφοριών δεν της είχαν ακόμη παράσχει τη δυνατότητα να αποδείξει επαρκώς κατά νόμο τα σημεία α) έως γ).

437 Η προσφεύγουσα παρατηρεί, συναφώς, ότι ναι μεν, τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 2000, η Interbrew προσκόμισε επίσης συμπληρωματικά έγγραφα και δηλώσεις, πλην όμως η εν λόγω επιχείρηση δεν ήταν σε θέση, παρά τον ισχυρισμό της σχετικά με την ποιότητα της συνεργασίας της, να προσκομίσει δήλωση που να τεκμηριώνει την άποψη περί απειλής της προσφεύγουσας, μολονότι ο διευθύνων σύμβουλός της μετέσχε στη συνάντηση της 11ης Μαΐου 1994.

438 Επιπλέον, στις 7 Μαρτίου 2000, η προσφεύγουσα προσκόμισε δήλωση με την οποία συμπλήρωσε τα πληροφοριακά στοιχεία που είχε παράσχει στις 10 Δεκεμβρίου 1999 και που αφορούσαν ειδικώς, σύμφωνα με τη συνάντηση με την Επιτροπή στις 14 Ιανουαρίου 2000, το πλαίσιο συντάξεως των εγγράφων που κοινοποίησε η Alken-Maes απαντώντας στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 11ης Νοεμβρίου 1999, καθώς και το σχέδιο «Vision 2000» της CBB. Προσκομίστηκαν επίσης νέα έγγραφα που ανακαλύφθηκαν εν τω μεταξύ στους φακέλους του πρώην υπευθύνου για την εμπορική προώθηση της εταιρίας.

439 Από αυτά τα πραγματικά περιστατικά προκύπτει, αφενός, ότι η Επιτροπή προσέδωσε υπερβολικά μικρή σημασία στη συνεργασία της προσφεύγουσας και της Alken-Maes, μολονότι ήταν ταχεία και πλήρης, σε σχέση με την αντιμετώπιση που επιφυλάχθηκε στην Interbrew και, αφετέρου, ότι η Επιτροπή ουδόλως έλαβε υπόψη της το γεγονός ότι η προσφεύγουσα και η θυγατρική της τέθηκαν σε δυσμενέστερη θέση, παρά τις προσπάθειές τους, λόγω της παρουσίας μιας νέας διευθυντικής ομάδας κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, ενώ η Interbrew είχε το πλεονέκτημα ότι οι υπεύθυνοι των επιδίκων, αντίθετων προς τον ανταγωνισμό, πρακτικών εξακολουθούσαν να ασκούν τα καθήκοντά τους. Μια τέτοια συμπεριφορά συνιστά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

440 Τρίτον, ενώ με την προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή δικαιολόγησε τις διαφορετικές μειώσεις των προστίμων που χορηγήθηκαν δυνάμει της συνεργασίας,

λόγω της αμφισβητήσεως των πραγματικών περιστατικών από την προσφεύγουσα μετά την παραλαβή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων και όχι λόγω της διαφορετικής ποιότητας της συνεργασίας των μέρων πριν από την αποστολή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, με το υπόμνημά της αντικρούσεως προβάλλει τη διαφορά αυτή, προσπαθώντας κατ' αυτόν τον τρόπο να αναπληρώσει την έλλειψη αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως. Πρόκειται για έμμεση αναγνώριση της άνισης μεταχειρίσεως που αντιμετώπισε η προσφεύγουσα.

441 Η Επιτροπή δεν μπορεί, παρά μόνον αν υποπέσει σε αντιφάσεις, να ισχυριστεί, με το υπόμνημα αντικρούσεως, ότι η Interbrew της διαβίβασε πληροφοριακά στοιχεία αποφασιστικής σημασίας πριν από την προσφεύγουσα, παραθέτοντας ιδίως τα από 14 και 19 Ιανουαρίου, καθώς και τα από 2, 8 και 28 Φεβρουαρίου 2000 έγγραφα της Interbrew, καθότι τα έγγραφα αυτά είναι μεταγενέστερα του από 27 Δεκεμβρίου 1999 εγγράφου της Alken-Maes που περιέχει δήλωση του πρώην διευθύνοντος συμβούλου της με την οποία αποδεικνύονται επισήμως τα βασικά σημεία της παραβάσεως.

442 Περαιτέρω, η Επιτροπή υποστηρίζει εσφαλμένα ότι ένα μέρος των προσκομισθέντων στοιχείων αφορούσε το χρονικό διάστημα πριν από τις 28 Ιανουαρίου 1993, το οποίο δεν καλύπτεται από την παράβαση, ενώ τα έγγραφα που προσκομίστηκαν με τα παραρτήματα 3 έως 23 και 26 έως 29 του από 10 Δεκεμβρίου 1999 εγγράφου της αφορούσαν περίοδο μεταγενέστερη της 28ης Ιανουαρίου 1993.

443 Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή εσφαλμένα θεωρεί ότι τα στοιχεία που αφορούσαν περίοδο προγενέστερη της 28ης Ιανουαρίου 1993 δεν μπορούσαν να τύχουν του πλεονεκτήματος που παρέχει η ανακοίνωση περί συνεργασίας, καθότι η αίτηση παροχής πληροφοριών της 11ης Νοεμβρίου 1999 αφορούσε το χρονικό διάστημα από τον Σεπτέμβριο του 1992 έως τον Δεκέμβριο του 1999. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή συγχέει την περίοδο κατά την οποία διαπιστώθηκε η παράβαση με την περίοδο που καλύπτεται από την έρευνά της. Κατά την προσφεύγουσα, όμως, αυτή η τελευταία περίοδος ασκεί επιρροή ως προς τη συνεργασία. Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα προσκόμισε πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με το χρονικό διάστημα από τον Σεπτέμβριο του 1992 έως τον Ιανουάριο του 1993, βάσει των οποίων μπόρεσε να διασαφιστεί ο κυρίαρχος ρόλος της Interbrew και η επίδραση του συστήματος καθορισμού των τιμών.

444 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η έκταση της συνεργασίας της προσφεύγουσας δεν υποεκτιμήθηκε και αμφισβητεί το ότι η μείωση του προστίμου της προσφεύγουσας είναι προδήλως κατώτερη από τις μειώσεις που χορηγεί συνήθως. Ο βαθμός συνεργασίας της προσφεύγουσας δεν μπορεί να συγκριθεί με τους αντίστοιχους στις υποθέσεις που επικαλείται η προσφεύγουσα προς στήριξη των επιχειρημάτων της. Όσον αφορά την προβαλλόμενη παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η συνεργασία της Interbrew ήταν από ποσοτικής και ποιοτικής απόψεως πολύ σημαντικότερη από αυτή της προσφεύγουσας, όπως προκύπτει από τη συγκριτική ανάλυση των εγγράφων που προσκόμισε καθεμία από τις επιχειρήσεις και τα οποία προβλήθηκαν προς στήριξη της προσβαλλομένης αποφάσεως. Επομένως, τα διαφορετικά ποσοστά της μειώσεως που χορηγήθηκε δυνάμει της συνεργασίας δικαιολογούνται πλήρως και ουδόλως οφείλονται αποκλειστικά στο συμπέρασμα της Επιτροπής ότι η προσφεύγουσα αμφισβήτησε τα πραγματικά περιστατικά.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

445 Πρέπει κατ' αρχάς να υπομνησθεί ότι η Επιτροπή, με την ανακοίνωση περί συνεργασίας, καθόρισε τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι επιχειρήσεις που συνεργάζονται με αυτήν κατά την έρευνά της σχετικά με σύμπραξη θα μπορούν να απαλλάσσονται του προστίμου ή να τυγχάνουν μειώσεως του ύψους του προστίμου το οποίο άλλως θα έπρεπε να καταβάλουν (σημείο Α 3 της ανακοινώσεως περί συνεργασίας).

446 Όσον αφορά την εφαρμογή της ανακοινώσεως περί συνεργασίας στην περίπτωση της προσφεύγουσας, δεν αμφισβητείται ότι η συμπεριφορά της πρέπει να αξιολογηθεί δυνάμει του σημείου Δ της εν λόγω ανακοινώσεως, που φέρει τον τίτλο «Αξιόλογη μείωση του ύψους του προστίμου».

447 Κατά το σημείο Δ 1 της ανακοινώσεως αυτής, «[ε]φόσον επιχείρηση συνεργάζεται χωρίς να πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις που εκτίθενται στα τμήματα Β ή Γ, τυγχάνει μείωσης κατά 10 έως 50 % του ύψους του προστίμου που θα της είχε επιβληθεί εάν δεν είχε συνεργαστεί».

448 Το σημείο Δ 2 της ανακοινώσεως περί συνεργασίας διευκρινίζει τα εξής:

«Αυτό μπορεί ιδίως να συμβεί εφόσον:

— πριν από την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η επιχείρηση παράσχει στην Επιτροπή πληροφορίες, έγγραφα ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία που συμβάλλουν στην επιβεβαίωση της παράβασης,

— μετά την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η επιχείρηση ενημερώσει την Επιτροπή ότι δεν αμφισβητεί τα γεγονότα επί των οποίων βασίζονται οι κατηγορίες της.»

449 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία, μείωση του επιβληθέντος προστίμου λόγω συνεργασίας κατά τη διοικητική διαδικασία δικαιολογείται μόνον εφόσον η συμπεριφορά της οικείας επιχειρήσεως παρέσχε στην Επιτροπή τη δυνατότητα να διαπιστώσει ευκολότερα την παράβαση και, ενδεχομένως, να θέσει τέρμα σ' αυτή (προπαρατεθείσα στη σκέψη 158 απόφαση SCA Holding κατά Επιτροπής, σκέψη 156, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 278 απόφαση Krupp Thyssen Stainless και Acciai speciali Terni κατά Επιτροπής, σκέψη 270).

450 Περαιτέρω, είναι σημαντικό να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, η Επιτροπή, κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί βάσει του άρθρου 85 ΕΚ, και των διατάξεων οι οποίες θεσπίζονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 83 ΕΚ, δύναται, μεταξύ άλλων, να συγκεντρώνει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες από επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων που οφείλουν, δυνάμει της παραγράφου 4 του εν λόγω άρθρου, να προσκομίζουν τις αιτούμενες πληροφορίες. Αν μία επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων δεν παρέχει τις αιτούμενες πληροφορίες εντός της ταχθείσας από την Επιτροπή προθεσμίας ή τις παρέχει κατά τρόπο ελλιπή, η Επιτροπή μπορεί,

σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 5, του κανονισμού 17 να τις ζητήσει με απόφαση, οπότε στην επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων που εξακολουθεί να μην παρέχει τις αιτούμενες πληροφορίες μπορεί να επιβληθεί πρόστιμο ή χρηματικές ποινές.

451 Συναφώς, κατά τη νομολογία, η συνεργασία μιας επιχειρήσεως στην έρευνα δεν παρέχει δικαίωμα σε μείωση του προστίμου, εφόσον η συνεργασία αυτή δεν υπερέβη τα όρια των υποχρεώσεων που η εν λόγω επιχείρηση υπέχει από το άρθρο 11, παράγραφοι 4 και 5, του κανονισμού 17 (προπαρατεθείσα στη σκέψη 135 απόφαση της 10ης Μαρτίου 1992, Solvay κατά Επιτροπής, σκέψεις 341 και 342). Αντιθέτως, στην περίπτωση που μια επιχείρηση παρέχει, απαντώντας σε αίτηση παροχής πληροφοριών δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17, πληροφοριακά στοιχεία που βαίνουν κατά πολύ πέραν όσων την προσκόμιση μπορεί να αξιώσει η Επιτροπή δυνάμει του εν λόγω άρθρου, η εν λόγω επιχείρηση μπορεί να τύχει μειώσεως του προστίμου (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, Τ-308/94, Cascades κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-925, σκέψη 262).

452 Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι δεν συνιστά συνεργασία εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της ανακοινώσεως περί συνεργασίας ούτε, κατά μείζονα λόγο, του σημείου Δ της ανακοινώσεως αυτής, το γεγονός ότι μια επιχείρηση θέτει στη διάθεση της Επιτροπής, στο πλαίσιο της έρευνάς της σχετικά με τη σύμπραξη, πληροφορίες σχετικά με πράξεις για τις οποίες, εν πάση περιπτώσει, δεν μπορεί να της επιβληθεί πρόστιμο βάσει του κανονισμού 17.

453 Σημειωτέον επίσης ότι, κατά τη νομολογία, η Επιτροπή δεν μπορεί, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως της συνεργασίας που έχουν παράσχει οι επιχειρήσεις, να αγνοήσει την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, γενική αρχή του δικαίου η οποία, κατά πάγια νομολογία, παραβιάζεται όταν παρόμοιες καταστάσεις αντιμετωπίζονται κατά τρόπο διαφορετικό ή διαφορετικές καταστάσεις αντιμετωπίζονται καθ' όμοιο τρόπο, εκτός αν μια τέτοια αντιμετώπιση δικαιολογείται αντικειμενικώς (προπαρατεθείσα στη σκέψη 278 απόφαση του Πρωτοδικείου Krupp Thyssen Stainless και Acciai speciali Terni κατά Επιτροπής, σκέψη 237).

454 Συναφώς, έχει αποδειχθεί ότι η εκτίμηση του βαθμού της συνεργασίας που παρέχουν οι επιχειρήσεις δεν μπορεί να εξαρτάται από καθαρά τυχαίους παράγοντες. Επομένως, η διαφορετική μεταχείριση των εν λόγω επιχειρήσεων πρέπει να θεωρηθεί ότι οφείλεται στους μη παρόμοιους βαθμούς συνεργασίας των επιχειρήσεων, ιδίως καθόσον οι πληροφορίες που παρασχέθηκαν ήταν διαφορετικές ή προσκομίστηκαν σε διαφορετικά στάδια της διοικητικής διαδικασίας ή υπό διαφορετικές περιστάσεις (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 278 απόφαση Krupp Thyssen Stainless και Acciai speciali Terni κατά Επιτροπής, σκέψεις 245 και 246).

455 Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, όταν μια επιχείρηση, στο πλαίσιο της συνεργασίας, απλώς επιβεβαιώνει, και μάλιστα κατά τρόπο λιγότερο ακριβή και συγκεκριμένο, ορισμένα πληροφοριακά στοιχεία που είχε ήδη παράσχει άλλη επιχείρηση δυνάμει της συνεργασίας, ο βαθμός συνεργασίας που παρέχει η επιχείρηση αυτή, μολονότι ενδέχεται να έχει κάποια χρησιμότητα για την Επιτροπή, δεν μπορεί να θεωρηθεί συγκρίσιμος με αυτόν της πρώτης επιχειρήσεως που προσκόμισε τα εν λόγω στοιχεία. Μια δήλωση που απλώς ενισχύει, σε ορισμένο βαθμό, δήλωση που ήδη κατείχε η Επιτροπή πράγματι δεν διευκολύνει σημαντικά και, κατ' επέκταση, επαρκώς το καθήκον της Επιτροπής, ώστε να δικαιολογεί μείωση του προστίμου δυνάμει της συνεργασίας.

456 Βάσει των αρχών αυτών πρέπει να εξεταστεί αν, εν προκειμένω, η μείωση του προστίμου που χορήγησε η Επιτροπή στην προσφεύγουσα, δυνάμει του σημείου Δ 2, πρώτη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας, απορρέει από εσφαλμένη εκτίμηση της εκτάσεως της συνεργασίας της προσφεύγουσας, ιδίως σε σχέση με την προηγούμενη πρακτική της ως προς τη λήψη αποφάσεων και αν συνιστά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

457 Πρώτον, είναι σημαντικό να σημειωθεί, αφενός, ότι, με την ανακοίνωση περί συνεργασίας, η Επιτροπή επισήμανε ότι, όταν μια επιχείρηση συνεργάζεται δυνάμει του σημείου Δ της εν λόγω ανακοινώσεως, τυγχάνει μειώσεως από 10 έως 50 % του προστίμου που θα της είχε επιβληθεί αν δεν είχε συνεργαστεί και, αφετέρου, ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι η έκταση της συνεργασίας της έπρεπε να αξιολογηθεί βάσει του σημείου Δ της ανακοινώσεως περί συνεργασίας. Η Επιτροπή όμως επισήμανε, όσον αφορά την προσφεύγουσα, ότι η κατά 10 % μείωση του

προστίμου δυνάμει του σημείου Δ 2, πρώτη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας, ήταν η ενδεδειγμένη, λόγω του ότι η θυγατρική της προσφεύγουσας παρέσχε στοιχεία σχετικά με την ύπαρξη και το περιεχόμενο της παραβάσεως, τα οποία έβαιναν πέραν της απλής απαντήσεως σε αίτηση παροχής πληροφοριών δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή, χορηγώντας στην προσφεύγουσα μείωση 10 % του προστίμου δυνάμει του σημείου Δ 2, πρώτη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας, δεν απομακρύνθηκε από την κλίμακα των μειώσεων των προστίμων που εφαρμόζεται στο είδος της συνεργασίας που παρέσχε η προσφεύγουσα.

458 Δεύτερον, όσον αφορά το επιχείρημα που αντλείται από την προηγούμενη πρακτική της Επιτροπής ως προς τη λήψη αποφάσεων, αρκεί να υπομνησθεί ότι το γεγονός και μόνον ότι η Επιτροπή είχε χορηγήσει, κατά την προηγούμενη πρακτική των αποφάσεών της, ορισμένο ποσοστό μείωσης για συγκεκριμένη συμπεριφορά δεν σημαίνει ότι οφείλει να χορηγήσει το ίδιο ποσοστό μειώσεως κατά την εκτίμηση παρόμοιας συμπεριφοράς στο πλαίσιο μεταγενέστερης διοικητικής διαδικασίας (προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση Mayr-Melnhof κατά Επιτροπής, σκέψη 368, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 50 απόφαση ABB Asea Brown Boveri κατά Επιτροπής, σκέψη 239). Επομένως, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.

459 Τρίτον, πρέπει να εξεταστεί αν η μείωση του προστίμου που χορήγησε η Επιτροπή στην προσφεύγουσα δυνάμει του σημείου Δ 2, πρώτη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας, συνιστά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

460 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από τη συνδυασμένη ανάγνωση των αιτιολογικών σκέψεων 324 και 325 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή μείωσε κατά 30 % το πρόστιμο που είχε επιβάλει στην Interbrew βάσει δύο σωρευτικών στοιχείων, ήτοι, αφενός, του γεγονότος ότι η συνεργασία της ως προς τη θεμελίωση των πραγματικών περιστατικών υπερέβη τις απορρέουσες από το άρθρο 11 του κανονισμού 17 υποχρεώσεις της (σημείο Δ 2, πρώτη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας) και, αφετέρου, του γεγονότος ότι δεν αμφισβήτησε το υποστατό των πραγματικών περιστατικών που συνιστούν τη διαπιστωθείσα παράβαση (σημείο Δ 2, δεύτερη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας).

461 Αντιθέτως, η συνδυασμένη ανάγνωση των αιτιολογικών σκέψεων 326 και 327 οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Επιτροπή μείωσε το πρόστιμο της προσφεύγουσας κατά 10 %, μόνο στο μέτρο που η συνεργασία της ως προς τη θεμελίωση των πραγματικών περιστατικών υπερέβη τις απορρέουσες από το άρθρο 11 του κανονισμού 17 υποχρεώσεις της (σημείο Δ 2, πρώτη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας). Συγκεκριμένα, η Επιτροπή έκρινε ότι η προσφεύγουσα αμφισβήτησε το υποστατό των πραγματικών περιστατικών στα οποία στήριξε τις κατηγορίες της και, ως εκ τούτου, δεν μπορούσε να τύχει ουδεμίας μειώσεως δυνάμει του σημείου Δ 2, δεύτερη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας.

462 Συνεπώς, η διαφορά μεταξύ της μειώσεως του προστίμου που χορηγήθηκε στην Interbrew και στην προσφεύγουσα αντιστοίχως, δυνάμει του σημείου Δ 2, πρώτη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας, είναι μικρότερη από τη διαφορά των αντίστοιχων τελικών ποσοστών μειώσεως του προστίμου, ήτοι του 30 % και του 10 %, καθότι το 30 % της μειώσεως που χορηγήθηκε στην Interbrew περιλαμβάνει τη μείωση που χορηγήθηκε στην τελευταία δυνάμει του σημείου Δ 2, δεύτερη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας.

463 Όσον αφορά τις μειώσεις που χορηγήθηκαν αντιστοίχως στην προσφεύγουσα και στην Interbrew λόγω της συνεργασίας τους, δυνάμει του σημείου Δ 2, πρώτη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή επισήμανε εμμέσως, με την προσβαλλόμενη απόφαση, τη διαφορετική ποιότητα της συνεργασίας της Interbrew και της προσφεύγουσας. Συγκεκριμένα, ναι μεν η Επιτροπή αναγνώρισε ότι καθεμία από τις δύο επιχειρήσεις παρέσχε, απαντώντας στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 11ης Νοεμβρίου 1999, στοιχεία που υπερέβαιναν την απλή απάντηση στην αίτηση αυτή, επισήμανε ωστόσο ότι η Interbrew «συνέβαλε σημαντικά στη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών», ενώ η προσφεύγουσα απλώς «έδωσε πληροφορίες σχετικές με την ύπαρξη και το περιεχόμενο της παράβασης, οι οποίες υπερέβησαν την απλή απάντηση στην αίτηση παροχής πληροφοριών, βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού 17».

464 Προκειμένου να εξακριβωθεί αν υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ των βαθμών συνεργασίας της Interbrew και της προσφεύγουσας αντιστοίχως, πρέπει να συγκριθεί η έκταση της συνεργασίας τους τόσο σε σχέση με τον χρόνο κατά τον οποίο παρασχέθηκε όσο και με την ποιότητά της.

465 Όσον αφορά, πρώτον, τη συγκριτική ανάλυση της συνεργασίας των εν λόγω επιχειρήσεων από χρονολογικής απόψεως, πρέπει να σημειωθεί, αφενός, όσον αφορά την προσφεύγουσα και τη θυγατρική της Alken-Maes, ότι η τελευταία απάντησε στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 11ης Νοεμβρίου 1999 με έγγραφο της 10ης Δεκεμβρίου 1999. Ακολούθως, η Alken-Maes διαβίβασε στην Επιτροπή, στις 27 Δεκεμβρίου 1999, δήλωση με την οποία επικαλούνταν την ανακοίνωση περί συνεργασίας, την οποία συμπλήρωσε και διευκρίνισε στις 7 Μαρτίου 2000. Επιπλέον, η Alken-Maes απάντησε, στις 5 Απριλίου 2000, στη νέα αίτηση παροχής πληροφοριών που της απηύθυνε η Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17, στις 22 Μαρτίου 2000. Τέλος, η προσφεύγουσα απάντησε, στις 10 Μαΐου 2000, σε νέα αίτηση παροχής πληροφοριών που της εστάλη στις 14 Απριλίου 2000.

466 Αφετέρου, όσον αφορά τη συνεργασία που παρέσχε η Interbrew, πρέπει κατ' αρχάς να σημειωθεί ότι αυτή απάντησε στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 11ης Νοεμβρίου 1999 στις 23 Δεκεμβρίου 1999. Ακολούθως, με έγγραφα της 14ης και της 19ης Ιανουαρίου 2000, η Interbrew προσκόμισε στοιχεία προοριζόμενα να συμπληρώσουν αυτά που περιείχε το από 23 Δεκεμβρίου 1999 έγγραφό της. Αφού έλαβε τα στοιχεία αυτά, η Επιτροπή διαβίβασε με τηλεαντίγραφο στην Interbrew, στις 21 Ιανουαρίου 2000, συμπληρωματική και άτυπη αίτηση παροχής πληροφοριών. Η Interbrew απάντησε σ' αυτή με επιστολή της 2ας Φεβρουαρίου 2000 και απέστειλε συμπληρωματικά στοιχεία στις 8 και στις 28 Φεβρουαρίου 2000. Επιπλέον, στις 29 Φεβρουαρίου 2000, η Interbrew, διαβίβασε στην Επιτροπή δήλωση που αφορούσε τη βελγική αγορά, αναφερόμενη στην ανακοίνωση περί συνεργασίας. Τέλος, η Interbrew κοινοποίησε επίσης στην Επιτροπή, στις 21 Δεκεμβρίου 2000, ήτοι μετά την έναρξη της διαδικασίας και την αποστολή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων που εκδόθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 2000, δύο έγγραφα σχετικά με δύο συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν με την Alken-Maes στο πλαίσιο των διμερών σχέσεών τους.

467 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα της Επιτροπής ότι τα στοιχεία που διαβίβασε η προσφεύγουσα είχαν μικρότερη αξία από αυτά που διαβίβασε η Interbrew, για τον λόγο ότι κοινοποιήθηκαν αργότερα. Συγκεκριμένα, τα μέρη της συμπράξεως διαβίβασαν το σύνολο των στοιχείων σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα και κατά την ίδια φάση της διοικητικής

διαδικασίας. Καμία εκτίμηση σχετική με τον χρόνο προσκομίσεώς τους δεν μπορεί, ως εκ τούτου, να γίνει δεκτή ως καθοριστική για τη συγκριτική εκτίμηση της αξίας της συνεργασίας της προσφεύγουσας και της Interbrew.

468 Όσον αφορά, δεύτερον, τη συγκριτική ανάλυση της συνεργασίας των μερών της συμπράξεως από απόψεως ποιότητας, επιβάλλεται η διαπίστωση, αφενός, όσον αφορά την προσφεύγουσα και τη θυγατρική της Alken-Maes, ότι, με την από 10 Δεκεμβρίου 1999 απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 11ης Νοεμβρίου 1999, η Alken-Maes δεν επικαλέστηκε ρητώς το όφελος της ανακοινώσεως περί συνεργασίας. Η Alken-Maes αναφέρει ωστόσο ότι «η απάντηση στηρίζεται στις προσπάθειες της εταιρίας να συνεργαστεί πλήρως με την Επιτροπή βάσει εγγράφων που είχαν διατηρηθεί μέχρι την ημερομηνία εκείνη και στοιχείων που ήταν διαθέσιμα από το οικείο προσωπικό που εργαζόταν ακόμη στην εταιρία». Αναφέρει, επίσης, ότι «η Alken-Maes προσπάθησε επιπλέον να επικοινωνήσει με τους παλαιούς υπαλλήλους της εταιρίας και ότι οι απαντήσεις που έλαβε επισυνάπτονται», και ότι, «παρά τις σημαντικές αυτές προσπάθειες, η Alken-Maes δεν μπορεί να εγγυηθεί ότι η απάντησή της είναι εξαντλητική και επιφυλάσσεται να τη συμπληρώσει ή να την τροποποιήσει». Σκοπός της αναφοράς της στις προσπάθειες που καταβλήθηκαν για τη συλλογή πληροφοριακών στοιχείων από τους παλαιούς υπαλλήλους της εταιρίας είναι να προσδώσει κύρος στην ιδέα ότι η συνεργασία της Alken-Maes υπερέβη τις υποχρεώσεις που υπείχε από το άρθρο 11 του κανονισμού 17. Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι τα στοιχεία και τα έγγραφα που διαβίβασε η Alken-Maes εμπίπτουν στο πεδίο των προαναφερθεισών υποχρεώσεων. Συγκεκριμένα, τα προσκομισθέντα στοιχεία ουδόλως καταδεικνύουν, με εξαίρεση ενδεχομένως αυτά που αφορούν την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της Alken-Maes και της Interbrew, ενέργειες με αντικείμενο προδήλως αντίθετο προς τον ανταγωνισμό, η διαβίβαση των οποίων στην Επιτροπή θα είχε χαρακτήρα κατηγορίας, οπότε η εν λόγω διαβίβαση δεν μπορεί να ενταχθεί στο πλαίσιο των υποχρεώσεων του άρθρου 11 του κανονισμού 17.

469 Με το από 27 Δεκεμβρίου 1999 έγγραφό της, η Alken-Maes εντάσσει, το πρώτον ρητώς, τη συνεργασία της στο πλαίσιο της ανακοινώσεως περί συνεργασίας. Με το έγγραφο αυτό αναγνωρίζει, επιπλέον, την ύπαρξη πρακτικών που συνιστούν παράβαση, καθότι ο διευθύνων σύμβουλος της Alken-Maes αναφέρει εγγράφως ότι η εν λόγω εταιρία δεν αμφισβητεί το υποστατό των πραγματικών περιστατικών, όπως τα περιγράφει η Επιτροπή με την αίτηση παροχής πληροφοριών της 11ης Νοεμβρίου 1999 και ότι, ειδικότερα, υπήρξε εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ της

Interbrew και της Alken-Maes δυνάμει της οποίας, αφενός, κάθε μήνα ανταλλάσσονταν πληροφορίες σχετικές με τις αντίστοιχες πωλήσεις τους σε ζύθο στο Βέλγιο και, αφετέρου, πραγματοποιήθηκαν πολλές συναντήσεις μεταξύ των συνεργατών της Alken-Maes και της Interbrew, κατά τις οποίες διεξάγονταν διαβουλεύσεις για το ζήτημα της διανομής και των πωλήσεων ζύθου στο Βέλγιο. Τέλος, σε παράρτημα του εγγράφου αυτού, η Alken-Maes επισυνάπτει σημείωμα με το οποίο επισημαίνει ότι, όπως προκύπτει, στα τέλη του 1994, «είχε συναφθεί μεταξύ των δύο εταιριών συμφωνία καλύπτουσα το σύνολο των δικτύων διανομής στο Βέλγιο, αλλά με μια ειδική λεπτομέρεια σχετική με το δίκτυο στον τομέα horeca». Η συμφωνία αυτή «περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, σύμφωνο μη επιθετικής συμπεριφοράς, μείωση των επενδύσεων μάρκετινγκ στον τομέα της επιτόπιας κατανάλωσης και της εξωτερικής διαφήμισης και συντονισμό για τον καθορισμό των τιμών» και «[η] ορθή εφαρμογή της συμφωνίας φαίνεται ότι ήταν αντικείμενο διαδικασίας τακτικών διαβουλεύσεων ανάμεσα στα διευθυντικά στελέχη των δύο εταιρειών».

470 Σημειωτέον ότι, με τη δήλωση της 7ης Μαρτίου 2000, η Alken-Maes αναγνώρισε την ύπαρξη γεγονότων που μπορούσαν να θεωρηθούν ως αντίθετες προς τον ανταγωνισμό ενέργειες και που, ως εκ τούτου, συνέβαλαν στην επιβεβαίωση της ύπαρξης παραβάσεως, όπως αναγνωρίζει η ίδια η Επιτροπή. Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η δήλωση στηρίζεται κυρίως σε έγγραφα ή στοιχεία που κατείχε ήδη η Επιτροπή. Συναφώς, ναι μεν το έγγραφο που προσκόμισε η Alken-Maes, ως παράρτημα 42 της δηλώσεως της 7ης Μαρτίου 2000, αποδείχθηκε πολύ χρήσιμο για την Επιτροπή, καθόσον βάσει αυτού ιδίως μπόρεσε να αποδείξει ότι η σύμπραξη, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, συνεχίστηκε πέραν του Ιουλίου του 1996, πλην όμως πρέπει να σημειωθεί ότι το εν λόγω έγγραφο είχε ήδη προσκομιστεί στην Επιτροπή ως παράρτημα 37 της από 10 Δεκεμβρίου 1999 απαντήσεως της Alken-Maes στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 11ης Νοεμβρίου 1999, γεγονός που μειώνει την αξία της συμβολής, στο πλαίσιο της συνεργασίας, της κοινοποιήσεως του στοιχείου αυτού από την Alken-Maes, καθότι η εν λόγω κοινοποίηση ενέπιπτε στις υποχρεώσεις που υπέχει η επιχείρηση αυτή από το άρθρο 11 του κανονισμού 17 (βλ. σκέψη 451 ανωτέρω).

471 Επιβάλλεται, επίσης, η διαπίστωση ότι σημαντικό μέρος των πληροφοριών που διαβίβασε η Alken-Maes με τη δήλωση της 7ης Μαρτίου 2000 αφορά περίοδο προγενέστερη από αυτή κατά την οποία διαπιστώθηκε η παράβαση. Επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, ότι τα στοιχεία αυτά κατέστησαν δυνατή την ευκολότερη εκ μέρους της Επιτροπής διαπίστωση της παραβάσεως που αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση. Συναφώς, το

γεγονός ότι μια επιχείρηση προσκόμισε στην Επιτροπή, στο πλαίσιο έρευνας, στοιχεία σχετικά με πράξεις για τις οποίες δεν οφείλει να καταβάλει πρόστιμο δυνάμει του κανονισμού 17, δεν συνιστά συνεργασία εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της ανακοινώσεως περί συνεργασίας (βλ., υπ' αυτή την έννοια, την προπαρατεθείσα στη σκέψη 451 νομολογία).

472 Όσον αφορά τις από 5 Απριλίου και 10 Μαΐου 2000 απαντήσεις στις αιτήσεις παροχής πληροφοριών της 22ας Μαρτίου και της 14ης Απριλίου 2000 αντιστοίχως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η πρώτη απάντηση αφορούσε εμφανώς τη σύμπραξη σχετικά με τον ζύθο που πωλείται με ιδιωτική ετικέτα και ότι η δεύτερη απάντηση, ναι μεν μνημονεύεται έξι φορές στην προσβαλλόμενη απόφαση, πλην όμως δεν είναι δυνατό να χαρακτηρισθεί ως συμβολή βαίνουσα πέραν των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 11 του κανονισμού 17, δεδομένου ότι οι διάδικοι δεν έλαβαν θέση επ' αυτού.

473 Εξάλλου, όσον αφορά τη συνεργασία της Interbrew, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, ναι μεν η από 23 Δεκεμβρίου 1999 απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 11ης Νοεμβρίου 1999 εντάσσεται κατά ένα μέρος στο πλαίσιο των υποχρεώσεων της επιχειρήσεως δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17, εντούτοις υπερβαίνει σημαντικά το πλαίσιο αυτό και συμβάλλει σαφώς στην απόδειξη του υποστατού των πραγματικών περιστατικών που συνιστούν παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ. Συγκεκριμένα, η Interbrew, με την απάντησή της, περιέγραψε και διευκρίνισε τα στοιχεία της συμπράξεως σε βαθμό που υπερβαίνει σημαντικά την υποχρέωση που υπέχει από το άρθρο 11 του κανονισμού 17.

474 Όσον αφορά τα από 14 και 19 Ιανουαρίου 2000 έγγραφα της Interbrew, τα έγγραφα που διαβίβασε στις 2, 8 και 28 Φεβρουαρίου 2000, απαντώντας στην ανεπίσημη αίτηση παροχής πληροφοριών της 21ης Ιανουαρίου 2000, τη δήλωση της 29ης Φεβρουαρίου 2000 και, τέλος, δύο τελευταία έγγραφα που διαβιβάστηκαν στις 21 Δεκεμβρίου 2000, πρέπει να σημειωθεί ότι τα έγγραφα αυτά και τα παραρτήματά τους παρέχουν αναλυτικά στοιχεία σχετικά με τις επαφές μεταξύ της Interbrew, της Alken-Maes και της προσφεύγουσας, τα οποία εμπίπτουν σαφώς στο πλαίσιο της ανακοινώσεως περί συνεργασίας.

475 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, από ποιοτικής απόψεως, η συμβολή της Interbrew στην απόδειξη και την επιβεβαίωση της υπάρξεως της διαπιστωθείσας παραβάσεως ήταν περισσότερο καθοριστική.

476 Κατόπιν τούτων, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι τα διαφορετικά ποσοστά μειώσεως των προστίμων που χορήγησε η Επιτροπή δυνάμει του σημείου Δ 2, πρώτη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας, δεν συνιστούν παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

477 Επομένως, το πρώτο σκέλος του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

β) Επί του δευτέρου σκέλους που αντλείται από τον εσφαλμένο χαρακτήρα του συμπεράσματος της Επιτροπής ότι η προσφεύγουσα αμφισβήτησε το υποστατό των πραγματικών περιστατικών στα οποία η Επιτροπή στήριξε τις αιτιάσεις της

Επιχειρήματα των διαδίκων

478 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή ερμήνευσε εσφαλμένα το αντικείμενο και το περιεχόμενο της απαντήσεώς της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, κρίνοντας ότι αμφισβητούσε τη διάπραξη της παραβάσεως, όπως αυτή περιγράφηκε στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Με την απάντησή της στην εν λόγω ανακοίνωση, απλώς επισήμανε τα στοιχεία που έκρινε αναγκαία για την ορθή εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών από την Επιτροπή και δεν αμφισβήτησε το υποστατό των πραγματικών περιστατικών, αλλά το περιεχόμενο ή τον χαρακτηρισμό τους εκ μέρους της Επιτροπής. Η προσφεύγουσα επισήμανε ότι, χωρίς να αμφισβητήσει το υποστατό των πραγματικών περιστατικών που είχε λάβει υπόψη της η Επιτροπή, επιθυμούσε να διευκρινίσει ορισμένα σημεία και να τοποθετήσει τα επίδικα πραγματικά περιστατικά στο πλαίσιό τους, προκειμένου να αποδείξει ότι δεν είχαν το περιεχόμενο που τους προσέδωσε η Επιτροπή. Συναφώς, η προσφεύγουσα

εκτιμά ότι θα ήταν αντίθετο προς τα πλέον στοιχειώδη δικαιώματα άμυνας να μπορεί η Επιτροπή να απαιτήσει από τις επιχειρήσεις που ζητούν να επωφεληθούν της ανακοινώσεως περί συνεργασίας να μην αμφισβητούν όχι μόνον τα πραγματικά περιστατικά, αλλά και τον χαρακτηρισμό τους, το μέγεθος του προστίμου ή και τη νομική συλλογιστική της Επιτροπής. Η Επιτροπή αναγνώρισε, εξάλλου, το βάσιμο της διακρίσεως αυτής με την απόφαση για τους προμονωμένους σωλήνες, με την οποία δεν επέβαλε ποινή σε επιχείρηση που, μολονότι δεν αρνήθηκε το υποστατό των πραγματικών περιστατικών, αμφισβήτησε το περιεχόμενο που τους προσέδωσε η Επιτροπή, ήτοι ότι συνιστούσαν παράβαση. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα απλώς προσέδωσε διαφορετικό χαρακτηρισμό στα πραγματικά περιστατικά, το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι η συνεργασία της δεν ήταν συνεχής και πλήρης είναι, ως εκ τούτου, εσφαλμένο (προπαρατεθείσα στη σκέψη 147 απόφαση Tate & Lyle κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 162).

479 Κατ' αρχάς, με το δικόγραφο της προσφυγής, η προσφεύγουσα εκθέτει τα πέντε σημεία που επισήμανε με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, χωρίς τούτο να πρέπει να ερμηνευθεί ως αμφισβήτηση της υπάρξεως παραβάσεως όπως την περιέγραψε η Επιτροπή στην εν λόγω ανακοίνωση.

480 Πρώτον, η προσφεύγουσα τόνισε ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσεως της Interbrew στο Βέλγιο, μολονότι αυτό συνδέεται με τη συνεργασία που αναπτύχθηκε μεταξύ της προσφεύγουσας και της Interbrew και ο συνυπολογισμός της θα παρείχε τη δυνατότητα να διευκρινιστεί το περιεχόμενο της παραβάσεως και ο συσχετισμός δυνάμεων μεταξύ των μερών.

481 Δεύτερον, υπενθύμισε την ιδιαιτερότητα του τότε κανονιστικού πλαισίου του Βελγίου, πράγμα που δεν θέτει υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη παραβάσεως, αλλά καθιστά δυνατή την ορθότερη εκτίμηση της σοβαρότητας των πραγματικών περιστατικών και της υπάρξεως ελαφρυντικών περιστάσεων.

482 Τρίτον, προβάλλει τον ρόλο της Interbrew ως ηθικού αυτουργού, καθότι ανέλαβε την πρωτοβουλία των διαφόρων συναντήσεων και συμφωνιών με την Alken-Maes.

483 Τέταρτον, αρνείται το περιεχόμενο που προσδίδεται στις συζητήσεις της με την Interbrew, οι οποίες ουδόλως είχαν δεσμευτικό χαρακτήρα έναντι αυτής.

484 Πέμπτον, η προσφεύγουσα διευκρίνισε το περιεχόμενο και τον χαρακτηρισμό που, κατά την άποψή της, έπρεπε να δοθεί στα προσαπτόμενα πραγματικά περιστατικά, τα οποία, μολονότι συνιστούν παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ, δεν έπρεπε να χαρακτηριστούν ως διμερής συμφωνία επί των τιμών και την κατανομή της αγοράς, αλλά μόνον ως σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής και περιορισμού των επενδύσεων και της διαφήμισης.

485 Ακολούθως, με το υπόμνημά της απαντήσεως, η προσφεύγουσα απαντά σημείο προς σημείο στην επιχειρηματολογία που ανέπτυξε η Επιτροπή, με το υπόμνημά της αντικρούσεως, όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά που η Επιτροπή θεωρεί ότι αμφισβήτησε η προσφεύγουσα κατά τη διοικητική διαδικασία. Κατά την Επιτροπή, από τα εν λόγω στοιχεία μόνο δύο εξακολουθούν να αμφισβητούνται ενώπιον του Πρωτοδικείου, ενώ πέντε άλλα δεν φαίνεται να αμφισβητούνται. Λαμβανόμενου υπόψη καθενός από τα σημεία αυτά, η προσφεύγουσα δηλώνει εκ νέου ότι δεν αμφισβήτησε το υποστατό των επίδικων πραγματικών περιστατικών, αλλά μόνον τον χαρακτηρισμό που τους προσέδωσε η Επιτροπή.

486 Πρώτον, όσον αφορά τα δύο πραγματικά στοιχεία που αμφισβητούνται ενώπιον του Πρωτοδικείου, ήτοι την απειλή κατά της Interbrew και τη διάρκεια της παραβάσεως, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, όσον αφορά το πρώτο, ότι, ναι μεν, στο πλαίσιο των συζητήσεων μεταξύ των μερών της συμπράξεως σχετικά με την πολιτική που ακολουθούσαν αντιστοίχως στη Γαλλία και κατόπιν των καταχρήσεων της Interbrew που διαπιστώθηκαν στο Βέλγιο, απηύθυνε στην Interbrew νόμιμη και εμπορικώς αποδεκτή προειδοποίηση, αντιθέτως όμως εξακολουθεί να αμφισβητεί ότι οι συζητήσεις αυτές, μολονότι αναφέρθηκε η ποσότητα των 500 000 εκατολίτρων, μπορούν να θεωρηθούν ως πίεση υπό την έννοια που της δίδει η Επιτροπή, δεδομένου ειδικώς ότι η εν λόγω προειδοποίηση δεν είχε κατασταλτικό αποτέλεσμα.

487 Όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως, η προσφεύγουσα εξακολουθεί να αμφισβητεί ότι η σύμπραξη συνεχίστηκε πέραν του Ιουλίου του 1996. Εντούτοις, δεν πρόκειται για σθεναρή άρνηση ορισμένων αποδεδειγμένων πραγματικών περιστατικών, όπως εσφαλμένα υποστηρίζει η Επιτροπή, αλλά για αμφισβήτηση του περιεχόμενου που προσδίδει η Επιτροπή στις επαφές μεταξύ των μερών μετά τον Ιούλιο του 1996, το οποίο δεν συνάδει με το πλαίσιο και τα αποτελέσματα των εν λόγω επαφών, καθότι, μετά την εν λόγω ημερομηνία, οι επαφές αυτές δεν είχαν πλέον αντικείμενο αντίθετο προς τον ανταγωνισμό. Δεδομένου ότι η Interbrew είχε διανείμει στους πελάτες της το τιμολόγιό της κατά τη διάρκεια του 1996 και τις εφάρμοσε από την 1η Ιανουαρίου 1997, αυτού του είδους οι συζητήσεις δεν είχαν λόγο ύπαρξης.

488 Δεύτερον, όσον αφορά τα πέντε άλλα πραγματικά στοιχεία που, κατά την Επιτροπή, αμφισβητήθηκαν με την απάντηση στην ανακοίνωση των αιτιάσεων αλλά όχι με το δικόγραφο της προσφυγής, η προσφεύγουσα διατυπώνει τις ακόλουθες παρατηρήσεις.

489 Πρώτον, όσον αφορά την προβαλλόμενη αμφισβήτηση του γεγονότος ότι η σύμπραξη αφορούσε και την κατανομή της πελατείας και, ειδικότερα, τα επίπεδα των τιμών, η προσφεύγουσα δηλώνει ότι αναγνωρίζει το υποστατό των πραγματικών περιστατικών και δεν αμφισβητεί ότι συνιστούν παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ, αλλά τονίζει ότι δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως διμερής συμφωνία επί των τιμών, γεγονός που δεν ασκεί επιρροή ως προς την ύπαρξη της παραβάσεως, αλλά ως προς τη σοβαρότητά της. Ειδικότερα, η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί το περιεχόμενο των εν λόγω συζητήσεων επί των τιμών κατά τη συνάντηση της 9ης Νοεμβρίου 1994, αλλά εξακολουθεί να εκτιμά ότι η Επιτροπή, κρίνοντας ότι οι συζητήσεις αυτές συνιστούν πραγματική συμφωνία επί των τιμών, προέβη σε εξαιρετικά αυστηρό χαρακτηρισμό των πραγματικών περιστατικών. Η προσφεύγουσα αμφισβητεί, ειδικότερα, το περιεχόμενο που προσέδωσε η Επιτροπή στη χειρόγραφη σημείωση «J=SA=A-M=275,-».

490 Δεύτερον, όσον αφορά την έναρξη της συμπράξεως, η προσφεύγουσα δέχεται ότι, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, υποστήριξε πράγματι ότι η σύμπραξη είχε αρχίσει μόλις τον Οκτώβριο του 1994. Ωστόσο, η Επιτροπή παρέλειψε να επισημάνει ότι η απάντηση αυτή κάλυπτε τις συζητήσεις μεταξύ των μερών από τα τέλη του 1992. Χωρίς να αμφισβητεί την ύπαρξη επαφών και

ανταλλαγών πληροφοριών με τους ανταγωνιστές της σχετικά με την τιμολογιακή πολιτική από τα τέλη του 1992, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι αυτές πρέπει να τοποθετηθούν στο σχετικό πλαίσιο και να αξιολογηθούν γι' αυτό που πράγματι είναι, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του ρόλου της CBB ως προς τη ρύθμιση των αυξήσεων των τιμών.

491 Τρίτον, σε σχέση με το επιχείρημα ότι το αντικείμενο της συναντήσεως της 11ης Μαΐου 1994 δεν περιορίστηκε στην παρουσίαση του νέου διευθυντή του τμήματος «ζύθου» της προσφεύγουσας, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι, ασφαλώς, σκοπός της συναντήσεως ήταν κυρίως η εν λόγω παρουσίαση, αλλά και ότι το ευρύτερο αντικείμενο της συναντήσεως αυτής εντασσόταν στο πλαίσιο της προτάσεως της Interbrew να συναφθεί σύμφωνο μη επιθετικής πολιτικής που να περιλαμβάνει τη Γαλλία.

492 Τέταρτον, όσον αφορά τις συζητήσεις της 6ης Ιουλίου 1994, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, δεν αμφισβήτησε ότι οι συζητήσεις αυτές αφορούσαν τη συνεργασία μεταξύ Interbrew και Alken-Maes. Επισήμανε ότι οι συζητήσεις αφορούσαν κυρίως την εμπορική κατάσταση της Interbrew στη Γαλλία, αλλά διευκρίνισε εντούτοις αμέσως ότι η σύναψη μη επιθετικής συμφωνίας που να καλύπτει τη Γαλλία και το Βέλγιο προτάθηκε από την Interbrew στο πλαίσιο των συζητήσεων αυτών.

493 Πέμπτον, όσον αφορά το ζήτημα της επιρροής της Interbrew στο πλαίσιο της CBB, η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι δεν καθόριζε η Interbrew την πολιτική της CBB. Επιπλέον, ακόμη και αν τον είχε αμφισβητήσει, θα επρόκειτο για αμφισβήτηση της εκ μέρους της Επιτροπής ερμηνείας της επιρροής της Interbrew και όχι για αμφισβήτηση αποδεδειγμένου γεγονότος.

494 Τέλος, όσον αφορά τον ισχυρισμό της Επιτροπής κατά τον οποίο η προσφεύγουσα δήλωσε ότι θα περιοριζόταν να δεχθεί μόνον τα πραγματικά περιστατικά που περιέχονταν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και τα οποία είχε η ίδια αναγνωρίσει, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή αλλοίωσε και ερμήνευσε εσφαλμένα το περιεχόμενο των δηλώσεών της.

495 Συναφώς, η Επιτροπή αλλοίωσε τις δηλώσεις της προσφεύγουσας προσθέτοντας το επίρρημα «μόνον» στη δήλωσή της, γράφοντας δηλαδή ότι η προσφεύγουσα «δεν αμφισβητούσε τα πραγματικά περιστατικά που περιέχονταν στην [ανακοίνωση των αιτιάσεων] μόνο στο μέτρο που τα στοιχεία αυτά στηρίζονταν εν μέρει σε πληροφορίες που είχε παράσχει στην Επιτροπή η Alken-Maes». Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα είχε γράψει ότι δεν αμφισβητούσε «τα πραγματικά περιστατικά που συνέβησαν κατά την επίδικη περίοδο, στο μέτρο που αυτά στηρίζονταν εν μέρει σε πληροφορίες που είχαν παράσχει στην Επιτροπή οι εκπρόσωποι της Alken-Maes».

496 Επιπλέον, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της το νόημα της εκφράσεως «στο μέτρο που». Η χρήση της εκφράσεως αυτής δεν προέκυψε από τη βούληση να περιοριστεί —έστω και μερικώς— η έκταση της αναγνωρίσεως του υποστατού των πραγματικών περιστατικών, αλλά αντιθέτως να τονιστεί ότι δεν θα ήταν λογικό να αμφισβητήσει η προσφεύγουσα το υποστατό των πραγματικών περιστατικών που χρησιμοποίησε ως βάση η Επιτροπή, δεδομένου ότι τούτα στηρίχθηκαν μερικώς σε στοιχεία που της προσκόμισε η ίδια. Αυτή η αντίφαση οδήγησε, κακώς, την Επιτροπή στο συμπέρασμα ότι η προσφεύγουσα αμφισβήτησε την ύπαρξη παραβάσεως.

497 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, με το υπόμνημά της απαντήσεως, ότι η Επιτροπή εξακολουθεί, με το υπόμνημα αντικρούσεως, να προβαίνει σε ανακριβή, ή και μεροληπτική ερμηνεία, των όρων της απαντήσεως της προσφεύγουσας στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, δηλώνοντας ότι η προσφεύγουσα «περιορίστηκε να δεχθεί τα πραγματικά περιστατικά "στο μέτρο που τα στοιχεία αυτά στηρίζονταν εν μέρει σε πληροφορίες που είχαν παράσχει στην Επιτροπή οι εκπρόσωποι της Alken-Maes"». Χρησιμοποιώντας την έκφραση «περιορίστηκε να», η Επιτροπή εισήγαγε περιορισμό που δεν προέκυπτε από το αρχικό κείμενο. Συγκεκριμένα, ναι μεν η έκφραση «στο μέτρο που» μπορεί να έχει περιοριστική έννοια όταν συνοδεύεται από άρνηση ή ρήμα δηλωτικό περιορισμού, αντιθέτως όμως έχει επεξηγηματική έννοια όταν χρησιμοποιείται ανεξαρτήτως οποιασδήποτε αρνήσεως ή ρήματος δηλωτικού περιορισμού.

498 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, περαιτέρω, ότι θα υφίστατο πολύ μεγαλύτερη ζημιά, αν θεωρούνταν ότι αμφισβήτησε τα πραγματικά περιστατικά, καθότι, σύμφωνα με την πρακτική της Επιτροπής ως προς τη λήψη αποφάσεων, απλώς και μόνον η μη

αμφισβήτηση των πραγματικών περιστατικών, χωρίς να συνοδεύεται από την προσκόμιση νέων στοιχείων, μπορεί να επιφέρει μείωση της τάξεως του 20 % περίπου του προστίμου, όπως προκύπτει από τις αποφάσεις για τα ελληνικά πορθμεία και τους προμονωμένους σωλήνες. Η Επιτροπή μάλιστα χορήγησε στο παρελθόν μείωση ίση προς αυτή της οποίας έτυχε εν προκειμένω η προσφεύγουσα σε επιχείρηση που δεν είχε συνεργαστεί [αιτιολογική σκέψη 98 της αποφάσεως 98/247/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 21ης Ιανουαρίου 1998, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, υπόθεση IV/35.814 — προσαύξηση της τιμής του κράματος (ΕΕ L 100, σ. 55)].

499 Η Επιτροπή παρατηρεί κατ' αρχάς ότι, κατά τη νομολογία, η μείωση του προστίμου για μη αμφισβήτηση του υποστατού των πραγματικών περιστατικών συνεπάγεται ρητή αποδοχή πραγματικών περιστατικών όπως αυτά που εκθέτει η ανακοίνωση των αιτιάσεων. Προκύπτει, όμως, τόσο από την απάντηση της προσφεύγουσας στην ανακοίνωση των αιτιάσεων όσο και από το δικόγραφο της προσφυγής, ότι αυτή προσπάθησε σθεναρά να αρνηθεί —και εξακολουθεί να το αρνείται— το γεγονός ότι διατύπωσε απειλή κατά της Interbrew, καθώς και ότι η σύμπραξη συνεχίστηκε πέραν του Ιουλίου του 1996. Περαιτέρω, η προσφεύγουσα αμφισβήτησε αρχικώς, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων ορισμένα ουσιώδη πραγματικά περιστατικά, τα οποία δεν εξακολούθησε να αρνείται με το δικόγραφο της προσφυγής.

500 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι η Επιτροπή θεώρησε ως αμφισβήτηση των πραγματικών περιστατικών την κατ' ουσίαν αμφισβήτηση του περιεχομένου ή του νομικού χαρακτηρισμού που τους προσδίδεται, η Επιτροπή παρατηρεί ότι επρόκειτο αντιθέτως για αμφισβήτηση του υποστατού πολλών πραγματικών περιστατικών.

501 Εν πάση περιπτώσει, εσφαλμένα θεωρείται ότι η μη αμφισβήτηση των πραγματικών περιστατικών δικαιολογεί γενικώς μείωση του προστίμου της τάξεως του 20 %, καθότι η μείωση που χορηγείται συνήθως για τον σκοπό αυτό είναι της τάξεως του 10 %. Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι οι εταιρίες που δεν συνεργάστηκαν με την Επιτροπή έτυχαν μειώσεως ανάλογης με αυτή που χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα, τούτος είναι αβάσιμος.

502 Τέλος, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η υποτιθέμενη αναγνώριση των πραγματικών περιστατικών από την προσφεύγουσα, εκτός εάν δεν ληφθούν υπόψη οι γραμματικοί κανόνες, ήταν απλώς υποθετική. Συγκεκριμένα, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η προσφεύγουσα περιορίστηκε να δεχθεί τα πραγματικά περιστατικά «στο μέτρο που αυτά στηρίζονταν εν μέρει σε πληροφορίες που προσκόμισαν οι εκπρόσωποι της Alken-Maes στους εκπροσώπους της Επιτροπής».

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

503 Από το σημείο Δ 2, δεύτερη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας (βλ. σκέψη 448 ανωτέρω), προκύπτει ότι, οσάκις επιχείρηση συνεργάζεται, δυνάμει του σημείου Δ, τυγχάνει μείωσης κατά 10 έως 50 % του ύψους του προστίμου που θα της είχε επιβληθεί εάν δεν είχε συνεργαστεί, εφόσον, μετά την ανακοίνωση των αιτιάσεων, ενημερώσει την Επιτροπή ότι δεν αμφισβητεί τα γεγονότα επί των οποίων βασίζονται οι κατηγορίες της.

504 Για να χορηγηθεί σε επιχείρηση μείωση του προστίμου λόγω μη αμφισβητήσεως των πραγματικών περιστατικών, σύμφωνα με το σημείο Δ 2 της ανακοινώσεως περί της συνεργασίας, πρέπει αυτή να δηλώσει ρητώς στην Επιτροπή, αφού λάβει γνώση της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, ότι δεν προτίθεται να αμφισβητήσει τα πραγματικά περιστατικά (προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση Mayr Melnhof κατά Επιτροπής, σκέψη 309).

505 Εντούτοις, δεν αρκεί να δηλώσει γενικώς μια επιχείρηση ότι δεν αμφισβητεί τα προβαλλόμενα πραγματικά περιστατικά, σύμφωνα με την ανακοίνωση περί συνεργασίας, αν, υπό τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως, η δήλωση αυτή δεν εμφανίζει την παραμικρή χρησιμότητα για την Επιτροπή (απόφαση του

Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 2004, Τ-48/00, Corus UK κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-2325, σκέψη 193). Συγκεκριμένα, για να δικαιολογεί μείωση ενός προστίμου λόγω της συνεργασίας της κατά τη διοικητική διαδικασία, η συμπεριφορά μιας επιχειρήσεως πρέπει να διευκολύνει το έργο της Επιτροπής που συνίσταται στη διαπίστωση και τη δίωξη των παραβάσεων των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 57 απόφαση Mayr-Melnhof κατά Επιτροπής, σκέψη 309).

506 Σύμφωνα με τις αρχές αυτές, πρέπει να εξακριβωθεί αν, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η Επιτροπή εσφαλμένα έκρινε, με την αιτιολογική σκέψη 326 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η δήλωσή της περί μη αμφισβητήσεως των πραγματικών περιστατικών, καθώς και η αμφισβήτηση της υπάρξεως παραβάσεως, όπως αυτή περιγράφεται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, δεν δικαιολογούσαν μείωση του προστίμου δυνάμει του σημείου Δ 2, δεύτερη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας.

507 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση, όσον αφορά, πρώτον, τις γενικές δηλώσεις της προσφεύγουσας περί μη αμφισβητήσεως των πραγματικών περιστατικών, ότι πριν από την αποστολή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, με το από 27 Δεκεμβρίου 1999 έγγραφό της προς την Επιτροπή, η Alken-Maes επισήμανε ότι «δεν αμφισβητούσε το υποστατό των πραγματικών περιστατικών όπως τα περιέγραψε η Επιτροπή με την αίτηση παροχής πληροφοριών της 11ης Νοεμβρίου 1999, και, ειδικότερα, [...] ότι υπήρξε εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ της Interbrew και της Alken-Maes δυνάμει της οποίας υπήρχε μηνιαία ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις αντίστοιχες πωλήσεις ζύθου στο Βέλγιο· [π]ραγματοποιήθηκαν πολλές συναντήσεις μεταξύ των συνεργατών της Alken-Maes, κυρίως του M. Vaxelaire, ο οποίος ήταν διευθύνων σύμβουλος από το 1992 έως το 1998, και των στελεχών της Interbrew, ιδίως των M. T. και J. D., κατά τις οποίες πραγματοποιήθηκαν διαβουλεύσεις για το ζήτημα της διανομής και των πωλήσεων ζύθου στο Βέλγιο». Πρόσθεσε ότι «υπό την επιφύλαξη των ελαφρυντικών περιστάσεων που εκτέθηκαν στις υπηρεσίες της Επιτροπής, η Alken-Maes αναγνωρίζει και δεν θα αμφισβητήσει ότι τα εν λόγω πραγματικά περιστατικά συνιστούν παράβαση του άρθρου 81 [...] ΕΚ».

508 Επιβάλλεται, επίσης, η διαπίστωση ότι, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η προσφεύγουσα επισήμανε ότι «χωρίς να αμφισβητεί την ύπαρξη

επαφών και πρακτικών μεταξύ της Interbrew και της Alken-Maes, στο μέτρο που αυτά στηρίζονται εν μέρει σε πληροφορίες που είχαν παράσχει οι εκπρόσωποι της Alken-Maes στους εκπροσώπους της Επιτροπής, επιθυμούσε να διευκρινίσει ορισμένα σημεία και να τοποθετήσει τα επίδικα πραγματικά περιστατικά στο πλαίσιό τους, προκειμένου να αποδείξει ότι δεν είχαν το περιεχόμενο που τους προσδίδει η Επιτροπή». Στη σελίδα 1 της απαντήσεως στην εν λόγω ανακοίνωση, η προσφεύγουσα αναδιατύπωσε ελαφρώς τις δηλώσεις της, επισημαίνοντας ότι «χωρίς να αμφισβητεί το υποστατό των πραγματικών περιστατικών που συνέβησαν κατά την επίδικη περίοδο, στο μέτρο που αυτά στηρίζονταν εν μέρει σε πληροφορίες που είχαν παράσχει στους εκπροσώπους της Επιτροπής οι εκπρόσωποι της Alken-Maes, κατόπιν σχετικής οδηγίας της, [η προσφεύγουσα] επιθυμεί, με την [εν λόγω] απάντηση, να διευκρινίσει ορισμένα σημεία και να τοποθετήσει τα επίδικα πραγματικά περιστατικά στο πλαίσιό τους, προκειμένου να αποδείξει ότι δεν είχαν το περιεχόμενο που τους προσδίδει η Επιτροπή, ή και ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα νομικά συμπεράσματα της Επιτροπής προκύπτουν από εσφαλμένο χαρακτηρισμό των επίδικων περιστάσεων».

509 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση, λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως της προσφεύγουσας στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, ότι ναι μεν αυτή υποστηρίζει ότι δεν αμφισβήτησε την ύπαρξη «επαφών και πρακτικών μεταξύ της Interbrew και της Alken-Maes» ή «των πραγματικών περιστατικών της επίδικης περιόδου», πλην όμως δεν δήλωσε ρητώς και κατά τρόπο σαφή και ακριβή ότι δεν αμφισβητεί τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίζει η Επιτροπή τις αιτιάσεις της. Αντιθέτως, η προσφεύγουσα, με τη δήλωσή της, διατύπωσε κάποιες επιφυλάξεις σχετικές με την πρόθεσή της να «διευκρινίσει ορισμένα σημεία» και να «τοποθετήσει τα επίδικα περιστατικά στο πλαίσιό τους», προκειμένου να δείξει ότι «δεν έχουν το περιεχόμενο που τους προσδίδει η Επιτροπή» ή ότι τα νομικά συμπεράσματα της Επιτροπής «προκύπτουν από εσφαλμένο χαρακτηρισμό των επίδικων περιστάσεων».

510 Όσον αφορά, δεύτερον, τις παρατηρήσεις της προσφεύγουσας σχετικά με τα συγκεκριμένα περιστατικά που εξέθεσε η Επιτροπή με την ανακοίνωση των αιτιάσεων (βλ. σκέψεις 486 έως 493 ανωτέρω), αποδεικνύεται ότι η προσφεύγουσα δεν περιορίστηκε να διευκρινίσει το περιεχόμενο που τους προσέδωσε η Επιτροπή, αλλά αμφισβήτησε το περιεχόμενο ή την ύπαρξη ορισμένων από αυτά.

511 Συναφώς, όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως, η Επιτροπή επισήμανε, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, ότι διέθετε αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τη σύμπραξη για το χρονικό διάστημα τουλάχιστον από 28 Ιανουαρίου 1993 έως 28 Ιανουαρίου 1998 και ότι, ως εκ τούτου, η εν λόγω σύμπραξη συνεχίστηκε μέχρι τις 28 Ιανουαρίου 1998. Για το χρονικό διάστημα μετά τον Ιούλιο του 1996, η Επιτροπή στηρίχθηκε, προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό, σε τρία πραγματικά στοιχεία, ήτοι, πρώτον, σε τηλεφωνική συνομιλία που πραγματοποιήθηκε στις 9 Δεκεμβρίου 1996 μεταξύ της Alken-Maes (L. B) και της Interbrew (A. B)· δεύτερον, στο ότι η συνάντηση της Interbrew με την προσφεύγουσα και την Alken-Maes στο Παρίσι, στις 17 Απριλίου 1997, είχε αντικείμενο αντίθετο προς τον ανταγωνισμό και, τρίτον, στο ότι η συνάντηση της 28ης Ιανουαρίου 1998 μεταξύ της Interbrew και της Alken-Maes αφορούσε τη σύμπραξη.

512 Πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, επισήμανε ότι «εξεπλάγη από το γεγονός ότι η Επιτροπή θεώρησε ότι [η ημερομηνία της 28ης Ιανουαρίου 1998] σήμανε το τέλος των επίδικων πρακτικών, ενώ όλα τα στοιχεία του φακέλου της έρευνας αποδεικνύουν ότι όλες οι διμερείς συζητήσεις είχαν παύσει από το δεύτερο εξάμηνο του 1996». Ειδικότερα, η προσφεύγουσα δήλωσε ότι «οι συζητήσεις επί του συστήματος τιμολογήσεως έπαυσαν μετά την απόφαση της Interbrew τον Ιούλιο του 1996 να εφαρμόσει τις νέες τις τιμές από 1ης Ιανουαρίου 1997» και ότι «η απουσία συζητήσεων μετά τον Ιούλιο του 1996» διαφαινόταν, για παράδειγμα, από την ύπαρξη σημειώματος ενός συμβούλου της Alken-Maes που συνέκρινε τους νέους γενικούς όρους του συστήματος της Interbrew με το σχέδιο της Alken-Maes, πράγμα που θα ήταν περιττό «αν υπήρχαν σχετικές επαφές μεταξύ των δύο επιχειρήσεων», ότι «η συνάντηση [της 17ης Απριλίου 1997] δεν πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των συζητήσεων στις οποίες αναφέρεται η ανακοίνωση των αιτιάσεων» και ότι η συνάντηση της 28ης Ιανουαρίου 1998 δεν είχε ως αντικείμενο «την επαναφορά παλαιών πρακτικών».

513 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων και, ειδικότερα, των παρατηρήσεων που διατύπωσε η προσφεύγουσα όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι δηλώσεις της, σύμφωνα με τις οποίες δεν αμφισβητεί το υποστατό των πραγματικών περιστατικών, δεν δικαιολογούν μείωση του προστίμου δυνάμει του σημείου Δ 2, δεύτερη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας.

514 Συγκεκριμένα, πρώτον, δεδομένου ότι εν προκειμένω πρόκειται για σύμπραξη με αντικείμενο αντίθετο προς τον ανταγωνισμό, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι και μόνον η διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών αρκεί, κατ' αρχήν, για να διαπιστωθούν δύο από τα βασικά στοιχεία της παραβάσεως του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, ήτοι η ύπαρξη συμφωνίας και το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο. Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν μπορούσε, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, να αμφισβητήσει το περιεχόμενο των επίδικων γεγονότων, τουλάχιστον του Ιουλίου του 1996, τα οποία η Επιτροπή βασίμως απέδειξε και τα οποία συνιστούν αφ' εαυτά την επίδικη παράβαση, χωρίς να αμφισβητήσει το υποστατό των πραγματικών περιστατικών υπό την έννοια του σημείου Δ 2, δεύτερη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσα στη σκέψη 505 απόφαση Corus UK κατά Επιτροπής, σκέψεις 195 και 197).

515 Δεύτερον, μια δήλωση μη αμφισβητήσεως του υποστατού των πραγματικών περιστατικών, συνοδευόμενη, όπως εν προκειμένω, από ένα σύνολο παρατηρήσεων με τις οποίες η προσφεύγουσα υποτίθεται ότι επιδιώκει να διευκρινίσει ορισμένα γεγονότα, αλλά που, στην πραγματικότητα, ισοδυναμούν με αμφισβήτηση των περιστατικών αυτών, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι διευκολύνει το έργο της Επιτροπής που συνίσταται στη διαπίστωση και τη δίωξη των παραβάσεων των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού.

516 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της, η προσφεύγουσα δεν αμφισβήτησε το περιεχόμενο που εσφαλμένα προσέδωσε η Επιτροπή σε ορισμένα πραγματικά περιστατικά, ήτοι στις επαφές της 9ης Δεκεμβρίου 1996, της 17ης Απριλίου 1997 και της 28ης Ιανουαρίου 1998, αλλά την ίδια τη φύση των περιστατικών αυτών. Με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων (βλ. σκέψη 512 ανωτέρω), η προσφεύγουσα δεν αρκέστηκε να αρνηθεί το περιεχόμενο της συναντήσεως που πραγματοποιήθηκε στις 9 Δεκεμβρίου 1996 μεταξύ της Alken-Maes και της Interbrew, αλλά αμφισβήτησε αυτή καθ' εαυτήν τη συνάντηση των δύο ανταγωνιστών την ημερομηνία εκείνη. Ομοίως, η προσφεύγουσα αρνήθηκε αυτό καθ' εαυτό το γεγονός ότι η συνάντηση της 17ης Απριλίου 1997 είχε αντικείμενο αντίθετο προς τον ανταγωνισμό και όχι το περιεχόμενο που προσέδωσε η Επιτροπή ή τη νομική αξιολόγηση στην οποία προέβη για το γεγονός αυτό. Τέλος, όσον αφορά τη συνάντηση της 28ης Ιανουαρίου 1998, η προσφεύγουσα δεν υποστήριξε απλώς ότι η άποψη περί συνεχίσεως της συμπράξεως, την οποία βασίμως διαπίστωσε η Επιτροπή, δεν έχει το περιεχόμενο ή τον νομικό χαρακτηρισμό που της προσδίδει η Επιτροπή, ήτοι αυτόν της παραβάσεως, αλλά το ίδιο το γεγονός ότι το περιεχόμενο των συζητήσεων περί της συμπράξεως συνεπάγεται ότι αυτή εξακολουθεί να υφίσταται.

517 Επομένως, επιβάλλεται το συμπέρασμα, χωρίς να πρέπει να εξεταστούν τα άλλα επιχειρήματα που ανέπτυξε η προσφεύγουσα, ότι ορθώς η Επιτροπή διαπίστωσε, με την αιτιολογική σκέψη 326 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η προσφεύγουσα είχε αμφισβητήσει την ύπαρξη της παραβάσεως, όπως την περιέγραψε με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, και ότι τούτο δεν δικαιολογούσε μείωση του προστίμου υπό την έννοια του σημείου Δ 2, δεύτερη περίπτωση, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας.

518 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί το δεύτερο σκέλος του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως και, κατ' επέκταση, ο λόγος αυτός στο σύνολό του.

Επί της μεθόδου υπολογισμού και του τελικού ποσού του προστίμου

519 Όπως προκύπτει από το σημείο 313 ανωτέρω, η αύξηση του βασικού ποσού του προστίμου λόγω επιβαρυντικών περιστάσεων πρέπει να μειωθεί από 50 σε 40 %.

520 Όσον αφορά τον υπολογισμό του τελικού ποσού του προστίμου, όπως αυτό προκύπτει κατόπιν της μεταβολής αυτής, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή, προβαίνοντας στον υπολογισμό του προστίμου που επέβαλε στην προσφεύγουσα, δεν ακολούθησε τη μέθοδο που ορίζουν οι κατευθυντήριες γραμμές.

521 Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το γράμμα των κατευθυντήριων γραμμών, τα ποσοστά επί τοις εκατό που αντιστοιχούν στις αυξήσεις ή στις μειώσεις που γίνονται δεκτές λόγω επιβαρυντικών ή ελαφρυντικών περιστάσεων πρέπει να εφαρμόζονται επί του

βασικού ποσού του προστίμου, που καθορίζεται σε σχέση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, και όχι επί του ποσού που προκύπτει από προηγούμενη προσαύξηση ή μείωση λόγω επιβαρυντικής ή ελαφρυντικής περιστάσεως (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα στη σκέψη 95 απόφαση Cheil Jedang κατά Επιτροπής, σκέψη 229).

522 Εν προκειμένω, όμως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, ενώ η Επιτροπή προσάρμοσε το ποσό του προστίμου, λαμβάνοντας υπόψη, αφενός, δύο επιβαρυντικές περιστάσεις και, αφετέρου, μία ελαφρυντική περίσταση, το τελικό ποσό του επιβληθέντος προστίμου δείχνει ότι η Επιτροπή εφάρμοσε μία από τις δύο αυτές προσαρμογές του προστίμου στο ποσό που προέκυψε από την εφαρμογή μιας πρώτης προσαυξήσεως ή μειώσεως. Αυτή η μέθοδος υπολογισμού συνεπάγεται την τροποποίηση του τελικού ποσού του προστίμου σε σχέση με αυτό που θα προέκυπτε αν εφαρμοζόταν η οριζόμενη στις κατευθυντήριες γραμμές μέθοδος.

523 Συναφώς, ναι μεν η οριζόμενη με τις κατευθυντήριες γραμμές μέθοδος υπολογισμού του ποσού των προστίμων δεν είναι ασφαλώς η μοναδική δυνατή μέθοδος, πλην όμως είναι ικανή να διασφαλίσει μια συνεκτική πρακτική λήψεως αποφάσεων στον τομέα της επιβολής προστίμων, η οποία παρέχει τη δυνατότητα διασφαλίσεως της ίσης μεταχειρίσεως των επιχειρήσεων που τιμωρούνται λόγω παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή δεν ακολούθησε τις κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τη μέθοδο υπολογισμού του τελικού ποσού των προστίμων, χωρίς να παράσχει καμία σχετική δικαιολογία.

524 Επομένως, πρέπει εν προκειμένω να προσαυξηθεί, στο πλαίσιο της εξουσίας πλήρους δικαιοδοσίας που παρέχεται στο Πρωτοδικείο δυνάμει του άρθρου 17 του κανονισμού 17, το βασικό ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα κατά 40 %, ποσοστό που ελήφθη υπόψη λόγω της επιβαρυντικής περιστάσεως της υποτροπής.

525 Συνεπώς, το τελικό ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα υπολογίζεται ως εξής: στο βασικό ποσό του προστίμου (36,25 εκατομμύρια ευρώ)

προστίθεται κατ' αρχάς το 40 % του βασικού αυτού ποσού (14,5 εκατομμύρια ευρώ) και αφαιρείται το 10 % του εν λόγω ποσού (3,625 εκατομμύρια ευρώ), υπολογισμός που καταλήγει στο ποσό των 47,125 εκατομμυρίων ευρώ. Ακολούθως, το ποσό αυτό μειώνεται κατά 10 % δυνάμει της συνεργασίας, γεγονός που καταλήγει σε τελικό πρόστιμο ύψους 42,4125 εκατομμυρίων ευρώ.

Επί των δικαστικών εξόδων

526 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα δικαστικά έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα πρέπει να φέρει τα δικαστικά της έξοδα, καθώς και τα τρία τέταρτα των εξόδων της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Ορίζει το πρόστιμο που πρέπει να επιβληθεί στην προσφεύγουσα στα 42,4125 εκατομμύρια ευρώ.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Η προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα και τα τρία τέταρτα των εξόδων της Επιτροπής. Η Επιτροπή φέρει το ένα τέταρτο των εξόδων της.

Βηλαράς Martins Ribeiro Jürimäe

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 25 Οκτωβρίου 2005.

Ο Γραμματέας

E. Coulon

Ο Πρόεδρος

Μ. Βηλαράς

Περιεχόμενα

Νομικό πλαίσιο ..... II - 4427

Ιστορικό της διαφοράς ..... II - 4430

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων ..... II - 4433

Σκεπτικό ..... II - 4435

Α — Επί των αιτημάτων περί ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως ..... II - 4436

1. Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και από παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως ..... II - 4436

α) Επί του πρώτου μέρους που αντλείται από το γεγονός ότι δεν δόθηκε στην προσφεύγουσα η δυνατότητα να εξετάσει τις συνθήκες συντάξεως επιβαρυντικού γι' αυτή εγγράφου που χρησιμοποίησε η Επιτροπή II - 4436

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4436

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 4438

β) Επί του δευτέρου μέρους που αντλείται από το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν παρέσχε στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να ενημερωθεί, πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, για τα στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη ως προς τον υπολογισμό του προστίμου ..... II - 4442

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4442

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 4443

γ) Επί του τρίτου μέρους που αντλείται από το γεγονός ότι δεν υπάρχουν έγγραφα στοιχεία από τις συναντήσεις μεταξύ της Επιτροπής και της Interbrew, καθώς και από την άρνηση της Επιτροπής να της γνωστοποιήσει την απάντηση της Interbrew προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων ..... II - 4446

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4446

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 4448

2. Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από παραβίαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως ..... II - 4454

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4454

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 4458

Β — Επί των επικουρικώς προβαλλόμενων αιτημάτων που αποβλέπουν στη μείωση του επιβληθέντος προστίμου ..... II - 4461

1. Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από εσφαλμένη αξιολόγηση της σοβαρότητας της παραβάσεως κατά τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, κατά παραβίαση των αρχών της ίσης μεταχειρίσεως, της αναλογικότητας και της αρχής non bis in idem ..... II - 4462

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4462

Επιχειρήματα της προσφεύγουσας ..... II - 4462

— Επί της αξιολογήσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως: παραβίαση των αρχών της ίσης μεταχειρίσεως και της αναλογικότητας ..... II - 4463

— Επί της αξιολογήσεως της πραγματικής οικονομικής ικανότητας της προσφεύγουσας να προκαλέσει σοβαρή ζημία στις άλλες επιχειρήσεις: παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας II - 4466

— Επί του καθορισμού του προστίμου σε επίπεδο που να διασφαλίζει το επαρκώς αποτρεπτικό του αποτέλεσμα: παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας ..... II - 4468

— Επί του συνυπολογισμού των νομικών και οικονομικών γνώσεων και υποδομών που διαθέτουν ως επί το πλείστον οι μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις: παραβίαση της αρχής non bis in idem ..... II - 4469

Επιχειρήματα της Επιτροπής ..... II - 4470

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 4471

Επί της αξιολογήσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως ..... II - 4476

Επί της εκτιμήσεως της πραγματικής οικονομικής ικανότητας της προσφεύγουσας να προκαλέσει σημαντική ζημία στις άλλες επιχειρήσεις ..... II - 4480

Επί του καθορισμού του προστίμου σε επίπεδο που να εξασφαλίζει το επαρκώς αποτρεπτικό του αποτέλεσμα ..... II - 4484

Επί του συνυπολογισμού των νομικών και οικονομικών γνώσεων και υποδομών που διαθέτουν ως επί το πλείστον οι μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις ..... II - 4489

Επί του πρόσφορου χαρακτήρα του ειδικού ποσού εκκινήσεως, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων που επικαλείται η προσφεύγουσα ..... II - 4490

2. Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από εσφαλμένη εκτίμηση της διάρκειας της παραβάσεως ..... II - 4493

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4493

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 4496

Επί της τηλεφωνικής συνδιαλέξεως της 9ης Δεκεμβρίου 1996 ..... II - 4499

Επί της συναντήσεως της 17ης Απριλίου 1997 ..... II - 4502

Επί της συναντήσεως της 28ης Ιανουαρίου 1998 ..... II - 4506

3. Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από τον αβάσιμο χαρακτήρα της επιβαρυντικής περιστάσεως που ελήφθη υπόψη όσον αφορά τις πιέσεις που δέχθηκε η Interbrew ..... II - 4509

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4509

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 4518

4. Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από το αβάσιμο της επιβαρυντικής περιστάσεως της υποτροπής ως προς την προσφεύγουσα ..... II - 4529

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4529

β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 4536

5. Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από το ότι δεν ελήφθησαν επαρκώς υπόψη οι ισχύουσες ελαφρυντικές περιστάσεις ..... II - 4545

α) Επί του πρώτου τμήματος που αντλείται από την άρνηση της Επιτροπής να λάβει υπόψη της το γεγονός ότι η παράβαση δεν έχει συνέπειες για την αγορά ..... II - 4546

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4546

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 4549

β) Επί του δευτέρου τμήματος που αντλείται από το ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη την επίδραση του συστήματος ελέγχου των τιμών και της μακροχρόνιας συνεταιριστικής παραδόσεως που χαρακτηρίζει τον τομέα της ζυθοποιίας ..... II - 4553

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4553

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 4555

γ) Επί του τρίτου τμήματος που αντλείται από την άρνηση της Επιτροπής να λάβει υπόψη την κατάσταση κρίσεως που επικρατούσε στον οικείο τομέα ..... II - 4557

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4557

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 4559

δ) Επί του τέταρτου τμήματος που αντλείται από την απειλητική στάση της Interbrew ..... II - 4560

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4560

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 4562

6. Επί του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από την εσφαλμένη εκτίμηση της εκτάσεως της συνεργασίας της προσφεύγουσας, κατά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και κατά παράβαση της ανακοινώσεως περί συνεργασίας ..... II - 4563

α) Επί του πρώτου τμήματος που αντλείται από εσφαλμένη εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση της εκτάσεως της συνεργασίας της προσφεύγουσας, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της πρακτικής της ως προς τη λήψη αποφάσεων και κατά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ..... II - 4563

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4563

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 4569

β) Επί του δευτέρου σκέλους που αντλείται από τον εσφαλμένο χαρακτήρα του συμπεράσματος της Επιτροπής ότι η προσφεύγουσα αμφισβήτησε το υποστατό των πραγματικών περιστατικών στα οποία η Επιτροπή στήριξε τις αιτιάσεις της ..... II - 4579

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4579

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 4586

Επί της μεθόδου υπολογισμού και του τελικού ποσού του προστίμου ..... II - 4591

Επί των δικαστικών εξόδων ..... II - 4593